

KULTURNÍ KLUB

INFORMAČNÍ ČASOPIS
ČECHŮ A SLOVÁKŮ
V RAKOUSKU

11 listopad

2022

42. ročník

Pro pondělní promítání filmů ve spolupráci s Českým centrem a Velvyslanectvím ČR
v kině **Velvyslanectví ČR, Penzinger Straße 11-13, 1140 Wien,**

platí aktuální pravidla v době konání.

Pondělí 12. 12. v 18:00 ***Myši patří do nebe*** (rodinný film, Česko / Francie / Polsko / Slovensko, 2021, 87 min.)

Režie: Jan Bubeníček, Denisa Grimmová; předloha: Iva Procházková; scénář: Alice Nellis, Richard Malatinský; kamera: Radek Loukota; hudba: Krzysztof Aleksander Janczak; hrají: Pavlína Balner, Matouš Ruml, Ondřej Vetchý, Lukáš Pavlášek, Martin Stránský, Ludmila Zábřřšová-Molínová, David Novotný, Jiří Klem, Jiří Lábus.

Myška Šupito ráda všechny přesvědčuje o tom, že je nejdůležitější myši na celém světě a vůbec ničeho se nebojí. Ale opak je pravdou, ve skutečnosti se pobobkuje ze všeho, co se kolem jen mihne. Jejím toužebným přáním je být stejně statečná jako její tatínek. Ten se dokázal s nasazením vlastního života postavit děsivému lišákovi.

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

děkujeme všem účinkujícím, kteří svým vystoupením ve Volkskundemuseum v Laudengasse přispěli k úspěšnému průběhu doprovodných akcí k výstavě uspořádané Kulturním klubem, rovněž děkujeme všem dobrovolníkům a pomocníkům a také návštěvníkům, kteří svou přítomností tyto programy podpořili.

Akci, která vznikla víceméně spontánně a které se mohly zúčastnit všechny aktivní české i slovenské spolky ve Vídni, nebylo jednoduché připravit, natož uskutečnit. Nabídka přišla v době, kdy ve Vídni nebylo možné skoro nikoho zastihnout, nezkoušelo se, nenacvičovalo a připravovaly se různé „konkurenční“ akce dalších spolků. Protože jsme považovali vystoupení žáků české školy za důležité, jako prvního jsme oslovili Karla Hanzla, starostu Školského spolku Komenský, a čekali na jeho rozhodnutí. Za Školský spolek Komenský byla pracovně nápomocná při organizaci Ladislava Baxant-Cejnar. Muselo se domluvit s vyučujícími, kteří byli v této době skoro všichni mimo Vídeň na zasloužené dovolené, zda bude vůbec možné vystoupení dětí zorganizovat. Teprve poté jsme mohli oslovit další spolky. Až do poslední chvíle nebylo jasné, v jakém obsazení a s čím vystoupí školáci. Pro pořadatele bylo dosti „napínavé“, kolik židlí a svačinek se má připravit, ale vše dopadlo k plné spokojenosti nejen pořadatelů, ale hlavně návštěvníků, a jak doufáme, i vystupujících a jejich vedoucích Johanna Langer a Yvonne Friedlové.

Paralelně s odmítavou odpovědí od spolku Marjánka (měli již jiné plány, které nemohli odložit) jsme byli nesmírně rádi za tip Margarity Jonas na možnost vystoupení vynikající cimbálové muziky U Dunaja, sice bez cimbálu, ale to na věci neubralo. Pod vedením sólistky a vedoucí souboru Christy Cernajsek muzikanti roztančili celý sál.

Již od začátku jsme měli v plánu věnovat jedno dopoledne vídeňské slavistice a byli jsme vděční, že nám s organizací pomohla Ladislava Baxant-Cejnar. Také jsme okamžitě souhlasili s jejím návrhem oslovit zakladatele spolku Nachtasyl, chartistu Jiřího Chmela. Protože jsme detailní náplň vstupů Institutu slavistiky vídeňské univerzity ani Nachtasylu do poslední chvíle neznali, byli jsme nuceni kvůli propagaci rozdávat plakátky s předběžným programem, který se ale stále měnil, což někdy vedlo k menším nedorozuměním. I proto doufáme, že všichni tuto situaci pochopili a omluvili.

Děkujeme spolku Vlastenecká omladina, který i přesto, že měl svůj sobotní a nedělní program, přišel účinkovat. Mrzelo nás, že nevystoupil sbor Lumír, ale chápeme, že nebyl čas na zkoušky. Děkujeme tamburášům Adria. Podle vlastních slov si udělali generálku generálky, nacvičovali totiž na svůj jubilejní koncert. I přesto, že měli na přípravu vystoupení v muzeu velmi málo času, přišli a potěšili přítomné diváky.

Slovenský lidový sbor RSKS účinkoval během víkendu jinde, ale kvůli podpoře slovenského elementu nám poslal folklórní soubor Rozmarín s vedoucí Helenou Steiner, které také tímto děkujeme. Jejich sólista Matej Steiner vedl workshop o slovenských lidových nástrojích, konkrétně představil fujaru a pastýřskou píšťalu.

Doufali jsme, že se workshopu „české a moravské kuchyně“ chopí členky Marjánky, měly se zdobit perníčky, ale bohužel to nevyšlo. A proto patří člene výboru Gabi Jakeličové nesmírný a velký dík, že se svou kamarádkou, která je rodilá Rakušanka, ale od „fochu“, zorganizovala přípravu českých chlebiček, které podle toho, jak rychle mizely, musely být velice dobré.

Nesmíme zapomenout ani na historika Mojmira Stranskeho (Institut pro východoevropské dějiny vídeňské univerzity), který opravdu v krátké době připravil svůj referát „Analýza vývoje vídeňských Čechů a jejich spolků v posledních desetiletích“. Bylo také předběžně domluveno, že páteční program bude moderovat novinář Gerhard Schubert (Der Standard), ale měl v tu dobu vlastní relaci, takže se nemohl zúčastnit. Doufali jsme rovněž, že nás navštíví bývalý ministr zahraničí a podporovatel Kulturního klubu Karel Schwarzenberg, musel ale odjet do Prahy, a tak nám pouze popřál, aby se celá akce vydařila.

A co se výstavních panelů týče – bylo to velice stresující. Dát materiály dohromady nebylo vůbec lehké, poslední opravy jsme do Prahy posílali ve středu ráno. Ve čtvrtek 6. října jsme v pražském Senátu křtili publikaci 11 let s Jiřím Grušou (viz článek v kapitole Z české a slovenské Vídně a okolí). Především musíme poděkovat za obětavost místopředsedovi Kulturního klubu Richardu Baslerovi, že panely v noci před zahájením páteční akce nejen přivezl do Vídně, ale ráno je také vyvěsil. A k tomu si přibral i další činnost: protože technik v muzeu měl dovolenou, musel převzít i jeho úkoly.

Děkujeme za vstřícnost a ochotu zaměstnancům muzea, především Katharině Richter-Kovarik.

Na tomto místě je třeba také poděkovat výboru Kulturního klubu za jeho neuvěřitelnou podporu projektu.

Ale nyní již k standardnímu „klubovému“ provozu: pravidelné filmové projekce v kinosálu Velvyslanectví ČR, nadále ve spolupráci s českým velvyslanectvím a Českým centrem, pokračují každé druhé pondělí v měsíci. Srdečně Vás a Vaše děti či vnuky zveme **12. prosince v 18:00 na Velvyslanectví ČR na rodinný film Myši patří do nebe.** Budeme se těšit na Vaši početnou návštěvu, tento rodinný film opravdu stojí za zhlédnutí.

Doufáme, že budeme mít ještě před Vánocemi možnost v Okresním muzeu vystavit naše panely z výstavy *O současném životě a činnosti spolků vídeňských Čechů.*

Chystanou přednášku „Architektura první republiky“ jsme museli kvůli zaneprázdnění přesunout na příští rok.

S radostí Vám ale oznamujeme, že se nám po dlouhé době podařilo splnit přání čtenářů i výboru a redakce Kulturního klubu, tj. mít možnost si číst a listovat online ve všech dosavadních číslech časopisu Kulturní klub ve formátu pdf. Neváhejte a navštivte rubriku „Archiv časopisu“ na naší webové stránce www.kulturklub.at, nebo přímo link www.kulturklub.at/archivcasopis.html.

Budeme se těšit, když Vás některý z připravovaných programů osloví, a těšíme se na shledání s Vámi.

Informace o různých akcích se často dozvídáme těsně před termínem jejich konání. Protože Kulturní klub je měsíčník, můžeme Vás o nich nebo o případných změnách informovat pouze na naší stránce www.kulturklub.at.

Příjemné posezení nad stránkami Kulturního klubu přeje

výbor a redakce Kulturního klubu

Obsah

Klub připravuje	2
Editorial – Obsah – Impressum	2, 3
Fejeton	4
Kultura	5
Zajímavosti	39
Události	45
Ekonomika	51
Věda a technika	56
Správy zo Slovenska	62
Sokol & sport	70
Úvahy & postřehy	75
Z české a slovenské Vídně a okolí	76
Informace	91
Inzerce	101

Na přední straně obálky:

Richard WIESNER: *Ráno*, 1959. Bližší informace o autorovi viz str. 12.

Na zadní straně obálky:

Peter VALACH: *Inkognito*, 2003, poniklovaný ocelový drát. Bližší informace o autorovi viz str. 9.

KULTURNÍ KLUB. Informační časopis Čechů a Slováků v Rakousku / Informationszeitschrift der Tschechen und Slowaken in Österreich

Majitel: Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku

Vydavatel: Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku (ing. Helena Basler),
Mohsgasse 30/9, 1030 Wien

Redakční příprava a sazba: KLP – Koniasch Latin Press s. r. o., Praha

Tisk: Quatro print, a. s., Heršpická 6 (Moravská typografie), Brno

Medieninhaber: Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich

Herausgeber: Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich

(Ing. Helena Basler), Mohsgasse 30/9, 1030 Wien

Verlagsort: 1030 Wien

Hersteller und Herstellungsort: KLP – Koniasch Latin Press s. r. o., Praha &
Quatro print, a. s., Brno, Tschechische Republik

Gefördert aus Mitteln der Volksgruppenförderung und durch MZV ČR

Redakce: Mohsgasse 30/9, 1030 Wien,

mobil (od 10:00): 0043-0-664 97 33 764, fax: 0043-1-79 88 454

e-mail: info@kulturklub.at, www.kulturklub.at

Vedoucí redaktorka: ing. Helena Basler

Zástupkyně vedoucí redaktorky: Mag. dr. Marie Brandeis

Redakce: Mag. Pavlína Böhmová-Lössl, DI Gabriela Jakelic, Anna Křivanová

Technická redakce: Ing. Kurt Mattola, Mag. Richard Basler

Redakční kruh: DI Gabriela Jakelic, Eva Kalinová, Ludvík Kavín, Michaela Kováčiková, dr. Marta Marková, Mag. Daniela Makový Nedas, Mag. Andrea Ozábalová, dr. Kweta Ozábalová, P. Václav Sládek O.Cr., DI Tomislav Vašíček, doc. JUDr. Marián Velický, CSc., ing. Jiří Zajíček, ThLic. Petr Žaloudek

Fotografové: Mag. Richard Basler, Kurt Mattola, Mag. Eva Zemanová

Distribuce: Quatro print, a. s., Heršpická 6 (Moravská typografie), Brno

Časopis je vydáván s podporou Úradu
pre Slovákov žijúcich v zahraničí.

URAD
PRE SLOVÁKOV
ŽIJÚCICH
V ZAHRANIČÍ

Fejeton Ludvíka Kavína

Evropou se valí lavina inflace a energetických problémů. Je toho víc, co zaměstnává naše myšlenky, naše kapsy, naše city, ale stále rostoucí ceny a obavy z nedostatku energie, z nedostatku peněz na zaplacení topiva a elektřiny, to jsou každodenní a praktické starosti. A potom válka na Ukrajině. A k tomu ještě zemřela britská královna a televizní obrazovky opanovaly reportáže z příprav jejího pohřbu i snímky osmikilometrové fronty, v níž stojí a jen pozvolna se pohybují Britové (a nejenom), aby po dvanáctihodinovém čekání konečně mohli na chvíli spatřit rakev, v níž jsou ostatky Alžběty II.

Přihlásil se podzim. Včera jsem už oblékl kabát, abych neprostdl během svého „posezu“ na terase. Sedávám tam několikrát denně, protože dost často pokuřuji svou dýmku a byt nechci zakouřit, i když mně nejen kamarádi říkají, že „dýmka voní“. Souhlasím s nimi. Cítím to taky tak. Takže se ani v chladnu nevzdávám své sladkobolné neřesti a poddávám se jí i v zimě. Obvykle kouřím jednu „nálož“ zhruba půl hodiny. A buď si přitom čtu, nebo přemýšlím a přitom odpovídám. A v posledních dnech jsem zase trochu výrazněji „smutnil“. Před několika dny jsem dostal zprávu, že v Praze zemřel Petr Feyfar. Petr vystudoval na pražské FAMU dramaturgii (byl v ročníku například s později i v Rakousku známým hercem Pavlem Landovským). Hned v důsledku okupace Československa v roce 1968 emigroval do Švýcarska. Postihla ho tam už v prvních letech velká ztráta: zemřela jeho žena. V Basileji se pokoušel o divadlo, ale zvolil také druhou cestu: vystudoval psychologii a tou se živil. Seznámili jsme se s ním (já a moje žena) koncem sedmdesátých let a připravili a po léta hráli jeho hru Klidně jste mohli zůstat doma. Spolupráce s Petrem byla příjemná. Dělal věci s velkou vážností, ale také s humorem. Stali jsme se a po celý život zůstali kamarádi. V posledních desetiletích žil Petr „na střídačku“ v Praze a v Basileji. Ještě letos 5. května byl Petr jedním z řečníků během zahájení výstavy NIKA v pražském Libri prohibiti. Ocenil neopakovatelnost divadelního kumštu Niky Brettschneiderové a zmínil se také o naší nelehké cestě s divadlem, za divadlem a o divadle, kterou jsme po desetiletí žili. Petr zemřel náhle, ještě dva dny před jeho smrtí jsem od něj dostal e-mail, ve kterém se radoval z divadelního úspěchu svého syna v jednom švýcarském divadle. Petře, čest Tvé památce!

Ano. Žijeme naše životy a částí našich životů jsou i naše úmrtí. Před pár dny zemřel také francouzský režisér (Švýcar ze vsi nedaleko Ženevy) Jean-Luc Godard. Svoji dráhu započal v šedesátých letech a paralelně ke slavné takzvané vlně československého filmu hledal cesty filmu na tehdejší dobu avantgardního. Podle něj nesměl film nikdy rezivět, nesměl být v žádném případě nudný. Sám se považoval za zahradníka, který na filmovém plátnu pěstuje, tvoří, a ingredience-mi jsou pro něj citáty z filmů, z literatury, z různých druhů umění, z dění mezi lidmi. Pro moji generaci (a jsem přesvědčen, že pro filmové fanoušky dneška rovněž) byl Godard velkou osobností. Čest také Vaší památce, Jean-Lucu Godarde!

Ve válečných konfliktech našeho dnešního světa hynou tisíce lidí. Dnes a denně. Jakoby nestačily přírodní katastrofy, povodně ve střední Itálii, zemětřesení na Tchaj-wanu a tak dále a tak dále. Jsou pro mě, pro většinu nás, obyvatel Evropské unie, anonymními mrtvými. Je to děs. To, že Putinovo Rusko vtrhlo na Ukrajinu a dodnes tam bojuje a snad nikdo nedoví odhadnout, jak dlouho tam ten bratrovražedný boj ještě potrvá, to všechno jítří naše rány. Těch, kteří jsou pro další dodávku zbraní ukrajinské armádě, i těch, kteří už další zbraně dodávat nechťejí. Vede se o tom debata, ale především debata těch, kteří (ani jedna, ani druhá strana) o tom nemohou debatami doma, v hospodách nebo i na stránkách tisku či na obrazovkách rozhodnout. Místo toho jsem si dnes přečetl vzkaz amerického prezidenta svému ruskému protějšku, podle něž Rusko čeká strašný osud, pokud na Ukrajině použije chemické nebo atomové zbraně. Oba prezidenti hrají podle mého soudu příliš velkou hru, která se jim může vymknout. Jakoby nebylo dost tragédií, vyzývají nás vlastně oba a s nimi hodně jiných státníků, abychom počítali s tragédiemi ještě horšími, abychom se na ně připravovali. Rozumím tomu, že Ukrajina potřebuje zbraně, ale dennodenní výzvy ukrajinského prezidenta, adresované zemím Evropské unie, aby jí totiž posílala další a další zbraně, to nutně nemůže působit na většinu mírumilovných Evropanů pozitivně, obávají se militarizace, a tím pádem omezení svobod a demokracie. Myslím, že by měl ukrajinský prezident stejně intenzivně žádat evropské země o tlak na politiky celého světa, aby se začali vehementně zasazovat o mír mezi Ukrajinou a Rusy. To se ovšem dnes zřejmě nedá očekávat, a tak zůstáváme – přinejmenším náš kontinent – v nejistotě, kam se ta zlovůle války dál vyvine.

Druhý den po smrti britské královny mi hlavou prošla fantasmagorická myšlenka, ale řekl jsem si: Proč ne? Řekl jsem jednomu kamarádovi, že samozřejmě netušíme, jak dlouho válka na Ukrajině bude trvat, ale co kdyby se Putin a Zelenskyj spolu s představiteli Evropské unie a americkými i jinými prezidenty sešli (třeba někde v křoví nedaleko Hyde Parku) a začali jednat o míru. Asi by to samo o sobě ještě nestačilo, ale byl by to začátek! Od včerejška už vím, že Putin, respektive žádný zástupce Ruska není na pohřbu královny vítán a že prezident Ukrajiny nebo některý z politických představitelů země tam rozhodně také nepřijede: Ukrajinu bude na pohřbu zastupovat prezidentova manželka. Vzhledem k tomu, že není ani členkou královské či prezidentské rodiny ve smyslu „firmy“, jak o vlastní rodině mluvil princ Philip, britský královský manžel, považují to za laciné řešení a být britskými úřady neprojevoval bych z tohoto řešení nadšení.

Alžběta II., takto zesnulá britská královna, se zapsala i do české literatury. V roce 1979, v době tvrdé nesvobody (možná je to jen můj výraz, ale stojím si za ním) vydal Jaroslav Seifert básničku Deštník z Picadilly a pojmenoval tak také svoji celou sbírku. Alespoň začátek a konec básničky si teď dovolím na tomto místě přepsat a riskuji tím výtku, že jsem se svým textem „příliš dlouhý“. Ale jde přece o Seifertův text a o naše české a slovenské pocity, dokonce si myslím, že většinové:

Deštník z Picadilly

Kdo s láskou neví kudy kam,
ať se zamiluje
třeba do anglické královny.
Proč ne!
Její tvář je na každé ze známek

starobylého království.
Jestliže ji však požádá
o schůzku v Hyde Parku,
může vzít na to jed,
že bude čekat marně.

Bude-li však jen trochu rozumný,
moudře si řekne:
No ovšem, vždyť vím,
v Hyde Parku dneska prší.

[...]

Celý život jsem toužil
po svobodě.
Konečně jsem objevil dvěře,
jimiž je možno k ní vejít.
Je to smrt!

Dnes, kdy jsem už stár,
přejde občas mezi mými řasami
líbezná ženská tvář
a její úsměv rozčeří mou krev.

Plaše se za ní ohlédnou
a vzpomenu na anglickou královnu,
jejíž tvář je na každé ze známek
starobylého království.
God save the Queen!

Ach ano, já dobře vím,
v Hyde Parku dneska prší!

*Ostatně si myslím, že déšť může být očištný, po dešti se lépe dýchá. Kéž by se nám na tom našem kontinentě lépe dýcha-
lo: v příštích měsících, letech, v převážné části tohoto století.*

Vídeň, 18. září 2022

VÝTVARNÉ UMĚNÍ

V Praze spolu poprvé společně vystavují Theodor a Jan Pištěkovi

Poprvé společně na jedné výstavě se setkávají v bubenečské Galerii Villa Pellé malíř a světově uznávaný kostýmní výtvarník Theodor Pištěk a jeho syn Jan Pištěk, který umělecky patří ke generaci osmdesátých a devadesátých let. Výstava se jmenuje *Pištěk & Pištěk, dva světy* a potrvá do 20. ledna.

Theodor Pištěk, držitel Oscara, který se vedle své filmové práce věnuje hyperrealistickému malířství, slavil 25. října 90. narozeniny.

Jan Pištěk ve Ville Pellé představuje svoji tvorbu pocházející především z období posledních pěti let, jež reflektuje jeho zájem o přírodní a civilizační fenomény. Podle obrazu *Dva světy*, který autorův přístup zosobňuje, dostala výstava název. Nechybí ani ukázkou vzácné figurální malby a premiéru mají objekty vycházející z malířského cyklu *Znamení*.

Výběr z díla letošního jubilanta Theodora Pištěka s autorem připravil kurátor Martin Dostál. Výstava nabízí prů-

Theodor Pištěk: *Josef N.*, 1978, olej na plátně

řez jeho tvorbou od dosud nevystavených děl z období přelomu padesátých a šedesátých let, jako je obraz *Hudebníci* nebo portrét filmového režiséra Františka Vláčila, který Theodoru Pištěkovi otevřel cestu k filmu. Spolupracoval s Františkem Vláčilem jako tvůrce kostýmů a scény ve filmu *Holubice*, poté získal vlastní ateliér v Břevnově, který sousedil s ateliérem Zbyňka Sekala. Jeho prostřednictvím se seznámil s Jindřichem Chalupeckým a jako host vystavoval v letech 1964-1968 se skupinou Máj. Blízké přátelství obou výtvarníků trvalo až do Sekalovy emigrace v roce 1968. Sekala později navštívil ve Vídni a seznámil se zde s rakouským sochařem Karlem Prantlem. Byl iniciátorem a spolu s Václavem Havlem a Jiřím Kolářem i zakladatelem Ceny Jindřicha Chalupeckého pro mladé výtvarníky.

Návštěvníci uvidí i poslední tvorbu Theodora Pištěka, která je ve znamení velkoformátových kreseb nazvaných *Rozmluva s Hawkingem*. Komplexnost pocty Theodoru Pištěkovi završuje i několik klíčových prací z jeho slavného hyperrealistického období a souhrn plastických děl.

Theodor Pištěk je také bývalý automobilový závodník, vášeň pro rychlá kola promítal i do své tvorby. Je světově proslulým autorem filmových kostýmů a dekorací a držitelem Oscara za kostýmy k filmu *Amadeus* režiséra Miloše Formana. Za následující film *Valmont* obdržel cenu César a byl nominován na Oscara. V roce 2003 mu byla udělena cena Český lev za dlouhodobý umělecký přínos českému filmu, roku 2013 Křišťálový glóbus za mimořádný umělecký přínos světové kinematografii a v roce 2017 Zlatý střevoček za mimořádný přínos kinematografii pro děti a mládež.

Theodor Pištěk je synem herce Theodora Pištěka a herečky Marie Ženíškové. Po svých prapředcích zdědil výtvarný talent i lásku k automobilům. Jeho pradědečkem byl malíř František Ženíšek. Dědeček Julius Ženíšek byl zástupcem letecké firmy Wright a zakladatelem a majitelem firmy Ford Motor Company pro Rakousko-Uhersko a jako jeden z prvních již roku 1895 vlastnil závodní auto.

Výstava malíře Antonína Strážka

Krajiny, květiny, zátiší, město – tak byla nazvána nejnovější výstava malíře Antonína Strážka (63) v pražské Galerii

Václava Špály, která shrnula tradiční malířská témata a žánry, k nimž se umělec stále rád vrací. Zájemci ji mohli navštívit do 16. října.

S občasnou melancholickou náladou obrazů Antonína Střížka se nepojí žádná nostalgie: do minulosti se umělec vrací jen proto, aby odtamtud vytáhl na světlo něco nového, se vztahem k současnosti – a také malířsky překvapivého. Například svoje „pošahaná zátiší“, jak začal říkat obrazům, na nichž divákům ukazuje důvěrně známé věci jako plato s vejci nebo mixér, zamýšlel také coby reflexi pop-artu. Za umělcovým zaujetím pro malířskou tradici a krajinomalbu se skrývá dávné setkání s obrazy německého romantického malíře Caspara Davida Friedricha. V době Střížkových studií a uměleckých začátků byla krajinomalba víceméně považována za překonanou a kvůli populárním motivům s jelyny byla tehdy už dlouhá léta i symbolem kýče. Jenže tajemná až hororová nálada Friedrichových obrazů probudila v umělci chuť se ke zdánlivě překonanému vrátit. Dnes je Antonín Střížek jedním z nejznámějších českých postmoderních umělců, který rozvíjí napínavou malířskou hru s žánry a v jehož tvorbě se divák setkává s osobitými ozvěnami minulosti, hlavně předválečného civilismu, ale třeba i kubismu.

Ačkoli rozmach konceptuálního umění v posledních desetiletích odsouval malbu do pozadí, Antonín Střížek je z těch umělců, kteří se tohoto tradičního média vytrvale drží a dokazují, že malba není přežitek.

„Svůj styl si vymaloval ve druhé polovině osmdesátých let a drží ho dodnes, ten styl má stále v sobě onu uhrančivou podmanivost střížkovské olejové malby, pomalého vrstvení, přesné zkratky a bělobou rozmazlených barev,“ říká kurátor výstavy Martin Dostál.

Antonín Střížek si však našel cestu i k modernějšímu výtvarnému prostředku: kromě toho, že maluje, také intenzivně fotí. A pokud fotografie zrovna nekoncepčuje jako samostatná umělecká díla, používá je jako předlohy k obrazům. Některé malby sice vznikají podle skutečnosti, ale řadu jich tvoří právě podle fotografií, ať už vlastních, nebo nalezených v dobových časopisech. Fotografický přístroj je pro něj nezastupitelný zejména u složitějších motivů, jako je třeba zástup židli na stolech v zavřeném kavárně.

Nevytváří však realistické kopie snímků, takové malby by totiž byly příliš ploché a jak sám umělec říká – chyběl by jim vzduch. „Hodně mě ovlivnilo cestování. Poznal jsem, že je na každém místě jiný vzduch, jinak ti chutná jíst a každá země má své barvy,“ říká ve své monografii, která vyšla před jednadvaceti lety v nakladatelství Kant.

V jihoevropských zemích s ostřejším slunečním světlem proto podle něj přirozeně vznikají barevně živé obrazy, Japonsko zase inklinuje k pastelovým tónům, a když se z cest vrátí do Čech, časem prý začnou být jeho malby díky zdejšímu světlu opět více jednobarevné. (mk)

Výstava malíře Otto Plachta v Topičově domě: *Superfluus*

„Obrovský rozměr, nadbytek stromů, nadbytek energie, nadbytek barev, nadbytek forem, nadbytek zvuků... Nadbytek plození, rození, agrese i hluku... Nadbytek života i přítomnosti smrti, nadbytek radosti i smutku. To je prales, kde skrývá se amazonský kosmos v nadbytku duší, mýtů a vědomím propojený.“

Plachtovy obrazy inspirované jihoamerickou džunglí

Otto Placht (* 1962, Praha) je český malíř a nekonvenční výtvarník. Od roku 1993 proslul zejména svými velkými obrazy inspirovanými jeho několikaletým pobytem v jihoamerické džungli u peruánských domorodých obyvatel z indiánského kmene Šipibó. Jeho výtvarná tvorba je velmi silně ovlivněna výtvarným projevem domorodých obyvatel džungle a (zejména pro běžného českého člověka) značně exotickým prostředím Amazonského pralesa.

Skálův drátěný pes odplul do Drážďan

Třídenní plavbu po řece do Drážďan absolvovala loď, která převážela rozměrnou skulpturu Františka Skály v podobě psa. V Německu se stala součástí výstavy pořádané v rámci tamní České sezóny. Uvedl to její kurátor Jiří Fajt, který drátěného psa, vystaveného předtím dva týdny v Praze, s autorem provázel.

Socha cestovala na pontonu, na kterém byla vystavena a který tlačil po vodě remorkér. V Drážďanech byla socha odhalena 30. září a stala se předznamenáním výstavy *Všechnu moc imaginaci!* ve výstavní síni Lipsiusbau na labské promenádě, která v rámci České sezóny byla zahájena 26. listopadu. Na výstavě se představuje na pětadvacet současných českých umělců a také díla české klasické moderny z prvních desetiletí 20. století.

Festival nazvaný *Všechnu moc imaginaci!* s podtitulem Česká sezóna v Drážďanech proběhl v saské metropoli koncem června. Spolupořádaly ho Státní umělecké sbírky Drážďany (SKD) a Česko-německý fond budoucnosti. Festival byl odkazem k dědictví umělecké avantgardy meziválečného Československa, které tehdy bývalo svobodomyšlnou oázou kulturního světa. Cílem festivalu bylo Němcům ukázat současnou českou kulturní scénu a zároveň přilákat Čechy do saské metropole za jinou než klasickou kulturou.

Skálův pes navzdory své sedmimetrové délce působí dojmem malého opuštěného tvora se sklopenými ušima. Skálu fascinují podle Fajta hříčky s formáty, kdy je divák zaskočen měřítkem, ať již jde o původně miniaturní objekty, které ve scénickém nasvícení a fotograficky zachycené vyvolávají dojem rozměrného objektu nebo instalace, anebo naopak překvapivě monumentální formáty u témat, která jsou spojována spíše s drobným měřítkem, jako tomu je právě u tohoto psa.

Socha má název *Vulpes Gott*, vzhledem k použitému materiálu psíkovi Skála také říká Dratoslav von Mischling či Slávek. „Je to pomník ohrožených druhů. Monument odstrkovaných. Kříženec nečistých ras a vyhynulých tvorů. Antihrdina, který nikdy nic nedobyl, nesjednotil a ni-

čím výrazným na sebe neupozornil. Jen bojoval o holou existenci, budil u jedněch soucit, u druhých opovržení," říká o soše Jiří Fajt. Navazuje podle něj na pomník rozšlápnutého brouka, přejetého motýla a fenomén nepopulárního tloušťáka.

Pes je tématem uměleckého ztvárnění odjakživa. V posledních třech stoletích se na vyobrazeních psa zdůrazňuje citové pouto či závislost mezi jeho pánem – člověkem a zvířetem, připomíná Fajt. Tak je tomu i u psa Františka Skály. (mk)

V Praze proběhl jubilejní Signal Festival

Instalace zničených automobilů z Ukrajiny nebo speciální světelné dílo vytvořené z digitálních dat letos nabídl pražský Signal Festival. Desátý ročník nabídl dvě prohlídkové trasy a patnáct instalací. Novinkou letošního jubilejního ročníku bylo například spojení Signal Festivalu s multimediálním divadlem Laterna magika. Světelné instalace a videomappingy každoročně navštíví desítky tisíce lidí z celého Česka.

NG Praha představí díla Mánesa a Brandla, plánuje spolupráci s Louvrem

Národní galerie Praha návštěvníkům příští rok představí díla Josefa Mánesa a Petra Brandla. Ve Valdštejnské jízdárně vystaví Mánesovy dlouho neznámé práce nebo nové objevy z restaurátorského průzkumu maleb. Na letošní zahraniční projekty spojené s předsednictvím Česka Radě Evropské unie galerie dále naváže spoluprací s francouzskými partnery. Mezi nimi bude i slavné pařížské muzeum Louvre. Společně připravují výstavu *Manýristická grafika*, jak oznámila ředitelka NG Alicja Knastová.

Ocelová obryně Černého v pražském Karlíně

Socha stojící ženy i další části lidského těla od sochaře Davida Černého nově zdobí vznikající bytový komplex Fragment u pražské Invalidovny. Dominantním prvkem stavby je právě pětatřicetunová postava ženy Lilith, která navíc vždy o půlnoci otočí hlavu.

„Když mě majitel Trigemy Marcel Soural oslovil s tímto projektem, tak jsem nejdřív přemýšlel nad celou koncepcí toho domu," sdělil umělec David Černý, který má několik podobných instalací již za sebou. Inspiraci hledal právě v pojetí samotné stavby a také v nedaleké budově Invalidovny, která stojí jen několik desítek metrů od novostavby. „Ona je to stylizovaná ležící postava. Na jednu stranu jsou to nohy, na druhou stranu tělo bez rukou. A tu stylizovanou postavu podpírají právě sochy, části jiných postav. To je odkaz na vedle stojící Invalidovnu," vysvětluje umělec.

Dominantou objektu je socha ženy Lilith, která nahlíží do horních oken bytů. Váží 35 tun a měří 24 metrů. Hotové jsou ovšem už i další dvě sochy, jedna zpodobňující část nohy, druhá část ruky. Přibude ještě čtvrtá, pohyblivá. Všechny sochy jsou složeny z malých ocelových prvků se zrcadlově leštěným povrchem, které mají představovat buňky lidského těla.

Všechny sochy dohromady váží více než sto tun. „Noha a ruka podpírají konzole mostů. Větší z nich je noha, ta měří přes dvacet metrů, a z druhé části směrem do Soko-

lovské ulice je právě ruka," sděluje David Černý. Sochy se budou pravidelně čistit, a to s pomocí horolezecké techniky.

Základní kámen stavby bytového nájemního komplexu byl položen již přede dvěma lety. Samotné plánování začalo ještě o dva roky dříve. „Architekti domu jsou ze studia Qarta, s těmi jsme to celé vymýšleli," vysvětluje David Černý a zároveň dodává, že během stavby docházelo k čím dál tím větším změnám. „Zůstal ten základní koncept, to že je to vlastně rozpixelovaná fasáda. Došlo ale k mnoha změnám. Ta postava, která je na kraji, měla být statickou postavou, to se změnilo. V noze měly být původně výtahy a i tam došlo ke změně."

Výduch z metra, který stojí hned vedle nové budovy, ozdobí ještě v budoucnu druhá ruka. „Bude koukat z toho výduchu a navíc se bude hýbat," říká umělec.

Spolupráce Davida Černého se společností Trigema začala již na projektu přeměny okolí stanice metra Nové Butovice. Tam stojí jeho socha *Trifot*. „Já jsem chtěl dělat architekturu jinak. Tak jako se dělala kdysi. Když se kouknete na jakoukoliv hezkou dominantní stavbu, jako je Národní muzeum a Národní divadlo, tak to nejsou jen budovy jako takové, ale je tam spousta uměleckých děl a dává to nějaký obrázek doby," vysvětluje majitel společnosti Trigema Marcel Soural.

Fragment je dům se 140 byty určenými pro nájemní bydlení. Celková investice projektu je přibližně 1,4 miliardy, dokončen má být v dubnu příštího roku. „Jsou tam byty kategorie 1 + kk až 4 + kk, plus přibližně 1 500 metrů čtverečních retailových ploch. Když jsme viděli výsledné vizualizace projektu, tak jsme si řekli, že by byla škoda ho rozprodat," dodává Soural. Budova měla být zkolaudována již letos v září, ale kvůli pozdnímu dodání stavebních materiálů se její stavba opozdila. (mk)

Japonská zenová malba v Praze

Národní galerie Praha nabízí nová díla japonské zenové malby a kaligrafie v Salmovském paláci. Výstava *Zenga* prošla obměnou a pro velký úspěch se prodlužuje do 4. prosince. Výstavu doprovázejí jógové programy.

„Výstava *Zenga* s tematickým výběrem zenových obrazů ze sbírky Kaeru-an (tedy „Z žabí chýše"), kterou Národní galerii Praha v roce 2019 daroval nizozemský sběratel Felix Hess, pokračuje podzimní obměnou. Vzhledem k citlivosti tušové malby na světlo jsou od 6. září dosud vystavené svitky nahrazeny dalšími vzácnými díly ze 17. až 20. století," upozornila tisková mluvčí Eva Sochorová.

Návštěvníci uvidí třeba portrét zenového patriarchy Darumy, který štětcem a tuší namaloval slavný mistr Hakuin Ekaku (1685-1769), krajinomalbu mnišky Rengecu Ōtagaki (1791-1875), jejíž čajová keramika je rovněž součástí výstavy, kaligrafii znaků Pouhé nic od Tecuena Dókóa (1630-1682) či Zenový kruh Nakagawy Sóaena (1907-1984).

Japonský zen (v Číně čchan – slovo pochází ze sanskrtského dhjána) je poměrně pozdní odnož mahájánového buddhismu. Podle tradice měl být přinesen do Číny indickým mnichem Bódhidharmou roku 520. Dále se šířil do Koreje a do Japonska.

vlivem času a kulturních odlišností se však zen natolik vzdálil od původního severoindického buddhismu, že

někteří odborníci tento směr už vůbec nepovažují za pravý buddhismus.

Pro zen je typické introvertní hledání, tiché meditace v ústraní (zazen) či mlčení. Zatímco tibetští mistři dokážou roky uvažovat o přesném významu jednoho slova v sůtře, zen tvrdí, že osvícení nelze dosáhnout pochopením filozofie, slova pro něj nejsou důležitá. Osobní prožitek hluboké meditace, který mění myšlení člověka, je cestou k probuzení.

Žák například může od učitele dostat hádanku kóan, kterou logickým myšlením nelze vyřešit. Žáka to má odvrátit od konceptuálního myšlení a přiblížit ho k podstatě mysli. Na druhou stranu není pravda, že by čínští zenoví učitelé odmítali buddhistické texty.

Nejslavnějším japonským zenovým učitelem byl Dógen, který přinesl Sótó zen do Japonska. Je autorem spisu *Šóbó genzó*.

Díla zenové malby a kaligrafie se vyznačují stylovou čistotou a tvarovou úsporností. Na výstavě si je může divák vychutnat se zvuky flétny šakuhači, zurčícího vodopádu nebo žabího kvákání. (mk)

Hereckým duchodem a výstavou oslavil Jan Kanyza 75. narozeniny

Jan Kanyza je české veřejnosti známý hlavně jako herec. Nedávno ale pověšil herectví na hřebík a už se věnuje jen své celoživotní vášni, kterou je umění. K jubilejním 75. narozeninám, které v říjnu oslavil, dostal dar v podobě vlastní autorské výstavy, na niž mu přišly popřát desítky slavných přátel.

Expozici mu jako dárek nadělila pražská Galerie Art na Staroměstském náměstí v Praze. A protože se dříve dlouhé roky pohyboval ve světě showbyznysu, na vernisáži nemohli chybět Kanyzovi kolegové z divadla a filmu. Dorazili například Petr Nárožný, Zlata Adamovská s Petrem Štěpánkem, Ivana Chýlková, Václav Knop, Jan Rosák či Iva Hüttnerová.

„Jsem opravdu nadšen a poctěn, že si mě galerie již před rokem vybrala, s povděkem jsem nabídku přijal. Dokonce mi nabídli i katalog, což je v dnešní době nevídané. Všichni šetří, chtějí inkasovat, než aby dávali, takže jsem opravdu potěšen a poctěn,“ prozradil Kanyza s tím, že malování je pro jeho život opravdu důležité.

„K malování potřebuji mít vnitřní radost. Já nejsem typ, který se ve stresu a ve chvílích zmalomyslnění dokáže z toho vymalovat. Když se radost promítne do obrazu, emoce je natolik zřetelná nebo čitelná pro diváka, nebo ji vycítí, tak to je ideální stav,“ říká.

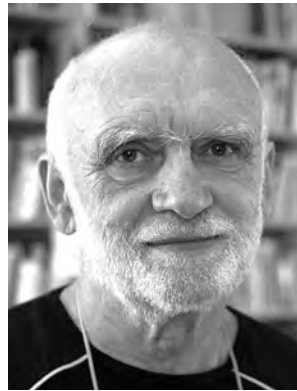
Celkem čtyřicet obrazů vytvořených od roku 2007 bylo možné na místě i zakoupit. (mk)

Autorská výstava Františka Ringo Čecha

Téměř současně s Kanyzovou výstavou začala v Praze také autorská výstava herce Františka Ringo Čecha, který maluje od roku 1973. Ta měla slavnostní zahájení už 22. září ve výstavní galerii Jakubec Gallery v pasáži U Nováků.

„Jsem rád a nadšený, že jsem se setkal s mnoha lidmi, které jsem dlouho neviděl. Dokonce mi zde jeden fanoušek donesl vlastnoručně namalovaný obraz a z toho jsem tedy unešený, je nádherný,“ prozradil umělec. (mk)

Zemřel Jiří Hůla

23. září ve věku osmasedmdesáti let zemřel výtvarník, básník, galerista, archivář, publicista a kurátor – neúnavný nadšenec a milovník výtvarného umění Jiří Hůla. Byl znám svými nevšedními i záslužnými aktivitami, později také s partnerkou Pavlou Jazairiovou cestovali a o svých zážitcích napsali knihy *Cestou hvězdy* nebo *Egypt Egypt*.

Hůla v osmdesátých letech otevřel se svým bratrem v Kostelci nad Černými lesy Galerii H. V roce 1984 založil také Archiv výtvarného umění a informační systém abART, dnes zřejmě největší sbírku dokumentů o současném českém a slovenském výtvarném umění.

Jiří Hůla se narodil 7. června 1944 v Praze. V letech 1961-1966 absolvoval Univerzitu Palackého v Olomouci. Jeho výtvarná tvorba se pohybuje na pomezí poezie, teorie informace a výtvarného umění. Od roku 1962 psal experimentální texty, zabýval se variacemi, kombinacemi a permutacemi slov, písmen a znaků. Výrazové prostředky brzy omezil na typy psacího stroje. Zabýval se redukcí a manipulacemi s texty, třeba se sonetem Arthura Rimbauda *Sa-mohlásky*, popisoval nalezené obrázky – stříhy, plány, reprodukce z novin a časopisů, uvádí o něm zmíněná data-báze abART.

Na přelomu sedmdesátých a osmdesátých let se věnoval počítačové grafice, vymyslel počítačové generované písmo, objevil či rozvinul několik netradičních výtvarných technik, například kresbu skalpelem. Jako kurátor připravil desítky výstav, coby publicista uveřejnil stovky článků, recenzí, rozhovorů.

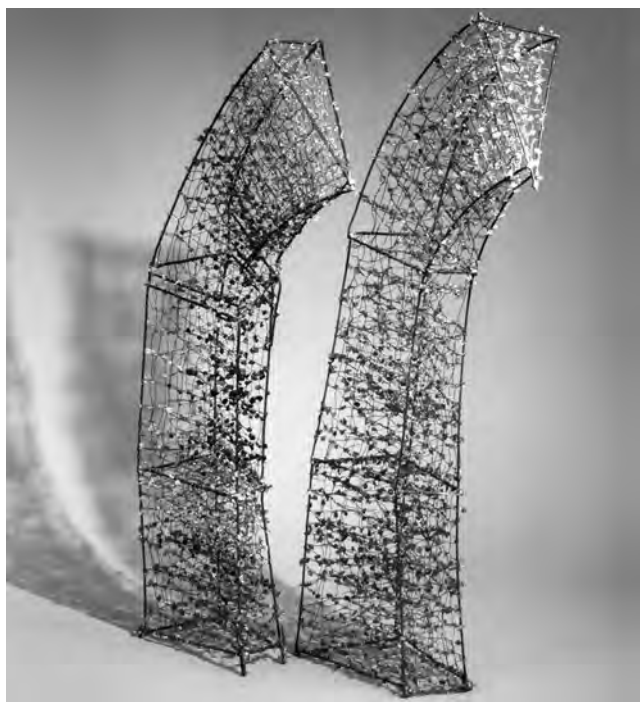
JUBILEA

Zuzana Graus Rudavská (* 14. 10. 1962, Bratislava)

Zuzana Graus Rudavská pochází z umelecké rodiny, študovala textil na SŠUP v Bratislavě a na VŠUP v Praze. Roku 1986 emigrovala do USA, kde pôsobila v New Yorku. Zúčastnila sa na vyše 20 medzinárodných sochárskych sympóziách v USA, Japonsku, krajinách Európy a Afriky (napr. Iwate Town Stone Sculpture Garden, Japonsko; Socrates Sculpture Park, New York). Jej *Kompozícia so svetlom 93 a Hniezdo I.* boli v roku 1997 vystavené na XLVII. Bienále v Benátkach.

Vystavovala v známých amerických a európskych galériách a múzeách (napr. Helen Drutt Gallery, NY; Kotonah Museum, NY; American Craft Museum/Museum of Arts & Design, NY; Galerie V&V, Viedeň). Jej diela sú súčasťou zbierok Cisternerne Glass Museum, Copenhagen; SNG, Bratislava; Museum Kampa, Praha. Od roku 2003 žije a tvorí v Bratislave. Venuje sa tvorbe inštalácií, krištáľových objektov, umeleckému šperku, obrazu a kresbe.

Zuzana Graus Rudavská vo svojej tvorbe vyjadruje pocit domova. V materiáli vo všetkých formách a podobách využitia a spracovania ako živej hmoty. Vzrušujú ju hlavne

Zuzana Rudavská: *Krištálový sen*, bronz – meď, krištál, kameň, 2003

rozmanité štruktúry, miesta, kde tvar dáva meno svojmu povrchu. Cez ne chce zachytiť tie najefemnejšie a takmer neuchopiteľné pocity: dotyky zeme, vody, vzduchu, vetra, premenlivú morskú hladinu, horskú lúku osvietenu slnkom či svah brázdnený uzočnými políčkami, rosu v tráve alebo kvapky dažďa vo vlasoch...

Umenie je pestré ako život...

Peter Valach (* 7. 10. 1967, Nová Baňa)

Peter Valach je sochár, predseda Spolku výtvarníkov Slovenska. Absolvoval umelecké odlievanie kovov na SÚPŠ v Kremnici (1985). V rokoch 1991-1997 študoval sochárstvo na VŠVU u prof. Jozefa Jankoviča. Absolvoval dvojročný študijný pobyt na ASP vo Varšave.

Venuje sa figuratívnemu sochárstvu vychádzajúcemu z národnej tradície drotárstva, kresbe, medailérstvu a návrhom mincí. Jeho bronzové figurálne plastiky vlastní galérie a súkromní zberatelia. Figúra je pre neho hlavným inšpiračným zdrojom. Prácou s kovom a s drôtom Peter Valach dokumentuje mimoriadnu remeselnú zručnosť. Rozvíja tradície slovenského drotárskeho umenia v súčasnosti. Osobitá technika zváraného drôtu umožňuje koncipovať sochárske diala ako odhmotnenú kresbu kovom v priestore. Jeho torzá figur tým nadobúdajú vzdušnosť a ľahkosť a aj napriek sporadickým inšpiračným zdrojom siahajúcim do minulosti evokujú predstavy výsostne súčasné a aktuálne.

Jindřich Červenák (* 23. 11. 1972, Hořice v Podkrkonoší)

Jindřich Červenák je softwarový multimedialní umělec, iniciátor Manifestu Internetové Generace a spoluzakladateľ stejnojmenné skupiny. Řeší otázky vývoje umění s využitím digitálních a informačních technologií. Základní esencí současnosti je pro něj soubor. Uměleckou práci tak prezentuje formou datových souborů nebo softwarových algoritmů (Umělecké dílo je soubor – první bod manifestu IG!). Studoval na AVU v ateliéru Vizualních komuni-

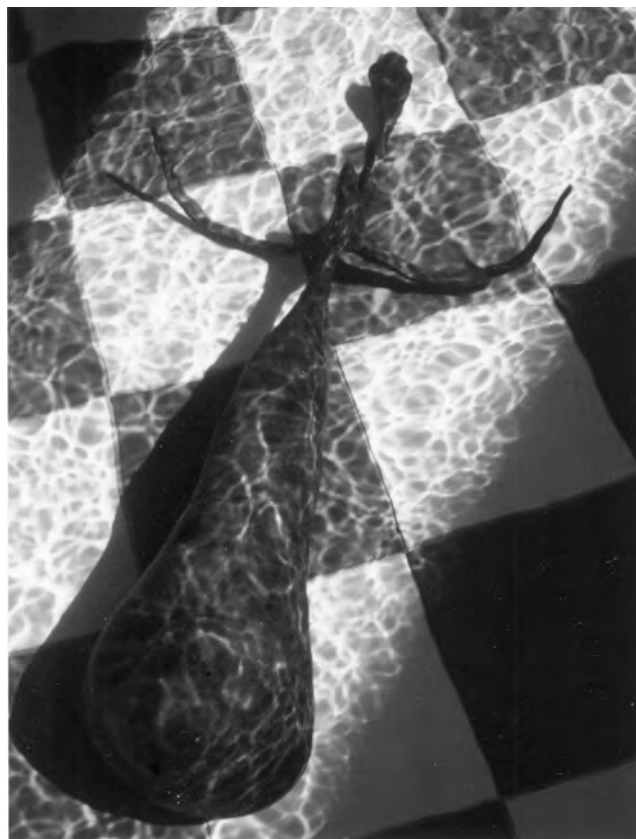
Jindřich Červenák: *PeppermiT služby*, 2001, oprava obuvi

káci Jiřího Davida a v ateliéru Intermediální tvorby Milana Knížáka.

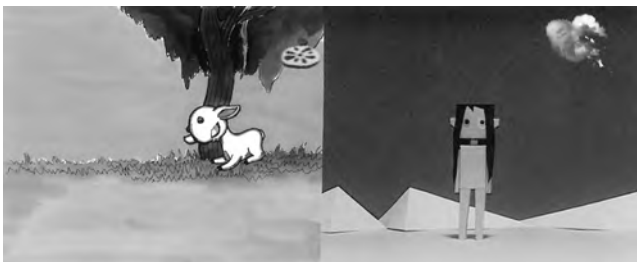
Tibor Tóth (* 19. 10. 1967, Veľký Krtíš)

Tibor Tóth sa venuje soche, objektom, akčnému umeniu.

E-mail: tibor.toth@artgallery.sk

Tibor Tóth: *Matter Mother*, 2007, kov

Jiří Havlíček & Filip Cenek: *Lotus3 a Solaris*, 2003, DVD, video

Jiří Havlíček (* 13. 10. 1977, Brandýs nad Labem/Staraá Boleslav)

Jiří Havlíček je český umělec a kurátor. Od roku 2011 vytváří obsah internetové televizní platformy Artyčok a vyučuje v ateliéru Text, forma, funkce na Fakultě umění Ostravské univerzity. Natočil například dva krátké experimentální filmy *Zajatci filmu* (2012) a *Film Týden* (2012).

Tomáš Kubík (* 15. 10. 1977, Pelhřimov)

Tomáš Kubík je český malíř, absolvent Ateliéru klasických malířských technik prof. Zdeňka Berana na Akademii výtvarných umění v Praze. Dříve se věnoval také pohybovému divadlu, hře na flétnu a působil jako pedagog soukromé malířské školy, kterou spoluzaložil a kterou vedl do roku 2018. Tehdy přenechal své podíly druhému společníkovi, aby se mohl naplno věnovat jenom malbě. První z dvojice rozměrných obrazů *Scény z manželského života* (1999-2000) zakoupila roku 2004 Národní galerie v Praze, druhou kompozici na podobné téma nazvanou *Máří Magdaléna* vytvořil v letech 200-2001. Ta byla vystavena na velkém přehledu evropské a americké figurativní malby, bienále Figurativas v MEAM Museum v Barceloně (2019).

V souboru obrazů *Portrétní dokument v renesančním stylu* z let 2020-2021, který je inspirován raně renesanční portrétní malbou Albrechta Dürera a Hanse Holbeina, vytváří soubory portrétů svých současníků, které by nakonec měly sloužit jako jakýsi časosběrný dokument.

První účast Tomáše Kubíka na soutěži, kterou pořádá The Royal Society of Portrait Painters v Londýně, mu roku 2021 přinesla zvláštní ocenění (Highly Commended) od Burke's Peerage Foundation – Award for Classically Inspired Portrait za portrét *David v renesančním stylu*. Porota do soutěže vybrala i další Kubíkův portrét *Valeria*. Roku 2021 byl Kubíkův obraz *Inner Rage* vybrán na výroční přehlídce Evropského Muzea Moderního Umění (MEAM) v Barceloně Figurativas 2021.

Tomáš Kubík: *Figurální kompozice*, 2000

VZPOMÍNKA

Mikoláš Aleš je jedním z nejvýznamnějších představitelů českého národně orientovaného malířství druhé poloviny 19. století. Přichází na svět 18. listopadu roku 1852 v Miroticích. Vzdělání Aleš získává nejprve v Písku, v roce 1869 pak začíná studovat na pražské Akademii výtvarných umění (u profesorů Josefa Matyáše Trenkwalda a Jana Swertse, studia končí v roce 1876), již během studií se přitom Aleš projevuje jako vynikající pokračovatel národně orientovaného díla Josefa Mánesa, a to jednak svým romantizujícím stylem, tak i svým tematickým čerpáním z české historie – Aleš se vrací ve své tvorbě až k počátkům české státnosti, mnohé významné osobnosti českých dějin jsou pak dnes známy především z jeho podání. Významným rokem v Alešově životě je pak rok 1879 – v tomto roce Aleš vítězí v soutěži na výzdobu foyeru pražského Národního divadla (společně s Františkem Ženíškem). Jeho návrh, cyklus čtrnácti lunet, nazvaný *Vlast* (1877-1881) se pak stává vrcholem raného období Alešovy tvorby.

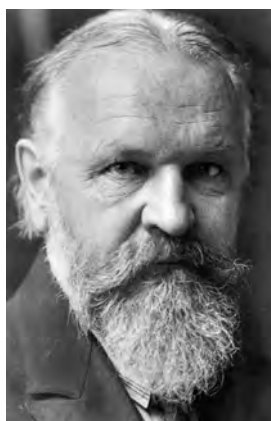
Na počátku osmdesátých let 19. století se pak Mikoláš Aleš začíná stále více věnovat knižní ilustraci – spolupracuje s mnoha významnými literáty té doby, pro jejich díla vytváří působivý obrazový doprovod: Alešovy ilustrace se objevují v mnoha dílech Aloise Jiráska, Karla Václava Raise, Františka Ladislava Čelakovského či Jakuba Arbesa. Velkou oblibu si získávají Alešovy ilustrace ve dvousvazkové sbírce českých a moravských národních písní nazvané *Špalíček jednoho sta národních písní a říkadel* (1906 a 1912). Po roce 1884 se Mikoláš Aleš též stále více začíná věnovat ilustraci časopisecké, spolupracuje mimo jiné s časopisy *Květy*, *Šotek*, *Světlozor*, *Humoristické listy* či *Zlatá Praha*. Od osmdesátých let 19. století Mikoláš Aleš také spolupracuje s mnoha významnými českými architekty při návrzích dekorativní výzdoby mnohých staveb, a to jak výzdoby fasád, tak výzdoby interiérů – z této oblasti Alešovy tvorby jsou známé např. jeho návrh výzdoby dvorany Městské spořitelny či vestibulu pražské Staroměstské radnice.

Mikoláš Aleš se aktivně účastní i společenského života, je prvním předsedou Spolku výtvarných umělců Mánes,

členství jej váže též k Umělecké besedě. V posledních letech svého života pak Mikoláš Aleš stále více a stále zřetelněji jako malíř směřuje k secesní tvorbě. Jeho život ukončila mozková mrtvice 10. července 1913, která ho potkala v sedmdesáti letech. Z Pantheonu Národního muzea na vyšehradský hřbitov ho provázela celá Praha. Při pohřbu se s ním loučil sochař Stanislav Sucharda slovy: „Bud' sbohem, Alši, ty nejmladší, nejkrásnější, nejmělečtější srdce Čech.“

František Bílek (6. 11. 1872 – 13. 10. 1941)

František Bílek byl řezbář, sochař a grafik, architekt, významný představitel českého symbolismu. V letech 1887-1890 studoval malířství u profesora Maxmiliána Pirnera na Akademii výtvarných umění v Praze. Pro potíže s vrozenou oční vadou (daltonismus) zabraňující Bílkovi rozeznávat některé barvy, přešel na sochařství.

Bílek získal stipendium mecenáše Vojtěcha Lanny a v lednu 1891 odjel do Paříže, kde studoval na soukromé Akademii Colarossi u prof. Injalberta.

Zde se seznámil se Zdenkou Braunerovou, s níž ho pak pojilo celoživotní přátelství, a také s českými umělci v Paříži, např. Alfonsem Muchou, Ludkem Maroldem, Vojtěchem Hynaisem a Stanislavem Wyspianskim. V té době vznikala Bílkova první díla inspirovaná jeho náboženským cítěním.

Po návratu z jednorozční vojenské služby (1893) si František Bílek v Chýnově zřídil sochařskou dílnu, v roce 1898 si postavil stavení s ateliérem podle vlastních návrhů, kde tvořil osaměle, vyhýbal se určení směru a slohu i spolkovým setkáním. V roce 1902 se oženil a krátce poté přestěhoval do Prahy. Když zakoupil pozemek po zbouraných městských hradbách, tak si roku 1911 podle svého návrhu nechal postavit vilu s ateliérem v Mickiewiczově ulici na Hradčanech.

Jako dospělý se pak, i přes své hluboké náboženské cítění, často rozcházel s oficiální katolickou církví a po roce 1920 přestoupil do Církve československé (dnešní Církev československá husitská) a stal se jejím oficiálním umělcem. Svou uměleckou práci bral jako službu bratřím a obět ve prospěch druhých. Jako umělec byl známý též jako náboženský myslitel a mystik, ve svém díle často spojoval křesťanské a orientální náboženství v mystické jednotě světa.

V roce 1891 byl Bílek na Jubilejní výstavě v Praze zastoupen dvěma podobiznami (poprsími), ale až v roce 1898, po době nepochopení a odmítání, se setkal s prvním oficiálním uznáním. V roce 1908 ho při svém pobytu v Praze ocenil francouzský sochař Antoine Bourdel – označil dílo Bílkovo jako původní, bez potřeby napodobovat německé nebo francouzské sochařství jako někteří jiní umělci. V roce 1909 se Bílek stal členem Umělecké besedy (UB) a poprvé vystavoval s UB v roce 1913.

František Bílek – umělec, představitel epochy symbolismu a secese – byl nejen sochař, řezbář a keramik, ale byl i grafik, kreslíř, ilustrátor, autor návrhů knižních vazeb i různých druhů užitého umění a také dobrý architekt.

Vila Františka Bílka

Ve svých grafikách Bílek často volil motiv vody, ohně a měsíce, také postavu kněze u oltáře a vlastním navrženým písmem doprovázel některé své grafické listy. Kresbami a dřevoryty ilustroval např. Březinovy básnické sbírky *Tajemné dálky* (1895), *Ruce* (1901), Březinovu sbírku esejů *Hudba pramenů* (1903), knihu jeho dopisů i velkou publikaci o Březinovi *Stavitel chrámu* (1941). Dřevoryty a litografiemi ilustroval Tomáše ze Štítného *Dokonalé kněh šesterých*.

Navrhl stavbu venkovského stavení s ateliérem, v němž byl i pokoj pro Bílkovy přátele Julia Zeyera a Otokara Březinu („chaloupka“ v Chýnově, 1898), vlastní vily v Praze, navrhoval různé kusy nábytku i celé bytové interiéry. Projektovat také další stavby, hřbitovy i části obytných sídlišť.

Bohumil Kafka (14. 2. 1878 – 24. 11. 1942)

Bohumil Kafka byl sochař, který tvořil v duchu secese a symbolismu. Jeho rané sochařské dílo patří k nejpůvodnějším hodnotám českého secesního symbolismu. Od roku 1897 byl zapsán na Uměleckoprůmyslové škole v Praze u Stanislava Suchardy a v letech 1898-1901 u Josefa Václava Myslbeka na Akademii výtvarných umění v Praze. V letech 1904-1908 žil a pracoval v Paříži poté, co získal Hlávko stipendium. Se svým učitelem Stanislavem Suchardou spolupracoval na pomníku Františka Palackého. Po Suchardově úmrtí v roce 1916 byl jmenován profesorem dekorativního sochařství na Uměleckoprůmyslové škole. V roce 1925 se stal profesorem sochařství na Akademii výtvarných umění. Později je jeho tvarová stylizace už není secesně dekorativní, spíš ohlašuje návrat k celistvé sochařské formě „nové klasičnosti“, jak nazýval tento proces Kafka. Svým způsobem nově, ale vlastně poprvé, se přihlásil

Bohumil Kafka: *Vizionář*, 1905, bronz

k dědictví svého učitele na Akademii výtvarných umění, klasika pozdního 19. století J. V. Myslbeka. Vedle své volné tvorby vytvořil mnoho dekorativních prvků fasád, bust, soch a pomníků. Je například autorem sochy Jana Žižky na Vítkově.

Richard Wiesner (6. 7. 1900, Horní Ruda – 6. 11. 1972, Praha)

Richard Wiesner byl český malíř, otec choreografa Daniela Wiesnera a děd konceptuálního umělce Richarda Wiesnera. Studoval v Praze na Akademii výtvarných umění mezi lety 1922 a 1928 u Vratislava Nechleby a Jakuba Obrovského, později i Františka Kupky v Paříži. Zprvu často pobýval ve Francii a jeho dílo bylo ovlivněno Manetem, později přejal zásady socialistického realismu. Tvořil zejména obrazy s figurálními kompozicemi a portréty, tvořil i zátiší a krajiny. Důležité jsou i jeho zakázky pro architektonickou výzdobu, jako byla výzdoba nádraží Praha-Smíchov nebo strop vestibulu Karolina. Byl členem SVU Mánes a Skupiny 58.

Čestmír Kafka (14. 11. 1922, Jihlava – 21. 5. 1988, Praha)
Čestmír Kafka byl významný český malíř a grafik, ve své tvorbě vychází z vlastních úvah a zkušeností, které souvisí s přirozenými i nenadálými změnami a transformacemi, které se odehrávají v konkrétním prostoru a čase.

Své mládí prožil v Jihlavě na Vysočině. Kafkova tvorba se rozvíjela v duchu surrealismu a snové imaginace. Ve Zlíně vzniká množství surreálních kreseb, některé z nich mají povahu deníkových záznamů. V letech 1946-1949 studoval na VŠUP v ateliéru profesora Emila Filly, kde získal povědomí o kubistickém členění plochy a práci s barvou. S dalšími absolventy Fillova ateliéru spoluzakládá skupinu Traza 1954 (E. Kmentová, J. Válková, K. Válková, O. Čechová, Z. Fibichová, V. Preclík, K. Vaca, O. Zoubek, Z. Šimek), která chce svou tvorbou vzdorovat totalitním tendencím.

Čestmír Kafka: *Bílý štít*, 1965-1966

První společná výstava se uskutečnila v roce 1957 v Praze. V šedesátých letech podniká Čestmír Kafka studijní cesty do Polska a Itálie, později i do Ruska a Japonska. Výtvarné snahy vedou od kubistického pojetí malby ke strukturální abstrakci. Hutné nánosy barvy s příměsí dalších materiálů jsou nanášeny do geometrizovaných ploch.

Od počátku sedmdesátých let se v Kafkově tvorbě objevují tzv. bílé obrazy krajín, architektur a geometrických útvarů. Výtvarný rukopis je směřován k záměrné redukci výrazových prostředků. „V svých obrazech se objevila bílá, poněvadž je to malování jako každé jiné a nevnučuje se. Mohl bych užít zelenou, červenou, žlutou, ale proč? ... Ale s barvou pracuji stále. Nemyslím na své práce jako na bílé obrazy. Dělán obrazy, jsem malíř. Používám bílé barvy a pojednávám v ní mnoho barev.“

V osmdesátých letech navazuje Čestmír Kafka na svou návštěvu Japonska (1970) a věnuje se práci se strukturou a hmotou. Vznikají asambláže z přírodních materiálů. Kořeny, trávy, listí, popel, které volně spočívají na podkladu ze skládané vaty. Přitahují svou jednoduchostí, která je vědomá a cílená. Intuitivní dialog s materiálem je zároveň promyšlenou formulací o zachycení podstaty bytí.

Jan Koblasa (5. 10. 1932, Tábor – 3. 10. 2017, Hamburk)
Jan Koblasa byl český sochař, malíř, grafik a autor mnoha filozofických esejů. Koblasa, který byl jedním z nejuznávanějších exilových umělců, žil od roku 1968 v Německu, kde přes dvacet let působil jako profesor na Vysoké škole umělecké. V roce 2002 mu prezident Václav Havel udělil medaili Za zásluhy.

Koblasova tvůrčí cesta je syntézou úvah o člověku a roli, kterou ve světě má. Je návratem k pradávným mýtům a archetypům, v nichž je analogie s pocity současného člověka.

Jan Koblasa: *Pomazaná hlava*, 1963, mořené dřevo

Jan Koblasa vystudoval v padesátých letech pražskou Akademii výtvarných umění, kde pak v devadesátých letech krátce učil. Už za studií se aktivně účastnil veřejného života, podílel se například na akcích Malmuzherciáda v duchu neodadaistických recesí (1954) a byl zakládajícím členem Klubu (od roku 1957 Šmidrové), jehož dalšími členy byli například výtvarníci Bedřich Dlouhý, Karel Nepraš a Jaroslav Vožniak. Jako vůdčí osobnost generace Koblasa organizoval mimo jiné neoficiální výstavy Konfrontace I. a II. (1960).

V roce 2012 měl Jan Koblasa u příležitosti svých 80. narozenin velkou retrospektivu v Jízdárně Pražského hradu – představila jeho dílo od realistických počátků přes informální šedesátá léta malířská i sochařská a ve větší míře i jeho exilové období. Koblasa používá snad všechny materiály, které si sochař přeje zkusit – od dřeva přes kameňinu, kámen a železo až po umělou hmotu. V roce 2013 byla Koblasova socha *Vzkříšení* instalována u příležitosti výročí 17. listopadu v katedrále sv. Víta na Hradčanech. Umístěním plastiky do jednoho z nejvýznamnějších symbolů Prahy a Česka se Koblasovo dílo dostalo do sousedství prací významných umělců minulosti. Působivou oltářní sochu *Ukřižovaného* má v chrámu svatého Víta například jedna z největších osobností české secese Bílek. Svá díla má v katedrále i zakladatel novodobého českého sochařství Myslbek.

Jan Koblasa: *Polibek Salome*, 1977

Bohumil Zemánek (10. 10. 1942 – 12. 8. 1996)

Bohumil Zemánek byl sochař a restaurátor. Vedle sochařské tvorby se Bohumil Zemánek věnoval intenzivně restaurování kamenných plastik. Vzhledem k tomu, že jeho tvorba nebyla slučitelná se socialistickou kulturní politikou, před rokem 1989 téměř nevystavoval. Zásadních samostatných výstav se dočkal až tři roky před svojí předčasnou smrtí, roku 1993 ve Špálově galerii v Praze a v Moravské galerii v Brně a posmrtně (roku 2012) na Novoměstské radnici v Praze.

Jeho dílo je řazeno do vlny Nové figurace a České grotesky. Byl členem Spolku výtvarných umělců Mánes.

NEŽ PŘIŠLA TELEVIZE, ŽILI JSME TADY JAKO ZVĚŘ.

Vladimír Jiránek (6. 6. 1938, Hradec Králové – 6. 11. 2012, Praha)

Vladimír Jiránek vystudoval novinářství na FF UK. Od roku 1956 žil v Praze. Po celý život působil jako kreslíř a ilustrátor na volné noze. Mezi časopisy, se kterými spolupracoval, patří *Dikobraz*, *Mladý svět*, *Melodie*, *Technický magazín*, *Literární noviny*, *Živa* atd.

Od roku 1990 se Vladimír Jiránek věnoval zejména politické karikatuře. Jeho vtipy na aktuální témata bylo možno vidět v *Lidových novinách*, *Mladé frontě DNES*, v *Hospodářských novinách*, v časopise *Reflex* a na internetových stránkách *Neviditelného psa*.

Spolupracoval se studiem Bratři v triku a studiem AIF. Pro televizi připravil večerníčky *Bob a Bobek – králíci z klobouku* a *Pat a Mat*. V roce 1998 získal cenu Karla Poláčka v kategorii „Humor moudrých“.

Jméno „Jiránek“ nese planetka 1997 ET1 (17694) objevená v roce 1997.

VŽDYCKY, KDYŽ SE ČLOVĚK
TĚŠÍ NA LEPŠÍ ČASY -

PŘIJDĚ TUBA DŮBA.

ARCHITEKTURA & DESIGN

Semlerova rezidence v Plzni

Od konce září mohou milovníci architektury opět obdivovat unikátní plzeňskou Semlerovu rezidenci, za jejímž návrhem stojí světoznámý architekt Adolf Loos. Loos patrně nastínil celkové prostorové řešení nového bytu, detailní zpracování řešil Loosův žák Heinrich Kulka samostatně.

Odborníci vycházeli z fotografií, vzpomínek i dochované dokumentace Heinricha Kulky, který se na podobě rezidence výrazně podílel a po architektově smrti ji ve třicátých letech 20. století dokončil. V jediném případě v Plzni byl vytvořen vícepodlažní byt s plynulou návazností prostor různých výšek, tedy s tzv. raumplanem. Architekti mohli upravit nejen polohy svislých konstrukcí a stropních podhledů staršího domu, nýbrž měnit i řešení stropů.

Vila prošla téměř desetiletou rekonstrukcí. Rekonstrukce vyšla na více než 100 miliónů korun. V domě nově vznikly také výstavní prostory, návštěvnické centrum či kavárna.

Západočeská metropole se může pyšnit celkem osmi Loosovými interiéry. Vstupenky je možné koupit online na webových stránkách Západočeské galerie nebo v infocentrech na náměstí.

Rodina Oskara a Jany Semlerových a historie domu na Klatovské třídě 110

Dům vystavěl v roce 1923 Pensijní ústav pro úředníky Akciové společnosti, dříve Škodovy závody v Plzni. Semlerovi se rozhodli provést jeho přestavbu a zhruba z třetiny objemu domu vytvořit velký vlastní byt. Úpravy byly dokončeny v roce 1934. Dům židovské rodiny Oskara a Jany Semlerových, jejíž firma vyráběla drátěné zboží a později také gramofonové jehly v závodě nedaleko Plzně ve Vochově, patří k předním památkám moderní architektury ve střední Evropě. Byt nemá klasická podlaží, ale takzvaný raumplan, což je zjednodušeně řečeno kaskádovité rozvrstvení místností. Loos tento princip použil ve slavné pražské Mülloerově vile, jež se v mnohém s plzeňským bytem shoduje.

Ve třicátých letech Semlerovi pod značkou SEM vyráběli například i kancelářské sponky, drátěnky do postelí

a drátěné pletivo. Hugo Semler řídil část firmy, která se zabývala stavebním dřívím, Oskar část zabývající se výrobky z oceli. V roce 1939 Semlerovi svou firmu nuceně prodali Pražské železářské společnosti a odešli, za složitých okolností, do zahraničí. Oskar odešel do Austrálie, kde nabyl v roce 1946 občanství. Železářská společnost do Vochova převedla výrobu z bývalé Hirschovy továrny v Plzni, kterou rovněž pohltila. Po druhé světové válce byla Železářská společnost znárodněna, po roce 1989 privatizována.

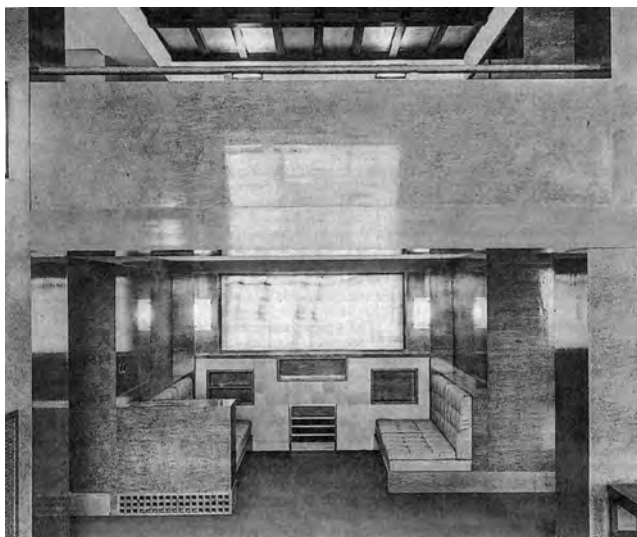
Po emigraci rodiny dům v roce 1942 přešel na Německou říši (Deutsches Reich). Semlerovi v roce 1949 sice požádali o restituci, dům však jako konfiskovaný majetek v roce 1950 přešel na město Plzeň. Po pěti letech se stal dům vlastnictvím státu, který jej však v roce 1993 převedl zpět na Statutární město Plzeň. Byt rodiny Oskara Semlera byl již dříve rozdělen na několik menších samostatných bytů, oddělená hala sloužila jako učebna, později jako fotoateliér.

Loosova vila pro právníka Winternitze v Praze v ulici Na Cihlářce

O tvorbě architekta Adolfa Loose (1870-1933), brněnského rodáka, je toho známo mnoho. Na území ČR se nachází několik rezidencí, jež navrhl pro bohatou klientelu. Některé jsou veřejně přístupné, neboť je spravují muzejní instituce. Winternitzova vila na pražských Malvazinkách, poslední Loosovo realizované dílo (1932), nabízí ještě něco víc: snoubenci zde mohou vstoupit do stavu manželského, a dokonce zde můžete v působivém funkcionalistickém prostředí strávit večer i noc. Vila, která je v soukromém držení potomků původních majitelů, nabízí komentované prohlídky (viz www.loosovavila.cz).

Osud vily do jisté míry kopíroval osudy rodiny Winternitzových. V roce 1941 byla vila manželům zabavena, definitivní konec rodiny nastal v roce 1943, kdy společně nastoupili do transportu směr Terezín a rok později směr Auschwitz-Birkenau. JUDr. Josef Winternitz a syn Petr šli ihned do plynové komory, manželka Jenny s dcerou Suzanou nacistický koncentrační tábor přežily. Po osvobození a návratu do Prahy však již vilu nezískaly, po několika letech marné úsilí vzdaly a žily v jiné části Prahy.

Po kratší epizodě, kdy si za protektorátu ve vile udělal ateliér německý sochař Wilhelm Srb-Schossbauer, se po

Vila manželů Oskara a Jany Semlerových, interiér podle Adolfa Loose

Winternitzova vila, ložnice

válce rozlehlý objekt s velkou zahradou proměnil v mateřskou školu až do devadesátých let. Restituce přišla v roce 1997. Nejprve byla vila pronajímána různým firmám a po citlivé rekonstrukci v roce 2002, která jí vrátila co nejvíce z původního vzhledu a vnitřního vybavení, se zde od roku 2017 konají komentované prohlídky, přednášky o umění a architektuře, výstavy a koncerty.

Zemřel spoluautor Tančícího domu v Praze, architekt Vlado Milunić

Ve věku jednaosmdesátí let po dlouhé nemoci zemřel český architekt chorvatského původu Vlado Milunić, který se do povědomí veřejnosti dostal jako spoluautor Tančícího domu v Praze. Rodák z Chorvatska, který od mládí žil v Česku, byl znám i svými názory na podobu pražských sídlišť či jako spoluautor řady sociálních staveb. Jako pedagog působil na Čes-

kém vysokém učení technickém (ČVUT), kde vystudoval architekturu.

Tančící dům na pražském Rašínově nábřeží Milunić navrhl spolu s kanadsko-americkým architektem Frankem Gehrym. Stavba, která vznikla v polovině devadesátých let minulého století, vzbudila původně mnoho odmítavých reakcí. Postupně se stala jedním ze symbolů Prahy a za čtvrtstoletí existence nasbírala řadu ocenění.

Festival Den architektury otevřel stovku běžně nepřístupných míst

Proběhl festival s názvem Den architektury. Návštěvníci se mohli podívat asi do stovky běžně uzavřených míst a budov po celém Česku i Slovensku. Vstup na akce byl zdarma. Kromě prohlídek probíhaly i výstavy, přednášky nebo workshopy. Mottem letošního 12. ročníku bylo „Nebourej – transformuj“. Organizátoři tím chtějí upozornit na možnost přestavby starých budov místo jejich bourání.

Národní cena za architekturu 2022

Národní ceny za architekturu 2022 mají v nominaci padesát projektů. Do užšího výběru porota vybrala třeba vodojem s vyhlídkou na Trosky, skleněnou chalupu v Polubném, pražskou Kunsthalle, lihovar s pálenicí Svijanský Újezd, přeměnu brownfieldu v Brně či zahrady u hradu Pernštejn. „Letos není ve výběru tolik prací v Praze, kupodivu ani v Brně, ale posunujeme se na sever republiky a severní Moravu, k hranicím se Slovenskem, to nikdy nebylo. Začínají se objevovat větší objekty,“ řekl předseda Obce architektů Oleg Haman při představení padesátky postupujících, za přítomnosti prezidenta Mezinárodní unie architektů Mexičana Josého Luise Cortése.

Finalisté budou před porotou prezentovat práce a poté bude následovat vyhlášení. Kromě Grand Prix Architektů a Ceny za celoživotní dílo se udělí ocenění v osmi kategoriích. Vítězné práce vyhlásí Obec architektů v listopadu ve Veletržním paláci.

Zemřel architekt Ivar Otruba, autor návrhů mnoha zahrad a parků

Zemřel jeden z nejuznávanějších českých krajinářských architektů Ivar Otruba. Bylo mu devětaosmdesát let. Vtisknul podobu brněnským botanickým zahradám, navrhoval a upravoval parky, lázeňské areály, ale také hřbitovy a rodinné zahrady.

V odborných kruzích se uvádí, že Otruba významně ovlivnil vývoj svého oboru v Česku

a jeho význam „v podstatě není možné docenit“.

Ivar Otruba se narodil v Kyjově. Absolvoval tehdejší Vysokou školu zemědělskou v Brně, a to zahradnický obor se zaměřením na projektování krajinářských staveb. V šedesátých letech působil na vysoké škole jako pedagog, za normalizace učit nemohl. Za katedru se vrátil v devadesátých letech, kdy se stal profesorem. Publikoval odborné texty, ale také populárně koncipované knihy o krásách anglických nebo francouzských zahrad.

Kromě brněnských botanických zahrad pracoval Otruba například na lázeňském areálu Karlova Studánka, rekonstrukci parku Lužánky v Brně, úpravě zámeckého areálu v Mikulově na Břeclavsku nebo expozicích Flory Olomouc. Řadu návrhů připravil také na Slovensku a v Německu. Je držitelem Ceny města Brna nebo Pocty České komory architektů.

Podle Unie botanických zahrad ČR zastával Otruba názor, že v zahradách musí mít vše živé volnost k životu. I člověk tam má zůstat svobodný. „Ptejme se sami sebe, kde hledat inspiraci, jak tvorbu a dílo směřovat, aby přetrvalo věky a stálo za opečovávání našimi následníky,“ cituje Unie architektova slova. (mk)

Z HISTORIE ARCHITEKTURY

Na Slovanech – Emauzy

21. listopadu 1347 Karel IV. vydává v Norimberku zakládací listinu kláštera slovanských benediktinů, předtím získal od svého bývalého vychovatele z Paříže, nyní papeže Klementa VI. povolení založit klášter se slovanskou liturgií.

29. března 1372 na velikonoční pondělí je posvěcen opatský kostel Panny Marie, sv. Jeronýma a slovanských patronů (svatých Cyrila, Metoděje, Vojtěcha a Prokopa), tehdy největší kostel v Praze, za přítomnosti císaře Karla IV. a řady zahraničních arcibiskupů, biskupů a knížat, papež poslal svého legáta.

11. prosince 1378 v noci byla v kostele vystavena rakev s tělem zesnulého zakladatele kláštera císaře Karla IV.

Emauzské opatství bylo založeno Karlem IV. jako součást Nového Města pražského. Ve své době vynikalo především svou ojedinělou návazností na cyrilometodějskou a sázavskou tradici slovanské liturgie. Gotický kostel prošel v průběhu let barokizací, následně v osmdesátých letech 19. století také důslednou regotizací. Koncem druhé světové války byl poškozen bombardováním spojenců. Dnešní podobu s typickým dvouvěžovým průčelím získal v letech 1964-1968.

V ambitech se dochovaly zbytky cenných gotických nástěnných maleb, kostel Panny Marie je vymalován v beuronském uměleckém stylu.

Oficiálně se opatství jmenuje klášter benediktinů při chrámu Panny Marie a slovanských patronů (zkráceně Na Slovanech). Mnohem častěji je nazýván svým druhým pojmenováním Emauzy.

30. 11. 1367 byla vysvěcena kaple sv. Václava v chrámu sv. Víta. Kaple svatého Václava je jižní chórová kaple v katedrále svatého Víta, Václava a Vojtěcha na Pražském hradě. Císař Karel IV. jí určil místo ústředního náboženského,

ideologického a uměleckého prostoru chrámu. Vybudoval ji Petr Parléř na čtvercovém půdoryse, čímž změnil původní projekt kaple s trojbokým závěrem Matyáše z Arrasu. Stojí na základech rotundy sv. Víta, nad původním hrobem svatého Václava.

6. 12. 1737 byla dokončena stavba kostela sv. Mikuláše na Starém Městě podle projektu K. I. Dientzenhofera.

18. 11. 1862 bylo otevřeno Královské zemské prozatímní divadlo postavené podle projektu Ignáce Ullmanna jako přímý předchůdce Národního divadla.

VÝSTAVY

Art Design Fashion

Budova Uměleckoprůmyslového muzea Moravské galerie v Brně získala nový koncept: Art Design Fashion. Předělá jí, že muzeum se věnuje nejen samotnému designu, ale také módě a vztahu designu a umění. Návštěvníky čeká stálá expozice, výstavy i nové zázemí, které exkluzivně pro Moravskou galerii připravili přední čeští designéři. Změněná podoba Uměleckoprůmyslového muzea v Brně představuje pomyslnou výkladní skříň českých designérů a jejich produktů. Tento mnohvrstevnatý koncept nemá co do rozsahu a kvality v České republice obdoby.

Při úpravách interiéru šlo galerii především o zakomponování myšlenky prezentace současných designérů prostřednictvím jejich návrhů interiérových prvků a prostor. Do příprav tak galerie zapojila Maxima Velčovského, Rad-

ka Wohlmutha a studio edit!, Evu Eisler, Davida Karáška, studio Olgoj Chorchoj nebo Marka Štěpána.

Aktuální intervence v expozici: *Krištof Kintera – Démon růstu*.

Husova 14, 662 26 Brno

Otevírací doba: středa – neděle 10:00-18:00; čtvrtek 10:00-19:00; pondělí – úterý: zavřeno.

Designblok v Praze počtí ukrajinské tvůrce

Poctu ukrajinským designérům i důraz na udržitelnost nabízí festival Designblok. Jeho hlavním tématem byl v letošním roce les, ústředními místy pražský prostor Gabriel Loci a Uměleckoprůmyslové museum. Hlavní hvězdou pak byl Nizozemec Richard Hutten.

Přehlídka, která se konala začátkem října, ukázala bezmála 180 vystavujících z řad firem, značek, studií, nezávis-

lých tvůrců, talentovaných nováčků i mezinárodních ikon. 20. výročí oslavil první český design obchod Qubus, pod jehož značkou spolu mnoho let působili Jakub Berdych Karpelis a Maxim Velčovský.

„Hodně jsme se zabývali udržitelností, lesem jako zdrojem života, nejen zdrojem surovin pro výrobu. Celá hlavní výstava *Designérie* byla inspirovaná houbami a jejich důležitostí v lesním soužití,“ přiblížila ředitelka Designbloku Jana Zielinski.

Z hostů je třeba upozornit především na nizozemské studio Toer, polsko-rakouské duo Chmara.Rosinke, výše zmíněného Richarda Huttona, který vedl přednášku o cirkulárním designu, nebo ukrajinskou autorku Victorii Yakushu. Tvoří pod značkou FAINA a ukázala, že kultura je živnou půdou národa.

Další tvůrci přijeli v rámci výstavy *Sláva Ukrajině!* „Těší nás, že také díky spolupráci našich partnerů můžeme ukrajinské designéry podpořit i finančně – každému z vystavujících jsme věnovali 600 eur na náklady spojené s příjezdem a instalací. Věříme, že pomoc konkrétním tvůrcům je neefektivnějším způsobem, jak můžeme přispět k ochraně a zachování současné ukrajinské tvorby,“ dodala Zielinski.

V komplexu Gabriel Loci, který se nachází v těsné blízkosti Kinského zahrady, se setkaly ikonické zahraniční značky jako Vitra nebo Moroso s českými výrobci Johann Malle, Master&Master nebo TON. Na své si přišli také milovníci šperků a módy.

Dvacítka současných designérů demonstrovala použití tradičních technologií a řemesel v novém pojetí v Uměleckopřmyslovém museu. Tam byla k vidění nejen výstava českého porcelánu v architektuře Maxima Velčovského, ale i speciální sběratelská expozice Art House. (mk)

Výstavy v Bruselu – jak se změnil český design od roku 1989

Počítačová hra, závodní škodovka, 3D tiskárny, robotem broušené sklo, udržitelná móda a mnohé další projekty a produkty reprezentují českou designéřskou scénu na výstavách v Bruselu. Jsou součástí série kulturních akcí u příležitosti předsednictví Česka v Radě EU.

Zastřešujícími tématy jsou design a transformace. Na přiběžících čtrnácti firmách a projektech expozice ukazuje proměnu tuzemského designu po roce 1989. Mezi vybranými jsou jak tradiční společnosti zakládané už od poloviny 19. století, třeba Škoda Auto, TON nebo Strážnický modrotisk, tak i firmy z porevoluční éry (Lasvit, Linet, mmcité, Bomma). Pozornost dostaly i mladé studentské nápady.

„Nešlo nám jen o to ukázat pěkné předměty. Chtěli jsme český design zasadit do historického, ekonomického a politického kontextu,“ komentovala situaci Daniela Kramerová, kurátorka expozice nazvané *Design a transformace. Příběhy českého designu 1990-2020*.

Výstava je rozdělena do dvou míst. Menší část probíhala do začátku října v komornějším Pražském domě, větší v Design Museum Brussels (do 8. ledna), které sídlí kousek od Atomia, v místech, kde se konala pro Československo mimořádně úspěšná Světová výstava Expo 1958.

Mezi exponáty je nejvýraznější jeden rozměrnější, historický „sporták“ Škoda 1100 OHC z roku 1957, který vznikl pro silniční okruhy. „Byl vytvořen jen ve čtyřech kusech, dva jsou otevřené, dva se střechou. Byl restaurován

do původní podoby a je plně funkční. Je to výrazný příklad bruselského stylu. Je dobře, že se dostal do Bruselu,“ zmínila kurátorka. „Vycházíme ze dvou hlavních myšlenek. První se týká transformace designu sledující vývoj ve společnosti, druhá se naopak zabývá transformací společnosti pomocí designu. Je důležité, že design má i aktivní roli a není jen zrcadlem, které kopíruje změny ve společnosti,“ pokračovala.

Transformace tradiční inspirace se promítá třeba do foukaných skleněných svítidel firmy Bomma dekorovaných robotickým brusem, je obsažena v dílech současných autorů inspirovaných cibulovým dekorem nebo v nejnovější kolekci sedacího nábytku firmy TON.

Jako další příklad Kramerová uvádí projekty, které se zabývají ekologickými aspekty. Na enormní množství textilního odpadu poukazuje Lenka Vacková svou Textile Mountain. „Přeprodává zbytky z už neexistujících textilních továren, od návrhářů, švadlen nebo z pozůstalostí. Tím těmto věcem umožňuje nový život. Navíc lidi učí environmentální odpovědnosti,“ zdůraznila ještě kurátorka a historička umění.

Za zmínku stojí i studentský projekt Unique Client, v němž vytvořili kolekci oděvů pro osoby se specifickou postavou nebo speciálními potřebami. Návštěvníci si mohou vyzkoušet i celosvětově známou počítačovou hru Samorost 3 od studia Amanita Design nebo se podívat v takzvané tiskové farmě Prusa Research na nejnovější trendy v trojrozměrném tisku. Tisková farma nepřetržitě tiskne dílky stavebnice, z níž návštěvníci sestavují konstrukci podle vlastní fantazie. (mk)

Harmonikový kocour Libuše Niklové dobyl celý svět

Pískací harmonikové hračky udělaly z návrhářky Libuše Niklové celebritu v oboru. Jak velký vliv měla, představila ještě začátkem října výstava v pražském Uměleckopřmyslovém museu.

Sběratel, badatel a autor výstavy Lukáš Toman za více než deset let vypátral a zdokumentoval přes 160 verzí harmonikových hraček. „Začalo to u mě asi v roce 2011.

Základem sbírky bylo deset originálních harmonik ve špičkovém stavu, zakoupených najednou v jednom antik shoppu," popisuje Toman, který má v rodinné sbírce kromě zahraničních verzí hraček několik set originálů, které také designovala Libuše Niklová (1934-1981).

Její slavný Kocour z roku 1963 překročil hranice tehdejšího Československa a postupně se dostal v desítkách kopií do více než pětadvaceti zemí světa. Upravován byl podle lokálního vkusu. Mutace byly vyrobeny bez vědomí autorky, odborníci a sběratelé původně věděli pouze o třech zemích, kde k tomu došlo.

První kopii objevil Lukáš Toman v Maďarsku. Většinu kusů ale vypátral přes internet, některé až na Tchaj-wanu nebo v Izraeli. „Je to složitější, časově náročnější a nudnější než jen cestovat a kupovat. I náklady jsou někdy vyšší. Jsou za tím tisíce hodin prohledávání internetu, psaní stovek e-mailů. V každé zemi se snažím najít osoby, které se tam vyznají, nejlépe sběratele hraček nebo starožitníky. Občas něco naleznou oni. Tyto hračky jsou ve většině zemí nesmírně vzácné a skoro všechny, kromě polských, jsem viděl za těch deset let jen jednou," přibližuje svůj sběratelský přístup.

Kocour nebyl jedinou harmonikovou hračkou. Měl několik zvířecích sourozenců – Berana, Tygra, Lišáka, Krokodýla, velmi úspěšného Psa Rafana –, a dokonce i lidské Miminko. Vznikly vlastně náhodou. V přepravních vozících továrny Fatra ležely hromady měchových trubíc pro splachovací nádržky, takzvané husí krky. V nich Niklová spatřila flexibilní trup zvířátka. Při stlačení hračka vydává zvuk díky pískátku umístěnému v hadici. Oči nebo tlamička byly malovány ručně a poté ožehovány horkým vzduchem.

„U této kolekce je výjimečný jiný typ haptického prožívání. Maminčiny hračky uspokojují všechny smysly: zrak, sluch, hmat i čich, protože plast má zvláštní vůni. Později se stal u těch nafukovacích zásadním prvkem dech, kterým se hračka nafoukla, a teprve pak dostala tvar a ožila. Museo se o ni pečovat jako o živou bytost, při propíchnutí ránu zalepit náplastí," zdůraznil návrhářčin syn, výtvarník Petr Nikl. V zahraničí jméno české designérky znají: „Asi pětinu harmonik, které jsem vypátral, prodejce označil jako práce

Libuše Niklové nebo minimálně jako kopie její práce. Zjistil jsem, že je světoznámá a nejspíš největší návrhářka hraček vůbec, podle mě světová královna hraček. U žádných jiných retro hraček na prodej nenajdete jméno návrháře, pouze výrobce," zmiňuje Toman.

Jedinou výjimkou je podle něj Polsko, kde se takzvané harmoniky vyrábějí ve velkém. Většina tamních lidí si díky tomu myslí, že jde o kultovní hračku polského původu, přičemž o českém originálu a Libuši Niklové vůbec nic nevědí.

Některé kousky doprovázejí zajímavé příběhy. Kupříkladu kocour z Guatemaly se dostal s malou holčičkou při emigraci do Spojených států a po jejím úmrtí o desítky let později byl dán do prodeje. „Zakoupil ho vetešník, který ho prodával jako halloweenskou kočku. Poté se ještě ztratil asi na měsíc americké poště, ale nakonec to dobře dopadlo a dorazil," prozrazuje Toman.

Harmonikový kocour byl a stále je světovým fenoménem, proto se stal jednou z tváří letošní konference International Council of Museums (ICOM), která se konala v srpnu v Praze. Při této příležitosti se ICOM rozhodl dát mu jméno Líba.

A v čem je výstava nazvaná *Jak šel kocour do světa. Hračky Libuše Niklové a jejich zahraniční kříženci* objevná? Podle sběratele Tomana tím, že ukazuje sílu a rozsáhlou vlivu Libuše Niklové „Dokazuje, že si s jejími hračkami či s takřka totožnými kopiemi jejich hraček podle mých odhadů hrálo více než sto miliónů dětí po celém světě. Hračka je navíc bytelná a předává se v rodinách po generace. Je to opravdu celosvětový fenomén, takže je v plánu samozřejmě sbírku rozšiřovat i nadále a vystavovat pro veřejnost co nejvíce," prozradil další plány Lukáš Toman.

Petr Nikl, který si nechal kocoura odlít ve slévárně Zdenka Lhotského do skla, dodává: „Výstava byla pro mne test, do jaké míry mě těší jakákoli dosud neznámá stopa po maminčině tvorbě, byť je mnohdy přetavená pitoreskní karikaturou. Když vidím, jak se nápad harmonikové duše ujal, mohu odpustit i směšnost odlišných tváří. Ale musí být na výstavě a fotografiích vždy jasně zdůrazněno, co je originál, jinak zmutované hračky z neznalosti tu původní zdevalvují.“ (mk)

LITERATURA

Nová kniha Jaroslava Rudiše *Noční chodci*

Jedna noc, jedno město a dva kamarádi, kteří putují z jedné pražské hospody do druhé. Krok za krokem, pivo za pivem a příběh za příběhem. Dojde na jednu dávnou lásku, jednu nepovedenou svatbu a jeden ještě víc nepovedený výlet do Alp. A také na sovy, zubry a dějiny, které nás uprostřed Evropy stále drží v hrsti. V roce 2022 byla tato kniha nominována na Cenu Maxe a Moritze za nejlepší německojazyčný komiks.

Praha: Labyrint, 2022 (originální název: *Nachtgestalten*, 2022), 144 str., váz., ISBN: 978-80-88378-21-1.

Jaroslav Rudiš (* 8. 6. 1972, Turnov) je český spisovatel. Nejznámější je jeho literární tvorba, ale je také autorem divadelních her a komiksů. Vyrostl v Lomnici nad Popelkou. Vystudoval Pedagogickou fakultu Technické univerzity v Liberci (obor němčina – dějepis). Dále studoval v Praze a Curychu. V letech 2001-2002 pobýval v Berlíně,

kde obdržel novinářské stipendium na Svobodné univerzitě. Pracoval jako učitel, DJ, manažer punkové skupiny, hotelový portýr a naposledy jako novinář v deníku *Právo*. Od roku 2006 je spisovatelem na volné noze. Příležitostně vystupuje se skupinami U-Bahn a The Bombers, píše také písňové texty (mj. pro skupiny Umakart a Lety mimo). S básníkem a prozaikem Igorem Malijevským pořádá v pražském Divadle Archa pravidelný literárně-hudební kabaret *EKG*.

Prvotina *Nebe pod Berlínem* (2002) ho proslavila. Kniha získala Cenu Jiřího Ortena a byla také oceněna jako Nejkrásnější kniha roku. Román byl přeložen do sedmi jazyků, vznikla podle něho divadelní i rozhlasová adaptace a autor jej načetl také jako audioknihu.

Rudiš vydal mj. trilogii komiksů *Alois Nebel* (spolu s kreslířem Jaromírem 99, tj. Jaromírem Švejdíkem, *Bílý Potok, Hlavní nádraží a Zlaté Hory*, 2003-2005) o česko-německém výpravčím vlaků, sloužícím na malé stanici v Sudetech. *Alois Nebel* byl v roce 2011 zfilmován technikou rotoskopie, byl poprvé uveden na filmovém festivalu v Benátkách. V roce 2012 získal Evropskou filmovou cenu jako nejlepší animovaný film. S germanistou Tomášem Dimterem pro vydání připravil knihu *Německá čítanka. Gutenbergova čítanka současné německé prózy* (Labyrinth, Gutenberg, 2005).

Železnice je hlavní spisovatelova vášeň, sbírá staré jízdní řády a železniční mapy.

Ocenění: 2022: Cena Karla Čapka (cena PEN klubu), 2019: Chamisso-Preis/Hellerau, 2014: Usedomer Literaturpreis, 2007: Magnesia Litera (Kanzelsberger cena čtenářů) – *Grandhotel*, 2002: Cena Jiřího Ortena – *Nebe pod Berlínem*.

Státní cenu za literaturu získala Kateřina Tučková

Státní cenu za literaturu převzala jednačtyřicetiletá spisovatelka Kateřina Tučková. Porota ji ocenila za román *Bílá Voda* s přihlédnutím k dosavadní tvorbě, která „otvírá málo známá historická a společenská témata a pomáhá je zpřístupňovat veřejnosti“.

Tučková se stala teprve třetí ženou, která dostala Státní cenu za literaturu. Podle ní to ukazuje, že nastoupila silná generace autorek, která dokáže oslovit veřejnost. Spisovatelka uvedla, že pro ni román *Bílá Voda* hodně znamená, protože při psaní prošla dlouhodobým osobním hledáním. „V té knize se proplétá opravdu to osobní s tím veřejným, které se může týkat každého z nás,“ řekla.

Státní cena za literaturu je udělována na návrh poroty jmenované ministrem kultury od roku 1995. Navazuje na dlouhou tradici založenou už za první republiky v roce 1920 a přerušenu rokem 1948. Je určena k ohodnocení buď významného původního díla, nebo dosavadní tvorby.

Laureátem Státní ceny za překladatelské dílo se stal romanista Jiří Našinec zejména za převody textů Charlese Nodiera či Mircey Eliada a za všestranný přínos k popularizaci rumunské literatury. Ocenění ministerstva kultury si pak ze slavnostního večera na Nové scéně Národního divadla odneslo dalších šest osobností české kultury.

Cena ministerstva kultury za přínos divadlu byla udělena režisérce a vysokoškolské pedagožce Zoje Mikotové za rozvíjení osobité poetiky básnického divadla opřeného o pohyb, vtip a múzičnost a za umělecké a pedagogické úsilí propojovat svět neslyšících a slyšících. Mikotová při přebírání ceny vyzdvihla roli brněnské JAMU, kde se před třiceti lety podařilo založit obor pro neslyšící. „Daří se to udržovat i dále, daří se hledat nové formy, ty, které jsou potřebné a které mají význam jak pro děti a mládež, tak snad i pro divadlo, které mluví, i když nemluví,“ prohlásila.

V hudbě uspěl varhaník Karel Paukert. Porota mu cenu udělila za celoživotní koncertní a pedagogickou činnost.

Paukert podle ní zvláště po odchodu z Československa v roce 1960 šířil dobré jméno zdejšího interpretačního a dramaturgického umění v Evropě i Americe.

Za přínos v oblasti kinematografie a audiovizu byla oceněna scenáristka a dramaturgyně Marcela Pittermanová, která dle hodnotitelů pozvedla tvorbu pro děti a mládež na mezinárodní a nadčasovou úroveň.

In memoriam pak tuto cenu dostal filmový a divadelní režisér Evald Schorm za zásluhy v oblasti filmové tvorby, s přihlédnutím k tvorbě divadelní a operní, za příkladný celoživotní etický a občanský postoj a za pedagogické působení v oblasti filmu. Schorm už měl být oceněn v roce 2018, tehdy to ale vdova po režisérovi Blanka Schormová a syn Oswald Schorm odmítli s poukazem na tehdejší vládu. Bylo by ironií osudu převzít toto ocenění od současné vlády, která „vznikla za výrazné podpory komunistické strany a jež je vedena člověkem, který spolupracoval s StB“, napsali s odkazem na tehdejšího premiéra Andreje Babiše z hnutí ANO.

V architektuře získal cenu Jiří Suchomel za průkopnictví v oblasti udržitelné architektury a za založení i dlouhodobé vedení a rozvíjení dnešní Fakulty umění a architektury Technické univerzity v Liberci.

Ocenění za výtvarné umění obdržel galerista Marek Pokorný, a to za významnou kritickou, kurátorskou i manažerskou činnost v oblasti současného umění, dále také za iniciativu při vzniku a rozvíjení progresivních kulturních institucí a platform. Pokorný je šéfem ostravské galerie Plato, která se nově přestěhovala do budovy bývalých jatek.

Literární cenu Wilhelma Raabeho získal Jan Faktor

Česko-německý spisovatel Jan Faktor získal za svůj román *Trottel (Blbec)* Literární cenu Wilhelma Raabeho. Oznámilo to dolnosaské město Braunschweig, které společně s německým rozhlasem Deutschlandfunk ocenění sponzoruje. Součástí ceny pojmenované po německém prozaikovi, kterou Faktor obdržel 6. listopadu, je i finanční prémie ve výši 30 000 eur (740 000 Kč).

„Jan Faktor přivádí tradiční žánr pikareskního románu k explozi. Jako trotl, jak zní titul díla, vypráví svůj život, ale divočeji, přehnaněji a radikálněji, než by si člověk dokázal představit. Vzniklo tak dílo ohromující síly,“ uvedla v hodnocení komise, ve které usedli zástupci města a médií včetně rozhlasu Deutschlandfunk, deníků *Frankfurter Allgemeine Zeitung* a *Die Zeit* nebo televizní stanice 3sat. S románem *Trottel*, který vyšel v letošním roce 8. září, se Faktor dostal i do užší nominace na Německou knižní cenu.

V centru románu stojí vypravěč, spisovatel a rodilý Čech a nadaný blb, uvádí nakladatelství Kiepenheuer & Witsch, které knihu vydalo. Příběh začíná v Praze po invazi vojsk Varšavské smlouvy. Místo studia informatiky se muž nudí v kanceláři a po setkání s „teutonskou hordou“ se rozhodne k „emigraci“ do východního Berlína. Zde se dostává do podivného politického undergroundu ve čtvrti Prenzlauer Berg, zakládá rodinu a nehledě na pravidla vybavuje svůj squatový byt vanou a objevuje svoji vášeň pro kapelu Rammstein.

Jan Faktor, který od konce sedmdesátých let žije v Německu, byl na Německou knižní cenu nominován již v roce 2010. Tehdy se s románem *Jiřkovy starosti o minulost*

dostal do finálového užšího výběru. Na toto dílo upozornila i porota, která rozhoduje o Literární ceně Wilhelma Raabeho a označila ho za úvod Faktorova autobiografického projektu.

V roce 2010 byl Faktor nominován rovněž na Cenu Lipského knižního veletrhu a v roce 2005 získal Cenu Alfreda Döblina za rukopis románu *Schornstein (Komín)*. (mk)

Román o česko-německých Krkonoších

Do prostředí „česko-německého“ Benecka a „německo-českého“ Vrchlabí umístila Alice Horáčková román *Rozpůlený dům*. Kniha s podtitulem *Příběh sudetské rodiny* zachycuje osudy několika vzájemně propojených českých a německých rodů od dob monarchie do roku 1945.

Autorčina čtvrtá kniha začíná v poklidných časech Hanče, Vrbaty a Ratha a končí odsunem sudetských Němců. Předseda Revolučního národního výboru, hoteliér Antonín Kubát a učitel Alois Tomek, zdráhavě obcházejí chalupy německých sousedů a v každé řeknou to samé: „Máte tři hodiny na to, abyste se sbalili. Můžete si vzít věci osobní potřeby a potraviny na pět dní. Klíče nechte zvenku v zámku.“

Někteří Němci to odmítají přijmout a Tomek musí manželce válečného starosty a udavače Gottsteina připomenout: „Copak nechápete, že to vy jste to všechno umožnili? Kdyby nebyli lidi, jako jste vy, tak by Hitler nikdy žádnou válku ani nezačal. To vy jste ho volili, to vy jste mu pomáhali, když jste udávali český lidi.“

Autorka s erudicí literární kritičky prostudovala řadu archivů, v Semilech například objevila beneckou kroniku a v Zámruku autentická udání starosty Gottsteina. Mluvila s desítkami pamětníků, především ze své rodiny Horáčků Hollmannů, která byla odsunem „rozpůlena“. To všechno jí pomohlo vytvořit umělecky pravdivou románovou kroniku krásného, i když pro život tvrdého kraje. Román je plný neobyčejně lidských scén i životních paradoxů, kdy se člověk stává bezděky obětí omylu nebo zfanatizovaného davu. Autorka vypráví svůj příběh velmi dynamicky a udržuje čtenáře v napětí až do konce.

Román *Rozpůlený dům* se čte se zatajeným dechem. Tato literární kronika působí překvapivě současně. Lidský život je příliš křehký a lehce se stane obětí nezodpovědné politiky, která se snaží rozeštvat lidi, žijící spolu po staletí v míru. (mk)

Kunderovo *Nevědění* vyšlo v audioverzi

Román *Nevědění* nejslavnějšího žijícího českého autora Milana Kundery byl vydán v podobě CD i digitální audioknihy. Poprvé vyšel knižně francouzsky v roce 2000, na překlad si museli čeští čtenáři počkat až do roku 2021.

Nevědění převedla do češtiny Kunderova tradiční překladatelka Anna Kareninová. Jde o jeho další meditaci nad osudy emigrantů. Hlavní hrdinka Irena utekla z Prahy v roce 1968 a usadila se v Paříži, kde si našla práci i přátele. Necítí se však nikde pořádně doma. V Čechách už to nejde a francouzští přátelé se diví, že nechce jet domů, když komunismus padl. Pak potká Josefa, bývalého milence, který také emigroval. Kundera analyzuje věčnou touhu člověka vracet se na místa nebo do časů, které má rád, a zjišťuje, že jde o naprostou iluzi. Vracet se nikam nejde, svět je ve věčném pohybu.

Nevědění načetl v rozsahu 4 hodiny a 40 minut člen Činohry Národního divadla Radúz Mácha. Jde o druhou českou audioknihu Milana Kundery, první byla *Nesnesitelná lehkost bytí*.

„Během příprav na nahrávání audioknihy jsem postupně zjišťoval, jak je těžké Kunderova slova sdělovat z nadhledu, příliš příběh neprožívat, být komentátorem a nechat fantazii na posluchači. To mě předtím vůbec nenapadlo. Hledal jsem tedy nějaký autentický styl, jak to celé uchopit a být pro posluchače spíše samotným autorem než interpretem,“ řekl Mácha. (mk)

Zemřel překladatel Vladimír Medek

2. září 2022 zemřel ve věku dvaosmdesáti let Vladimír Medek, překladatel z angličtiny, španělštiny a portugalštiny. Jeho bratr Pavel zemřel již před sedmi lety. Společně přenesli do českého jazyka sedmidílnou ságu britské spisovatelky J. K. Rowlingové o Harrym Potterovi.

Vrba mlátička, mozkomor, smrtijed. To všechno jsou „výtvory“ kreativní dvojice bratrů Vladimíra a Pavla Medkových,

díky kterým se český překlad stal jedním z mála na světě, v němž se například pro označení kouzelnické školy nepoužívá původní anglické slovo Hogwarts, nýbrž Bradavice, a kde se na koštěti nesoupeří ve hře quidditch, nýbrž famfrpál.

„Ačkoliv byl Harry Potter přeložen do pětasedmdesáti světových jazyků, ten český je opravdu výjimečný díky představivosti bratrů Medkových a způsobu, jakým přeložili všechna neobvyklá jména,“ svěřil se před dvěma lety v rozhovoru tehdejší velvyslanec Spojeného království Nicholas Archer. „Vladimírovi a jeho bratru Pavlovi dlužíme velkou dík.“

Vladimír Medek sám překládal první dva díly, s bratrem se pak podělili o zbývající. „Prakticky současně se měla překládat trojka a čtyřka, no a ta čtyřka má 610 stran,“ vysvětloval v rozhovoru pro Český rozhlas. Tam také popsal, jak se vůbec ke kouzelnické sáze dostal. „V roce 1998 mi ji dali z Albatrosu, jestli se na ni nechci podívat, a pokud se mi bude líbit, že bych ji mohl přeložit. Takže já jsem ten překlad odevzdal a zapomněl na to – s tím, že to je hezká knížka, no a tím že spolu končíme. Teprve když jsem dostal z Albatrosu druhý díl, tak jsem si řekl, aha, první díl měl úspěch, takže paní autorka napsala druhý, ha, nastavovaná kaše. Mně trvalo půl roku, než jsem tu knížku se odvážil, našel chuť přečíst. Četl jsem ji o dovolené a přitom jsem si náhodně koupil noviny, v kterých jsem se dozvěděl, že příběhů Harryho Pottera má být sedm a v Anglii že vypukla Potteromanie. Já jsem na mou duši nevěděl, do jakého ohně jsem to strčil prsty.“

Vladimír Medek vystudoval ekonomii, ale do širokého povědomí pronikl jako překladatel. Vedle angličtiny překládal také ze španělštiny a portugalštiny. Absolvoval Vysokou školu ekonomickou a od roku 1965 pracoval ve sklářském průmyslu. Počátkem šedesátých let pobýval pracovně na Kubě, od roku 1991 ve Španělsku.

Knižně publikoval od roku 1963, ale známým se stal především jako překladatel ze španělštiny a angličtiny. Přeložil například *Sto roků samoty* a *Dobrodružství Miguela Littína v Chile* od Gabriela Garcíi Márqueze, také díla Maria Vargasse Llosy nebo z angličtiny Sheckleyův sci-fi román *Desátá oběť*.

Před třemi lety mu Obec překladatelů udělila Cenu Josefa Jungmanna za nejlepší beletristický překlad uplynulého roku. Získal ji za práci na knize *Polský jezdec* od Antonia Muñoz Moliny, kterou přeložil ze španělštiny do češtiny. Jde o částečně autobiografické vyprávěčovo vzpomínání, které sleduje tragické, komické i absurdní zvraty v osudech Španělů, diktované mocenskými zápasy od zavraždění premiéra Juana Prima roku 1870 až do devadesátých let 20. století. *Polský jezdec* patří k neúspěšnějším románům napsaným ve Španělsku po obnovení demokracie a řadí se mezi sto nejlepších španělských románů 20. století.

Román *Sto roků samoty* je podle Medka jednou z pěti největších knížek 20. století. Márquezův magický realismus je podle překladatele skutečnost i sen zároveň. Řada autorů, kteří se k tomuto stylu hlásí, zdaleka nedokázali to, co Márquez, řekl Medek v již dřívějším rozhovoru s ČTK. „Dokáže v jednom odstavci jen tak bokem vyprávět příběh, který by někomu jinému vydal na román,“ vyzdvihl, co na *Sto rocích samoty* považuje za nejúžasnější. Román Márquezovi přinesl v jeho čtyřiceti letech první velký literární úspěch. (mk)

JUBILEA

Ivan Motýl

18. listopadu 1967 se v Klatovech narodil protikomunisticky smýšlejícím rodičům Ivan Motýl. Pamětníkův otec, novinář Günter Motýl, byl za nesouhlasné články se sovětskou okupací vyhozen z redakce *Večerní Plzeň* a *Mladého světa*, stejně jako jeho manželka Hermína, která přišla o práci ve školství. Rodina se tedy kolem roku 1973 přestěhovala do Ostravy, kde pamětník nastoupil na základní školu pro děti z romského ghetta. Zásadní zlom v životě Ivana Motýla nastal při nástupu na Matiční gymnázium v Ostravě roku 1982, kde se začal zapojovat do ostravského kulturního dění organizovaného pamětníkovým bratrem Petrem Motýlem a jeho přáteli. V protirežimních kulturních aktivitách pokračoval i během studia na pedagogické fakultě. Během sametové revoluce v roce 1989 byl zástupcem studentského hnutí v Ostravě a po revoluci se po otcově vzoru stal novinářem, publicistou a básníkem. Věnuje se především palčivým sociálním tématům soudobé Ostravy a moderním dějinám celého regionu, kde dodnes žije v obci Hlučín.

Katarína Džunková (* 4. 11. 1987, Košice)

Katarína Džunková je poetka, prozaička, překladatelka a příležitostná publicistka. Je absolventkou gymnázia na Šrobárovej ulici v Košiciach. V letech 2006-2014 studovala na Karlovoj univerzitě v Praze. Zaoberá sa jazykovedným výskumom. Debutovala v roku 2010 básnickou zbierkou *Palica brata a palica slnka*, za ktorú bola ocenená prémieu Ceny Ivana Krasku a cenou za nejlepší debut v anketě Kniha roka. Roku 2014 prozaicky debutovala novelou *Eupalinova láska*. Zbierka *Veterné mesto* (2018) je jej dru-

hou knihou poézie. *Pútnické impresie Európou a Ruskom* (2019) – lyrické eseje zo všetkých európskych štátov uverejnených pôvodne na jej blogu. Publikovala ich v elektronickej podobe počas svojich potuliek po kontinente od Lisabonu až po Vladivostok.

VZPOMÍNKA

Václav Kliment Klicpera (23. 11. 1792 – 15. 9. 1859)

Václav Kliment Klicpera byl dramatik, prozaik, básník, zakladatel novodobého českého dramatu. Roku 1819 se stal humanitním profesorem v Hradci Králové. Mezi jeho žáky patřili Karel Jaromír Erben, Josef Jaroslav Langer, Josef Kajetán Tyl. Spolu s manželkou Annou (roz. Švamberkovou) se aktivně zúčastnil společenského života a jeho zásluhou se z Hradce Králové stalo druhé centrum české kultury po Praze. U královéhradeckého nakladatele Jana Hostivítá Pospíšila vydal velkou část svého díla. V Hradci Králové žil do roku 1846.

Roku 1846 odešel do Prahy vyučovat na Akademické gymnázium. Aktivně se zúčastnil revolučního roku 1848, byl jmenován členem Národního výboru a zvolen tribunem studentské kohorty. Byl zvolen zemským poslancem za Chlumec a Hradec Králové. Vydávání sebraných spisů Václava Klimenta Klicpery bylo v důsledku revolučních událostí roku 1848 přerušeno a došlo k němu znovu až v letech 1862-1863. Roku 1850 se stal školním radou a prozatímním ředitelem (prefektem) akademického gymnázia, které před tím bylo prohlášeno za české, téhož roku se stal členem České královské společnosti nauk. Roku 1852 byl jmenován skutečným ředitelem gymnázia, ale v roce 1853 byl, pod záminkou vyšetřování studentských aktivit, penzionován. V Praze k jeho žákům patřili Jan Neruda, Vítězslav Hálek, Vojta Náprstek, Miroslav Tyrš, Josef Václav Frič, Václav Vlček.

Jeho pohřeb na pražských Olšanských hřbitovech se stal tichou národní demonstrací.

Méně známou zajímavostí je, že Václav Kliment Klicpera vytvořil v roce 1824 v časopise *Čechoslav* jméno pro ducha krkonošských hor Krakonoše, čímž reagoval na Čelakovského pokus pojmenovat ho Řepočet. Dříve byla tato bytost známá také jako Rýbrcou, resp. německy Rübzahl.

Byl prvním skutečným dramatikem národního obrození, autorem několika desítek her. Tato dramata jsou v nejrůznějších stylech od historických dramát vysokého stylu, rytířských her přes frašky a komedie až k hrám situovaným do současnosti. Napsal celkem sedmapadesát divadelních her.

Teréza Nováková (31. 7. 1853 – 13. 11. 1912)

Teréza Nováková, rozená Lanhausová, patří jako prozaička k významným představitelům českého venkovského realismu.

Teréza Nováková se narodila v Praze do kulturního smíšeného manželství. Otec byl Čech, matka Němka, která pocházela ze zámožné německo-židovské rodiny. K češtví vedl Terézu Novákovou otec. Navštěvovala dívčí školu S. Amerlingové, později Náprstkův Americký klub českých dam, kam ji uvedla Karolina Světlá. Důkladná znalost cizích jazyků jí umožnila číst německé a anglické autority v originále a poznat tak světovou literaturu. Při studiu

Teréza Nováková (1875)

pracovala i v ženském hnutí, založila a redigovala časopis *Ženský svět*. Usilovala o rovnoprávnost žen, volební právo a právo na vzdělání. Teréza Nováková zemřela v Praze u svého syna Arna Nováka (výtvarný a literární historik).

se Teréza Nováková seznámila se Svatoplukem Čechem a se svým budoucím manželem, gymnaziálním profesorem Janem Novákem. S ním po sňatku v roce 1876 odešla do Litomyšle. Měli sedm dětí, ale jen literární kritik Arne Novák matku přežil. V Litomyšli pracovala Teréza Nováková osvětově a zajímala se o národopisné studium východočeského lidu. Po dvaceti letech se rodina vrátila do Prahy. Nováková horlivě

Jiří Mahen (12. 12. 1882 – 22. 5. 1939)

Jiří Mahen, vlastním jménem Antonín Vančura, byl básník a prozaik, dramatik, publicista a knihovník.

Pocházel ze staré evangelické rodiny pekaře spřízněného s rodinou spisovatele Vladislava Vančury. V početné rodině poznal v dětství bídu, těžko se protloukal během studií na gymnáziu a FF UK v Praze. Patřil ke skupině anarchistů kolem S. K. Neumanna. Od roku 1902 publikoval v *Novém kultu* a dalších anarchistických a socialistických časopisech. Od roku 1907 působil Mahen jako suplent na středních školách na Moravě, od roku 1910 se trvale usadil v Brně. Byl zde mnohostranně aktivní – v letech 1910-1919 působil jako redaktor *Lidových novin*, v letech 1918-1922 jako režisér a dramaturg brněnského Národního divadla a od roku 1920 do roku 1924 učil na brněnské konzervatoři. Od roku 1921 byl knihovníkem a posléze ředitelem brněnské Městské knihovny.

Jiří Mahen sympatizoval s poválečnou literární generací, zvláště s Vítězslavem Nezvalem a Františkem Halasem, kteří byli jeho žáky a doživotními přáteli.

V důsledku německé okupace a osobní deprese spáchal Jiří Mahen sebevraždu.

DIVADLO

Zlatý drak v Národním divadle v Brně

V Národním divadle v Brně byla v říjnu uvedena premiéra hry německého dramatika Rolanda Schimmelpfenniga *Zlatý drak*.

Na jevišti v brněnském Mahenově divadle pětice kuchařů musí rychle připravit chutný pokrm pro strážníky čínsko-vietnamsko-thajského podniku Zlatý drak. Potýkají se s běžnými i nečekanými problémy, které se objevují v každé mezilidské komunikaci, hlavně takové, kde hraje čas svou důležitou roli. A to je východisková situace v komedii (je to vůbec komedie?), ve které pět herců v rychlém sledu rozehrává pět situací s jistým komunikačním šumem. Zažijeme tlak návštěvníků, kteří jsou hladoví, i trápení mladého Čiňana, kterého při vaření hrozně bolí zub a kuchaři a kuchařky chtějí pomoci a zub mu vytrhnou. Že se pak ten zakrvácený zub dostane do polévky strážníka, tak to je jedna z četných černo humorných situací, posouvající komedii kupředu.

Německý dramatik Roland Schimmelpfennig (* 1967) napsal rafinovanou hru, kde pět herců hraje vícero postav. Aby to bylo ještě popletenější, tak vždy ženy hrají muže, mladí staré a staří mladé. Všechno je zároveň vyprávěné z několika pohledů a má odlišné vyznění. No prostě nádherný propletenec vztahů, názorů, akcí a reakcí na jediný problém: Co s vytrhnutým zkrvaveným zubem, který kuchaře zbavil bolesti. Ten putující zub, který spadnul do polévky zákazníka, nadělá nekonečné množství dalších akcí. Dalo by se říct, že je to absurdní komedie. Ale není až tak absurdní, když postavy jednají logicky, předpokládaně.

eurozpravy.cz/kultura/divadlo/recenze

Problémy českých divadel

Stoupající ceny energií řeší nejen domácnosti a firmy, ale i kulturní instituce. Problém je to zejména u velkých více-

souborových divadel, která hrají v několika budovách. Rozpočty divadel jsou přitom už tak dost napjaté, takže mají jen omezené možnosti, jak ušetřit. Úspory se ale vždy dotknou diváků, ať už jde o zdražování vstupného, snížení počtu premiér, nebo omezení topení ve společenských prostorách. „Protože naše rozpočty na jejich tvorbu nikdy nepatřily k nejvyšším a nechceme snižovat kvalitu nové produkce, nezbývá než snížit počet nových titulů. V této sezóně je to o jeden méně v opeře i v baletu, v příští sezóně nastudujeme i o jednu činohru méně do Mahenova divadla i do Reduty,“ řekl k tomu ředitel Národního divadla Brno Martin Glaser. Národní divadlo Brno přitom obhospodařuje i největší divadelní budovu, a tou je Janáčkovovo divadlo. To před časem prošlo rekonstrukcí a jeho provoz je tedy výrazně úspornější.

Pražské Národní divadlo počítá s navýšením cen za energie z loňských třiceti miliónů o dalších padesát. A to i přes již provedená provozní opatření i příznivé klimatické podmínky, díky nimž divadlo oproti lednu dosáhlo čtrnáctiprocentní úspory. I tak ale přistoupilo ke zdražení vstupného. „Od září Národní divadlo zvýšilo plošně ceny činoherních představení o přibližně patnáct procent, stejně tak u vybraných titulů baletu. Operní představení plošně podraží od ledna 2023 rovněž o patnáct procent. Navyšujeme i počet cenových pásem pro exkluzivní představení,“ sdělil tiskový mluvčí Národního divadla Tomáš Staněk.

Dvěma scénami disponuje i liberecké Divadlo F. X. Šaldy. „Navýšování energií se nás výrazně dotýká. V těchto dnech finišujeme na Zaměstnaneckém desateru, které povede k šetření energií v rámci provozu Malého i Šaldova divadla. Zvýšení vstupného není v příštích týdnech určitě na stole, zdražovali jsme minulý rok,“ řekla k úsporám energií ředitelka Divadla F. X. Šaldy Linda Hejlová Kepřtová.

Z reakcí vedení divadel je zřejmé, že hledat úspory lze jen stěží. „Dříve jsme každou korunu otočili dvakrát, teď to uděláme třikrát i čtyřikrát. Kultura slyší posledních tři-

cet let, že má šetřit, protože vždycky byly důležitější věci. Takže po třiceti letech hledání úspor už těžko něco nového najdeme. Sektor jako celek nejenže po covidu už nemá žádné rezervy, ale teď se nám jako bumerang vrátí, že velká část lidí v kultuře pracovala v podstatě na dluh," říká ředitel Glaser.

Přesto divadla neztrácejí optimismus. „Národní divadlo je tu 140 let, přežili jsme daleko horší a větší krize, a právě v těchhle chvílích nás občané a naši diváci potřebovali o to víc," řekl na zahájení sezóny ředitel pražského Národního divadla Jan Burian. (mk)

„Přelet nad loutkářským hnízdem“ v Praze

Počátkem listopadu se v Praze konala tradiční přehlídka loutkových divadel „Přelet nad loutkářským hnízdem“. Představení profesionálních i amatérských souborů pro děti i dospělé doplnila setkání odborníků a výtvarné dílny. Během festivalu pořadatelé také předali Cenu Erik určenou pro nejinspirativnější loutkářskou inscenaci uvedenou v předchozí sezóně.

Slavná inscenace Laterny magiky bude mít derniéru po 45 letech

Po pětadvaceti letech uvádění se 28. září odehraje na Nové scéně Národního divadla derniéra inscenace *Kouzelný cirkus*. V žánru tanečního i nonverbálního divadla byl *Kouzelný cirkus* nejdéle bez přestávky uváděnou inscenací na světě. Odehráno bylo téměř 6 500 repríz a v hlavních rolích se vystřídaly vždy přes dvě desítky lidí. Loučení ale není definitivní, *Kouzelný cirkus* se přenáší do on-line prostoru a budou ho moci zhlédnout i další generace diváků. ČTK to sdělila mluvčí Laterny magiky Markéta Fausťová. Inscenace, která je v současném repertoáru Laterny magiky nejtypičtější ukázkou toho, s čím tato scénická forma kdysi ohromila svět, končí i kvůli plánované rekonstrukci Nové scény, uvedlo již dříve Národní divadlo. Poetický příběh o marné pouti dvou klaunů za nedosažitelným měl premiéru 15. dubna 1977 v tehdejší pražské sídle Laterny magiky, v paláci Adria.

Ocenění pro bratry Formanovy

Divadelníci Matěj a Petr Formanovi se stali rytíři francouzského Řádu za umění a literaturu. Synové režiséra Miloše Formana a herečky Věry Křesadlové si pro velvyslance i hosty připravili i krátké vystoupení. Předávání ocenění se tak v Buquoyském paláci odehrálo v bezprostřední atmosféře za přítomnosti mnoha hostů, mezi kterými nechyběli rodinní příslušníci a herečtí kolegové.

„Je to výjimečná příležitost a cirkus od samého začátku, s Matějem a Petrem to nemohlo být jen obyčejné předávání," konstatoval velvyslanec Alexis Dutertre, podle kterého osud a kariéra bratří Formanů ukazuje jejich úzké sepětí s Francií a potvrzuje fakt, že umění je dědičné.

Součástí ceremoniálu byl humorný divadelní portrét oceněných bratrů v podobě loutkového představení, které připravila Bela Schenková, a promítání filmu o jejich pobytu v Paříži. Na ten pro Radio Praha zavzpomínal Matěj Forman: „Ve čtyřech letech v Paříži to pro nás nebylo jednoduché, zvláště v mateřské škole, kam jsme byli zapsá-

ni a kam jsme nechtěli. Pamatuji si z té chvíle maličkosti, jak nás otec vzal k moři, do kterého nás donesl v náručí."

Jako malí se objevili i v kultovním filmu o rodině Homolkových. „Film *Homolka a Tobolka*, kde jsme hráli jako děti, je skvělou vzpomínkou. Bylo to jako na dovolené. Je pro nás překvapivé, že se tento film stal pro Čechy kultovním filmem. Náš otec měl v domě ve Spojených státech na obraze jeho režiséra Jaroslava Papouška."

Bratři Formanové navštívili poprvé Francii v roce 1968 těsně před srpnovou invazí vojsk Varšavské smlouvy do tehdejšího Československa. V roce 1996 začali spolupracovat se slavným francouzským divadlem Voliérou Dromesco, vznikl mezinárodní projekt Bouda (La Baraque). A v roce 2011 postavili šapitó na přímo na Champs-Élysées v Paříži, kde od konce května do začátku července hráli představení *Obludarium*. Spolupracovali s mnoha francouzskými institucemi a divadly.

Významným počinem tohoto divadelního seskupení je představení *Kráska a zvíře*, uváděné na scéně Národního divadla, za které Matěj získal Cenu Alfréda Radoka v kategorii scénografie.

Petr vystudoval DAMU, obor loutkoherectví, Matěj na UMPRUM filmovou a televizní grafiku. Působí také jako ilustrátor knih a příležitostný filmový herec. Mezi poslední aktivity bratří Formanů patří venkovní festival divadla, nového cirkusu, hudby i výtvarného umění pořádaný v Praze pod názvem Arena.

Francouzský Řád za umění a literaturu se uděluje od roku 1963, kdy jej schválil prezident Charles de Gaulle. Nositelem nejvyššího stupně, komandér, byl Václav Havel. Důstojníkem Řádu pak byli třeba Eva Zaoralová či Bohumil Hrabal. Rytíři jsou z českých osobností například Adolf Born, Věra Chytilová, Jiří Menzel či Magdalena Kožená.

Na programu Divadla Járy Cimrmana je stále všech 15 her Svěráka a Smoljaka

Pražské Divadlo Járy Cimrmana stále uvádí všech patnáct her Zdeňka Svěráka a Ladislava Smoljaka, jako spoluautor je uváděn také fiktivní český vynálezce, filozof a dramatik Jára Cimrman. Od uvedení nejstarší hry *Akt*, ve které je spoluautorem přednášky Jiří Šebánek, uplynulo 4. října pětadesát let. „S Láďou (Smoljakem) jsme si řekli, že budeme hru hrát, a až na ni přestanou lidi chodit, tak napíšeme novou, jako to dělali Jiří Voskovec a Jan Werich. Jenže oni diváci nepřestali chodit nikdy, takže jsme psali další a další," řekl v rozhovoru Zdeněk Svěrák.

Ke hře, která byla pro celovečerní představení krátká, přidali herci ještě přednášku o autorovi Cimrmanovi, která se posléze stala nedílnou součástí všech představení. Herci se tak stylizovali do odborníků, kteří interpretují dílo „mistra" jako součást své vědecké práce.

Výročí v letošním roce oslavila také hra *Ljavec*, která měla premiéru před čtyřiceti lety 22. ledna 1982. V historii Divadla Járy Cimrmana patřila v době komunistické cenzury k těm nejproblematičtějším. Svého času byla dokonce zakázaná.

„Je to zvláštní hra v tom, že jsme si se Smoljakem řekli, že budeme odvážnější a zkusíme se vysmát tajné policii. Domnívali jsme se, že je to nenapadnutelné, protože řeč je o policii rakouského mocnářství, ale oni ten výpad bohužel poznali. A jejich zvědové hlásili, jak o tom vím ze

spisu s krycím názvem Sprcha, že je to evidentně protistátní," uvedl Svěrák.

V případě hry *Lijavec* také zapracovala náhoda, když postavě tajného policisty dal Svěrák jméno Pihrt podle svého neoblíbeného doktora, ale nevěděl, že oblast kultury měl v StB na starosti člověk jménem Pichrt. „Takže si mysleli, že je to narážka přímo na něj. Proto byla ta hra několik let u ledu. Zajímavé je, že i když pominuly doby tajné policie a strachu z ní, hra je pořád živá a je k smíchu," sdělil Svěrák.

Poslední divadelní hra z repertoáru Divadla Jára Cimrmana je *České nebe* s podtitulem *Cimrmanův dramatický kšaft*, která měla premiéru 28. října 2008. „Po patnácté hře jsme si řekli, že to ukončíme, protože každá pohádka má mít svůj konec. A Láďa (Smoljak) už také cítil, že se jeho dny krátí, a říkal, že to bude taková naše závěť," uvedl Svěrák.

Spoluzakladatel Divadla Jára Cimrmana, režisér, scenárista a herec Ladislav Smoljak podlehl 6. června 2010 boji s rakovinou. Také proto Svěrák prohlašuje, že další nová hra nevznikne. „Těch patnáct úplně stačí. Když se vrátíme k těm starším, musíme dělat »oprašovací« zkoušky, naše mozky už nejsou tak pevné, jak bývaly. Ale máme výhodu oproti jiným hercům, že večer hrajeme, ale přes den nic nezkoušíme," konstatoval.

V měnicím se spíše nehereckém obsazení Divadla Jára Cimrmana jsou v současné době čtyři profesionální herci – Vojta Kotek, Josef Čepelka, Ondřej Vetchý a Miroslav Táborský. „Všichni to jsou inteligentní herci, kteří pochopili, že by neměli vynikat, ale měli by mezi nás zapadnout," podotkl Svěrák.

Hry o Cimrmanovi se staly notoricky známé a řada citátů z nich zlidověla. V osmdesátých letech pronikl Cimrman i do filmu, jde o snímky *Jára Cimrman ležící, spící*, *Rozpuštěný a vypuštěný*, *Nejistá sezóna*. O protagonistech Divadla Jára Cimrmana vzniklo i několik knih. Naposledy vyšla publikace *Přes Zábradlí k Cimrmanům*. Na jejích stránkách ožívají vzpomínky a historky dlouholetého člena divadla Jana Hraběty. (mk)

Dejvické divadlo v Bruselu

Jedno z nejlepších českých divadel opět vyjelo do zahraničí. Dejvické divadlo se v rámci českého předsednictví představilo bruselskému publiku. „Zasluhou Českého centra Brusel mohli Belgičané díky kulturním aktivitám konaným pod hlavičkou České republiky zhlédnout inscenaci *Elegance molekuly* režiséra Petra Zelenky v Bruselu a Lovani," sdělila mluvčí Českých center Petra Jungwirthová.

Hra z pera Petra Zelenky vypráví o vzniku léku na AIDS, za kterým stál český vědec Antonín Holý, belgický lékař Erik De Clercq a americký chemik John C. Martin. „Objev českého chemika Antonína Holého dnes zachraňuje milióny životů právě díky společnému úsilí tří vědců, z nichž jedním je i belgický virolog Erik De Clercq. Jelikož je české předsednictví v Radě EU skvělou příležitostí k oslavě českých vědeckých úspěchů, přijel renomovaný soubor Dejvického divadla sehrát tento fascinující příběh vůbec poprvé i do Belgie," uvedla Jitka Pánek Jurková, ředitelka Českého centra Brusel.

Elegance molekuly se hrála 6. září 2022 v Královském vlámském divadle v Bruselu a 7. září 2022 v divadle 30CC/

Wagehuys v Lovani. Lovaňského představení se zúčastnil také profesor Erik De Clercq, kterého v inscenaci ztvárňuje Pavel Šimčík. V hlavních rolích inscenace Dejvického divadla mohli diváci ocenit další výborné výkony Ivana Trojana, Martina Myšičky, Veroniky Kubařové a Vladimíra Polívky.

Elegance molekuly byla oceněna v rámci Cen divadelní kritiky 2018 jako nejlepší poprvé uvedená česká hra roku. Dejvické divadlo má na svém kontě i řadu dalších cen. Mezi legendární patří představení jako *Příběhy obyčejného šílenství*, *Teremin*, *Idiot*, *Dabing Street* a další. Některá z nich inspirovala filmy a televizní seriály.

Divadlo doprovodila v Bruselu dvouodinná vědecká konference Ústavu organické chemie a biochemie AV ČR (ÚOCHB) a REGA Institutu Katolické univerzity v Lovani, během které přední vědci z obou zemí diskutovali o současných vědeckých pokrocích v léčbě rakoviny. (mk)

Zemřel tanečník a mim Jaroslav Čejka

Zemřel tanečník a mim Jaroslav Čejka. Bylo mu šestaosmdesát let. Českému rozhlasu to potvrdil mluvčí Národního divadla Tomáš Staněk. Právě se scénou Národního divadla byl Čejka nejvíc spjatý. Za své celoživotní mistrovství v oboru tanec a balet získal cenu Thálie. Televizní a filmoví diváci si ho ale mohli pamatovat i ze snímků *Kdyby tisíc klarinetů*, *O princezně Jasněnce a létajícím ševci* nebo *Pan Tau*. Známy byl také svými imitacemi ptáků v silvestrovských televizních estrádách. Svou slepicí rozesmál diváky televizního Silvestra v roce 1977. Miloval komiky němého filmu a nejraději představoval jejich krále – Charlieho Chaplina.

Zemřel herec Josef Somr

Zemřel oblíbený divadelní a filmový herec Josef Somr, bylo mu osmaosmdesát let. Své poslední dny trávil v sanatoriu Na Pleši. ČTK to řekla jeho manželka Alena Somrová. Somr ve filmech ztvárnil více než 170 postav, jeho zřejmě nejznámější rolí je výpravčí Hubička, lišácký svůdník z oscarových *Ostře sledovaných vlaků* Jiřího Menzela.

Somr prošel od roku 1956 divadelními scénami v Českém Těšíně, Brně a Pardubicích. V roce 1965 se stal členem pražského Činoherního klubu. V roce 1978 přešel do Národního divadla. Je držitelem několika cen Thálie.

Josef Somr s Janou Dítětovou ve filmu *Žert* (1968)

Filmoví a televizní diváci si ho vedle *Ostře sledovaných vlaků* pamatují i jako trafikanta Soumara ze seriálu *Byl jednou jeden dům*, vysloužilého vojenského kuchaře Serváce z pohádky *Tři veteráni* nebo profesora Ječmena z Kleinyvy pětidílné filmové série o básnících. V roce 2012 dostal Českého lva za přínos kinematografii. Josef Somr se naposledy objevil ve filmu *Jak básníci čekají na zázrak* (2016) a o rok později četl ještě pohádky v rámci televizního cyklu *Pohádky Karla Jaromíra Erbena*. Od té doby se před kameru nepostavil.

Zemřela Jana Gazdíková

3. října zemřela ve věku devětatasedmdesáti let známá brněnská herečka Jana Gazdíková. Ztvárnila nespočet rolí na divadelních prknech, úspěšná byla i ve filmu, kde k jejím nejvýznamnějším rolím patřila Adriana v adaptaci románu *Římanka*.

Když se řekne Divadlo bratří Mrštíků nebo Městské divadlo Brno, naskočí okamžitě věrným divákům jméno Jana Gazdíková.

Nejen proto, že po absolutoriu JAMU a prvním angažmá ve Slovácském divadle v Uherském Hradišti už v roce 1967 nastoupila právě k Mrštíkům a této scéně zůstala věrná až do posud, ale i proto, že když sama neúčinkovala, nechyběla na žádné z premiér svých kolegů a byla doslova duší divadla. Výčet rolí, které vytvořila, by byl hodně dlouhý. A to nejen na divadelních prknech, ale třeba i před kamerou, kde rovněž vytvořila řadu postav v inscenacích či filmech, mezi nimiž snad nejsilnější byla *Římanka* ve stejnojmenném televizním filmu podle slavné předlohy Alberta Moravie v roce 1970.

Na domácí divadelní scéně se zapsala pevně do duší diváků například i jako Manon Lescaut nebo v poslední době jako Ptáčnice v *Mary Poppins*. (mk)

VZPOMÍNKA

3. 12. 1902 se narodila **Olga Scheinpflugová**, herečka a spisovatelka, manželka spisovatele a dramatika Karla Čapka. Za celý svůj život tu odehrála přes 130 rolí. Působila i ve Stavovském divadle, ve Vinohradském divadle, v Prozatímním divadle a v Tylově divadle. Zahrála si i v několika filmech a seriálech, např. *Eliška a její rod* z roku 1966.

10. 12. 1902 se narodil **Václav Trégl**, český herec a komik. Jednalo se o výrazného figurkáře, který za svůj život vytvořil množství menších či drobných filmových rolí, které uměl ztvárňovat mistrovsky a značně osobitě. Celkem za svůj život natočil 151 filmů a přes 20 televizních inscenací. Hrál i v televizních seriálech a dokumentárních filmech, ale i v některých divadelních záznamech České televize.

24. 11. 1907 představením hry Jaroslava Vrchlického *Godiva* zahájilo činnost **Městské divadlo na Vinohradech**.

27. 10. 1952 zemřel **Jiří Frejka**, divadelní kritik a teoretik, prozaik, představitel meziválečné divadelní avantgardy. V roce 1925 spolu s Jindřichem Honzlem založil Osvobozené divadlo jako sekci Devětsilu, v roce 1927 s E. F. Burianem divadlo Dada, v roce 1929 na něj navazující Moderní studio. V roce 1930 byl Jiří Frejka angažován do Národního divadla. Zpočátku pracoval jako Hilarův pomocník, později jako samostatný režisér. Zde působil až do roku 1945.

V roce 1945 se Jiří Frejka stal spoluzakladatelem Akademie múzických umění. Po druhé světové válce byl Jiří Frejka jmenován ředitelem Městských divadel pražských. Od roku 1946 vyučoval na Akademii múzických umění. Svou divadelní kariéru skončil v Divadle v Karlíně, kam byl přeřazen z ideologických důvodů. Zde však nemohl uplatnit své schopnosti. V roce 1952, v obavách z politického věznění, ukončil Jiří Frejka svůj život sebevraždou.

31. 10. 1982 zemřel **Miloš Nedbal**, herec a divadelní pedagog, režisér, dlouholetý profesor činoherního herectví na pražské DAMU. Ve filmu si zahrál mnoho menších rolí, k jeho nejznámějším patří role středoškolského profesora Šedy z filmu *Cesta do hlubin študákovy duše* nebo hlavní role z filmu *Svědění*. Byl ale také vyhledávaným televizním i rozhlasovým hercem, činný byl též v dabingu. Ke konci svého života si zahrál hned v několika pozoruhodných televizních rolích, mezi nejpozoruhodnější patřila postava nerudného důchodce Šantrocha z Hubačovy inscenace *Nerudlé maliny*. Zahrál si ale i v několika televizních pohádkách i v několika známých televizních seriálech.

4. 11. 1992 zemřel **Darek Vostřel**, herec, režisér a divadelní ředitel, zpěvák, scenárista, divadelní organizátor a manažer, bývalý ředitel Divadla Rokoko. Po škole byl angažován v Jihlavě, během základní vojenské služby působil ve vojenském uměleckém souboru letectva Vítězná křídla. Zde se poprvé na pódiu sešel v roce 1955 s Jiřím Šaškem a vytvořili dvojici VOŠA. Po zrušení vojenského hereckého souboru se její členové stali základem Pražského estrádního souboru (PES) u Ministerstva kultury. V roce 1957 objevil soubor PES v centru Prahy nevyužívaný divadelní sál bývalého Kabaretu Rokoko. Vostřelův soubor tento sál opravil a zprovoznil, aby zde dne 1. února 1958 zahájil svou činnost pod názvem Divadlo Rokoko. Vostřel byl v divadle ředitelem, hrál a také režíroval (např. v roce 1961 hru *Poslední cyklista* Karla Švenka, napsanou v Terezíně v roce 1944). Vostřel však účinkoval i mimo divadlo. V letech 1967-1968 tvořila Československá televize komediální seriál s prvky muzikálu *Píseň pro Rudolfa III.*, kde si Vostřel zahrál hlavní roli vedoucího řeznictví Rudolfa Vandase. V roce 1968 ztvárnil zrádného rádce Y v pohádkovém filmovém muzikálu *Šíleně smutná princezna*. V letech 1970-1972 pak byl Vostřel konferenciérem televizní estrády *Kabaret U zvonečku*. To se však již blížil konec jeho veřejného vystupování v důsledku probíhající normalizace: v roce 1972 byl rozpuštěn soubor divadla Rokoko, zrušen byl i zmíněný televizní kabaret. Až později dostali Vostřel se Šaškem příležitost jako estrádní komická dvojice v programech pořádaných agenturou Pražského kulturního střediska, avšak i zde byla další omezení. Psal pak nadále scénáře pod jmény svých četných přátel a jejich jménem přispíval např. i do rozhlasového pořadu *Kolotoč*. V roce 1989 se dvojice VOŠA rozpadla a nemocný Vostřel odmítl obnovení svého Divadla Rokoko.

KINEMATOGRAFIE

Mach a Šebestová slaví 40 let

Jsou žáky 3. B a vlastní jedno kouzelné sluchátko, které plní přání na počkání. Přesně před čtyřiceti lety tehdejší Československá televize odvysílala první díl animovaného večerníčku s názvem *Mach a Šebestová*. Nakreslil ho Adolf Born, napsal Miloš Macourek a slavnou znělku složil Luboš Fišer.

Dlouhé zrzavé vlasy ozdobené obrovskou mašlí, hnědý pes Jonatán a kluk s brejličkami na nose. Žáci ze 3. B Mach a Šebestová si hrají nejenom se psem protivné paní Kadroňkové, ale také s kouzelným sluchátkem. To hlasem Petra Nárožného poprvé promluví ve vysílání tehdejší Československé televize přesně před čtyřiceti lety.

Nejenom Macha, Šebestovou, ale i žáky Pažouta a Horáčka nakreslil výtvarník Adolf Born. Ten byl také spolu s Milošem Macourkem autorem scénáře. Titulní píseň *My jsme žáci třetí bé* složil Luboš Fišer.

Každý díl začíná stejně – Mach jede po zábradlí u schodiště, zastaví u dveří kamarádky Šebestové, zazvoní a číhá na ni. Pak spolu svorně odcházejí do školy.

Mach a Šebestová toho spolu zažili hodně, mimo jiné v roce 2005 cestovali po celém světě, koupali se v Amazonce, navštívili Severní pól, Paříž nebo Benátky. Příběhy určené původně jen dětem měly takový úspěch, že se dočkaly nejprve knižního, pak také divadelního a filmového zpracování.

První díl z první série o utrženém sluchátku byl vyroben už v roce 1976 ve společnosti Krátký film, další díly vznikaly až do začátku osmdesátých let. Televize celou sérii koupila a začala ji vysílat 6. října roku 1982.

Jára Cimrman se narodil nejen ve Vídni, ale také v Praze

Odhalením pamětní desky na domě v Dykové ulici na pražských Vinohradech skončilo natáčení šestidílného cestopisu *Stopy Járy Cimrmana*. K půlkulatému výročí Divadla Járy Cimrmana ho pro Českou televizi natočil režisér Patrik Ulrich. Na televizních obrazovkách se má objevit příští rok.

Pamětní deska byla v pondělí 3. října překryta vlajkou na ramínku. Proč právě na něm a proč právě na tomto domě, vysvětlil Zdeněk Svěrák, jeden ze zakladatelů legendárního souboru. „Tady sídlila armádní redakce Československého rozhlasu. V ní jsme byli Miloš Čepelka, Jiří Šebánek a já. Abychom si odpočinuli od armádní tematiky, vymysleli jsme pořad *Nealkoholická vinárna U Pavouka*. To byl mystifikační program a posluchači rozhlasu věřili, že v Praze tato vinárna opravdu existuje a že z ní živě vysíláme. V jednom z těchto přenosů se poprvé ozvalo jméno Jára Cimrman a také jsme v něm propagovali nově vzniklé divadlo. Jára Cimrman se tedy narodil nejen ve Vídni, ale také tady v té vile,“ řekl. „Jméno mu dal Jirka Šebánek, protože se mu líbilo, že Jára je takové české, domácké a Cimrman je německé a on to byl vlastenec. Proto je toto místo pro nás životně důležité, protože tady vzniklo Divadlo Járy Cimrmana, 29. října 1966, kdy se tady konala zakládající schůze, jíž se zúčastnil Miloš Čepelka, Jirka Šebánek, já a přizvali jsme Ladislava Smoljaka. A ten je tu připome-

Zdeněk Svěrák, ramínko Ladislava Smoljaka s českou vlajkou a Miroslav Táborský

nut tímto ramínkem, protože on si pořád stěžoval, že mu v divadle ramínka někdo krade,“ uvedl při odhalování desky Zdeněk Svěrák.

Průvodcem cestopisu po pětadvaceti místech České republiky, která jsou spojena s Cimrmanem, je herec Miroslav Táborský a čtyři ze šesti epizod budou geograficky tematické. Pojzeřím bude procházet Zdeněk Svěrák, jižními Čechami Petr Brukner, Moravou Petr Reidinger a Ondřej Vetchý. Prahu pak nejmladší člen souboru Vojtěch Kotek a všichni spoluzakladatelé Divadla Járy Cimrmana. (mk)

České němé filmy se představily v Paříži

Národní filmový archiv představil v Paříži němé filmy ze své sbírky. Využil tak nabídky francouzské Nadace Jérôma Seydoux-Pathéa a sestavil pro pařížské publikum program podle vlastního výběru. Michal Bregant, generální ředitel Národního filmového archivu, a jeho kurátorka a restaurátorka Jeanne Pommeau představili soubor pečlivě vybraných filmových kopií i digitalizovaných pokladů z němé éry.

Filmy vznikly mezi roky 1898 a 1932. Jsou mezi nimi první snímky natočené Janem Kříženeckým, jenž zakoupil kinematograf od bratří Lumiérů, i *Extase* Gustava Machatého (1932), která svědčí o síle němé estetiky ještě na počátku třicátých let. Zahraniční krátké filmy ze sbírky byly uvedeny v cyklu Pohyb a barva a cyklus Světlo a forma nabídl experimentální filmy z dvacátých a třicátých let minulého století využívající nevyprávěcí formy.

V programu byly i hrané celovečerní filmy, například *Cikáni* (1921) Karla Antona nebo *Ukřižovaná* (1921) Borise Orlického. Příkladem tvorby jednoho z nejlepších profesních týmů své doby je film *Bílý ráj* (1924) režiséra a herce Karla Lamače, kameramana Otto Hellera, herečky Anny Ondrákové a scenáristy Václava Wassermana. V titulcích se tu objevili také Martin Frič a Gustav Machatý. (mk)

Petr Jákl po Žižkovi produkuje film s hollywoodskou hvězdou Russelem Crowem

Režisér a scenárista Petr Jákl, jehož film *Jan Žižka* na začátku podzimu ovládl žebříček návštěvnosti českých kin, je jedním z producentů snímku *Land of Bad* s hollywood-

skou hvězdou Russelem Crowem. Akční thriller začal minulý měsíc v Austrálii natáčet režisér Will Eubank. V hlavní roli se vedle držitele Oscara a Zlatého glóbu Crowa představí australský filmový a televizní herec Liam Hemsworth známý ze série *Hunger Games*. Ve filmu se setká i se svým starším bratrem Lukem Hemsworthem.

„Už skoro jedenáct let žiju ve středověku. Alespoň obrazně řečeno. Teď, když je *Jan Žižka* konečně v kinech, se i já můžu posunout dál. Russel Crowe pro mě navždy zůstane gladiátorem ze stejnojmenného filmu Ridleyho Scotta. Vždycky jsem s ním chtěl spolupracovat. A Liam je stoupající hvězda, takže je tahle kombinace herců ideální,“ uvedl Jákl.

Českému koproducentovi je blízké i prostředí, ve kterém se teď bude nějaký čas pohybovat. „Natáčíme v Austrálii, kterou miluju díky olympiádě v Sydney, kde jsem závodil v judu. Mám z té doby na Austrálii nezapomenutelné zážitky. Navíc jsme začali natáčet o pár dní dřív, než se plánovalo, a padlo to přesně na mé narozeniny. Tak doufám, že budu dostávat v budoucnu víc takových dárků,“ dodal.

Film *Světlonoc* Terezy Nvotové dostal cenu ve Španělsku

Česko-slovenský koprodukční film režisérky Terezy Nvotové *Světlonoc* dostal jednu z hlavních cen za nejlepší evropský žánrový film na festivalu v severošpanělském městě Sitges. Nvotová na něm film osobně uvedla. Snímek získal také další tři speciální uznání, a to za režii a pro obě herečky, Natalii Germaniovou a Evu Moresovou, za nejlepší herecké výkony.

Mezinárodní filmový festival v severošpanělském Sitges je největším festivalem žánrových filmů v Evropě a současně představuje kulturní akci s největším mediálním ohlasem v Katalánsku.

Mysteriózní drama *Světlonoc* (anglický název *Night-siren*) je vzpourou ženy stojící proti hluboce zakořeněné kolektivní tradici, která ji demonizuje a zostuzuje. Vypráví příběh Šarloty, jež se vrací do rodné vesnice v horách, aby našla odpovědi na otázky týkající se jejího pohnutého dětství. Když se snaží odhalit pravdu, začnou se do její reality vtírat dávné legendy, které vedou vesničany k tomu, že ji obviní z čarodějnictví a vraždy.

Comic-Con Junior si v Brně užily tisíce především mladých lidí

Na první ročník festivalu popkultury Comic-Con Junior na brněnském výstavišti dorazily tisíce především mladých lidí. Festival přinesl na výstaviště zábavu spojenou s filmy, seriály, hrami a komiksy v žánru sci-fi a fantasy. Vesměs u každého prodejního či hracího místa se tvořil hlouček lidí, kteří si chtěli atrakci vyzkoušet. Mezi návštěvníky také chodili takzvaní cosplayeri, tedy lidé převlečení do kostýmů na motivy postav z populárních her či filmů. Především děti se s nimi rády vyfotily.

Formát akce vychází z fanouškovských comic-conů, které se konají na různých místech světa včetně Prahy, v Brně má však rozšířený program pro mládež. Pravděpodobně největší hvězdou festivalu byl americký herec Noah Hathaway, kterému titulní role lovce Atreje z úspěšného filmu *Nekonečný příběh* vynesla popularitu po celém světě.

Zemanova *Ukradená vzducholod'* v restaurované verzi

V restaurované verzi byl v pražském kině Lucerna na začátku října uveden film Karla Zemana *Ukradená vzducholod'* natočený na motivy knihy *Dva roky prázdnin* od Julese Verna. „Téměř po šedesáti letech bude moct být *Ukradená vzducholod'* opětovně v kinech a my věříme, že bude mít digitálně zrestaurovaná verze stejný úspěch jako ta původní,“ uvedla ředitelka Muzea Karla Zemana Lenka Lukáčková. Po třech zrestaurovaných Zemanových filmech v rámci projektu Čistíme svět fantazie bude *Ukradená vzducholod'* dalším filmovým klenotem z tvorby Karla Zemana, který projde restaurováním.

Karel Zeman (1910-1989) byl průkopníkem trikových filmů a uznávanou osobností světové kinematografie. Unikátní byly již Zemanovy animované filmy, v nichž nechal třeba oživit skleněné figurky, přičemž do té doby se sklo považovalo za materiál pro animaci nevhodný. Světovou proslulost mu ale přinesly celovečerní hrané filmy s unikátní výtvarnou a trikovou stránkou a poetikou, z nichž nejznámější jsou *Vynález zkázy*, *Baron Prášil*, *Blázňova kronika*, *Na kometě*, *Cesta do pravěku* a právě *Ukradená vzducholod'*.

Snímek *Transport z ráje* uveden v Terezíně

Film *Transport z ráje* zahájí v kinosále Muzea ghetta Terezín nový filmový festival Za hradby. Akce nabídne repertoár snímků s tematikou Terezína, holokaustu a druhé světové války. Podzimní termín snímku Zbyňka Brynycha *Transport z ráje* koresponduje s 81. výročím prvního židovského transportu do Lodže a vzniku terezínského ghetta. Od premiéry filmu, který byl natočen na motivy povídkové knihy Arnošta Lustiga *Noc a naděje*, navíc letos uplynulo šedesát let. Titul se točil v Terezíně a proměnil tehdy celé město v kulisy filmu.

Projekci v Terezíně zahájila beseda, které se zúčastnila filmová historička Markéta Bártová z Národního filmového archivu, Eva Lustigová – dcera Arnošta Lustiga a svou vzpomínku zaslala také herečka Helga Čočková. Další filmy se budou promítat v průběhu celého příštího roku.

V Kanadě mají zájem o české drama *Oběť*

Film režiséra Michala Blaška *Oběť* se představí v sekci Contemporary World Cinema na festivalu v kanadském Torontu, který by mu mohl pomoci vstoupit na severoamerický trh. *Oběť* vypráví o svobodné matce z Ukrajiny, která žije v malém českém městě. Když je její syn napaden, celé město se solidárně spojí a podporuje je proti údajným romským agresorům. Poté, co se její syn probudí v nemocnici, začíná být těžké odlišit pravdu a lež. V česko-slovensko-německém filmu si zahráli Vita Smačeljuk a Gleb Kuchuk, z českých herců například Igor Chmela nebo Viktor Zavadil. Státní fond kinematografie ho podpořil během vývoje i ve výrobě.

„Studentský film režiséra Michala Blaška nazvaný *Atlantida, 2003* byl v roce 2017 uveden na festivalu v Cannes v sekci Cinéfondation. V únoru letošního roku se jím režírovaný seriál *Podezření* (produkovaný Českou televizí) dostal na Berlinale do sekce Berlinale Series. Slovensko-

česko-německá *Oběť* bude mít světovou premiéru na festivalu v Benátkách, kde byla vybrána do prestižní soutěžní sekce Orizzonti. Tím režisér dovršil účast na pomyslné trojici nejprestižnějších a neslavnějších filmových festivalů,“ sdělil Jiří Vaněk ze Státního fondu kinematografie.

V Torontu v minulosti uvedli také drama Václava Marhoulky *Nabarvené ptáče* nebo krátké animované filmy *Milý tati* (2021) a *Dcera* (2019). (mk)

Vážná role komika Kozuba ve filmu *Spolu*

Herec komických rolí Štěpán Kozub se ve filmu *Spolu* režisérů Davida Laňky a Martina Müllera představuje ve vážné roli autistického muže. Komorní snímek je adaptací psychologického dramatu o životě s autismem. Vznikla podle divadelní předlohy francouzského herce a dramatika Fabia Marry. Film, který se představil na letošním 56. ročníku Mezinárodního filmového festivalu v Karlových Varech, uvedly kina od 29. září.

„Když mě kluci s touhle rolí oslovili, stál jsem před velkým rozhodnutím, zda ji přijmout. Ale odmítnout takovou hereckou příležitost by byl hřích, a každá pochybnost je navíc dobrým předpokladem pro náročnou práci a to mě baví,“ uvedl Kozub. Vedle Kozuba, který ve *Spolu* dokazuje, že je schopen ztvárnit i vážný herecký úkol, se v hlavních rolích příběhu o komplikovaném soužití matky, dcery a autistického syna objeví Veronika Žilková a Kamila Janovičová. „Byli jsme i na konzultacích v centru, které pomáhá dětem s autismem. Štěpán (Kozub) tam pak i brigádníčil, aby to do sebe nasál,“ podotkl režisér Laňka. Děj filmu je příběhem pětadvacetileté Terezy (Janovičová), která se po rozchodu s přítelem vrací domů ke své mámě a bratrovi Michalovi (Kozub), desetiletému klukovi zajatém v dospělém těle. Její návrat navždy změní životy všech. „Film *Spolu* je o rodině, která by chtěla být spolu, ale nejde to,“ podotkl režisér Müller. „Tento filmový scénář je jeden z nejhezčích, které jsem kdy četla,“ řekla Žilková.

Nový film režiséra Bohdana Slámy

Film s názvem *Sucho* začal natáčet na jižní Moravě v Krumvíři a okolí režisér Bohdan Sláma. Příběh pojednává o vztahu velkého zemědělce Viktora v podání Marka Daniela a jeho souseda a kamaráda Josefa (hraje Martin Pechlát), který je naopak malým ekologickým zemědělcem, jenž se svou rodinou žije až extrémním způsobem v souladu s přírodou poté, co odešel z města. Střetává se tak jejich náhled na svět a na přístup k přírodě, jejich světy se ještě více protínají kvůli lásce Viktorova syna k Josefově dceři.

Film se má objevit v kinech příští rok na podzim. Sucho je fenomén, který českou krajinu a společnost intenzivně postihuje poslední desetiletí a přístup zemědělců ke krajině je často diskutovaným tématem. „Nesnažíme se stát na žádné straně konfliktu, ale pojmenováváme problém, každá postava má svoji věrohodnost,“ řekl Daniel.

VZPOMÍNKA

Břetislav Pojar (7. 10. 1923, Sušice – 12. 10. 2012, Praha) Břetislav Pojar byl český scenárista, režisér, výtvarník animovaného filmu a profesor na FAMU. S filmem začínal

jako animátor u Jiřího Trnky – mimo jiné na filmech *Staré pověsti české* nebo *Sen noci svatojánské*. Jako režisér debutoval začátkem padesátých let loutkovou pohádkou *Perníkova chaloupka*. Spolu se scenáristou Ivanem Urbanem a výtvarníkem Miroslavem Štěpánkem byl režisér Břetislav Pojar jedním z autorů animovaného seriálu o dvou plyšových medvědech *Pojďte, pane, budeme si hrát*, kteří si znovu a znovu chtějí hrát a sami sebe tak proměňují barevnými nápady vlastní fantazie. Malé i velké diváky si získal bohatou imaginací, smyslem pro vizuální gag i vtipným doprovodným textem v podání Rudolfa Deyla mladšího, později Františka Filipovského.

Krátká moralita *O skleničku víc* se setkala s velkým mezinárodním ohlasem, film *Lev a písnička* získal Grand Prix na prvním ročníku festivalu animovaného filmu v Annecy. Léta poté spolupracoval s kanadskou společností National Film Board, točil filmy na objednávku OSN a nadále sklízel ceny na nejrůznějších festivalech.

Následoval mj. večerníček *Dášeňka* podle literární předlohy Karla Čapka a filmové zpracování Trnkovy dětské knížky *Zahrada*. V červnu 2003 na filmovém festivalu ve Zlíně byl Břetislav Pojar odměněn cenou za celoživotní přínos filmu pro děti a mládež. 28. října 2008 mu bylo uděleno státní vyznamenání Medaile Za zásluhy II. stupně v oblasti kultury a umění.

Jan Špáta (25. 10. 1932 – 18. 8. 2006)

Jan Špáta byl jedním z nejznámějších a nejuznávanějších českých dokumentaristů, kameramanem, režisérem a vysokoškolským pedagogem.

Nejprve vystudoval na Průmyslové škole grafické fotografii a poté kameru na FAMU, kam se později vrátil jako pedagog. Od roku 1957 pracoval jako kameraman filmových týdeníků, reportáží a dokumentárních filmů, což znamenalo možnost setkat se s tehdejšími předními dokumentaristy. Zásadně jej ovlivnila spolupráce s Evaldem Schormem, na jejímž základě začal sám režisérovat. V roce 1964 tak spatřil světlo světa jeho první autorský film *Největší přání*, který stejně jako jeho další titul *Respire finem* získal řadu cen na domácích i zahraničních festivalech.

Jan Špáta byl též autorem cestopisů z celého světa, např. eseje o Irsku *Země sv. Patricka*, který byl ve své době vyhlášen za nejlepší film o této zemi, a napsal několik knih (*Okamžiky radosti*, *Mezi světlem a tmou* aj.).

V devadesátých letech v dokumentární tvorbě pokračoval, natočil snímky *Největší přání II.*, *Konec světa* nebo *777 vteřin v Československu* a podílel se na dokumentárních sériích *GEN*, *GENUS* nebo *Jak se žije*. V roce 1998 vytvořil autorskou bilanci své čtyřicetileté kariéry *Láska, kterou opouštím*.

Jan Špáta pracoval jako kameraman na stovkách dokumentárních filmů a coby režisér vytvořil přes sto autorských filmů, za které obdržel přes šedesát ocenění na domácích i zahraničních půdách. V roce 1968 získal ocenění ministra kultury Za vynikající tvůrčí přínos dokumentární kinematografii.

O jeho přínosu pro český film se hovoří jako o Špátově dokumentaristické škole. Svým humanistickým i remeslně dokonalým pojetím filmu ovlivnil řadu dokumentárních tvůrců, kteří jej následovali, včetně své manželky Olgy Sommerové a dcery Olgy Špátové.

Před 90 lety zemřel Josef Šváb-Malostranský

30. října 1932 zemřel Josef Šváb-Malostranský (* 16. 3. 1860), kabaretiér, komik, písničkář, nakladatel lidových písniček, žertovných pohlednic a občas nějakého kupletu, a především první český filmový herec.

Josef Šváb-Malostranský rád zdůrazňoval, že na Jubilejní výstavě v roce 1891 byl prvním Čechem, který promluvil a zazpíval do Edisonova fonografu. Když hledal Jan Kříženecký herce do svých prvních filmů, Šváb se mu sám přihlásil a stal se společně s Ferdinandem Gýrou prvním českým hercem ve filmech *Dostaveníčko ve mlýnici* a *Výstavní párkař a lepič plakátů*. Kromě těchto groteskních výstupů natočil v téže době i film *Smích a pláč*, v němž předváděl svoji tvář na přechodu od smíchu k pláči.

Jeho posledním filmem byl obchodník Robinson Rákoska (bylo to jeho jediné vystoupení ve zvukovém filmu) v operetě *Pepina Rejholcová*. Zemřel dva týdny po premiéře.

*Dostaveníčko ve mlýnici, 1898,
uprostřed Josef Šváb-Malostranský*

FOTOGRAFIE

Retrospektivní výstava s názvem *Ve střehu*

Do konce října bylo možno navštívit výstavu *Ve střehu*, kterou připravila kurátorka Dana Kyndrová u příležitosti nedožitých 100. narozenin českého fotoreportéra Emila Fafky (1922-1997).

Fafek byl, ač autodidakt, prakticky u všech zásadních milníků a událostí republiky druhé poloviny minulého století. Jeho iniciačním zážitkem bylo bezpochyby Pražské povstání v květnových dnech 1945, kterého se zúčastnil s aparátem v ruce. Tyto snímky mu pomohly v budoucí kariéře profesionálního fotografa v novém deníku *Mladá fronta*. Tato díla jsou hned na začátku interiéru galerie. Je mezi nimi i slavný obrázek, na kterém vedou dvě zdravotnice zraněného bojovníka, přičemž jedna z nich má v ruce bílý prapor. Vypadají jako dva andělé milosrdenství přinášející spásu. Na dalších pracích zachytil autor nejen sovětské vojáky, ale také vlasovce, zatýkání gestapáků povstalců či barikády s hesly.

Jako fotograf *Mladé fronty* byl Fafek u počátků budování socialismu, doby, kdy jeho ideji možná někdo věřil (reportážní obrázky z února 1948, festivalu mládeže a studentstva, éry prezidenta Novotného), ale i doby, kdy jí nevěřil už skoro nikdo (snímky z okupace 1968 či pohřbu Jana Palacha).

Emil Fafek působil přes čtyřicet let v deníku *Mladá fronta* a stal se obrazovým kronikářem poválečného vývoje naší země. Tvorba Emila Fafky je typická pro dobu, ve které vznikala. Jeho největší vášní bylo v fotografování sportu. V roce 1964 získal v soutěži World Press Photo třetí místo v kategorii Sport. Zachytil na něm gólmána Viliama Schrojfa v krkolomné pozici, zatímco míč se nad ním vznáší jako měsíc v úplňku.

Výstava v Černínském paláci připomene 30 let Festivalu spisovatelů Praha

Na ministerstvu zahraničí začala výstava fotografií autorů, kteří v uplynulých třech desítkách let byli hosty Festivalu

spisovatelů Praha. Představí padesát tvůrců, které pořadatelé vybrali ze dvou stovek účastníků každoročního mezinárodního setkání v Praze, kteří pocházeli ze zemí Evropské unie. Přehlídka se koná také u příležitosti předsednictví ČR v Radě EU. Výstavou pořadatelé navazují na minulý rok, kdy v Paříži uspořádali velkou výstavu fotografií u příležitosti francouzského předsednictví EU s názvem *Francouzští spisovatelé na Festivalu spisovatelů Praha*.

Skleněné labyrinty Josefa Sudka

Galerie Josefa Sudka nabídla zájemcům zajímavou výstavu *Josef Sudek: Skleněné labyrinty*, kterou bylo možné navštívit do 16. října.

Český fotograf Josef Sudek (1896-1976) se v meziválečné době, především mezi lety 1928 a 1938, stal jedním z nejvyhledávanějších reklamních fotografů. Spolupracoval zejména s organizací Družstevní práce a její Krásnou jizbou a aranžoval skleněné výrobky podle návrhů Ladislava Sutnara, Ludviky Smrčkové a dalších autorů. Vše ve funkcionalistickém duchu a podle diktátu obchodní propagace.

Začátek druhé světové války ale znamenal změnu nejen politických, ale i hospodářských a společenských poměrů, a i ve fotografické práci Josefa Sudka došlo k zásadnímu obratu – k přiklonu k subjektivismu. Dokladem je skoro patnáct let vznikající cyklus *Okno mého ateliéru*. Koncem padesátých let se Josef Sudek stal členem Skupiny průmyslových výtvarníků při Umělecké besedě Bilance, ve které byla zastoupena i řada uměleckých sklářů. A bylo to právě sklo, které hrálo v pozdní tvorbě Josefa Sudka jednu z hlavních rolí. V období let 1963-1972 vznikal přímo v Sudkově bytě na Úvoze cyklus *Skleněné labyrinty*, který je spojením jeho celoživotních zkušeností, odezvou kubistických kompozic, světelných studií z dvacátých let, ale i holandských barokních zátiší a dozvukem noblesní Prahy císaře Rudolfa II.

V roce 1970 Sudek navštívil výstavu *Současné české sklo*, konanou u příležitosti 5. kongresu Mezinárodní

asociace pro dějiny skla a zasedání Mezinárodní keramické akademie. Byla největším a současně posledním reprezentativním vystoupením sklářů několika generací. Josef Sudek si ji nasnímal pro sebe, nebyla to tedy zakázka. Více než samotné artefakty ho zajímaly nejrůznější světelné reflexy, včetně těch ze skleněných vitrín. Tyto málo známé fotografie také začlenil do cyklu *Skleněné labyrinty*.

Na výstavě *Josef Sudek: Skleněné labyrinty* byl připomenut jen jeden sklář – Václav Cigler (* 1929). Se Sudekem se znali z hradčanské ulici Úvoz, jen pár desítek metrů od sebe. Výstava *Skleněné labyrinty* byla tak příležitostí, aby se tyto dvě významné osobnosti v těžce ulici znovu setkaly. (mk)

Taras Kuščynskij v Českém Krumlově

Téměř do konce října měli zájemci možnost navštívit prostory Regionálního muzea v Českém Krumlově, kde byla hlavní sezónní událostí trojice výstav věnovaných médiu fotografie. Muzeum připomíná výročí šedesáti let činnosti Fotoklubu Český Krumlov, šedesáti let klubové fotografické soutěže Mapový okruh Nekázanka a třetí výstava ukazuje dílo Tarase Kuščynského.

Taras Kuščynskij byl český fotograf ukrajinského původu. Návštěvníci galerie mohli zhlédnout výběr z rozsáhlé kolekce fotografie aktů a dnes již ikonické dobové portrétní fotografie osobností československé kulturní a umělecké scény. Fotograf dodnes patří k hlavním představitelům československé inscenované fotografie šedesátých a sedmdesátých let 20. století. Měl významný vliv na tuzemské profesionální i amatérské dění. Kromě jiného dokázal propojit nahotu s portrétem a vedle vizuálního zážitku nabídl divákovi i psychologický projev fotografovaného modelu.

Taras Kuščynskij (1932-1983) pocházel z Podkarpatské Rusi. Během války odešel s matkou do Československa. Rodina zakotvila v Praze. Tady Taras později vystudoval architekturu. Fotografovat začal již během padesátých let a od roku 1966 se živil jako nezávislý fotograf v oblasti portrétní, aktu a užití a módní fotografie. V letech 1970-1976 byl fotografem Divadla Semafor. V druhé polovině sedm-

desátých let sehrál významnou roli v organizaci tuzemského fotografického dění jako jeden ze spoluzakladatelů fotografické skupiny Setkání, již aktivním členem byl až do své předčasné smrti v roce 1983.

Věnoval se reklamní tvorbě pro časopisy nebo kalendáře, o kterou byl zájem v tuzemsku i v zahraničí. Od poloviny šedesátých let se intenzivně zaměřil na portrétní fotografii, díky čemuž vznikla řada dnes již ikonických fotografií osobností kulturní a umělecké scény, jako jsou Jan Weirich, Hana Hegerová či Bohumil Hrabal.

Výstava *Taras* čerpá z rozsáhlého fotoarchivu rodiny Kuščynských. Kurátorský výběr provedla fotografka Radla Ciglerová, dcera Tarase Kuščynského. Představila autorské zvětšeniny v jejich dobové a originální podobě. Výstavní kolekci, rozdělenou tematicky do dvou celků *Modelky* a *Portréty*, doplňují základní informace ke vzniku a činnosti skupiny Setkání, již byl Taras zakládajícím členem. Výstava se koná v roce jeho nedožitých devadesátých narozenin.

Význam této události podtrhuje vydání doprovodné publikace, již cílem je zprostředkovat milovníkům černobílé fotografie mnohokrát oceňovanou uměleckou hodnotu Tarasovy tvorby. Na akci se významně podílela rodina i blízcí Tarase Kuščynského.

Výstava *Taras* vznikla díky iniciativě a vzájemné spolupráci s Fotoklubem Český Krumlov, který je hlavním organizátorem výstav k výročí šedesáti let činnosti Fotoklubu Český Krumlov a šedesáti letům klubové fotografické soutěže Mapový okruh Nekázanka. Regionální muzeum v Českém Krumlově se nachází v Horní ulici čp. 152 v impozantní budově bývalého jezuitského gymnázia. Tato nejstarší raně barokní budova ve městě s dekorativním západním průčelím byla postavena na místě šesti starších měšťanských domů v letech 1650-1652. (mk)

Neznámé portréty známých

Netradiční portréty jsou k vidění v pražské galerii Bohéma. Ve spolupráci s Moravskou galerií (MG) v Brně připravila výstavu unikátních fotografií, na nichž jsou slavné a známé osobnosti tak, jak je veřejnost nezná. Expozice se také jmenuje *Neznámé portréty známých*. Nabízí snímky velkých osobností z období první republiky až po současnost. Výstavu připravil kurátor fotografické sbírky MG Jiří Pátek, který ke svému výběru portrétů uvedl: „Úspěšní lidé jsou pro moderní společnost symbolem její síly a zdrojem (národní) hrdosti. Stačí však, aby se změnil politické poměry, přišel ekonomický pokles nebo jiný náraz, který jejich systém destabilizuje, a z hrdinů, kteří nám měli být vzorem, se stávají obětní beránci, na jejichž úkor si léčíme své úzkosti a špatné svědomí. Všechny osobnosti zahrnuté ve výstavě si prožily období slávy i krizí. Jeden den zářily, byly úspěšnými literáty, herci a vynálezci, s nimiž si politici rádi potřásli rukama, a druhý den prchaly do emigrace, ztratily své pracovní pozice a byly na ně pořádány mediální štvance.“

Výstava *Neznámé portréty známých* v galerii Bohéma – MacNevenův palác v Praze 1 – bude otevřena do 15. ledna 2023. Návštěvníci mají možnost si tam prohlédnout takové osobnosti, jakými byli například Lída Baarová, Nataša Gollová, Vlasta Burian, Josef Čapek, Vítězslav Nezval, Karel Kryl, Waldemar Matuška, Marta Kubišová nebo Pavel Kohout. (mk)

Cimbálová hudba ve Valašském Meziříčí

Do Valašského Meziříčí na Vsetínsku přijeli cimbalisté ze sedmnácti zemí. Od 26. do 30. října se tam uskutečnil Světový kongres cimbálové asociace. Na programu byly koncerty, výstava *30 let světové cimbálové asociace*, přednášky i workshopy. Mezi účastníky kongresu byli hosté z Íránu, Izraele, Japonska, Moldávie, Švýcarska, Singapur, USA, Malajsie, Německa, Nizozemska, Velké Británie, Číny, Řecka či Mongolska. Hrál se folklór, současná tvorba i jazzové improvizace.

Bondyho texty byly nově zhudebněny

Egon Bondy, svérázný český básník, prozaik a filozof, se posmrtně dočkal další pocty. Opožděnou oslavu devadesátin mu přichystal Agon Orchestra v Praze na místě bývalého Stalinova pomníku.

Bondyho undergroundová poezie je unikátní. Míchá černý humor, politiku, atomové bomby, filozofii, sex a další témata. Od padesátých do osmdesátých let vytvořil stovky básní, které nemohl oficiálně publikovat, ale kolovaly v undergroundu. Pár textů zhudebnila skupina Plastic People of the Universe, naprostá většina je ale širší veřejnosti neznámá.

„Jelikož se Egon Bondy narodil v Praze a zemřel v Bratislavě, rozhodli jsme se oslovit česko-slovenský mix hudebních skladatelů napříč generacemi, kteří vytvořili nová zhudebnění Bondyho textů. Jsou jimi Petr Kofroň, Petr Wajzar, Michal Nejtek, Lubo Burgr, Dano Matej, Marek Piaček a Petr Zagar. Ve skladbě Petra Wajzara vystoupí živě jako host herec Filip Kaňkovský,“ přiblížil za organizátory Jan Faltys.

„Projekt Vážení se snaží ukazovat různé podoby soudobé vážné hudby a také různé typy orchestrů. Po Lence Dusilové s Big Bandem Českého rozhlasu je tato světová premiéra naším druhým producentským počinem. Agon Orchestra jsme oslovili, neboť jsou pro nás pozoruhodnou kombinací odkazu českého undergroundu a zároveň špičkového soudobého skladatelského přístupu,“ řekl dramaturg Honza Kistanov.

„Egon Bondy 90 je pokračováním linie spoluprací či zhudebnování děl osobností právě z undergroundu. V rámci našeho cyklu Vážení jsme v minulosti uvedli Symfonický orchestr Českého rozhlasu či intimní koncert skladatele a klavíristy Clemense Christiana Pötzsche, který na Stalin přijel s nastudováním skladeb Svena Helbiga, spolupracovníka Pet Shop Boys či Rammsteinů. Doufám, že program Egon Bondy 90 odhalí divákovi velice zajímavé české a slovenské současné skladatele. Z prvních náslechnů skladeb mohu slíbit, že se dočkáme i symfonického »techna« od Petra Kofroně.“

„Kulturní centrum Stalin se převážně zaměřuje na současné hudební trendy v živé i elektronické hudbě, ale vzhledem ke svému unikátnímu genu loci se snažíme přinášet nevšední zážitky, což světová premiéra Egon Bondy 90 rozhodně splňuje. Není příliš míst na světě, kde byste si mohli poslechnout klasickou hudbu s takovým výhledem,“ dodává Jan Faltys, ředitel pořádající obecně pro-

spěšné společnosti Containall a spolumajitel kulturního centra Stalin Letná.

Agon Orchestra (původně Agon Ensemble) vznikl v polovině osmdesátých let v Praze jako platforma pro tehdy nastupující mladou generaci skladatelů a hudebníků, nespokojených se stavem provozování současné vážné hudby tehdejším hudebním establishmentem. (mk)

Andrea Bocelli se v lednu 2024 vrátí do Prahy

Před několika měsíci vystoupil italský zpěvák Andrea Bocelli v pražské O2 areně. Nyní pořadatelé uvedli, že se 13. ledna 2024 do stejné haly vrátí. Doprovázet ho budou Český národní symfonický orchestr a řada hostů.

Andrea Bocelli, který se před časem nechal slyšet, že české publikum miluje a váží si ho, už vystupoval pro milióny diváků v největších halách a sálech světa. Na jeho koncert přišli i papež, prezidenti nebo královská rodina.

Prodal téměř sto miliónů hudebních nosičů a je držitelem mnoha ocenění, třeba Zlatého glóbu, sedmi Classic Brit Awards a sedmi World Music Awards. Šestkrát byl nominován na cenu Grammy a šestkrát na cenu Latin Grammy. Od roku 2010 má hvězdu na Hollywoodském chodníku slávy. V roce 2018 vydal album *Si* a jako první Ital se dostal na první místo v britském prodejním žebříčku UK Charts.

Podle svého okolí přesto zůstává skromným a milým člověkem, který se kromě své pěvecké kariéry věnuje nadaci Andrea Bocelli Foundation, jež pomáhá sociálně i zdravotně hendikepovaným lidem po celém světě.

V roce 2020, kdy vrcholila celosvětová pandemie covidu, uspořádal koncert online přenášený z prázdného milánského dómu, který sledovalo 28 miliónů lidí po celém světě. Bocelli na něj o půl roku později navázal neméně úspěšným online vystoupením *Believe in Christmas* v Teatro Regio di Parma, v němž spolu s ním debutovala jeho tehdy osmiletá dcera Virginia písní *Hallelujah* od Leonarda Cohena. (mk)

Setkání písničkářů Merty, Hutky a Třešňáka

Začátkem září se v Divadle Archa konal neobvyklý koncert nazvaný *Diagnóza: Písničkář*. Setkali se tam klasici českého písničkářství jako Vladimír Merta, Jaroslav Hutka a Vlastimil Třešňák. Jejich společný koncert byl inspirován 50. výročím vzniku písničkářského sdružení Šafrán, které komunisti zlikvidovali. Nakladatelství Galén vydává reedici slavného vinylu *Šafrán* z roku 1977, který byl ještě před distribucí na příkaz StB sešrotován. Album vychází v původním obalu. Člen Šafránu Vladimír Merta současně vydává CD *Pozitíř* a soubor svých rozhovorů *Písničkářství je stav duše*. Ten je nejen jeho autoportrétem, ale i kronikou doby a příspěvkem k dějinám českého folku.

Jeho kolega Jaroslav Hutka, který letos oslavil 75. narozeniny, vydává album politicky laděných písní *Ovarova revoluce*.

Vlasta Třešňák připravil nové studiové album *Kiks*, natočené se skupinou Temporary Quintet, a navíc dvojitý vinyl s nahrávkami ze sedmdesátých let *Zeměměřič*.

Mladou generaci na koncertě zastupovala Eva Suková alias Blondýna, která uvedla sbírku básní *Rychlé občerstvení* s fotografiemi Norbiho Kovácse. Kovács se spoluhráči Olinem Nejezchlebou a Pavlem Fischerem představili debutové album jejich tria.

Nedávné pětasedmdesátiny Vladimíra Mišíka připomněl vinyl s nahrávkami ze sedmdesátých let *Na okraji*, který vychází v limitovaném nákladu 300 kusů. Sean Barry představil své první sólové album *Come Dance With Me*, na kterém s ním hrají houslista Jan Hrubý a Jan Kolář. (mk)

Depeche Mode vystoupí v červenci 2023 v Praze

Kapela Depeche Mode se po pětileté pauze vydá příští rok na světové turné. Na pražském Letišti v Letňanech má v plánu vystoupit 30. července. Turné podpoří chystané patnácté studiové album *Memento Mori*, které má vyjít na jaře 2023. Dave Gahan a Martin Gore uvedli, že turné začne 23. března speciální limitovanou sérií koncertů v severoamerických arénách.

DJ Parov Stelar opět v Čechách

Rakouský DJ a hudebník Parov Stelar vystoupil se svou kapelou začátkem října 2022 v pražské Tipsport Areně. Pro své zbrusu nové Venom Tour 2022 připravil zcela novou podobu pódia a vizuálního zážitku, nové písničky, nové aranže a také několik překvapení.

Parov Stelar je rakouský mezinárodně nejúspěšnější hudebník. Je nazýván zakladatelem electro-swingu a jeho skupina Parov Stelar Band je žádána po celém světě. Spolu s tímto hudebním uskupením má za sebou přes tisíc koncertů po celém světě, např. vyprodané show v Play-Station Theater v New Yorku, v Alexandra Palace v Londýně a Zenith v Paříži. Vystupovali na mnoha festivalech, jako jsou Coachella, Glastonbury, Sziget, Lollapalooza, Pukkelpop a mnohé další. Hudba Parov Stelar byla také využita k mnoha filmům, televizním programům a reklamám.

Marta Kubišová 80

Marta Kubišová se vrátila na pódium. Před pěti roky, ve svých pětasedmdesáti letech, oznámila Marta Kubišová, že končí se zpíváním. Výjimečně pak vystoupila v září 2018 v Obecním domě v Praze na koncertu ke sto letům repub-

liky a v listopadu 2019 v pražské Lucerně jako host programu Samet 30.

Letos v říjnu se vrátila na pódium opět. U příležitosti svých osmdesátých narozenin se rozhodla vystoupit na čtyřech besedách, na nichž vypráví svůj životní příběh. Ta první se odehrála v pražském Kině Lucerna. Bylo vyprodáno, moderátorkou večera byla Lucie Křížková a dlouho nic nenapovídalo tomu, že by Kubišová měla něco zazpívat. Když však v závěru večera dostala předčasný narozeninový dort, publikum tleskalo vestoje a z reproduktorů zněla *Modlitba pro Martu*, svým zpěvem se k ní přidala. Zpěvačka byla při svém vyprávění otevřená a dost zábavná na to, aby diváky v sále svými postřehy či poznámkami několikrát rozesmála.

„Zpívala jsem v sobotu od půl osmé do půl desáté večer, samozřejmě pod dohledem rodičů, s poděbradským Lázeňským orchestrem. Pak si jednou maminka přečetla v *Literárních novinách* inzerát o konkurzu do pardubického divadla, a tak jsme tam jely. Sedla jsem si ke klavíru, zazpívala a konkurz skončil. Vybrali mě,“ vzpomínala na své začátky.

Během večera se na pódium vystřídal několik hostů. Přišli herečka Iva Janžurová, Ladislav Špaček, bývalý mluvčí prezidenta Václava Havla, primář kardiologického oddělení pražské Nemocnice Na Homolce Petr Neužil, jenž je lékařem Kubišové i Janžurové, a modelka Taťána Kuchařová.

„Vždy jsem obdivovala Martinu statečnost a nekompromisnost. Svítala nad námi jako krásná hvězda pravdy,“ řekla Janžurová. Špaček dodal: „Marta je stejný typ, jako byl Václav Havel. Tichá, nenápadná, ale tvrdá a rezistentní.“

Kubišová vzpomínala na své dětství, pěvecké začátky, Zlaté slavnosti, které získala, i na zlomové chvíle v roce 1968, kdy se ona a její písnička *Modlitba pro Martu* staly symbolem odporu vůči sovětské okupaci. „Nazpívala jsem písničku *Cesta*, která byla poděkováním Sovětskému svazu za pomoc při osvobození. Když k nám ale ruští vojáci

21. srpna 1968 nečekaně přijeli, řekla jsem si, že ji už nikdy zpívat nebudu. A nazpívala jsem *Modlitbu pro Martu*," prozradila.

Vyjádřila se i k tomu, proč z naší země nikdy neodešla: „Ve Francii mi jeden manažer nabídl, abych tam půl roku zůstala. On že za tu dobu sežene správného impresária, který mi v kariéře pomůže. V té době, v květnu roku 1968, tam ale byly studentské bouře a já řekla, že bych se tam mohla zdržet teprve tehdy, až se situace uklidní. To jsem ale netušila, že v srpnu budou bouře i u nás. O emigraci jsem nikdy neuvažovala. Nedokázala bych v zahraničí chodit od jednoho impresária ke druhému a ptát se jich, jak se jim líbí můj zpěv. To bych se raději odebrala u nás doma na nějaký hodně zapadlý statek.“

Na konci večera prozradila, že od počátku pandemie pracuje na své knižní autobiografii. Kdy ji dopíše a kdy vyjde, však neřekla.

„Když bylo po covidu, dceři Kátě jsem v nadsázce řekla, že by to teď chtělo ještě nějaké záplavy. Ono se ale stalo něco, co jsem si nikdy nechtěla připustit. Přišla válka. Vadí mi, a nejvíce ta arogance a drzost okupantů. U televize to velmi prožívám a těžko to snáším,“ řekla ještě k ruské agresi na Ukrajině.

Další tři zastavení Marty Kubišové s pořadem *Noc s legendou* byla v Nymburce, v jehož okolí zpěvačka vyrůstala, v Českých Budějovicích a v Kladně. (mk)

Jiří Stivín 80

Jiří Stivín (* 23. 11. 1942, Praha) je český jazzový hudebník, multiinstrumentalista a skladatel, původním povoláním filmař (kameraman). Jeho maminkou je známá česká televizní a filmová herečka epizodních a malých rolí paní Eva Svobodová, jeho sestra Zuzana je bývalá česká herečka někdejší členka Divadla Semafor, jeho dcera Zuzana je také herečkou zpěvačkou.

Studoval kameru na FAMU, ale po absolutoriu se věnoval výhradně hudbě. Jeho hudební projev charakterizuje nespoutanost, improvizace, časté přecházení mezi jednotlivými hudebními styly. Vystupoval v rockové kapele Sputniki, byl členem činoherního souboru hudebního divadla v Karlíně. Jeho hlavním oborem je však jazz. Spolu s Martinem Kratochvílem založil v šedesátých letech soubor Jazz Q. V rámci ročního pobytu v Londýně studoval Královskou hudební akademii. Po návratu do Československa založil soubor Stivín & Co. Jazz Systém. V letech 1970-1973 účinkoval jako člen, sólista a nakonec i dirigent činoherního orchestru Národního divadla v Praze. Později utvořil s Rudolfem Daškem uskupení System Tandem, které se setkalo s velkým úspěchem jak u posluchačů, tak u odborné veřejnosti na mnoha předních evropských jazzových festivalech.

V osmdesátých letech působil především jako sólista účastnící se mnoha vlastních i cizích hudebních projektů. Jeho dvojalbum *Výlety* bylo v roce 1981 zařazeno mezi nejpozoruhodnější evropské jazzové projekty roku. Od osmdesátých let se především se souborem Collegium Quodlibet hojně věnuje provozování skladeb klasické hudby, v níž se specializuje na období renesance a baroka. V této oblasti získal zkušenosti zejména díky Milanu Munclingerovi, který učil Stivína hře na flétnu a seznámil ho s předklasickou interpretační praxí. S Milanem Munclingerem a členy souboru Ars reditiva také často vystupoval v proslulých *Hovorech s flétnou a posluchači*. Od poloviny osmdesátých let také pedagogicky působil na Pražské konzervatoři, kde vyučoval hru na zobcovou flétnu.

Věnuje se tvorbě hudby pro film a divadlo. Pravidelně na konci listopadu organizuje koncert k počtě sv. Cecilie v Dvořákově síni pražského Rudolfinu, kde vedle tradičních barokních skladatelů dává prostor improvizaci s nečekanými hudebními i vizuálními vstupy. Založil všeobecně prospěšnou společnost Centrum pro improvizaci v umění ve Všenorech u Prahy, kde se pořádají improvizací víkendy zaměřené na hudební, výtvarné a multimediální aktivity. Pořádá koncerty pro školy, kde využívá videoprojekci a předtočené doprovody. V poslední době se věnuje také dokumentární filmové tvorbě a fotografii. Dne 28. října 2007 mu prezident ČR Václav Klaus udělil Státní vyznamenání Za zásluhy o stát v oblasti kultury a umění.

Legenda domácí hudební scény Jiří Stivín oslavil svoje osmé kulatiny 19. listopadu v Rudolfinu jak jinak než improvizací. Zahrály a zazpívaly si s ním další osobnosti české hudby. Po mnoha letech se při této příležitosti setkaly také členové původního Pražského výběru Michael Kocáb, Michal Pavlíček a Ondřej Soukup a popřát přišel i Jiří Suchý.

Barokní festival Theatrum Kuks 2022 a voda

Festival barokního divadla, opery a hudby Theatrum Kuks, jehož 21. ročník se uskutečnil v srpnu v Kuksu na Trutnovsku, nabídl kolem padesáti představení a dalších akcí. Hlavním tématem letošního festivalu byla voda, čímž pořadatelé chtěli připomenout 330 let od založení lázní Kuks, uvedla ředitelka festivalu Kateřina Bohadlová.

Slavnostní zahájení festivalu obstarala herecká společnost Geisslers Hofcomedianten, která v šapitó uvedla premiéru muzikálu *Pudl a pudr*. Následovala světelná show v areálu bývalých lázní a na mostu přes Labe nazvaná *Probuzení kukských lázní*.

Vedle divadelních, hudebních a tanečních představení byly součástí programu festivalu i diskuse, workshopy a výstavy. Přichystaná byla také představení a akce pro děti. Zájemci se mohli zúčastnit ve Šporkově mlýně ve Stanovicích barokní hostiny, kterou připravil finalista televizní kuchařské soutěže. „Barokní a barokem inspirované umění se ochutnávalo všemi smysly,“ uvedli organizátoři.

Festival připomněl, že místní léčivé prameny byly jedním ze základních kamenů místa, které se na začátku 18. století stalo kulturním centrem evropského významu, kam přijížděli vystupovat i tvořit velcí umělci své doby. „Kukská krajina je magická, ale bez vody by se umělecky nerozvinula. Bez pramenů by si hrabě Špork postavil letní rezidenci nejspíš někde jinde a lázeňští hosté by tu nikdy neslyšeli ani takt z italské opery,“ uvedla Bohadlová.

Festival se uskutečnil na různých místech v Kuksu a jeho okolí. Řada představení byla v areálu hospitalu Kuks, který v roce 2014 prošel nákladnou rekonstrukcí za 440 miliónů korun. Spolu s opravami budov byla součástí rekonstrukce obnova zahrady za hospitem.

Barokní komplex v labském údolí v Kuksu začal stavět František Antonín Špork v roce 1692. Stavební činnost vyvrcholila kolem roku 1710. Z původního rozsáhlého lázeňského areálu se do dnešních dnů dochoval pouze špitál s kostelem Nejsvětější Trojice a kryptou. Zámek a některé další budovy byly zničeny při povodních a požáru. Světoznámá je sochařská výzdoba areálu od Matyáše Brauna.

(mk)

Mezinárodní hudební festival Prague Sounds

V Praze začal mezinárodní hudební festival Prague Sounds, dříve známý jako Struny podzimu. Festival zahájil koncert amerického ansámblu Snarky Puppy, který se v Praze představil poprvé. Festival nabídl devět originálních hudebních večerů.

Festivalový program nabídl například sólový recitál mandolinisty Chrise Thileho, představila se britská zpěvačka Laura Mvula a bubeník Makaya McCraven. V Rudolfinu se 19. listopadu se sešla řada osobností české hudby, aby vzdala hudební poctu tuzemské jazzové legendě Jiřímu Stivonovi, který slavil 80. narozeniny.

Ředitelem londýnské Královské opery se v roce 2025 stane dirigent Jakub Hrůša

Dirigent Jakub Hrůša bude hudebním ředitelem londýnské Královské opery v Covent Garden – do funkce nastoupí v září roku 2025. Jednačtyřicetiletý Hrůša je teď šéfdirigentem Bamberských symfoniků a hlavním hostujícím dirigentem České filharmonie. Působení v jednom z nejprestižnějších postů na světě je podle něj velkou výzvou. Jak navíc řekl ve vysílání Českého rozhlasu, samozřejmostí pro něj bude i prosazování českých interpretů. Ve stejné funkci byl před Hrůšou v minulosti jen jediný Čech, a to Rafael Kubelík v padesátých letech minulého století.

Do pěvecké soutěže Antonína Dvořáka se přihlásilo 87 pěvců a pěvkyní ze 17 zemí

Do 56. ročníku mezinárodní pěvecké soutěže Antonína Dvořáka se přihlásilo 87 pěvců a pěvkyní ze sedmnácti zemí. Pořadatelé registrují zvýšený zájem o kategorii Operní naděje. „Třidvacet účastníků v letošní soutěži operních nadějí potvrzuje, že mladí pěvci z celé Evropy mají zájem se soutěže zúčastnit,“ uvedla producentka festivalu Jana Beranová.

Soutěž proběhla 4. až 11. listopadu v Karlových Varech. Vyvrcholila 11. listopadu v Karlovarském městském divadle finálovým kolem kategorií Junior a Opera. Účastníci finále zazpívali s doprovodem Karlovarského symfonického orchestru s dirigentem Jiřím Štruncem.

Pěvecká soutěž Antonína Dvořáka je otevřená pro pěvce a pěvkyně do 35 let. Ke dvěma kategoriím Junior a Opera přibýly v roce 1996 kategorie Píseň a v roce 2014 kategorie Operní naděje pro pěvce a pěvkyně od 16 do 20 let. Výkony pěvců hodnotila porota, ve které letos zasedli její

předseda Peter Dvorský, Magdaléna Hajóssyová, Zdeněk Šmukař, Ondřej Hučín, Monika Brychtová a další osobnosti v oboru pěvectví.

Brněnská inscenace *Řeckých pašijí* získala nominaci na prestižní ocenění

Brněnská operní inscenace *Řeckých pašijí* od Bohuslava Martinů získala nominaci na prestižní ocenění The International Opera Awards. Představení vzniklo v Národním divadle Brno v režii Jiřího Heřmana a pod dirigentskou taktovkou Roberta Kružíka. Laureáti mezinárodních operních cen se budou vyhlašovat 28. listopadu v Madridu. ČTK to oznámila mluvčí brněnské opery Alena Navrátilová Ochrymčuková.

Inscenace měla premiéru 5. listopadu 2021, vznikla jako součást programu festivalu Janáček Brno. „Těší mě, že práci našeho souboru se dostává mezinárodního uznání, o to víc, že ocenění je spojeno s dílem českého skladatele Bohuslava Martinů,“ uvedl režisér Heřman, který je zároveň uměleckým šéfem brněnské operní souboru. Skladatel Martinů, který sám zažil osud uprchlíka, z opery vytvořil dílo velkého humanistického poselství o síle víry. Heřmanova inscenace bude mít v Brně několik repríz v roce 2023, konkrétně 22. února, včetně lektorského úvodu, a poté 5. března a 2. dubna. Vstupenky jsou v prodeji na webu divadla.

Clevelandský orchestr po 33 letech v Praze

Clevelandský orchestr (The Cleveland Orchestra) zahájil 31. srpna své evropské turné v Labské filharmonii v Hamburku. 11. září pak vystoupil v pražském Rudolfinu jako host Mezinárodního hudebního festivalu Dvořákova Praha. Do Prahy se těleso vracelo po třiatřiceti letech. „Clevelandský orchestr představuje to nejlepší, co na americkém kontinentu mezi symfonickými orchestry existuje. Bývá řazen do interpretační elity jako Berlínští nebo Vídeňští filharmonikové či amsterdamský Royal Concertgebouw Orchestra,“ řekl ředitel Dvořákovy Prahy Jan Simon.

Na svém turné vystoupí Clevelandský orchestr kromě Prahy v prestižní sálech, jako jsou Berlínská filharmonie, vídeňský Musikverein nebo amsterdamský Concertgebouw. Jeho pražský koncert byl cele věnován hudbě skladatele Richarda Strausse. „Když jsem byl malý, matka mi často vyprávěla o Straussově *Růžovém kavalírovi*. Byla jím uhranuta, ve Vídni ho slyšela mnohokrát a nebylo jiné cesty, než si ho také zamilovat. Jako mladý dirigent jsem byl Straussem fascinován. Co dokáže dostat z orchestru, jaké barvy, jaký zvuk,“ řekl šéfdirigent Clevelandského orchestru Rakušan Franz Welser-Möst.

Orchestr uvedl Straussovy symfonické básně *Macbeth* a *Enšpíglova šibalství* a orchestrální suitu z jeho opery *Růžový kavalír*, jejíž hudba v sobě spojuje melancholii, hořký humor i filozofii příběhu poslední lásky stárnoucí elegantní ženy. Instrumentační barevnost Straussových skladeb umožňuje předvést naplno hráčskou kvalitu všech členů orchestru, který má pověst nejevropštějšího tělesa právě pro svou zvukovou jemnost a průzračnost.

Clevelandský orchestr byl založen v roce 1918 a během více než své století existence s ním spolupracovali Leopold Stokowski, George Szell, Pierre Boulez, Christoph von

Dohnányi a také český dirigent Jakub Hruša. V roce 1964 s ním v newyorské Carnegie Hall uvedl Dvořákův *Houslový koncert* i český houslista Josef Suk. (mk)

Weinbergerův *Švanda dudák* v ND

V pražském Národním divadle se konala v říjnu premiéra pohádkové opery česko-amerického skladatele Jaromíra Weinbergera *Švanda dudák* s podtitulem *Ďábel prohrál, lituje*.

Dílo, které ve třicátých letech 20. století hrála newyorská Metropolitní opera nebo londýnská Covent Garden, nastudoval režisér Vladimír Morávek a dirigent Zbyněk Müller jako součást projektu *Musica non grata*, který chce oživit odkaz pronásledovaných skladatelů a připomíná hudební život meziválečného Československa.

„Je to nádherná opera a Čechem ji neznají, přitom je to jedna z nejslavnějších českých oper, jež uhranula svět. Jsme v situaci, kdy se zastáváme čehosi, čemu bylo ublíženo. Jsme tímto dílem okouzleni a dáváme je nyní k dispozici, aby zaznělo co nejdůstojněji, nejvelkolepěji, aby uhranulo Prahu. Hudba je ohromující, postavy jsou zábavné, místy i legrační, sbory pak absolutně fascinující. A jde o dílo na téma souboje dobra a zla v duši Čecha,“ uvedl na předpremiérovém setkání s novináři režisér Vladimír Morávek.

Skladatel Jaromír Weinberger dosáhl největší slávy ve dvacátých letech minulého století právě operou *Švanda dudák* podle Tylovy hry *Strakonický dudák*. Pro svůj židovský původ se ale autor s nástupem nacismu stal nežádoucím a v roce 1938 emigroval nejprve do Francie a poté do USA, kde v roce 1967 dobrovolně ukončil svůj život.

První česká verze opery na libreto Miloše Karelše měla světovou premiéru v Národním divadle v roce 1927. O rok později české libreto přepracoval Max Brod a operu přeložil do němčiny. Právě německá verze, jejíž děj začíná tam, kde končí původní *Strakonický dudák* a přináší mnohá fantastní témata, si získala světová jeviště.

Pro současné nastudování v Národním divadle byla použita Brodova česká verze libreta. Inscenace, která byla uvedena v češtině s anglickými titulky, je určena jako mezigenerační představení pro rodiny s dětmi od deseti let. Na scéně se kromě předních domácích operních pěvců objevila i zvířata v nadživotní velikosti, létající anděl nebo řada dětských herců. (mk)

Operu *Dvě vdovy* pod širým nebem sledovalo v pražské Šárce téměř 8 000 lidí

V zaplněném pražském přírodním divadle v Šárce sledovalo podle pořadatelů provedení opery *Dvě vdovy* od Bedřicha Smetany pod širým nebem téměř 8 000 lidí. Na tradiční akci, která se letos konala posedmnácté, vyrazili zájemci už dlouho před začátkem, mnozí s sebou nesli košíky s jídlem a deky na sezení. Atmosféru v místě konání představení umocňovaly krojované hostesky. V představení pod širým nebem vystoupili sólisté, orchestr, sbor a balet Národního divadla.

Pořadatelé nabídli *Dvě vdovy* u příležitosti českého předsednictví v Radě Evropské unie. Prostředí přírodního divadla umožnilo využít i koňské dvojspreží s kočárem. Libreto k opeře o dvou dějstvích zpracoval Emanuel Züngel podle svého překladu stejnojmenné francouzské

jednoaktovky Féliciena Mallefilleho. Děj libretista přenesl do českého prostředí a počestil jména hlavních postav. Světovou premiéru mělo dílo 27. března 1874 v Prozatímním divadle v Praze.

8. ročník mezinárodního Zelenka festivalu

V Praze proběhl mezinárodní Zelenka Festival Praha – Drážďany. V Kostece Panny Marie pod řetězem ho pod vedením dirigenta a varhaníka Adama Viktory zahájil soubor Ensemble Inégal. Osmý ročník projektu věnovaný skladateli Janu Dismasi Zelenkovi nabídl i letos bohatý program v podání tuzemských i zahraničních souborů. Festival se uskutečnil na různých místech v Praze a Drážďanech.

Zemřel dirigent Libor Pešek

23. října 2022 zemřel ve věku devětaosmdesáti let příznivec a propagátor Sukovy tvorby Libor Pešek, který získal světové renomé zejména jako šéfdirigent Královského liverpoolského filharmonického orchestru.

Původně ale nebyla láskou Libora Peška klasická hudba, nýbrž jazz. Coby gymnazista hrál na trombon a s vlastním big bandem swingoval na čajích a zábavách. Vážná hudba ho pohltila až na Akademii múzických umění (AMU), kde absolvoval obor dirigování. Jeho učiteli na AMU byli Karel Ančerl, Václav Smetáček a Václav Neumann. První komorní soubor, Komorní harmonii, založil v Praze na konci padesátých let minulého století. Živil se tehdy jako korepetitor baletu v Plzni a poté v pražském Národním divadle. V letech 1963-1969 pak působil jako dirigent Severočeského symfonického orchestru v Teplicích. V roce 1969 dostal první nabídku ze zahraničí, šest let vedl orchestr v nizozemském Leeuwardenu a později orchestr v Enschede. V letech 1970-1977 také jako šéfdirigent přispěl k vzestupu pardubické komorní filharmonie. Poté až do doby těsně po sametové revoluci byl stálým hostem České filharmonie. Následně se stal hlavním hostujícím dirigentem Symfonického orchestru hlavního města Prahy FOK a před koncem své aktivní činnosti zastával post hlavního dirigenta Českého národního symfonického orchestru.

Jako umělecký ředitel a šéfdirigent liverpoolského královského orchestru Pešek působil v letech 1987-1997. Při příležitosti státní návštěvy britské královny Alžběty II. v České republice v roce 1996 obdržel Řád britského impéria. O rok později dostal z rukou prezidenta Václava Havla medaili Za zásluhy I. stupně. V roce 2013 převzal od

zástupců společnosti Supraphon diamantovou desku za 635 tisíc prodaných nosičů. Před čtyřmi lety získal cenu klasické hudby Classic Prague Awards v kategorii za celoživotní přínos. Dirigent podle Peška musí být také dobrý psycholog s velkou empatií.

Na sociálních sítích reagoval na dirigentovo úmrtí houslista Václav Hudeček. „Opustil nás kamarád nejmilejší, velký kumštýř a nenahraditelný člověk Libor Pešek. S láskou a úctou budeme do konce života vzpomínat,“ napsal.

Dirigent Jakub Hrůša uvedl, že si Peška váží jako dirigenta, jenž neúnavnou a soustavnou prací s orchestry pečoval o vzorné provádění nejvýznamnějších skladeb světového repertoáru, a především českého.

„Z jeho nahrávek takových autorů, jako jsou Josef Suk, Vítězslav Novák nebo skladatelé malující barvami imprese, jsem se opravdu mnoho naučil a inspiroval,“ uvedl na Peškovu adresu Hrůša, kterého také čeká prestižní působení ve Velké Británii.

„V posledních letech Peškova života, ale nejen v nich, nás všechny okouzlovaly jeho nadhled a vyrovnanost, smysl pro sebeironii a laskavost. Cítili jsme se v jeho hudební i lidské společnosti harmonicky. Osobnost tohoto typu a formátu, svojskost Libora Peška není nahraditelná,“ dodal Hrůša.

Klavírista Ivo Kahánek sdělil, že Pešek patřil nesporně mezi ikony českého dirigentského umění napříč generacemi. „Byl to umělec velkého duchovního přesahu a osobního charismatu uznávaný po celém světě. Nicméně nedá mi to, abych přes všechn smutek z jeho odchodu nezmínil pro něj typický smysl pro laskavý humor. Tam, kde někteří dirigenti používají »pevnou ruku«, on uměl vždy v pravou chvíli uvolnit napětí nějakou úsměvnou replikou, takže ve výsledku dosáhl kýženého výsledku s úsměvem na tváři,“ vzpomínal.

„Libor Pešek byl vynikající spontánní hudebník, inspirativní osobnost a skvělý dirigent, který zanechal silný český otisk zejména ve Velké Británii. Nezapomenutelný zůstané i jako velký propagátor díla Josefa Suka,“ podotkl generální ředitel České filharmonie David Mareček.

VZPOMÍNKA

Otmar Mácha

2. října tomu bylo přesně sto let, co se v Mariánských Horách narodil skladatel, režisér a hudební dramaturg Otmar Mácha. V den jeho narození k jeho výročí zazněl koncert v Sále Martinů pražské HAMU, na kterém vystoupili barytonista Richard Haan, mezzosopranistka Ema Máchová, Kühnův dětský sbor a ženský sbor Nashira.

Otmar Mácha studoval do roku 1942 kompozici u Františka Míti Hradila, u nějž pokračoval ve studiu na pražské konzervatoři až do roku 1945. Mistrovskou školu absolvoval v letech 1945-1948 u skladatele a dirigenta Jaroslava Řídkého. V letech 1945-1962 pracoval jako hudební režisér a posléze jako ústřední dramaturg hudebních pořadů v Československém rozhlasu. Od roku 1962 působil jako skladatel ve svobodném povolání. Zaměřoval se na symfonické básně, opery, písně, varhanní a komorní skladby, filmovou hudbu a baletní pohádky.

Hudba Otmar Máchy byla z velké části ovlivněna rodinou severní Moravou a díly Leoše Janáčka a Antonína Dvo-

řáka. Slezskými a moravskými lidovými písněmi se inspiroval jak ve vokálních skladbách (*Lašské halekačky, Ohlasy písní slezských*), tak i v instrumentálních. Jeho nejvýznamnějším dílem je oratorium *Odkaz J. A. Komenského* pro soprán, orchestr a varhany na text *Kšaftu umírající matky Jednoty bratrské*, které bylo premiérováno v roce 1957 Symfonickým orchestrem Českého rozhlasu pod taktovkou Františka Vajnara.

Zkomponoval hudbu k velkému množství seriálů a filmů, z nichž můžeme například zmínit *Inženýrskou odyseu, Okres na severu*, pohádky Karla Čapka, *Velké přání, Putování Jana Amose* z roku 1983 a *Komedianta*. Věnoval se též hudební publicistice, psal do *Hudebních rozhledů* i ne-hudebních časopisů. Vydal například knihy *Hudební kultura na Ostravsku* nebo *Český biografický slovník XX. století*. Spolu se skladateli Lubošem Fišerem, Zdeňkem Lukášem a Sylvii Bodorovou založil v roce 1996 volné skladatelské sdružení Quattro. Tato skupina koncipovala svůj program s přesvědčením, že může současná klasická hudba zaujmout i mladé posluchače.

Otmar Mácha získal mimo jiné Hlavní cenu televizního festivalu Zlatá Praha a titul národní umělec. Zemřel v Pardubicích 14. prosince 2006 ve věku čtyřiaosmdesáti let.

Rudolf Friml

Před 50 lety zemřel skladatel Rudolf Friml, autor *The Donkey Serenade (Oslí serenády)*. Rudolf Friml (pokřtěný jako Rudolf Antonín Frymel), narozený 2. prosince 1879 v Praze, byl americký pianista a hudební skladatel českého původu. Je pokládán za jednoho ze zakladatelů amerického hudebního divadla.

Už v dětství prokázal mimořádné hudební nadání. Jako desetiletému mu byla vydána tiskem první hudební skladba (*Barkarola pro klavír*). Po získání stipendia začal studovat na pražské konzervatoři kompozici u Antonína Dvořáka. Po jeho absolutoriu doprovázel na klavír houslistu Jana Kubelíka na turné po celé Evropě a v roce 1901 společně vystupovali i v USA. V roce 1906 podnikli turné do USA podruhé. Friml se tehdy v Americe usadil a začal se věnovat komponování. V New Yorku začínal jako baletní korepetitor v Metropolitan opeře a především jako „the greatest improvisateur since Mozart“, jak byl označován.

Skladatelsky se však orientoval na operetu. Napsal jich na třicet. Prvním výrazným úspěchem byla roku 1913 v New Yorku jeho *Světluška (Firefly)*. Broadwayský producent Arthur Hammerstein hledal právě skladatele, který by nahradil tehdejšího nekorunovaného krále americké operety Victora Herberta a risk se všem vyplatil. Ze *Světlušky* je populární píseň *Giannina mia* (kterou kdysi okouzloval Jára Pospíšil) a slavná *Oslí serenáda*, dokomponovaná pro filmovou verzi z roku 1937, film se jmenoval *Španělská vyzvědačka*.

Poté však následovalo období „jen“ průměrných operet. Až dvacátá léta znamenala vrcholné období jeho kariéry, kdy složil tři své nejvýznamnější a dodnes nestárnoucí operety. V roce 1924 ve spolupráci s básníky Oscarem Hammersteinem a Otto Harbachem napsal svou nejslavnější operetu *Rose Mary*. *Rose Mary* měla premiéru v Imperial Theatre v New Yorku 2. září 1924 a dosáhla 557 představení. O rok později dosáhl velkého úspěchu jeho *The Vagabond King (Král tuláků)* a v roce 1928 třetí opereta *Tři mušketýři*.

Roku 1934 se Rudolf Friml (psal také pod pseudonymem Roderich Freeman, v USA také jako Charles Rudolf Friml) usadil v Hollywoodu, spolupracoval na řadě filmů, včetně adaptací svých vlastních operet do filmové podoby. Roku 1952 se oženil s Kay Ling, svou čínsko-americkou sekretářkou, se kterou se seznámil v Hongkongu. Se svou ženou podnikl řadu cest, na nichž si pořizoval nahrávky autentické hudby. Vystupoval s řadou amerických orchestrů včetně San Francisco Symphony, Cleveland Orchestra, Los Angeles Civic Light Orchestra. Jeho „pětiminutové“ improvizace se obvykle protáhly nejméně na půl hodiny. Hrál pro několik amerických prezidentů včetně Theodora Roosevelta, Lyndona Johnsona, v Bílém domě měl tři zvláštní koncerty. Ke svým devadesátým narozeninám 1969 obdržel cenu Americké společnosti skladatelů, autorů a publicistů (ASCAP). Básník Ogden Nash (1902-1971), mimo jiné spoluautor hudební komedie *One Touch of Venus* s hudbou Kurta Weilla, doprovodil akt slovy: „I trust that your conclusion and mine are similar / Twould be a happier world if it were Friml-er“, což by se dalo přeložit asi jako „Myslím, že bychom se k světu nejlíp zachovali, / kdybychom všichni společně – frimlovali.“

Kromě operetní a písňové tvorby Friml skládal i instrumentální skladby pro symfonický orchestr.

Rudolf Friml zemřel v Los Angeles 12. listopadu 1972. Roku 1979 iniciovala vdova „Rudolf Friml's Broadway Day“, jeho *Krále tuláků* uvedla Houston Grand Opera Company a v Los Angeles působící Viennese Volksoper. Paní Kay Friml také usilovala o vydání nepublikovaných Frimlových děl a o navázání kontaktů s jeho rodnou vlastí.

Podle výroku paní Kay říkal Friml, velký obdivovatel Beethovenův: „Nejlepší hudba už byla dávno napsána. Hodiny sedával u klavíru a komponoval. Kdyby prý melodie nezapsal, obtěžovaly by jej. Kapsy měl neustále nacpány kousky papíru s nápady.“

Starší sestra Zdena (1877-1947), klavírní virtuozka, se roku 1908 provdala za Karla Hašlera.

Karel Hába

Před 50 lety zemřel hudební skladatel a pedagog Karel Hába. Karel Hába (* 21. 5. 1898) byl bratrem skladatele Aloise Háby a bratrancem skladatele Emila Háby. Původně byl učitelem a při učitelských povinnostech studoval hru na housle a skladbu na pražské konzervatoři. Byl žákem Jaroslava Kříčky, Josefa Bohuslava Foerstera a Vítězslava Nováka. V letech 1922-1927 vyučoval na učitelském ústavu ve Sv. Janu pod Skalou. Od roku 1929 pracoval jako redaktor Československého rozhlasu, kde se věnoval zejména vysílání pro školy. V roce 1945 založil Dětský pěvecký sbor Českého rozhlasu. V roce 1952 se stal profesorem metodiky hudební výchovy na Vysoké škole pedagogické v Praze. Působil i v Umělecké besedě v Praze a veřejně vystupoval zejména jako violista.

Spolu se svým bratrem propagoval mikrotonální hudbu. Byl zaníceným interpretem bratrových skladeb a napsal i houslovou školu pro čtvrttónový systém.

Je autorem řady klavírních a komorních skladeb, sborů a písní. Pro orchestr zkomponoval dvě symfonie a houslový koncert.

Vydal řadu zpěvníků určených pro školy a amatérské hudební soubory (*92 lidových písní, Pějme píseň dokola, 100 národních a znárodnělých písní*).

Ilja Hurník

25. listopadu uplynulo sto let od narození jedné z nejpozoruhodnější osobnosti české kultury druhé poloviny 20. a počátku 21. století, skladatele a klavíristy Ilji Hurníka. Mnohostrannost jeho talentu se projevovala už od dětství. V šesti letech napsal na vlastní texty své první písničky, v jedenácti letech mu tiskem vyšly klavírní skladbičky *První melodie*, ve dvanácti získal v celomoravské studentské soutěži první cenu v kompozici, v klavírní hře, v literatuře a v melodramu a absolvoval první rozhlasové vystoupení jako pianista. Po přestěhování do Prahy se stal žákem skladatele Vítězslava Nováka, klavíristy Viléma Kurze a později na AMU i jeho dcery Ilony Štěpánové-Kurzové. Byl sólistou Janáčkovy filharmonie v Ostravě (1958-1978) a profesorem skladby.

Vrcholem Hurníkovy kompoziční tvorby jsou opery na vlastní libreto (*Dáma a lupiči, Mudrci a bloudí* nebo *Oldřich a Boženka*), *Symfonie in C*, oratorium *Noé* a kantáty *Ezop* a *Maryka*. Významná je i jeho tvorba pro děti (například píseň *Zasadím jablůňku*).

Jako sólový pianista Hurník vynikl v interpretaci skladeb Clauda Debussyho a Leoše Janáčka, jemuž se věnoval i teoreticky. Hurník s také již zesnulým známým skladatelem a svým švagrem Petrem Ebenem vytvořil českou verzi Orffovy školy, která se stala vzorem obdobných adaptací v dalších zemích. Vedle sólového hraní patřil Ilja Hurník také k nejvýznamnějším průkopníkům čtyřruční hry – v klavírním duu vystupoval zprvu s Pavlem Štěpánem, později se svou manželkou Janou.

Ilja Hurník dostal do vínku nadání hned pro několik uměleckých činností. Patřila mezi ně nejen kompozice, hra na klavír či pedagogika, ale i literární talent. V neposlední řadě byl tento rodák ze Slezska činorodou noblesní osobností se šarmem, vtipem a myšlenkovým bohatstvím. Ke konci života se Hurník zaměřil na povídkovou tvorbu a věnoval se jí až do své smrti. Velký ohlas měl jeho osmideskový cyklus *Umění poslouchat hudbu*. Vedle toho napsal řadu rozhlasových her, libret, filmových scénářů i krátkých próz. „Když mi hudba jaksi nejde, vezmu pero a píší povídky. Když mě už žádná nenapadne, vracím se k hudbě,“ říkal Hurník o své lásce k literatuře. Kouzlo jeho povídek (*Trubači z Jericha, Kapitolské husy* nebo *Cesta s motýlkem*) tkví v umění suchého humoru, ironii a krásné češtině. Hurník je také autorem barevných *Notýsků*, svižných a vtipných textů, kterých vydal sedm. Své vzpomínky pak zachytil v knihách *Dětství ve Slezsku* a *Závěrečná zpráva*.

Své pedagogické schopnosti uplatnil Ilja Hurník také v praxi: řadu let působil na Vysoké škole múzických umění v Bratislavě a na konzervatoři v Praze, kde vyučoval tři obory – hru na klavír, komorní hru a kompozici.

Za svou práci získal Ilja Hurník desítky čestných titulů, poct a ocenění, mj. čestný doktorát na Ostravské univerzitě, prestižní Cenu Ministerstva kultury za přínos v oblasti hudby, neméně prestižní Komenského medaili Ministerstva školství a Zlatou cenu za přínos české hudbě, kterou Hurníkovi udělil Ochranný svaz autorský. V roce 2007 obdržel medaili Za zásluhy. Jméno Ilji Hurníka nesou také dvě školy (vedle pražské ZUŠ ještě také základní škola v Opavě) a i asteroid, kroužící kolem Slunce – jeho dráhu bychom našli někde mezi Marsem a Jupiterem.

Ilja Hurník zemřel v Praze 7. září 2013 a je pohřben na Vyšehradském hřbitově v hrobě s Petrem Ebenem.

Traxler 110

Jako připomínka k letošnímu 110. výročí narození Jiřího Traxlera (muzikanta, skladatele, pianisty, textaře a aranžéra, současníka Jaroslava Ježka) vyšla gramofonová deska *Traxler 110*. Zahrnuje nové nahrávky jeho swingových písní. Jiří (George) Traxler se narodil 12. března 1912 v Táboře. Byl spoluzakladatelem éry českého swingu třicátých a začátku čtyřicátých let.

Hudební základy získal v Hudebním ústavu v Táboře (od roku 1930 nese ústav jméno Oskara Nedbala) a své nadání uplatnil již jako středoškolák – hrál v tanečním orchestru svého staršího bratra Josefa The Red Ace Players. V letech 1935-1937 působil v Praze v jazzovém Orchestru Gramoklubu, který na značce Ultraphon v roce 1936 nahrál sérii snímků – mezi nimi jeho dvě skladby (*Feelin' low* a *Short story*). Oficiálně se stal skladatelem v roce 1937 přijetím do Ochranného svazu autorského. Pro Swing Band Jaroslava Ježka napsal v roce 1938 čtyři jazzové skladby, z nichž první dvě (*Full Moon's Music* a *Noisy Serenade*) Ježek nahrál na značku Ultraphon a druhé dvě (*Roaring in F* a *Blues*) uvedl v pražském rozhlasu (1938); notový materiál ke všem skladbám se však ztratil.

Jako profesionální pianista pracoval se soubory Blue Music (1938-1939) a Elit Club (1942); jako hudební skladatel moderní taneční hudby začal (1938) v nejstarším pražském nakladatelství Mojžíra Urbánka; za rok podepsal pětiletou smlouvu s nakladatelstvím populárního zpěváka a kapelníka R. A. Dvorského, s jehož orchestrem získal přístup do studií Ultraphon a pražského rozhlasu i na koncertní pódia skoro všech větších měst v Čechách a na Moravě. Souběžně spolupracoval s orchestrem R. A. Dvorského jako aranžér, textař, překladatel a později také jako konferenciér rozhlasových a koncertních pořadů. Po vypršení smlouvy s Dvorským (1944) se vrátil k Urbánkovi, ale nová pětiletá smlouva skončila předčasně po Únoru 1948 znárodněním soukromých nakladatelství.

V NSR prožil nečinně půl roku v uprchlickém táboře Valka blízko Norimberku, přesto zorganizoval čtyřčlenné combo (akordeon, tensorsaxofon, kytara, kontrabas), s kterým hrál pro americké vojáky v jejich blízké základně Viesseck. Pro taneční orchestr hesenského rozhlasu ve Frankfurtu nad Mohanem napsal dvě aranžmá, ale nabídku dirigenta a ředitele oddělení zábavné hudby Willyho Berkinga na místo stálého aranžéra nepřijal. V té době – díky znalosti angličtiny a němčiny – byl už zaměstnán u International Refugee Organisation (IRO) a také plánoval odchod do Kanady.

Po plavbě přes Atlantik přistál 1. dubna 1951 v Halifaxu a téhož dne odjel za přítelem – sponzorem, nájemcem motelu a restaurace Rideau Glen Lodge u Ottawy. Zde pracoval přes den jako recepční, vyřizoval korespondenci a večer hrál v restauraci na klavír; seznámil se s vídeňskou Češkou, též emigrantkou Jarmilou, a spolu koncem léta odjeli do Montrealu (provincie Québec), kde v říjnu 1951 uzavřeli sňatek. Pokusy uspět v hudbě v nové zemi se nedařily a po krátkém působení jako externista v CBC (Canadian

Broadcasting Corporation) využil Traxler své dosud zanebávané schopnosti kreslit a dostal místo technického ilustrátora u letecké firmy Canadair Ltd. (nyní Bombardier), kde úspěšně pracoval téměř pětadvacet let (1952-1976).

Po odchodu do penze žil s manželkou na chatě v kopcích severně od města v tzv. Sokolském údolí, v roce 1995 se přestěhovali na západ – do Edmontonu, kde 7. srpna 2011 zemřel.

Vinylové album není ve volném prodeji, ale jedenáct skladeb je možné si poslechnout na webu www.Traxler110.cz.

Dvořákův Dimitrij

Monumentální dílo čerpající z ruských dějin psal Dvořák s láskou a nadšením. Od prvních skic k premiéře v roce 1882 však uplynulo třináct let. Mezi Dvořákovými operami jde jednoznačně o nejdůležitější a nejvýpravnější skladbu. Podle znalců jde o tzv. velkou operu meyerbeerovského typu.

Libreto napsala Marie Červinková-Riegrová, dcera tehdejšího významného politika Františka Ladislava Riegra. Původně bylo určeno Karlu Šeborovi, ale Červinková nebyla spokojená s jeho předchozím zhudebněním jejího libreta, a tak oslovila Dvořáka. Námětem je skutečná historická událost, která se odehrála v Rusku na počátku 17. století: Venkovskému šlechtici Juriji Otrepěvovi se podařilo polské šlechtě i králi Zikmundovi III. namluvit, že je Dimitrij, syn někdejšího cara Ivana Hrozného, a má nárok na ruský trůn. Za pomoci Zikmundova vojska dosáhl abdikace cara Borise Godunova a vyvraždění jeho potomků. Na trůnu však vydržel pouhý rok – v květnu 1606 byl zavražděn spiklenci v čele s budoucím carem Vasilijem Šujským.

Dvořák psal *Dimitrije* pro Národní divadlo. Kvůli požáru se premiéra uskutečnila s velkými obtížemi i náklady v Prozatímním divadle 8. října 1882.

Roku 1906 se dirigent Karel Kovařovic rozhodl *Dimitrije* znovu oživit. Nejprve podrobil všechny verze opery důkladnému srovnávacímu studiu, na jehož základě se rozhodl pro návrat k prvnímu znění, které zkrátil a na několika místech nahradil úseky z pozdějších přepracování, upravil deklamaci a instrumentaci. Z této „Kovařovicovy verze“ pak vychází většina nastudování až do současnosti.

Přesto se opera *Dimitrij* kvůli vysokým nárokům na inscenaci příliš často neuvádí. Mimochodem v padesátých letech zařadil tehdejší „rudý“ politik a ministr školství Zdeněk Nejedlý *Dimitrije* na černou listinu a až do jeho smrti se nesměla opera uvádět. O návrat na scénu se zasloužila Státní opera Praha, která *Dimitrije* nastudovala v roce 2004 k výročí skladatelova úmrtí. Při stejné příležitosti bylo dílo uvedeno v koncertní úpravě ve Vídni, které bylo o pár měsíců později zopakováno i na londýnských Proms. Roku 2016 bylo koncertní provedení *Dimitrije* provedeno v bostonské Odyssey Opera. Československá televize natočila roku 1981 výrazně zkrácenou verzi opery jako televizní inscenaci.

29. 10. 1787 se v Nostitzově divadle v Praze konala **světová premiéra Mozartovy opery *Don Giovanni***.

5. 11. 1882 se v Praze na Žofíně konala **premiéra cyklu *Má vlast* Bedřicha Smetany**.

ČNB vydala zlatou minci s motivem Litoměřic

Česká národní banka (ČNB) vydává zlatou minci v nominální hodnotě 5000 korun s motivem města Litoměřice. Je to čtvrtá mince z desetidílného cyklu Městské památkové rezervace. Mince vychází v emisi 15 000 kusů a v prodeji bude u smluvních partnerů ČNB. Prodejní cena mince bude vyšší než 5 000 Kč, záviset bude na aktuální ceně zlata, uvedla centrální banka v tiskové zprávě. Předchozí mince z cyklu lze nyní koupit za cenu přesahující 40 000 Kč.

Mince jsou vyražené ze zlata o ryzosti 999,9 a váží 15,55 gramu, průměr je 28 milimetrů. Z 15 000 výrobních kusů je jich 4 824 v běžném provedení a 10 176 ve špičkovém provedení, která se od sebe liší povrchovou úpravou a provedením hrany.

Mince vyrazila Česká mincovna. Autorem výtvarného návrhu mince je medailérka Lenka Nebeská. Na lící straně jsou vyobrazeny částečné fasády a štíty barokních a klasicistních domů. Koláž těch nejvýznamnějších architektonických památek Městské památkové rezervace Litoměřice je na rubové straně mince. „Na zlatých mincích z cyklu Městské památkové rezervace postupně představujeme deset měst, unikátních pro svůj historický význam a koncentrované kulturní dědictví. Litoměřice byly v minulosti vzkvétajícím regionálním centrem, jehož historické jádro s řadou architektonických skvostů se dochovalo dodnes, a od nynějška už mají i svůj otisk ve zlatě,“ uvedl guvernér ČNB Aleš Michl.

ČNB zachytila na 1 500 padělků

Padělaných a pozměněných bankovek a mincí zadržela Česká národní banka za tři čtvrtletí letošního roku 1 470. To je skoro o 4 400 míň než loni za stejné období. Důvodem vysokého počtu odhalených případů byla v roce 2021 policejní akce, při které policisté zadrželi velké množství padělaných eurobankovek. Letos šlo ve většině případů o korunové bankovky.

Finalisty soutěže o hlavní město kultury jsou Broumov a České Budějovice

Finalisty soutěže o Evropské hlavní město kultury 2028 (EHMK) se stala města Broumov na Náchodsku a České Budějovice. Za českou stranu byly přihlášeny ještě Brno a Liberec. O držiteli titulu EHMK 2028 se rozhodne příští rok.

Titul Evropské hlavní město kultury každoročně propůjčuje Evropská unie, pro města je to příležitost představit Evropě svůj kulturní život a jeho rozvoj. Pro dané město to kromě jiného znamená příliv turistů, a tudíž i velký kulturní a sociálně-ekonomický přínos.

Pražský Signal Festival navštívilo podle pořadatelů odhadem přes 500 000 lidí

Pražský Signal Festival světla a digitální kultury navštívilo podle odhadu pořadatelů přes půl miliónu lidí. Dělá to z něj neúspěšnější ročník v desetileté historii, uvedli organizátoři. Festival se uskutečnil v polovině října v centru hlavního města, na Vinohradech a poprvé také ve Vrsovicích.

Celkem mohli lidé na festivalu navštívit patnáct instalací, na většinu programu byl vstup zdarma. Pro zájemce organizátoři připravili dvě trasy a doprovodný program. Po čtyřleté pauze vrátil oblíbený videomapping na náměstí Míru.

Fakulta elektrotechnická Českého vysokého učení technického zapojila do instalace *Forum Robotum* na Karlově náměstí autonomní roboty se světelnými krovkami. Ve spolupráci s Laternou magikou uvedl Signal Festival v Kateřinské zahradě inscenaci spojující videomapping a tanec.

Humpolec má od 1. června novou dominantu

Jedná se o rozhlednu obtočenou kolem pivovarského komína. Měří 33 metrů a má 189 schodů. Architektem stavby je bratr majitele pivovaru Petr Bernard. Rozhledna je postavená kolem funkčního pivovarského komína. Je z ní vidět hrad Lipnici, zříceninu hradu Orlik, pohled je i na dálnici D1, vrch Melechov, město Humpolec a přímo pod sebou pivovar. Nahoře je pro jistotu bezpečnostní tlačítko, kterým se v případě nouze dovoláte na recepci a recepční už se postarají o pomoc.

Pomník válečným veteránům v Rajhradě

Nový pomník odhalil v Aleji válečných veteránů společně s desítkami hostů předseda spolku Český legionář – SPIA Czech Karel Černoch. Pomník, který vytvořil místní kovář Pavel Vaněk, má podobu zhruba 2,5 metru vysoké lípy ukované ze železa a na listech jsou jména patronů. Příští rok na jaře má alej a pomník doplnit ještě vzpomínková lavička.

Spolku se podařilo javorovou alej dlouhou jeden kilometr vysázet loni v říjnu, tvoří ji jednapadesát stromů na cestě mezi Rajhradem a Holasicemi.

Čeští veteráni se účastnili v letech 1990 a 1991 operací Pouštní štít a Pouštní bouře v Perském zálivu a později jezdili na mise pod hlavičkou OSN, OBSE, EU či NATO.

Na Hostýně vyvrcholila poutní sezóna svatohubertskou poutí myslivců

Myslivecká pouť se na významném mariánském poutním místě konala počtyřicetáté. Mezi téměř dvěma tisíci účastníky byli nimrodi z Moravy, Slezska, Čech, ale taky ze Slovenska.

Průvod se za větrného počasí nejprve přesunul k obrazku svatého Huberta. Pomocný biskup olomoucké arcidiecéze Antonín Basler tam na přímluvu svatého Huberta poprosil, ať myslivci moudře hospodaří se zvěří a mají potřebné štěstí při lovu. Poté pomocný biskup Basler sloužil mši v bazilice. Pro návštěvníky poutního místa připravili organizátoři poutě také ukázky loveckých signálů, výcviku loveckých dravců a práce tažných koní. Své umění předvedli myslivečtí trubači.

Týden české loutky v Bruselu

V belgickém Bruselu se koná Týden české loutky. Na festivalu, který se koná u příležitosti českého předsednictví v Radě Evropské unie, se představuje několik předních českých loutkohereckých souborů, mimo jiné Divadlo Alfa,

Naivní divadlo Liberec či Divadlo Spejbla a Hurvínka. „České loutkářství je vyhlášené a my jsme velmi potěšeni, že můžeme spolupořádat tuto akci. Letošní rok má zvláštní význam, neboť si připomínáme 130 let od narození Josefa Skupy a 110 let od vzniku prvního profesního loutkářského časopisu *Loutkář*,” připomněl ředitel bruselského Královského divadla Peruchet Dimitri Jageneau. Právě v jeho divadle se odehraje většina představení českého festivalu.

Součástí festivalu české loutky je také výstava loutek od významných českých tvůrců, která je k vidění v Plzeňském domě nedaleko sídla unijních institucí. Ve dvou podlažích domu jsou vystaveny například marionety z her plzeňského divadla Alfa či velké dřevěné loutky z představení o Janu Žižkovi.

Jako kulturní doprovod českého předsednictví EU jsou v současnosti v Bruselu k vidění také dvě výtvarné výstavy. V Pražském domě mohou lidé zhlédnout díla mladých českých umělců na akci nazvané *Co-Exist*. V botanické zahradě v Meise na hranici belgické metropole pak výtvarník Rudolf Samohejl připravil výstavu o českém objeviteli orchidejí z 19. století Benediktu Roetzlovi.

Čeští umělci postavili v Paříži nafukovací repliku pražské Lennonovy zdi

V Paříži postavili nafukovací repliku pražské Lennonovy zdi. Byla třicet pět metrů dlouhá, pět metrů vysoká a stála před Pantheonem. Do Francie ji při příležitosti českého předsednictví v Radě Evropské unie přivezla skupina českých umělců. Jsou na ní stejné malby, které začátkem září na zeď na pražské Malé Straně namalovali umělci ze sedmadvaceti unijních zemí a další dva přizvaní výtvarníci z Norska a z Ukrajiny.

Mezinárodní šperkařské sympozium v Turnově

Muzeum v Turnově hostilo desetidenní mezinárodní sympozium šperkařů. Koná se po čtyřleté pauze. Tvůrci v oboru autorského šperku se při nejstarší akci svého druhu na evropské půdě setkají již po šestadvacáté, uvedl organizátor Miroslav Cogan. Šperkařská sympozia pořádá muzeum v Turnově od roku 1984, představilo se na něm už přes dvě stovky domácích a zahraničních autorů z Evropy i zámoří. V poslední dekádě se akce konala ve dvouletých cyklech, nezvykle dlouhou čtyřletou pauzu od předchozího ročníku zavinila koronavirová pandemie. Kvůli ní bylo mezinárodní setkání šperkařů v roce 2020 zrušeno. „Společnost byla již tradičně pestrá teritoriálně, generačně i co do škály výtvarných názorů,” uvedl Cogan. Šperkaře měli možnost sledovat při práci zájemci z řad veřejnosti. Součástí akce byla i videoprezentace jednotlivých účastníků či přednášky.

Kamencové jezero v Chomutově bude třikrát týdně otevřeno otužilcům

Kamencové jezero v Chomutově se otevře otužilcům. Vyznavačům koupele ve studené vodě bude brána areálu otevřená třikrát týdně. Přijít mohou i úplní začátečníci, místní komunita otužilců jim s prvním ponorem do ledové vody pomůže. K dispozici bude sociální zařízení i převlékací stany. ČTK o tom informovala Pavlína Skopová z chomutovského zooparku, pod který Kamencové jezero pa-

tří. Otevřeno pro ledovou lázeň bylo poprvé jezero Ioni. Organizované koupání mělo velký ohlas, proto se k němu zoopark vrátil i letos.

Teplota vody v Kamencovém jezeře se aktuálně pohybuje okolo dvanácti stupňů Celsia, s blížící se zimou se bude rychle snižovat až k bodu mrazu. V menších bazénkách na velkém moře v zimě občas i zamrzala a bylo třeba ji prosekat.

Via Czechia a dálkové pěší turistické trasy

Díky projektu Via Czechia má ČR už třetí rok dálkové pěší turistické trasy, jejichž obliba mezi lidmi rychle vzrůstá. V covidovém roce 2020 jej vytvořil cestovatel, fotograf a majitel cestovní kanceláře Jan Hocek, když nemohl jezdit do zahraničí. Vyrazil na cesty po domácí zemi a vytvořil nejprve dvě dálkové trasy, Severní a Jižní stezku, kterými propojil nejzápadnější a nejvýchodnější bod republiky. Dnes je součástí ještě Stezka středozemím, která spojuje nejjihnější a nejsevernější bod, a také doplňková Stezka Slezskem jako alternativa Severní stezky, jejichž celková délka je přes 7 000 kilometrů. Existuje alternativa i pro cyklisty a v zimě lze také velkou část projet na běžkách.

Pokračování restituční kauzy rodu Walderode

Rod usiluje o vrácení majetku od roku 1992, zatím neúspěšně. Nárok uplatňuje vdova po Karlovi des Fours Walderode Johanna Kammerland. Stát majetek zkonfiskoval po druhé světové válce na základě Benešových dekretů. Na žalované straně stojí vícero subjektů. Jsou mezi nimi Národní památkový ústav, Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových nebo státní podnik Lesy České republiky. Ve sporu jde o zámek Hrubý Rohozec v Turnově i okolní pozemky.

Walderode přišel o panství v části Semilská, Jablonecka a Liberecka po druhé světové válce jako Němec na základě Benešových dekretů. V roce 1947 mu úřady československé státní občanství vrátily. Zabraný majetek ale nazpět nezískal. Po komunistickém převratu v únoru 1948 emigroval a o občanství znovu přišel. V roce 1992 ministerstvo vnitra Walderodemu československé občanství opět vrátilo a šlechtic zažádal o vydání bývalého majetku svého rodu. Vzápětí se objevila svědectví, že za války spolupracoval s nacisty. Justice se proto zabývala také tím, zda se za druhé světové války neprovinil proti československému státu. Walderode zemřel v roce 2000.

Dar českých poutníků papeži

Hlavě katolické církve přivezli poutníci dar od českých sklářů, který připomíná sv. Václava, patrona české země. Po audienci mu ho předal litoměřický biskup Jan Baxant. Oslovy českého patrona sv. Václava pořádají Češi v Římě každoročně. Dar pro papeže Františka vychází ze skleněného objektu v podobě svatováclavské přilbice, již vyrobili skláři z firmy Pačinek Glass z Kunratic u Cvikova. Ti jsou autorem také křišťálové relikviáře sv. Zdislavy, který přivezli papeži Ioni.

Svatováclavská železná přilbice z 10. století je jednou z nejvýznamnějších českých památek. Je spjatá s postavou patrona českých zemí, kterému podle legendy patřila. Přilba

s křížem je známá z typických zobrazení sv. Václava a spolu s dalšími částmi svatováclavské zbroje je součástí svatovítského pokladu.

Na tradiční svatováclavské oslavy letos do Říma kromě poutníků a představitelů české katolické církve přijela také řada hudebníků. Skladatel a dirigent Jan Zástěra pro mši zkomponoval hudební doprovod. V bazilice, v jednom z největších kostelů na světě, hrála Severočeská filharmonie Teplice a zpíval Kühnův smíšený sbor. Ve svatopetrské bazilice je oltář sv. Václava, díky tomu je ČR jednou z mála zemí, které tam mohou sloužit národní mše.

Nová poutní cesta z Řípu na Blaník

Poutní horu Říp a bájnou horu Blaník propojuje nová poutní cesta dlouhá téměř 300 kilometrů. V Dobřichovicích u Prahy, které jsou jedním z míst na trase, ji slavnostně otevřel spolek Cesta Česka, na přípravě značení se podílel i Klub českých turistů. Cesta navazuje na poutní cestu otevřenou v roce 2019 z Blaníku na Říp, která vede východně od Prahy. Každý z úseků má zhruba 70 kilometrů, které doplňují texty v takzvaném Poutníkově deníku, kde jsou popsána i jednotlivá témata k zamyšlení.

Cesta začíná u románské rotundy sv. Jiří a sv. Vojtěcha na hoře Říp, vede západní cestou okolo Prahy a končí na vrcholu Velkého Blaníku. Poutníci na trase navštíví mimo jiné Křivoklát, Beroun, Svatý Jan pod Skalou, Karlštejn nebo Dobřichovice. V každém z těchto míst je spolupracující informační centrum nebo městský úřad, případně jiná partnerská organizace, kde je možné nakoupit poutnickou mapu a Poutníkův deník, kam si mohou lidé nechat dát razítka z partnerských míst.

26. setkání hornických měst v Kutné Hoře

V Kutné Hoře proběhlo 26. setkání hornických měst. Akce se zúčastnilo na 750 zástupců hornických měst z ČR a Slovenska i zástupců partnerských měst Kutné Hory. Jeho součástí je představení hornických spolků, stužkování, předání světla svaté Barbory, putovního praporu, vystoupení hornických kapel, průvod horníků městem, takzvaná hornická paráda.

Kutnou Horu ve středověku proslavila těžba stříbra, svého času byla nejdůležitějším městem po Praze. Někdejší královské horní město, jehož historické jádro je zapsáno na seznamu světového dědictví UNESCO, i jeho důlní památky každoročně navštěvuje velké množství turistů.

Výstava představí křesťanské oběti totalitních režimů 20. století

V ambitu kláštera františkánů na Jungmannově náměstí probíhá výstava nazvaná *Století mučedníků*. Představuje sedmadvacet evropských osobností, jež se staly oběťmi totalitních režimů 20. století. České mučedníky na výstavě zastupuje třeba katolický kněz Toufar, který byl umučen v roce 1950 komunistickou tajnou službou Státní bezpečnost (StB) při výslechu v souvislosti s takzvaným číhošťským zázrakem. Dalším českým mučedníkem, kterého výstava připomene, je pravoslavný biskup Gorazd II. V roce 1942 byl popraven nacisty za ukrývání výsadkářů, kteří provedli atentát na říšského protektora Reinharda

Heydricha. Po Albánii, Estonsku, Francii, Maďarsku, Polsku a Rumunsku je výstava poprvé uvedena v České republice.

Na nových pamětních známkách s královnou je i portrét z Pražského hradu

Britská královská pošta vydává čtveřici známek na počest zesnulé královny Alžběty II., které ji představují v různých obdobích její sedmdesát let trvající vlády. Na jedné z nich se objeví i fotografický portrét, který jeho autor Tim Graham zachytil v roce 1996 během slavnostního banketu na Pražském hradě. Napsal o tom server BBC News. Jde o nejmladší z portrétů z doby, kdy královna spolu s manželem, princem Philipem, přijela na návštěvu Česka. Tehdejší prezident Václav Havel královský pár hostil na Pražském hradě. Bude na známce v hodnotě 2,55 libry. Známky ještě musí schválit nový král Karel III., v prodeji budou od 10. listopadu.

Humanitární cena Evropského parlamentu pro znojenskou charitu

Charita Znojmo získala ocenění od Evropského parlamentu. Nezisková organizace dostala Cenu evropského občana za humanitární pomoc na Ukrajině. Od února pracovníci charity vyjeli s materiální pomocí celkem sedmkrát. Vozili za hranice zdravotnický materiál, spací pytle a deky, potraviny i kojenecké výživy. Do Česka se jim podařilo z válkou zasažené země přivést asi sto Ukrajinek s dětmi. Charita se ale podle svého ředitele Evžena Adámka pomoci lidem na Ukrajině věnuje už dvacet let. V minulých letech ocenění získal například Člověk v tísni, Post Bellum nebo Nadace Naše dítě.

Brněnské letiště odbavilo v létě přes 201 tisíc cestujících

Brněnské letiště odbavilo v červenci a v srpnu dosud nejvíce cestujících. Zájem o charterové lety na dovolenou byl tak velký, že překonal o 1 200 lidí dosud nejsilnější letní sezónu roku 2019. Letištěm letos prošlo přes 201 000 cestujících, uvedla v tiskové zprávě mluvčí letiště Lucie Mareš Heřmanská. Od začátku roku zatím letiště odbavilo ke konci září 420 000 lidí. Je to méně než v řadě předchozích let kvůli tomu, že z pravidelných letů už v Brně funguje několik let pouze jediná linka do Londýna.

Z Brna se létalo přes léto do osmnácti destinací, nejžádanější byly tradičně v Řecku, Bulharsku, Turecku, Egyptě či Španělsku. Zájem je i o pravidelnou linku do Londýna.

Titul Strom roku 2022 získala třísetletá hrušeň hnilička z Příbramska

Titul Strom roku 2022 získala třísetletá hrušeň hnilička z Drásova na Příbramsku, která roste poblíž bývalé uranové šachty. Na druhém místě v ekologické anketě o nejsympatičtější dřevinu ČR skončil javor babyka z Ústí nad Orlicí, na třetím takzvaná sousedská hruška z Kralic nad Oslavou na Třebíčsku. Anketu pořádala po jednadvacáté Nadace Partnerství. Její výsledky vyhlásila v brněnské hvězdárně. Předchozí ročník vyhrála tzv. Zpívající lípa z Telecí na Svitavsku.

Hnilička z Drásova

V anketě hlasovalo zhruba 6 500 lidí, kteří vybírali z finálových dvanácti stromů z osmi krajů. Pro vítězný strom jich hlasovalo téměř 2 500, v pořadí druhému stromu dalo hlas zhruba 1 100 lidí. Díky zpoplatněnému hlasování se nadaci podařilo vybrat bezmála 215 000 korun, které poputují na arboristické ošetření a nové výsadby.

Vítězná hrušeň hnilička roste mezi Drásovem a Dlouhou Lhotou u Příbrami v těsné blízkosti bývalé uranové šachty, kdy se vytěžená radioaktivní hlušina vyvážela na haldu nedaleko stromu. Její okraj se zastavil až v roce 1964 pouhých 25 metrů od letošní vítězky.

Sraz veteránů značky Tatra

Více než 130 veteránů značky Tatra vyrazilo na tradiční Rallye Beskydy. Z Prostřední Bečvy zamířily vozy do Kopřivnice. Letošní jízda se jede na počest loni zemřelého českého automobilového závodníka a šestinasobného vítěze automobilových závodů Rallye Dakar Karla Lopraise. V minulosti ji dokonce závodník osobně sám se svým závodním speciálem absolvoval.

Pravidelně se beskydské rallye účastní 130 až 150 historických vozidel a i několik nákladních. Vše výhradně značky Tatra. Nejstarší ze startujících byla Tatra 11 z roku 1926. Což byl ve své době malý automobil vyznačující se jednoduchou a odolnou konstrukcí. Vyráběla jej automobilka Kopřivnická vozovka, pozdější Tatra, v letech 1923-1926. Během tří let výroby bylo vyrobeno 3 540 vozů všech modifikací. „Cenu takového vozu vůbec nedokážu odhadnout,“ řekla prezidentka Veteran Car Clubu Kopřivnice Alena Čípová. Dodala, že veteráni značky Tatra jsou nejžádanější a nejdražší u nás. Především proto, že jde o českou značku. „Cena dostupnějších typů se pohybuje v miliónech korun,“ řekla.

Den za Moravu

Den za Moravu je oslava Moravy, moravské historie, kultury a tradic, která se uskutečnila při příležitosti dvou historických výročí: 1 200 let od první písemné zmínky o Mo-

ravanech z podzimu roku 822 a 612 let od zvolení moravského markraběte Jošta římským králem dne 1. října 1410. Letošní 17. ročník se konal pod záštitou hejtmána Jihomoravského kraje Mgr. Jana Grolicha a primátorky statutárního města Brna JUDr. Markéty Vaňkové. Proběhla řada akcí, jako např. koncert Filharmonie Brno, která provedla *Sinfoniettu a Tarase Bulbu* moravského rodáka a hudebního skladatele Leoše Janáčka, vystoupení cimbálové muziky, průvod městem i sportovní utkání v plážovém volejbalu, pietní akt na počest Jošta Moravského, předání ocenění v anketě Osobnost Moravy. Součástí kulturní části programu bylo také vystoupení pěveckého sboru Hútek z Bánova či žesťového kvintetu Moravian Memory Brass. Součástí oslav byl i happening.

Kopie korunovačních klenotů v Holešově

Zámek v Holešově vystavoval mistrovské kopie českých korunovačních klenotů. Přiblížil také osudy dvaadvaceti korunovaných panovníků. Výstava skončila 27. listopadu. Autorem replik korunovačních klenotů je zlatník a šperkař Jiří Urban. Vystaveny byly Svatováclavská koruna, královské jablko i královské žezlo. Lidé viděli také přesnou kopii korunovačního meče, kterou zhotovil zbrojník Patrick Bárta.

S příběhy dvaadvaceti panovníků napříč pěti staletími se návštěvníci seznámili prostřednictvím informačních panelů, vyobrazení a exponátů, které ilustrovaly období jejich vlády. K nejzajímavějším patřila například ukázka Řádu zlatého rouna a Longinova kopí, kopie slavnostních šatů Marie Terezie a korunovačního pláště Ferdinanda II., oficiální replika Pražského Jezulátka, příklady husitských zbraní, faksimile středověkých listin a další.

Židovská obec v Praze odhalila památník z rozřezaných náhrobků

Rozbité kusy židovských náhrobků, které se našly v dlažbě na Václavském náměstí, se vrátily na pietní místo. Na starém židovském hřbitově v Praze byl slavnostně odhalen památník *Návrat kamenů*. Autory pietního pomníku jsou Lucie a Jaroslav Rónovi, kteří z kostek, na nichž jsou patrné zbytky nápisů z náhrobků, vytvořili v centru památníku malé návrší, kolem něž se rozbíhá devět nízkých zídek také sestavených z kostek. „V další části rekonstrukce pěší zóny se objeví další dlažební kostky. Součástí stávajícího hřbitova jsou náhrobky ze zničeného hřbitova. Jsou to věci, které se dosud nacházejí a budou se nacházet v širokém okolí. Zbytky se projevují při každém výkopu, pod vedlejším minigolfem, restaurací a trávníkem jsou stále hroby i náhrobní kameny. To už je ovšem součástí jiného příběhu,“ připomněl předseda Židovské obce v Praze František Bányai historii místa, kde památník vznikl.

Kameny zmizelých ve Frýdku-Místku

Památku obyvatel, kteří zahynuli v koncentračních táborech, budou ve Frýdku-Místku připomínat kameny zmizelých, takzvané „stolpersteiny“. V ulicích města bude umístěno pět těchto kamenů. Novinářům to sdělila mluvčí magistrátu Jana Musálková Jeckelová. „Karel Pavlík, Antonín Vaculík, Heinrich Wolf, Julius Huppert a Anna Huppertová – těchto pět osobností chodívalo ulicemi Frýdku-Místku,

nyní si současní obyvatelé našeho města jejich tragický osud budou moci na stejných místech připomínat," uvedla mluvčí. Do chodníků obou hlavních náměstí i některých ulic Frýdku-Místku budou vsazeny kostky s mosaznou desičkou, která obsahuje datum narození i úmrtí či informaci o deportaci. Přibudou v místech, kde oběti nacistického režimu žily či pracovaly.

Armádní muzeum na Žižkově se otevřelo 28. října pro veřejnost

Armádní muzeum na Žižkově se po dlouhodobé rekonstrukci otevřelo v nové podobě 28. října. Návštěvníkům nabízí novou expozici zachycující vojenské dějiny českého území od osídlení Slovy až po současnost. Výstavní plocha se oproti minulosti ztrojnásobila. Vojenský historický ústav (VHÚ), který Armádní muzeum Žižkov provozuje, to uvedl na svém webu.

Rekonstrukce muzea, které bylo postaveno na přelomu dvacátých a třicátých let minulého století, začala v roce 2018. Expozice je rozčleněna na sedm základních částí. První zachycuje období od počátků osídlení českého území Slovy po rok 1740. Představuje cenné předměty ze středověku, ale třeba i unikátní římský meč spatha, uvedl VHÚ. Za jedinečný exponát ústav považuje trojhlavňovou pušku s doutňákovým zámkem vyrobenou kolem roku 1500. K vidění je i scéna bitvy u Kresčaku z roku 1346, ve které padl český král Jan Lucemburský.

Druhá část je zaměřena na roky 1740-1914. Nabízí třeba dřevěný lékárenský vůz z druhé poloviny 18. století se scénou ošetřování raněného, pušku medvědice z období napoleonských válek nebo klenotnici. Další části se věnují první světové válce a vzniku Československa, a to včetně ukázky frontového zákopu, kterým návštěvník prochází, nebo meziválečnému období.

Rozsáhlé prostory muzeum věnuje druhé světové válce a bojům na všech frontách, na kterých byli nasazeni českoslovenští vojáci. Další oddělení se zabývají obdobím armády komunistického Československa i následným vývojem české armády po roce 1993 včetně jejího nasazení v zahraničních misích.

V Bystřici nad Pernštejnem připomíná těžbu uranu kovaná socha horníka

V Bystřici nad Pernštejnem nově připomíná šest desetiletí tamní těžby uranové rudy kovová socha horníka. Odhalení díla uměleckého kováře Milana Beneše bylo součástí otevření parku, do něhož nechalo město osadit části techniky používané v podzemí. Těžba uranu na Žďársku skončila před šesti lety. Uranová ruda se u Rožné na Žďársku těžila od roku 1957, komerční těžba skončila s rokem 2016. Uranový důl tam byl v provozu jako poslední ve střední Evropě. „Rožinka těžila šedesát let, to je v rudném hornictví ve světě téměř rarita," řekl bývalý ředitel podniku Ladislav Halamka. Absolvent vysoké školy báňské nastoupil do uranových dolů hned po škole a pracoval tam osmadvacet let.

Venkovní expozice je poblíž polikliniky. Lidé si tam mohou prohlédnout například vrtací soupravu nebo důlní lokomotivu s vozy, jimiž se horníci v podzemí dopravovali na pracoviště. Socha horníka zhotovená z oceli stojí na tunovém žulovém kamenu.

Po několikaleté rekonstrukci se otevírá barokní Clam-Gallasův palác v centru Prahy

Po skoro čtyři roky trvající rekonstrukci se znovu otevřel pražský Clam-Gallasův palác. Má novou fasádu, podlahy i zrestaurované ozdoby na stěnách. Restaurátoři taky při opravách našli tři fresky na hlavním schodišti. Rekonstrukce barokního paláce na Mariánském náměstí stála Prahu zhruba 460 miliónů korun bez DPH. V objektu sídlil před opravami Archiv hlavního města. Nově chce magistrát v budově zřídit expozici zaměřenou na období baroka, sály pak mají sloužit pro různé společenské a kulturní akce.

Clam-Gallasův barokní palác je považovaný za jeden z nejlépe dochovaných šlechtických městských paláců na světě.

Na novém mostě ve Spáleném Poříčí je moderní kovaná socha Jana Nepomuckého

Více než dvoumetrová moderní železná socha světce Jana Nepomuckého je na nově postaveném mostě přes řeku Bradavu v brdském Spáleném Poříčí na jižním Plzeňsku. Socha světce, který je považován za ochránce proti povodním a za ochránce mostů, vznikla v uměleckém kovářství Jiřího Brože v Kvíčovicích na Domažlicku.

Plastika včetně podstavce váží 120 kilogramů, výška samotné plastiky je 217 centimetrů a s podstavcem měří 350 centimetrů. Je to unikát, protože je to zpracované celé kovářským způsobem. Díky použitému materiálu je tak postava otevřená, je skrz ní vidět, což umožňuje například její večerní nasvícení. Hlavním autorem díla, které vzniklo v kvíčovické kovárně s více než stopadesátiletou tradicí, je umělecký kovář Dmytro Romaniuk.

Pálavské a znojenské historické vinobraní

Otevřením stánků s občerstvením i vínem začala na jihu Moravy obě velká vinobraní. Letos se výjimečně se konal 75. ročník Pálavského vinobraní v Mikulově a 38. ročník Znojenského historického vinobraní ve stejném termínu. Obě vinobraní nabízely průvod královské družiny v kostýmech. Zatímco v Mikulově je hlavní postavou průvodu král Václav IV., kterého doprovodila v roli královny herečka Chantal Poullain, ve Znojmě je to král Jan Lucemburský.

Do Mikulova dorazil také premiér Petr Fiala (ODS), který na zámku předal ocenění vítězům Národní soutěže vín za mikulovskou podoblast. V konkurenci 700 vín zvítězil Ryzlink vlašský EGO No. 69, pozdní sběr 2021 Zámeckého vinařství Bzenec.

Krojovaný průvod v Uherském Hradišti

Uherským Hradištěm prošel pestrobarevný krojovaný průvod, do kterého se zapojilo podle pořadatelů na 3 000 účastníků. Přehlídku folklórní tradice z celého Slovácka, která je tradičně součástí Slováckých slavností vína, sledovalo několik tisíc návštěvníků, davy lemovaly všechny ulice v centru města. Průvod v čele s povozem taženým koňmi procházel městem zhruba tři hodiny. Na téměř tříkilometrové trase od mařatických sklepů až na Masarykovo náměstí se soubory kolemjdoucím představovaly hudbou, zpěvem i tancem.

CzechTourism chce turisty dostat z Prahy do regionů

Česko se může za dva tři roky opět potýkat s extrémním zahlcením některých míst turisty jako v roce 2019 před covidovou pandemií, která způsobila výrazné omezení příjezdové turistiky. CzechTourism chce nadále usilovat o to, aby do Česka jezdili turisté ze zahraničí i mimo hlavní sezónu a do regionů, kam zatím příliš nejedí. Většina zahraničních turistů míří do Prahy. ČTK to na brněnských veletrzích cestovního ruchu Go a Regiontour řekl ředitel CzechTourismu Jan Herget.

Kvůli covidu v Česku chyběli letos třetím rokem turisté z asijských zemí, částečně i ze severní Ameriky a nově i z Ruska. Jde zhruba o pětinový pokles, z 11 miliónů chybí dva milióny. Příčinou je to, že buď nedostali víza, nebo v jejich zemích byla tvrdá covidová opatření, která jim nedovolovala vycestovat. „Kvůli covidu se změnila i struktura aerolinek, byla zrušena řada přímých linek. Z Kanady jsme měli dvě, z Toronta a Montrealu. Z USA byly tři, dnes funguje jedna sezónní. Proto s pražským letištem pracujeme na obnově těchto linek. Usilujeme o to, aby k nám mohli přímými lety cestovat ti nejbonitnější turisté, tedy z Asie, Blízkého Východu a severní Ameriky,“ řekl Herget.

CzechTourism propaguje regiony a méně známá místa, aby opět nebyla přeplněná Praha, kam mířilo 70 procent zahraničních turistů, či Český Krumlov a Karlovy Vary. Zmíněná města propagaci nepotřebují. „Když se podíváme na Vysočinu, Pardubický či Zlínský kraj, tak zjistíme, že tam jezdí převážně tuzemští turisté, nejvýše z okolních zemí,“ poznamenal Herget.

Návštěva továrny Oskara Schindlera

Díky Spielbergově filmu *Schindlerův seznam* z roku 1993 zná příběh více než tisícovky Židů, kteří zásluhou svého zaměstnavatele unikli smrti v koncentračním táboře v Osvětimi, celý svět. Proto je jistě velmi zajímavé a přínosné navštívit bývalou továrnu Oskara Schindlera (1908-1974) na smaltované zboží, vzdálenou jen dva kilometry od historického centra polského Krakova.

Muzejní expozice v někdejší administrativní budově Deutsche Emailwarenfabrik (DEF) na pravém břehu Visly vznikla v roce 2010. Přibližuje nejen osudy zachráněných, ale také život města a všech jeho obyvatel za německé okupace. Instalace připomínající divadelní scénu – nasvícení, autentické zvukové i filmové nahrávky, výpovědi pamětníků, dobové rekvizity, fotografie a dokumenty – přenesou návštěvníky do Krakova, do období let 1939 až 1945. Prochází ulicemi s vylepenými vyhláškami a propagandistickými plakáty, židovským ghettem, nahlíží do bytů, kadeřnictví nebo cely smrti, čeká na nádraží na evakuaci nebo deportaci do koncentračního tábora a na nucené práce. Výstava vzhledem k tématu, které je v souvislosti s ruskou válkou proti Ukrajině až děsivě aktuální, působí dost ponuře. Až na tváře stovek přeživších na fotografiích u vstupu do budovy.

Expozice je sestavena chronologicky a začíná v době mezi válkami, kdy se po vzniku samostatného Polska v roce 1918 a dekadách germanizace do Krakova přijížděly děti učit o polské identitě. Tuto dobu reprezentují fotografie z krakovských ateliérů. Několik dní poté, co 1. září 1939

zemi napadlo nacistické Německo, přichází do města Oskar Schindler, rodák ze Svitav, v té době již člen NSDAP a spolupracovník německé vojenské zpravodajské služby. V roce 1940 vybudoval DEF, která prosperovala především díky zbrojní výrobě. Ve dvaceti letech se oženil s dcerou bohatých farmářů Emilií Pelzlovou a pracoval ve firmě na výrobu zemědělských strojů svého otce. Po jejím krachu za velké hospodářské krize se živil jako obchodní zástupce. Když přišel do Krakova, předstíral, že se věnuje byznysem, konkrétně obchodu s kuchyňskými potřebami, ale ve skutečnosti pokračoval v práci pro rozvedku.

Zaměstnával čím dál víc Židů, z nichž někteří mu zpočátku poskytovali kapitál pro rozšíření výroby a vybudování zázemí pro pracovníky. Několik z nich v dokumentu, který je součástí expozice, vzpomíná, jak jim dokázal zajistit lékařské ošetření, potraviny a tabák. Na jaře 1943, kdy byli krakovští Židé v rámci likvidace ghetta vražděni, posílání do pracovního lágru Ptaszów nebo do Osvětimi, si Schindler vymohl založení „podtábora“ přímo v areálu svojí továrny.

V muzeu se návštěvník ocitne mezi zdmi ghetta v podobě židovských náhrobních kamenů a stane se i svědkem jeho likvidace. Na fotografiích je možné spatřit dav lidí pochodujících ulicemi i opuštěné kufry či kusy nábytku.

Tábor nucených prací Ptaszów, jehož kulisy jsou také součástí výstavy, vznikl na podzim 1942 na místě dvou židovských hřbitovů. Hroby byly zničeny a náhrobní kameny posloužily k vybudování cest do tábora, v němž velitel Amon Goth nastolil všeobecný teror.

V „podtáboře“ u své fabriky se Schindler i přes četné kontroly příslušníků SS snažil udržovat snesitelnější podmínky. V roce 1944 s postupující východní frontou, kdy byli vězni z Ptaszowa posílání do Osvětimi, se rozhodl evakuovat nejen svou továrnu, ale i kolem tisícovky zaměstnanců, kterým by jinak hrozila smrt. Vybral si areál bývalé prádelny v Brněnci na Svitavsku, v němž měli vězni vyrábět granáty, přičemž není jisté, jestli výrobky byly funkční, protože Schindler několikrát přikázal špatně kalibrovat stroje.

Osobu Oskara Schindlera lze nejlépe vnímat v ředitelské kanceláři opatřené původním vybavením, mimo jiné nástěnnou mapou Evropy, která byla přemalována v souladu se světovým řádem po Jaltské konferenci, pracovním stolem s telefonem a fotografiemi Schindlera a jeho rodiny. Celému prostoru vévodí umělecká instalace – skleněná krychle naplněná smaltovanými výrobky a polotovary. Stěny vedlejší místnosti jsou popsány jmény okolo jedenácti set Židů zachráněných Oskarem Schindlerem. Ten s nimi zůstal v kontaktu i po skončení války, kdy opustil Československo.

Ještě předtím mu 28. dubna 1945 u příležitosti jeho narozenin, kdy už bylo jasné, že osvobození se blíží, předali glejt ve třech jazycích – hebrejštině, angličtině a ruštině – podepsaný všemi vězni. Dokument ujišťoval, že jeho držitel zachraňoval Židy před vyhlazením. V roce 1963 získal Schindler od státu Izrael titul Spravedlivý mezi národy. Pochován je, jak si přál, na hoře Sion v Jeruzalémě.

S jeho „seznamem“ to ale bylo trochu jinak než ve Spielbergově filmu, kde Schindler diktuje svému účetnímu Itzhaku Sternovi tisíce jmen. Ten původní, sepsaný na příkaz Schindlera v polovině října 1944 zástupcem velitele tábora v Ptaszowě, se nedochoval. Zahrnoval jména asi sedmi set mužů a tří set žen. Šlo nejen o Schindlerovy zaměst-

nance, ale i jejich příbuzné a vězně z Ptaszówa. Další vznikl už v Brněnci a je na něm sedm set jmen. Druhý dochovaný seznam z dubna 1945 je rozšířen o dalších pět set jmen. (mk)

Podzimní Flora v Olomouci

Prvky gotiky, množství ovoce, zeleniny i květin, ale také připomínku letošního 200. výročí narození Gregora Johanna Mendela, který objevil základní principy dědičnosti, nabídl podzimní veletrh Flora na stejnojmenném olomouckém výstavišti.

Hlavní expozice v centrálním pavilónu A nesla název *Plody otce genetiky*. Jejími autory byli uznávaní floristé Pavlína Švecová a Zdeněk Kupilík. Pavilón A díky nim připomněl Mendelovo působiště – augustiniánský klášter v Brně, jemuž vévodí bazilika Nanebevzetí Panny Marie postavená ve stylu slezské gotiky.

„Dominantní prvek hlavní expozice tvořila sakrální gotická architektura, a to včetně velkých zhruba pětimetrových oblouků plných květin, které se klenuly napříč celým pavilónem,“ uvedla ředitelka Výstaviště Flora Eva Fuglíčková.

„Součástí expozice se staly kromě floristické výzdoby samozřejmě i prvotřídní výpěstky nejrůznějších odrůd a druhů ovoce a zeleniny od nejlepších tuzemských pěstitelů,“ doplnila. Pěstitelé vystavovali bezmála čtyřicet tun zeleniny a ovoce. Svou produkci nabízeli na výstavě také k prodeji.

V pavilónu A byli i vědecko-výzkumné laboratoře jako připomínka Mendelovy badatelské práce. „Interaktivní

a hravou formou se zde představila významná vědecká pracoviště, která se věnují genetice a šlechtění, zemědělskému výzkumu a péči o genetické zdroje nejrůznějších kulturních plodin,“ konstatovala Fuglíčková.

Mendela připomněla také netradiční expozice v historické oranžerii. Návštěvníkům přiblížila příběh objevu zákonů dědičnosti. Na galerii pavilónu A byla umístěna prezentace členů sdružení pěstitelů a zpracovatelů léčivých, aromatických a kořeninových rostlin PELERO CZ.

Souběžně s podzimní Florou se na olomouckém výstavišti konaly zahradnické trhy, na které dorazilo více než 150 prodejců, a festival gastronomie a nápojů Olima. Jeho součástí byl mj. 26. ročník tradiční kuchařské soutěže určené mladým kuchařským talentům Gastro Olomouc Olima Cup, 4. ročník cukrářské soutěže Moravský cukrářský šampionát, mezinárodní Grand Prix ovocných destilátů Flora košť, soutěžní klání o nejlepší marmeládu Flora džem a také soutěž Flora mošt. V rámci Olimy se konaly i Dny moravských vín, zájemci měli možnost některá také ochutnat.

„Návštěvníci se mohli těšit i na soutěž pro žáky základních škol Dýňodlabání či na prodejní mezinárodní včelařskou výstavu Hanácká včela,“ konstatoval mluvčí Výstaviště Flora Michal Poláček.

V souvislosti s podzimní Florou pořádalo výstaviště ve spolupráci s předními českými floristy také akci Rozkvetlé památky. Květinová aranžmá ozdobila tři olomoucké chrámy – Husův sbor, kostel sv. Cyrila a Metoděje v městské části Hejčín a chrám Zvěstování Páně na Dolním náměstí.

V loňském roce na podzimní Floru zavítalo zhruba dvacet tisíc lidí. (mk)

Na Pražském hradě proběhlo první zasedání Evropského politického společenství

Na Pražském hradě proběhlo první zasedání platformy Evropské politické společenství (EPC). Kromě premiérů a prezidentů sedmadvaceti států Evropské unie se jednání účastnili například lídři Británie, Turecka či Ukrajiny. Na zasedání navázalo neformální jednání Evropské rady, tedy šéfů států a vlád zemí Evropské unie.

Premiér Petr Fiala (ODS) se v první části projevu věnoval ruské agresivní válce vůči Ukrajině. Evropa v současnosti čelí těžkostem, nejzávažnějším problémem je, že trpí agresivní válkou, řekl lídrům. „Jsem velice rád, že je Česká republika prvním místem, kde se setkává Evropské politické společenství. Je pro mě velkou ctí, že tady mohu hostit čtyřicet lídrů z celé Evropy. Je to důležité i pro české předsednictví,“ řekl premiér Fiala novinářům.

„V žádném případě nechceme nahrazovat už existující evropskou strukturu. Jde nám o to, abychom otevřeli prostor pro otevřenou diskuzi všech evropských lídrů. Naším cílem je vrátit mír a prosperitu do Evropy. Věřím, že je to pro Evropu velký den a že přinese něco užitečného,“ doplnil předseda vlády, který na summitu zastupoval Českou republiku.

Lídři států, kteří se sešli v Praze na summitu Evropského politického společenství, společně odsoudili ruskou agresivní válku a anexi ukrajinských oblastí. Státy se také zavázaly k podpoře napadené země. „Míru dosáhneme, budeme-li jednat společně a budeme-li solidární. Jen společně do-

První zasedání Evropského politického společenství na Pražském hradě

sáhneme výsledku,“ prohlásila na závěrečné společné tiskové konferenci moldavská prezidentka Maia Sanduová. „Je to společná evropská cesta, kterou jsme odstartovali. Evropské politické společenství vnímáme jako platformu budovanou na důvěře. Budujeme ji v těžké době. Naším společným cílem je jedno – trvalý mír. Musíme zabezpečit naše hranice a bezpečnost lidí,“ řekla na závěrečné tiskové konferenci, které se zúčastnil spolu s ní i premiér Petr Fiala (ODS) a francouzský prezident Emmanuel Macron, Sanduová.

Další zasedání nově vytvořené platformy se bude konat právě v hlavním městě Moldavska. Následovat bude jednání ve Španělsku a Velké Británii. „Dali jsme

dohromady země, které se nesetkávají, a v tom je tato akce významná. Jednání probíhá v kritický okamžik pro evropský kontinent. Jsem velice rád, že jsme měli příležitost diskutovat o různých tématech. Naším společným cílem je pracovat na bezpečnosti a prosperitě Evropy," uvedl předseda české vlády.

Summitu se přes videokonferenci zúčastnil i ukrajinský prezident Volodymyr Zelenskyj. „Rádi jsme vyslechli ukrajinského prezidenta. Vedli jsme mnohá jednání a mluvili jsme o krizích, které zažívá náš kontinent. Je užitečné mít takový formát, kde jsou všechny zúčastněné země kolem jednoho stolu. Potřebujeme více jednoty ve stále složitějším světě," doplnil na tiskové konferenci Macron. Francie podle něj bude nadále pokračovat v podpoře Ukrajiny. Poskytne jí vybavení a školení stejně, jak postupuje v posledních měsících.

Turecký prezident Recep Tayyip Erdoğan na své tiskové konferenci ocenil debaty na pražském summitu. Turecko ale podle něj neuznává formát jednání jako možnou alternativu k přístupovým jednáním do Evropské unie. V Míčovně Pražského hradu upozornil také na to, že Turecko hraje na kontinentu důležitou roli. Ta se prý projevila i při jednání mezi Ruskem a Ukrajinou ohledně vývozu obilovin. Podle Erdoğanova je totiž Turecko partnerem, kterému mohou důvěřovat všechny země, včetně Ruska a Ukrajiny.

„Věřím, že Evropské politické společenství je přínosný formát v řešení problémů. Nicméně musím přiznat, že není přijímán jako náhrada za evropské platformy," doplnil Recep Tayyip Erdoğan.

Během summitu Evropského politického společenství se Erdoğan sešel u jednacího stolu s předsedkyní Evropské komise Ursulou von der Leyenovou a předsedou české vlády Petrem Fialou (ODS). Tématem jednání byly vzájemné vztahy Evropské unie a Turecka, energetika a dodávky plynu, migrace, ale i řešení války na Ukrajině a role Turecka v tomto procesu. Jednal však také se španělským a rumunským premiérem nebo francouzským prezidentem Emmanuelem Macronem.

Podle úřadu francouzského prezidenta Macron tureckému prezidentovi řekl, že sankce proti Rusku za jeho napadení Ukrajiny jsou důležité a je potřeba bojovat proti jakémukoliv jejich obcházení. Macron rovněž vyjádřil své znepokojení nad situací v Egejském moři, které je opakovaně dějištěm napětí mezi Řeckem a Tureckem, a vyzval k obnovení dialogu mezi stranami.

Podle šéfa unijní diplomacie Josepa Borrella setkáním v Praze Evropa vysílá jasný signál Rusku. Cílem je podle něj Moskvu dál izolovat, k čemuž přispívá i další, osmý balík unijních sankcí. S jeho slovy souhlasil i předseda české vlády. „Je to nepochybně důležitý signál. Jsem přesvědčen, že jednotný postoj Evropy na podporu Ukrajiny je naše síla. Musí to v těchto dnech zaznívat," řekl novinářům.

Rusko jako viník hospodářských problémů

Viníkem hospodářských problémů v Evropě je režim ruského prezidenta Vladimira Putina, který úmyslně omezil dodávky plynu, což zvýšilo inflaci. Rusko se tím snaží oslabit soudržnost společností v Evropě, a tím zničit zdejší demokracii. Na jednání Česko-německého obchodního fóra v Praze to řekl německý ministr hospodářství a klimatu Robert Habeck.

Habeck zdůraznil, že současná inflace tažená vysokými cenami energií má vnější příčinu, a to je omezení dodávek plynu z Ruska. Žádná evropská vláda se přitom nerozhodla dodávky plynu omezit, a tím zvýšit jeho cenu, ale všechno to způsobily kroky z ruské strany, řekl. „To, co se právě děje, to, co musí nést podniky, kvůli čemu trpí lidé v Evropě, bylo vědomě vyvoláno," řekl Habeck. Připomněl, že se už podařilo najít dohodu ohledně zastropování cen elektřiny. Nyní je třeba reagovat i na ceny plynu, uvedl. Vyjádřil přesvědčení, že letošní zimu pomůžou zvládnout plynové zásobníky naplněné na vyšší úroveň než v předchozích letech.

Česká republika ratifikovala vstup Finska a Švédska do NATO

Prezident Miloš Zeman podepsal ratifikační listiny ke vstupu Finska a Švédska do Severoatlantické aliance. Oznamil to prezidentův mluvčí Jiří Ovčáček. Přistoupení v předchozích týdnech odsouhlasili poslanci i senátoři. Oba severské státy o vstup do aliance požádaly na začátku července kvůli ruské invazi na Ukrajinu. Rozhodly se tak ukončit svou neutralitu.

Zeman: S Gorbačovem odešla jedna epocha

S úmrtím někdejšího sovětského prezidenta Michaila Gorbačova odešla jedna epocha. V kondolenci to uvedl prezident Miloš Zeman. Gorbačova označil za jednoho z největších světových státníků. Text kondolence zaslané Irině Virganské, dceři zesnulého Gorbačova, ČTK zaslal prezidentův mluvčí Jiří Ovčáček. „S hlubokým zármutkem jsem se dozvěděl o skonu Vašeho otce," uvedl Zeman a vyjádřil soustrast celé rodině i blízkým Gorbačova. „Občas slycháme, že s odchodem člověka odešla jedna epocha," podotkl. Často podle něj jde o vyprázdněnou frázi, v případě Gorbačova ale slova o odchodu jedné epochy platí beze zbytku. V kondolenci napsal, že jméno Gorbačova je spojeno s hlubokými proměnami v Sovětském svazu, které radikálně změnilo politickou mapu světa a zásadně ovlivnily i osudy České republiky. „Díky Michailu Sergejeviči jsme získali podmínky k nenásilné změně režimu a začali psát novou kapitolu našich dějin," podotkl Zeman. „Považoval jsem za čest nazývat Vašeho otce svým přítelem," napsal dceři Gorbačova. Připomněl vzájemná setkání, naposledy v roce 2017 během návštěvy Ruska.

Prezident Zeman žádá větší využití uhlí v energetické krizi

Prezident Miloš Zeman v Ústí nad Labem řekl, že je pro větší využití uhlí v energetické krizi. Za šíření požáru v Českém Švýcarsku podle něj může i bezzásahová ideologie. Podpořil opět splavnění Labe. Zeman řekl, že dvoudenní návštěvou Ústeckého kraje se loučí s kraji jako takovými, protože za několik měsíců končí jeho dvaatřicet let dlouhá politická dráha.

Při vysokých cenách plynu by podle prezidenta bylo dobré, aby se více využívalo místních surovin, mezi něž patří hnědé uhlí v Ústeckém kraji. Řekl, že je také pro výstavbu jaderných elektráren. Krajská zastupitelka Karolína Žáková (Spojenci pro kraj) uvedla, že těžba uhlí ničí

la region desítky let, prezidenta se zeptala, jakou tedy vidí budoucnost Ústeckého kraje, pokud podporuje další těžbu. „Máte dvě volby, buď mrznout, nebo těžít,“ řekl na to Zeman.

V Česku se obměnila třetina Senátu, mandát získal historicky nejvyšší počet žen

V senátních volbách zvítězily strany koalice Spolu, nejvíce křesel ve druhém kole získala v horní komoře ODS. Zvítězila celkem na osmi místech. Mezi úspěšnými kandidáty byl i současný šéf horní komory Miloš Vystrčil, který vyhrál v Jihlavě. Další vládní strana, KDU-ČSL, získala sedm senátníků. Naopak neuspěly opoziční strany – do horní komory prošli včetně prvního kola voleb pouze tři kandidáti hnutí ANO, u SPD pak ani jeden.

Do senátních lavic voliči vyslali osmnáct mužů a devět žen. V senátních křeslech tak usedne patnáct žen. Průměrný věk nově zvolených senátorů a senátorek je 59,04 let. Dvěma nejstaršími je čtyřiasedmdesát let, nejmladšímu jednačtyřicet let.

Komunální volby v ČR

Voliči po celém Česku rozhodovali o tom, kdo bude v příštích letech určovat chod jejich měst či obcí. Komunální volby se letos konaly v celkem 6 243 obcích. Podle předběžných informací byla účast ve volbách do obecních zastupitelstev kolem 40 procent. Mezi obcemi byly velké rozdíly. Někde byl podle volebních komisí zájem překvapivě nízký, jinde naopak vyšší než obvykle. Například v Brně přišlo podle mluvčího magistrátu Filipa Poňuchálka ke komunálním volbám 37,27 procenta voličů. Nejvyšší účast v kraji byla v obci Osiky na Brněnsku, kde volilo 69,2 procenta. Volby se obešly bez závažných incidentů.

Své zástupce nevolili lidé v jedenácti obcích, kde se nepodařilo úspěšně sestavit kandidátky. Dodatečné volby by se tady mohly konat v lednu. Do té doby budou obce řídit s omezenými kompetencemi správci ustavení ministerstvem vnitra.

Masové protivládní demonstrace v Praze

Společným zpěvem státní hymny začala na začátku září na Václavském náměstí demonstrace proti vládě. Podle policie se na ní sešlo asi 70 tisíc lidí. Protest s názvem Česká republika na 1. místě je společnou akcí organizací, politických stran a občanů, kteří nesouhlasí se současnou politikou. Mnozí demonstranti si přinesli české vlajky, někteří také bubny a transparenty s nápisy jako třeba Na každou svini se vaří voda nebo Ukrajincům pomyslení a nám dva svetry. Mají hesla proti EU, NATO, premiérovi Petru Fialovi (ODS), Zelené dohodě pro Evropu a odmítavému postoji vlády vůči Rusku.

Podle premiéra Petra Fialy (ODS) akci svolaly síly, které se hlásí k proruské orientaci, mají blízko k extremistům a jsou proti zájmům ČR. Protest se podle policie obešel bez vážnějších potíží.

Další demonstrace proběhla 28. září, ale oproti první byla tentokrát účast nižší. „Chceme o 180 stupňů otočit politický směr v naší zemi. Této změny chceme dosáhnout nenásilnou cestou,“ uvedl pořadatel Jiří Havel. Na akci, kte-

Druhá velká demonstrace v Praze

rá trvala zhruba tři a půl hodiny, vystoupili děkan Národohospodářské fakulty VŠE v Praze Miroslav Ševčík či bývalý šéf Agrární komory ČR Zdeněk Jandajsek. Na pódiu se objevili poslanec SPD Jaroslav Foltýn, šéfka komunistů Kateřina Konečná či šéfka Trikolory Zuzana Majerová.

Řečníci kritizovali postup vlády při stropování cen energií. Podle vystupujících bude plynů nedostatek a projeví se to i v nedostatku potravin. Stěžovali si také na nesvobodu, cenzuru či totalitu. Označili se za disent. Mluvčí se stavěli proti válce a dodávkám zbraní na Ukrajinu. „Pakliže se nám jako národu podaří, abychom otočili politický směr v zemi, tak nebudeme posílat žádné zbraně,“ uvedl pořadatel demonstrací Vrábel.

Děni na Václavském náměstí pořadatelé přenášeli živě na obrazovky v centru Brna, Plzně, Liberce, Českých Budějovic, Uherského Hradiště, Karviné, Havířově či Nejdku. Demonstraci proti vládě v Ostravě pak pořádala SPD.

První protivládní demonstrace v Praze se podle politologů nezúčastnili jen prouští extremisté, na něž poukázal premiér Petr Fiala (ODS), ale také lidé, kteří chtěli vyjádřit nespokojenost s postupem vlády při řešení energetické krize.

„Na pódiu byli lidé, kteří jsou opravdu spojeni s velmi vyhraněnými proruskými postoji, a slova premiéra Petra Fialy (ODS) o tom, že mají blízko k extremismu, odrážejí realitu,“ uvedl politolog Lubomír Kopeček z Masarykovy univerzity v Brně. Na druhou stranu 70 000 účastníků demonstrace odráží „hodně velkou nespokojenost“ s vládním postojem při řešení energetické krize. Fialův výrok o tom, že demonstraci svolaly proruské síly, je podle Miloše Gregora z katedry politologie Masarykovy univerzity naprosto legitimní a fakticky správný. Část z nich byla i mezi protestujícími. „Netroufám si odhadovat, jak velká část, ale není to jen nějaká malá skupina,“ uvedl Gregor na twitteru. Nebylo by ale fér tvrdit, že se na demonstraci sešli jen takto smýšlející lidé. Byli tam lidé zoufalí a nešťastní, kteří chtěli dát najevo svou nespokojenost, uvedl Gregor. Podle vicepremiéra Víta Rakušana (STAN) je strach v nejisté době pochopitelný, odsoudil ale lži a poprosil lidi, aby se nenechali zneužít manipulátory s nabídkou nerealistických řešení.

Ocenění předsedy Senátu

Pěvkyně Dagmar Pecková, novinářka Lída Rakušanová nebo spisovatel Petr Hora-Hořejš patří mezi osobnosti,

Miloš Vystrčil předává ocenění Dagmar Peckové

keré v Senátu získaly stříbrnou medaili předsedy horní komory. Ocenění na ceremoniálu, který se konal pojednání, předával předseda Senátu Miloš Vystrčil (ODS). Medaili převzalo celkem devatenáct oceněných.

Mezi oceněné patří také spoluzakladatel organizace Člověk v tísni Igor Blažević, zpěvačka Ida Kellarová nebo tanečník Yemi Akinyemi Dele. Ocenění získal autor mobilní aplikace Záchranka Filip Maleňák i reprezentační tým, který na mistrovství světa ve fotbale v roce 1962 vybojoval v Chile stříbro, což je dodnes jedním z největších úspěchů českého fotbalu.

Medaile dostali také faráři Českobratrské církve evangelické Jakub Helebrant a Karel Müller, kteří na sociálních sítích vystupují pod názvem Pastoral Brothers a snaží se přiblížit mladým lidem křesťanskou víru pomocí zábavných videí, v nichž bojí mýty a stereotypy o křesťanství.

Zelenskyj udělil řád ministryni Černochové i šéfovi diplomacie Lipavskému

Ukrajinský prezident Volodymyr Zelenskyj vyznamenal českou ministryni obrany Janu Černochovou Řádem kněžny Olgy II. třídy. Udělil jí ho za osobní zásluhu na posílení mezistátní spolupráce a podporu státní svrchovanosti a územní integrity Ukrajiny, píše se v prohlášení ukrajinské prezidentské kanceláře.

Zelenskyj Řádem za zásluhy I. třídy vyznamenal také českého ministra zahraničí Jana Lipavského, podle kterého jde o „ocenění celé české diplomacie“. Řád za zásluhy III. třídy si vysloužili i náměstek ministryně obrany Tomáš Kopečný a poradce premiéra Petra Fialy Tomáš Pojar. „Jsem nesmírně poctěna a vnímám to i jako ocenění všem kolegům z (ministerstva obrany), kteří na podpoře Ukrajiny tvrdě pracují,“ napsala na twitteru Černochová.

Česká republika podporuje Ukrajinu, která čelí od 24. února invazi ruských vojsk, nejen diplomaticky. Kyjevu poskytla také vojenský materiál za 3,8 miliardy korun.

V Česku je nejvíc ukrajinských uprchlíků v Evropě v počtu na obyvatele

V Česku je nejvíc ukrajinských uprchlíků v Evropě v počtu na obyvatele. Řekl to premiér Petr Fiala (ODS) po jednání s ministrem vnitra Vítem Rakušanem (STAN). Česká republika podle premiéra zajistila díky opatřením orga-

nizovaným ministerstvem vnitra důstojné přijetí uprchlíků z Ukrajiny, kterých přišlo po únorovém útoku Ruska na Ukrajinu na 450 tisíc. Podle Fialy velký dík patří krajům, firmám a občanům, kteří pomáhali s legalizací jejich pobytu, ubytováním nebo sháněním zaměstnání. Za výborný výsledek označil, že na českém pracovním trhu se už uplatnilo sto tisíc běženců.

Ministerstvo vnitra teď připravuje dokument, který má zvýšit integraci ukrajinských uprchlíků tak, aby se dokázali už postarat sami o sebe bez pomoci státu.

Při návštěvě ministerstva pochválil Fiala vicepremiéra a ministra vnitra Víta Rakušana (STAN) také za diplomatické kroky proti migraci ze Sýrie či za práci týmu, který na úřadu organizuje boj s dezinformacemi.

Podobné týmy podle jeho vyjádření vzniknou i na dalších ministerstvech. Rakušan poté na tiskové konferenci řekl, že v rámci snahy vlády snižovat počty úředníků chystá výrazný pokles jejich počtu. Projeví se podle něj při další systemizaci služebních míst. „Dostaneme se na číslo převyšující 200,“ uvedl s tím, že jde o součet škrtnutých neobsazených i obsazených míst.

Ruský aktivista Vladimir Kara-Murza laureátem Ceny Václava Havla

Cenu Václava Havla za rok 2022 získal ruský opoziční politik a publicista Vladimir Kara-Murza. Ocenění uděluje Rada Evropy ve spolupráci s Knihovnou Václava Havla a Nadací Charty 77 od roku 2013.

Vladimir Kara-Murza býval koordinátorem opozičního hnutí Otevřené Rusko, které založil někdejší nejbohatší Rus a později vězeň režimu Vladimira Putina Michail Chodorkovskij. Byl rovněž blízkým spolupracovníkem zavražděného opozičního vůdce Borise Němcova. Kara-Murzu nedávno ruské úřady obvinily z vlastizrady, zároveň je ve vazbě kvůli obvinění z diskreditace ruské armády. Kara-Murza je autorem nebo spoluautorem několika knih a dokumentů o ruské politice a historii, pracuje jako novinář v ruských i západních médiích, získal mnohá mezinárodní ocenění. V minulosti byl opakovaně hostem Knihovny Václava Havla.

Cenu nesoucí jméno prvního prezidenta České republiky doprovází odměna 60 000 eur (asi 1,5 miliónu korun). Jejím první laureátem se stal v roce 2013 běloruský disident Ales Bjaljacki, kterému před pár týdny byla udělena Nobelova cena za mír. Loni ocenění získala přední představitelka běloruské opozice, vězňena Maryja Kalesnikavová.

Příslušníci mise UNPROFOR v bývalé Jugoslávii dostali pamětní odznaky

Celkem 241 příslušníků prvního praporu jednotky, která v rámci mírové mise UNPROFOR působila v první polovině devadesátých let v bývalé Jugoslávii, obdrželo pamětní odznaky při příležitosti 30. výročí jejího zahájení. Předala jim je mimo jiné ministryně obrany Jana Černochová, předseda Senátu Miloš Vystrčil (oba ODS) nebo náčelník generálního štábu Karel Řehka. Ocenění obdržel například tehdejší velitel praporu Karel Blahna, armádní generál Petr Pavel, který v misi působil, a také tehdejší ředitel sekce zahraničních vztahů ministerstva obrany Jaromír Novotný, který se o vznik jednotky zasloužil.

„Vstup OSN do tohoto konfliktu byl pro mírové řešení zásadní,“ prohlásila ministryně obrany. Dodala, že bez účasti NATO by ale OSN svého cíle nedosáhla. Zdůraznila, že nešlo o jednoduchý úkol, a připomněla, že si vyžádala i daň na životech. „Zařadili jste se mezi hrdé pokračovatele legionářských tradic,“ řekl příslušníkům náčelník generálního štábu Karel Řehka. „Zachránili jste spousty životů a přispěli jste k tomu, že se v Evropě obnovil mír,“ dodal.

Mezinárodní mírová mise UNPROFOR působila v zemích bývalé Jugoslávie v letech 1992-1995. Mise se zúčastnilo celkem 2 250 vojáků Armády ČR a bývalé Československé lidové armády.

Mezinárodní cvičení kybernetických sil a informačních operací v Libavé

Ve vojenském prostoru Libavá na Olomoucku proběhlo mezinárodní cvičení zaměřené na falešné zprávy a propagandu Powerful Word 2022. Zapojili se do něj asi 200 vojáků z Česka, Německa, Maďarska a Slovenska. Cílem výcviku je procvičení schopností Skupiny kybernetických sil a informačních operací, která je předurčena do brigádních úkolových uskupení. Cvičící reagovali na hybridní hrozby, jako je boj s internetovými trolly, fake-news či migrační vlna. Součástí scénáře bylo odstrašení protivníka nástroji psychologické války. Výcvik simuloval reálné nasazení vojáků a jejich reakce na současné konflikty.

Lidský řetěz na podporu Ukrajiny

Na pražském Václavském náměstí se sešlo několik stovek lidí, aby podpořili Ruskem napadenou Ukrajinu. Akci konanou u příležitosti Dne obránců Ukrajiny podpořili tisíce lidí ve více než sedmdesáti městech různých zemí světa. Účastníci pražského shromáždění nesli vlajky Ukrajiny, Evropské unie nebo NATO. „Chceme uctít památku padlých obránců Ukrajiny, poděkovat a podpořit ty, kteří nyní brání nejen svůj domov, ale i náš demokratický svět,“ uvedli organizátoři z iniciativy Občanský rozcestník a Hlas Ukrajiny pro ČTK. Kolem pomníku svatého Václava vytvořili lidský řetěz. „Chceme chránit to, co je uvnitř – symbol svobody a demokracie. Chceme zdůraznit, že pomáháním Ukrajině pomáháme sami sobě. Na frontě ukrajinská armáda bojuje za hodnoty celého civilizovaného světa,“ dodali.

Už dříve se na Václavském náměstí sešlo několik stovek lidí, kteří protestovali proti ruskému bombardování ukrajinských měst. Účastníci akce, mezi nimiž byli Češi i uprchlíci z Ukrajiny, odsoudili ruské raketové útoky a vyzvali Západ k silnější podpoře Ukrajiny.

Šéf BIS: Riziko ruských podvrtných akcí v Česku trvá, musíme být připraveni

Nebezpečí ruských podvrtných operací v Česku trvá a český stát musí být připraven mu jasně čelit. Rusové jsou takové operace schopni a jasným příkladem je výbuch v muničních skladech ve Vrbětčích v roce 2014. Na konferenci o ruském mocenském a vlivovém působení v Evropě to řekl ředitel Bezpečnostní informační služby Michal Koudelka. Uvedl také, že po snížení počtu ruských diplomatů v Praze jsou možnosti zpravodajského působení Ruska proti Česku velmi omezené. Za jedno z největších rizik

označil dezinformace, na čemž se shodl i s dalšími účastníky konference. „Rusko nás označilo jako svého nepřítele. A Rusko svého nepřítele, tedy nás, NATO a západní společenství chce zničit,“ prohlásil Koudelka. „A k tomu využije všechny prostředky, všechny možnosti, které má,“ zdůraznil. Dodal, že právě dezinformace jsou jedním z velmi silných prostředků, které Rusko používá. „A přeci na to ta zem musí reagovat,“ prohlásil. „Protože když to neuděláme teď, tak možná nebude koho chránit,“ dodal.

Čína představuje podle české kontrarozvědky rostoucí komplexní zpravodajskou hrozbu. V roce 2021 zaznamenala celé spektrum jejích vlivových operací, které byly proti zájmům České republiky. Čínští zpravodajci v roce 2021 působili pod diplomatickým nebo novinářským krytím. Do jejich zpravodajských aktivit se zapojili i čínští kariérní diplomaté, uvedla BIS. Čína měla zájem třeba o predikce politického vývoje v ČR nebo o povolební scénáře. Čína podmiňovala poskytnutí své vakcíny proti covidu-19 okamžitým ukončením spolupráce mezi ČR a Tchaj-wanem, uvedla BIS ve výroční zprávě.

Demonstrace na podporu LGBT+ komunity

Stovky lidí se sešly v centru Prahy k pochodu za svobodu a bezpečí pro všechny lidi včetně členů LGBT+ komunity. Řečníci v prosloveh připomněli vraždu dvou lidí u bratislavského gaybaru v polovině října. Jejich smrt by podle řečníků měla být spouštěčem ke změně, protože lidé z LGBT+ se s nepochopením a diskriminací setkávají každodenně.

V prosloveh mimo jiné zaznělo, že se queer lidé v řadě podniků nemohou obrátit na ochranu s žádostí o pomoc a policie útoky na ně zlehčuje. Další apel říkal, že by se nikdo neměl bát kvůli odlišnostem a neměly by stát nikoho život. Zazněly další projevy, mimo jiné i dva ze Slovenska.

V Bratislavě devatenáctiletý mladík zastřelil dva muže ve věku třiaadvaceti a šestadvaceti let a vážně poranil osmaadvacetiletou ženu před barem Tepláreň, který navštěvují lidé z komunity LGBT+. Střelec z místa činu uprchl a později spáchal sebevraždu.

Zemřel Karel Pezl

Zemřel poslední československý a první český náčelník generálního štábu armádní generál Karel Pezl. ČTK to řekla mluvčí generálního štábu Vlastimila Cyprišová. Držitel nejvyššího státního vyznamenání Řádu bílého lva zemřel ve věku pětadvadesáti let. „Zprávu o úmrtí armádního generála Karla Pezla jsem přijal se zármutkem. Díky němu získala armáda v devadesátých letech velký respekt,“ uvedl na twitteru náčelník generálního štábu Karel Řehka. „Jako náčelník generálního štábu se sloužil o naše dobré jméno doma i v zahraničí.“

Domažlický rodák Pezl se stal vojákem z povolání v roce 1948, později působil v různých štábních funkcích. V roce 1971 jej z armády z politických důvodů propustili. Po sametové revoluci se stal poradcem a posléze i náměstkem

ministra obrany. V roce 2002 převzal cenu Jaroslava Jandy za významný přínos k české bezpečnostní politice. V roce 2017 mu prezident Miloš Zeman propůjčil Řád bílého lva.

Rakušan: Kontroly na hranicích se Slovenskem budou pokračovat

Kontroly na hranicích se Slovenskem budou podle ministra vnitra Víta Rakušana (STAN) kvůli zvýšenému počtu běženců zřejmě pokračovat i po 28. říjnu. Vláda může o prodloužení rozhodnout ještě na měsíc, tedy do 28. listopadu. Rakušan v pořadu České televize *Otázky Václava Moravce* uvedl, že nemůže vyloučit ani nutnost kontrol i po 28. říjnu, k čemuž by už ale Česká republika potřebovala souhlas na úrovni Evropské unie. Ministr proto připravuje podklady pro jednání s Evropskou komisí.

Kontroly podle Rakušana přinášejí výsledky, ale razantní pokles migrace by podle něj byl zázrakem. Zavedení kontrol na česko-německých hranicích se podle něj nyní nechystá. Cizinci přicházející zejména ze Sýrie využívají Česko jako tranzitní zemi, chtějí přes ně pokračovat do dalších států EU.

Sněmovna schválila parametry rozpočtu na příští rok se schodkem 295 mld. Kč

Sněmovna schválila příjmy, výdaje a schodek státního rozpočtu na příští rok, deficit má být podle návrhu vlády 295 miliard korun. Vláda za své priority označila podporu obyvatel v souvislosti s růstem cen a energetickou krizí a také pokrytí výdajů souvisejících s válečným konfliktem na Ukrajině. Opoziční řečníci kritizovali hlavně to, že rozpočet počítá s některými příjmy, které ještě nejsou schváleny.

Sněmovna o rozpočtu jednala asi 7,5 hodiny. Letos na rozdíl od předchozích let nepřišel na první čtení rozpočtu prezident Miloš Zeman. Schvalování rozpočtu má přijít na řadu na konci listopadu.

Premiér Petr Fiala (ODS) zdůraznil, že vláda firmám i občanům v rozpočtu kompenzuje dopady růstu cen a investuje také do bezpečnosti. Informoval, že na pomoc s cenami energií půjde z rozpočtu asi 200 miliard korun. Z toho 100 miliard má směřovat na kompenzace za stanovení maximálních cen energií. Zbývá částka pak bude určena například na valorizace důchodů, příspěvky na bydlení nebo na odpuštění poplatku za obnovitelné zdroje energií.

Kandidátky a kandidáti na českého prezidenta

Kandidátem hnutí SPD na prezidenta bude i bývalý velvyslanec v Rusku a na Ukrajině a nynější poslanec **Jaroslav Bašta**. Podpořilo ho dvacet poslanců SPD, oznámil na tiskové konferenci předseda hnutí Tomio Okamura. Volby se budou konat v lednu, přihlášku k nim musí kandidáti podat nejpozději počátkem listopadu. Bašta byl v letech 1998-2000 ministrem bez portfeje ve vládě Miloše Zemana zodpovědným za koordinaci tajných služeb. Byl také náměstkem ministra zahraničí. Ve Sněmovně byl už před více než dvaceti lety za ČSSD. Před rokem 1989 se účastnil disidentských aktivit, jako signatář Charty 77 byl perzekvován.

„Za své poslání považuji prosazení obrany svobody a demokracie, sociální stability a bezpečnosti České republiky. Česká republika musí chránit zájmy a práva svých

občanů,“ řekl Bašta. Prioritou v mezinárodních vztazích je pro něj spolupráce se zeměmi Visegrádské skupiny a sousedními státy. Zajistit je podle něj nutné energetickou a potravinovou bezpečnost země. Kategoricky odmítá euro, protože je to podle něj krachující měna.

Také matematik a podnikatel **Karel Janeček** zahájil prezidentskou kampaň. Chce oslovit své voliče i prostřednictvím virtuální reality. Pomocí speciální technologie se s ním budou moci lidé ve virtuálním světě „osobně“ setkat, chce v ní představovat i svůj volební program nebo hlavní téma kampaně. Janeček to řekl na tiskové konferenci, která se konala částečně i ve virtuální realitě. Je to podle něj světová premiéra, kdy prezidentský kandidát povede svou kampaň současně v reálném i virtuálním světě. Janeček se chce do tzv. metaverse, tedy virtuálního světa, připojovat v naplánovaných časech. Lidé se s jeho digitálním klonem mohou potkat, když použijí speciální helmu virtuální reality.

Bývalý vysoký představitel české armády a NATO generál **Petr Pavel** oficiálně potvrdil kandidaturu na prezidenta republiky a představil své volební heslo „Vraťme Česku řád a klid“. Pavel, který patří mezi favority voleb, uvedl, že chce být prezidentem, který mírní vášně. Za priority označil aktivní zahraniční politiku, inovativní ekonomiku s vyšší přidanou hodnotou, nezávislou energetiku, vzdělávání a zdravé životní prostředí. Kandidovat chce jako nezávislý.

Předseda Senátu Miloš Vystrčil (ODS) podepsal prezidentskou kandidaturu senátora **Pavla Fischera** (nezávislý). Ocenil Fischerovy mravní kvality, respekt k ústavě a zasazování se o obranu svobody a demokracie. Fischer se účastnil již minulé prezidentské volby. Skončil v ní se ziskem deseti procent hlasů na třetím místě, do druhého kola voleb tak nepostoupil. Již v roce 2018 deklaroval, že je připraven se zúčastnit i dalších voleb. Fischer byl spolu s bývalou rektorkou Mendelovy univerzity Danuší Nerudovou a generálem Petrem Pavlem uveden jako příklad osobností, které splňují hodnotové požadavky koalice Spolu (ODS, KDU-ČSL a TOP 09) na hlavu státu.

Prezidentskou kandidaturu oznámili například předseda odborářů **Josef Středula**, bývalá rektorka **Danuše Nerudová** nebo senátor **Marek Hilšer**, **Alena Vitásková**, bývalá předsedkyně Energetického regulačního úřadu, **Karel Diviš**, šéf technologické firmy, bývalý starosta **Vladimír Boštík**, soukromý ombudsman **Jiří Kotáb** nebo podnikatel **Tomáš Březina**.

Předseda ANO a bývalý premiér **Andrej Babiš** oznámil svoji kandidaturu na post prezidenta koncem října. Pro ANO podle Babiše není prezidentská kandidatura až tak důležitá jako návrat do vlády. Spolupráce s končícím prezidentem Milošem Zemanem byla podle Babiše dobrá do té doby, než odmítl akceptovat pověření k sestavení vlády po loňských sněmovních volbách, v nichž zvítězila koalice Spolu (ODS, KDU-ČSL, TOP 09). Další rozepře podle něj existovaly kvůli šéfovi Bezpečnostní informační služby (BIS) Michalu Koudelkovi.

Příběh Františka Kriegela z roku 1968 natočil Petr Nikolaev

Pod názvem *Muž, který stál v cestě* zpracoval režisér Petr Nikolaev do celovečerního filmu osud československého politika Františka Kriegela.

František Kriegel a Alexander Dubček

František Kriegel, Alexander Dubček, Oldřich Černík, Josef Smrkovský, Josef Špaček, Bohumil Šimon byli v srpnu 1968 uneseni do Moskvy, kde je nutili podepsat Mos-

kevský protokol. Tím by legitimizovali napadení a okupaci Československa sovětskými vojsky a jejich spojenci. František Kriegel prokázal tehdy mimořádnou odvahu, byl jediný, kdo odmítl dokument podepsat. Později byl režimem pronásledován a stal se signatářem Charty 77.

Hlavní roli si ve filmu zahrál Tomáš Töpfer. „Je velmi potřebné, aby se o něm vědělo. Každý by měl znát, co znamenal rok 1968 v historii Československa. A poznat i příběh Františka Kriegela, který je jednak důležitým připomenutím pro pamětníky, ale zároveň novým sdělením pro současnou mladou generaci. Zvláště v této době,“ řekl.

Manželku Rivu Kriegelovou ztvárnila Zuzana Mauréry. Alois Švehlík hraje prezidenta Ludvíka Svobodu, Jiří Plojhar premiéra Oldřicha Černíka, Přemysl Bureš politika Josefa Smrkovského, slovenský herec Daniel Heriban se zhostil role Alexandra Dubčeka a Adrian Jastraban se ujal postavy nastupujícího ctižádostivého komunisty Gustáva Husáka, který se postaví proti Kriegelovi.

„Film popisuje historické drama, kdy jsou naděje a sny jednoho malého státu rozdraceny agresivní velmocí. Poselství snímku je navíc krutě aktualizováno chováním putinovského Kremlu na Ukrajině. Každý divák tak dostane díky hlavnímu hrdinovi filmu Františku Kriegelovi lekci osobní odvahy,“ myslí si režisér Petr Nikolaev. (mk)

Vláda bude moci zastropovat ceny energií, zákon podepsal prezident

Prezident Miloš Zeman podepsal zákon, který vládě umožní zastropování cen energií. Pro maloodběratele vláda navrhuje cenu elektřiny maximálně šest korun za kilowatthodinu, u plynu pak tři koruny za kilowatthodinu. Novela zákona má také více chránit spotřebitele, kteří mají ve smlouvě ceny odvozené od cen na burzách. Stejně tak prezident schválil prodloužení snížené spotřební daně u nafty o korunu a 50 haléřů. Zákon začne platit den po jeho zveřejnění ve sbírce. Benzínu se prodloužení úlevy netýká.

Zeman již dříve ocenil, že vláda přistoupila k zastropování cen elektřiny a plynu. Označil to za nejlepší řešení energetické krize. Limity považuje za přiměřené. K omezení cen bude muset vláda vydat nařízení, v němž stanoví podrobnosti, tedy hlavně maximální cenu.

Ministři EU schválili balík opatření proti drahé elektřině

Členské země Evropské unie se dohodly na balíku opatření proti drahé elektřině. V Bruselu o něm na mimořádné schůzce jednali ministři zemí sedmadvacítka zodpovědní za energetiku. Dosažení politické dohody oznámilo české předsednictví v Radě EU. Unijní státy zastupují výrobci výnosy z levných zdrojů elektřiny, jako je jádro nebo obnovitelné zdroje. Producenti elektřiny z fosilních paliv budou zase muset platit státům tzv. solidární příspěvek. Vybrané peníze budou moci vlády přesměrovat podle svého uvážení ke spotřebitelům. Sedmadvacítka bude také s elektřinou šetřit – ve špičce povinně. Balík opatření teď unijní státy uvedou do praxe. „Ale to je první část skládky, je to taková záplata,“ uvedl ministr průmyslu a obchodu Jozef Síkela (STAN). Evropská komise a sedmadvacítka pra-

cuji i na dalších opatřeních včetně dlouhodobé reformy trh s elektřinou.

Nejzazší termín ke shodě EU v oblasti energetiky je 1. leden 2023

Nejzazší termín, kdy se pro občany projeví mimo jiné opatření k energetice domluvená na mimořádné radě evropských ministrů, je 1. ledna 2023. Na CNN Prima News to řekl ministr průmyslu a obchodu Jozef Síkela (za STAN). Už před začátkem topné sezóny se podle něj projeví první části národní pomoci kvůli cenám energií, včetně příspěvku přes úsporný tarif. Ten by pro příští rok mohl doznat úprav v případě zastropování cen energií na národní úrovni.

Česko a Polsko žádají unii o financování plynovodu Stork II

Česko a Polsko obnovilo spolupráci na přípravě plynovodu Stork II. Na ekonomickém fóru v polském městě Karpacz to řekl premiér Petr Fiala z ODS. Plynovod je součástí nejméně třináct let starého plánu severo-j jižního propojení plynárenských soustav visehradských zemí, které by přispělo ke snížení energetické závislosti na Rusku. Projekt se ale v minulých letech nehybal a oživila ho až ruská in-vaze na Ukrajinu.

Spojením s Polskem by Česko získalo přístup k neruskému plynu, který se dováží do přístavů na severu Polska. Česko a Polsko žádají Evropskou komisi (EK), aby umožnila financování stavby plynovodu Stork II z programu RE-PowerEU. O společném dopise českého ministra průmyslu a obchodu Jozefa Síkely (za STAN) a polské ministryně pro ochranu klimatu a životní prostředí Anny Moskwové informovalo české ministerstvo průmyslu v tiskové zprávě.

Plynovod Stork má propojit plynárenské soustavy obou zemí a napojit ČR na polské terminály na zkopalněný zemní plyn. Projekt plynovodu Stork II je v pokročilé fázi a může být zprovozněn do roku 2026, pokud bude o investici rozhodnuto v následujících měsících, uvedlo ministerstvo. „Je samozřejmé, že chceme využít možnost financovat tento projekt z prostředků dostupných na úrovni Evropské unie,“ uvedl Síkela. Již dříve řekl, že vláda předběžně počítá s náklady na výstavbu ve výši 8 miliard korun. Přímé napojení na polské terminály na zkopalněný zemní plyn umožní Česku zajistit dodávky plynu od jiných dodavatelů než z Ruska. „Toto propojení navíc povede ke snížení nákladů na dopravu plynu, a tudíž i konečné ceny pro spotřebitele,“ doplnil ministr průmyslu.

Ekonomika ve 2. čtvrtletí meziročně stoupla o 3,7 procenta

Česká ekonomika v letošním druhém čtvrtletí podle zpřesněných údajů Českého statistického úřadu (ČSÚ) meziročně stoupla o 3,7 procenta. Ve srovnání s předchozím čtvrtletím byl hrubý domácí produkt (HDP) vyšší o 0,5 procenta. Výsledky se tak proti předchozímu odhadu z konce srpna nezměnily. Vyplynulo to z informací ČSÚ na webu. K meziročnímu růstu HDP přispěly podle dřívějšího vyjádření statistiků zejména výdaje na konečnou spotřebu vládních institucí a výdaje na tvorbu hrubého kapitálu.

Ve srovnání podnikatelského prostředí v EU obsadila ČR 21. místo

Ve srovnání podnikatelského prostředí v sedmadvaceti zemích EU obsadila ČR 21. místo. Nejhuře si vede v hodnocení podmínek pro založení podnikání, které jsou nejméně příznivé z celé EU. Vyplývá to z devátého pilíře Indexu prosperity Česka, který analyzoval deset socioekonomických indikátorů, v nichž srovnává Česko s ostatními členy EU.

Založení firmy v ČR trvá až 25 dní, evropský průměr je okolo dvanácti dnů. Zároveň je pro založení podnikání potřeba udělat více administrativních kroků než v ostatních zemích. V Česku je málo start-upů, a to 131 na milion obyvatel, což odpovídá 21. místu v EU.

Potravináři vyzvali vládu k řešení energetické krize

Zástupci dvaceti asociací a svazů působících v potravinářském průmyslu vyzvali vládu, aby řešila energetickou krizi. Stát by podle nich měl zajistit zastropování ceny proudu i pro velké firmy a celkově snížit ceny plynu a elektřiny.

Energetická krize zasáhla veškerý zpracovatelský průmysl nebyvalou měrou, uvedli signatáři dopisu. Vláda sice omezila maximální ceny elektřiny a plynu pro malé a střední podniky, ale otázkou podle potravinářů zůstává, zda to není pro některé výrobce příliš pozdě a zda nemohla být zastropovaná cena ještě nižší. Kompenzace zvýšených nákladů na energie pro velké firmy jsou pak podle potravinářů naprosto nedostatečné. Dočasný krizový rámec na podporu velkých podniků je totiž pro většinu potravinářských firem nepoužitelný, protože je zaměřený převážně na energeticky náročné obory, mezi něž většina potravinářských firem nepatří.

Úrokové sazby hypoték v ČR přesáhly 5,8 %

Průměrná úroková sazba u nově poskytnutých hypoték je v Česku nejvyšší za posledních dvanáct let. V září přesáhla 5,8 procenta – ve srovnání s předchozím měsícem je to o desetinu procentního bodu víc. Banky a stavební spořitelny poskytly v září hypoteční úvěry za 7 miliard a 200 milionů korun – oproti srpnu to je třicetiprocentní pokles. Meziročně tak podle dat propad zrychlil na víc než 80 %.

Inflace a ceny energií komplikují bydlení nadpoloviční většině lidí

Prudce rostoucí ceny energií a rekordní inflace komplikují situaci s bydlením více než polovině Čechů. U lidí žijících v nájmu to jsou dokonce více než tři čtvrtiny, vyplývá z průzkumu, jehož výsledky zveřejnila společnost Generali Investments. Nepříznivá ekonomická situace se podle něj promítá i do nadějí lidí na vlastní bydlení. Téměř 90 procent z nich se obává toho, že si ho nebude moci dovolit.

Inflace a vysoké ceny energií komplikují situaci s bydlením daleko více než třeba pandemie koronaviru, zhodnotil výsledky průzkumu Marek Bečička ze společnosti Generali Investments CEE. „Výdaje na bydlení má přes osmdesát procent lidí vyšší než loni, pětina dokonce platí alespoň o čtvrtinu víc,“ upozornil. Téměř třetina lidí žijících v nájmu uvedla, že si kvůli špatné finanční situaci nemůže dovolit dávat za nájem tolik jako před rokem. Dva z pěti dotázaných také vyjádřili obavu z toho, že budou mít do budoucna problém platit nájem. O stěhování do menšího bytu či domu proto podle průzkumu uvažuje více než pětina lidí žijících v nájmu.

Kromě vysokých cen energií a inflace obecně se do obav Čechů promítají také zvyšující se úrokové sazby u hypoték. Řadě lidí končí fixace, a vzhledem k růstu úrokových sazeb si tudíž výrazně připlatí. I proto uvažuje osm procent lidí s hypotékou o prodeji nemovitosti a přestěhování se do nájmu.

Zdražování pociťuje 94 procent Čechů

Všeobecné zdražování pociťuje 94 procent Čechů, více než třetina z nich velmi silně. Vyplývá to ze srpnového průzkumu, který provedla výzkumná agentura Median pro společnost Broker Consulting na vzorku 1022 respondentů. Češi podle něj vnímají nejvyšší nárůst cen u potravin, pohonných hmot a energií.

Tři čtvrtiny Čechů se obávají dopadů inflace na hospodaření svých domácností. Polovina těch, kdo pociťují vlnu zdražování, ve snaze zlepšit svou finanční situaci výrazně omezila výdaje, dalších 40 procent to plánuje. Devět z deseti Čechů předpokládá, že si kvůli inflaci ještě více utáhnou opasky.

Jako hlavní úsporný nástroj volí více než polovina Čechů aktivní vyhledávání slev, také omezují zbytečné výdaje běžného provozu. Třetina lidí se chystá výrazně nebo z části snížit náklady na stravování v restauracích, čtvrtina omezí výdaje na kulturu či cestování. Jinou možností, která povede ke zlepšení finančního stavu, je zvýšení příjmů formou brigády či přivýdělku. K takovému kroku se chystá 26 procent respondentů, dalších 23 procent si už touto cestou k výplatě přilepšuje.

Inflace v Česku je velmi vysoká v evropském i světovém měřítku

Záříjová meziroční inflace v Česku nadále patřila mezi nejvyšší v Evropské unii. Rychlejší růst cen zaznamenaly pouze pobaltské země s mírou inflace mezi 22,2 a 24,1 procenta a Maďarsko, kde v září zdražování zrychlilo na 20,1 procenta. V ostatních zemích visegrádské čtyřky, tedy v Polsku a na Slovensku, zůstává inflace pod českými hodnotami, stejně jako v eurozóně. Česká meziroční inflace v září vzrostla na 18 procent ze srpnových 17,2 procenta, uvedl Český statistický úřad.

V eurozóně meziroční inflace v září vzrostla na deset procent ze srpnových 9,1 procenta. V Německu byla v září meziroční inflace deset procent, ve Francii 5,6 procenta.

Ze zemí visegrádské skupiny má nejnižší míru inflace Slovensko, které jako jediné je i členem eurozóny. V září vykázalo meziroční růst cen 14,2 procenta. V Polsku ceny meziročně rostly o 17,2 procenta a nejvyšší inflace je v Maďarsku, kde skokově narostla na 20,1 procenta ze srpnových 15,6 procenta.

„Ve světovém srovnání jsme na tom velmi špatně, vyšší inflaci než my mají, kromě zmíněných zemí Evropy, už jen v rozvojových zemích v Africe, Asii a na středním východě,“ uvedl analytik Louženský. Mezi země s nejnižší inflací patří Čína s mírou zdražování 2,8 procenta, Japonsko se třemi procenty nebo Švýcarsko s inflací 3,3 procenta.

Výroba osobních aut v Česku za tři čtvrtletí meziročně vzrostla téměř o 10 procent

Automobilky v Česku za první tři čtvrtletí letošního roku vyrobily téměř o 10 procent osobních aut víc než ve stejném období loni. Celkem od začátku roku automobilky vyprodukovaly přes 913 tisíc osobních aut. Jenom v září byla výroba meziročně téměř dvojnásobná. Největší česká automobilka Škoda Auto navýšila v září svou produkci meziročně o 117 procent. Důvodem nárůstu je hlavně to, že loni byla produkce nižší kvůli nedostatku čipů.

Česká pošta zdražuje

Česká pošta je ve ztrátě a zdražuje. To se dotýká miliónů Čechů. Ministerstvo vypsal na jejího generálního ředitele výběrové řízení. Kandidáti musí představit model, který by vedl k dosažení finanční stability. V posledních letech totiž Česká pošta hospodaří v červených číslech. Loni snížila ztrátu o polovinu na 681 miliónů korun. V předchozím roce vykázala propad 1,37 miliardy korun.

Pošta provozuje zhruba 3 200 poboček a poskytuje na základě licence od Českého telekomunikačního úřadu základní poštovní služby na celém území státu. Když se před pár lety mluvilo o snižování počtu poboček, strhla se velká diskuze. Proti se postavilo mnoho starostů.

Pošta od listopadu zdražila posílání dopisů, balíků i poštovních poukázek. Například posílání obyčejného dopisu podražilo na 21 korun. Důvodem jsou rostoucí náklady, řekl mluvčí pošty Matyáš Vítík. Od letošního října pošta zpoplatnila pětikorunou i službu SIPO, kterou využívají tři milióny lidí. Zkratka SIPO znamená Sdružené inkaso plateb obyvatelstva. Je to služba, která umožňuje sloučit několik pravidelných inkasních příkazů od různých společností

do jediné platby, která je automaticky stržena z účtu plátce.

Pošta loni podle údajů Českého telekomunikačního úřadu doručila zhruba 148 miliónu obyčejných zásilek do dvou kilogramů, což je o desetinu méně než v předchozím roce. U obyčejných balíků do deseti kilogramů pošta znamenala pokles o čtvrtinu na 195 000 zásilek.

Pošta má v poslední době silnou konkurenci. Poštovní služby poskytuje například DHL, Zásilkovna a řada dalších společností. Aktuálně na českém trhu poskytuje poštovní služby pětadvacet firem.

Český telekomunikační úřad připravuje nové výběrové řízení na služby, které dosud zajišťovala na základě uložené povinnosti Česká pošta. Dá se čekat, že se zapojí i konkurenti. Stát za poskytování univerzální služby vyplácí 1,5 miliardy ročně. Tato částka jde poště na zajištění poštovních služeb ve stanovené kvalitě a zajištění sítě poboček.

Letos by poprvé mohlo být zájemců o univerzální službu víc. Například Zásilkovna a PNS už veřejně v Senátu deklarovaly, že mají zájem. Pokud by se to potvrdilo, došlo by k rozvoji konkurence na poštovním trhu.

Jak uvedla předsedkyně Rady Českého telekomunikačního úřadu Hana Továrková, starostové říkají, že pobočky v obci chtějí, protože představují jejich určitý „poslední kontakt se státem“. Pobočky totiž nejsou jen o poštovních službách, ale také například o důchodech, Czech Pointu a dalších agendách státu.

Česká pošta ke konci srpna získala ze státního rozpočtu 4,5 miliardy korun na úhradu čistých nákladů za poskytování základních služeb za roky 2018-2020. Úhradu nedávno schválila Evropská komise. Pošta peníze použije na splacení komerčních úvěrů, které si musela kvůli zdržení výplaty v souvislosti s šetřením Evropské komise sjednat u bank. Část peněz má jít na zlepšení pracovních podmínek zaměstnanců.

Výrobce vinylů GZ Media uvažuje kvůli energiím o přesunu části výroby mimo ČR

Společnost GZ Media, která je světovou jedničkou ve výrobě gramofonových desek, letos očekává za celou skupinu růst obrátu na 7 miliard korun z loňských téměř 5 miliard. Produkci vinylů plánuje zvýšit na 75 až 80 miliónů kusů, loni jich vyrobila 51 miliónů. Stejně jako jiné firmy v tuzemsku však pocituje dopady energetické krize. Pokud by nepříznivá situace přetrvávala, bylo by řešením převést energeticky náročnou část výroby z loděnického závodu mimo Českou republiku. Ostatní provozy by v Loděnici zůstaly a pomohly udržet plnou zaměstnanost, řekl ČTK hlavní majitel GZ Media Zdeněk Pelc.

Loni firma platila za plyn 14,5 eura (v přepočtu 358 korun) za megawatthodinu, nyní je to již 318 eur (v přepočtu přes 7 800 korun). Chystá se kvůli tomu přejít na jiná paliva, konkrétně na lehké topné oleje, protože tak vysoké vstupní náklady by podle Pelce celoročně neunesla.

„Nejsme chudý podnik, ale nutí nás to přemýšlet o tom, kam se s určitou částí výroby hnout, jestliže to bude trvat a vytvářet takhle nepříznivé podmínky pro podnikání,“ uvedl Pelc, který se situaci kolem cen energií v tuzemsku podivuje. „Nerozumím tomu – a asi nejsem sám, proč Česká republika jako čistý vývozce a možná nejlevnější výrobce elektrické energie v Evropě má prakticky nejvyšší cenu elektrické energie,“ poznamenal.

Lesy České republiky v pololetí znásobily zisk na 4,73 miliardy korun

Státní podnik Lesy České republiky v letošním prvním pololetí meziročně zmnohonásobil hrubý zisk na 4,73 miliardy korun. Loni to bylo 677 miliónů korun. Zisk stoupl hlavně kvůli vyšší ceně dřeva. Tržby Lesů ČR vzrostly celkem o 56 procent na 9,4 miliardy korun. Před rokem tržby podniku činily 6,1 miliardu korun. Státní podnik spravuje téměř polovinu lesů v Česku.

Třetinu nového terminálu na zkapalněný plyn v Nizozemsku si pronajali Češi

V přístavu Eemshaven v Nizozemsku se slavnostně otevřel terminál na zkapalněný zemní plyn (LNG). Třetinu jeho roční kapacity si prostřednictvím energetické společnosti ČEZ pro své účely pronajala Česká republika. Státu pomůže pokrýt až třetinu roční spotřeby plynu, který tím sníží závislost na této surovině z Ruska. K novému terminálu dorazil první tanker s plynem. Slavnostního zahájení provozu se mimo jiných účastní premiér Petr Fiala a ministr průmyslu a obchodu Jozef Síkela.

Česko získalo od EU a evropských zemí víc, než kolik dalo na pomoc Ukrajině

Česko profituje z pomoci Ukrajině. Řekla to po jednání s premiérem Petrem Fialou ministryně obrany Jana Černochová, oba z ODS. Podle ní České republice pomohly dary evropských spojenců a zapojení českého zbrojního průmyslu. Ukrajina dostala z Česka pomoc za téměř 4 miliardy korun. Česká armáda dostala darem od Německa 12 tanků Leopard a za více než 3 miliardy korun dalších 8 vrtulníků Viper a Venom od Spojených států.

PRE dá slevu domácnostem, které v zimě meziročně sníží spotřebu elektřiny

Pražská energetika (PRE) dá slevu domácnostem, které v zimě meziročně sníží spotřebu elektřiny. Chce tak odběratele motivovat k úsporám. Speciální prémie se klientovi připsá na jeho zákaznický účet u PRE a následně odečte z platby za elektřinu v rámci nejbližšího vyúčtování. Výše slevy závisí na distribuční sazbě a také výši dosažené úspory, pohybovat se bude od 750 do 3 000 korun. Zákazník bude muset nárok na slevu prokázat. ČTK to řekl mluvčí PRE Karel Hanzelka. Firma tvrdí, že podle jejích informací je prvním velkým dodavatelem v ČR, který podobnou slevu nabízí. PRE dodává zhruba 700 000 domácností především v Praze.

Státy EU se shodly na podpoře energetické nezávislosti na Rusku

Státy Evropské unie se shodly na rozdělení asi 20 miliard eur, aby podpořili energetickou nezávislost na Rusku. V přepočtu zhruba 49 miliard korun budou moct unijní země využít na přechod k novým zdrojům energie. Peníze půjdou z unijních fondů nebo prodeje emisních povolenek. Návrh podpořili ministři financí členských států unie. Rada se ale na finální podobě bude muset shodnout ješ-

tě s Evropským parlamentem. Česko by v rámci opatření získalo skoro 17 miliard korun. Český ministr financí Zdeněk Stanjura (ODS) řekl, že Česku peníze pomůžou získat nové zdroje energie. Mezi nimi je například zkapalněný plyn LNG, který by mělo Česko dostávat z terminálu v Nizozemsku.

Nedostatek součástek ovlivňuje výrobu nových aut v Česku

Nedostatek některých dílů zasahuje do výroby vozů v Česku – problémy má Škoda Auto i Hyundai. Chybí jim hlavně elektronické součástky, polovodiče, čipy nebo třeba bateriové moduly. Škoda Auto má kvůli tomu v současné době na odstavných parkovištích zhruba 20 tisíc nedokončených nových vozů. Také jihokorejská automobilka Hyundai s továrnou v Nošovicích počítá s tím, že nebude mít v říjnu kvůli problémům s dodávkami dost dílů pro nová auta.

Miliardové škody ČEZu kvůli omezení ruských dodávek

Energetická společnost ČEZ utrpěla kvůli výpadkům ruských dodávek škody ve vyšších stovkách miliónů až v miliardách korun. V pořadu *Otázky Václava Moravce* České televize to uvedl předseda představenstva a generální ředitel ČEZ Daniel Beneš. Podle Beneše je vyloučené jednat s ruským dodavatelem o dodávkách na příští rok, jediným možným krokem je naopak mezinárodní arbitráž.

„V momentu, kdy někdo neplní kontrakt, který máte, je těžké se bavit o něčem jiném než náhradě škody,“ řekl Beneš na dotaz, zda ČEZ s ruským Gazpromem jedná o dodávkách na příští rok. Výpadky v dodávkách podle něj ČEZ jasně poškodily. Místo prodlužování kontraktů je podle Beneše cestou naopak hledání jiných zdrojů. ČR od září získává plyn například z LNG terminálu v nizozemském přístavu Eemshaven, ve kterém má pronajatý prostor pro 3 miliardy metrů krychlových plynu. Potenciál je podle něho i ve vznikajících terminálech v Německu a Polsku dohromady s kapacitou přes 50 miliard krychlových metrů.

Ruská energetická válka proti Evropě začala loni zhruba rok před letošní únorovou invazí na Ukrajinu, uvedl Beneš. Rusko podle něj nenápadně přestalo dodávat plyn, úroveň naplněnosti zásobníků klesala. „Byl to plíživý tah ze strany Ruska,“ podotkl. Přímé následky ruské geopolitiky podle něj zapříčinily až devět desetin z nárůstu cen. Předsedkyně Státního úřadu pro jadernou bezpečnost Dana Drábová zmínila jako další důvody také bezvětrné počasí v Německu loni v létě či odstavené elektrárny ve Francii.

ČEZ v Německu vybuduje větrnou farmu

Skupina ČEZ vybuduje v Německu takzvanou větrnou farmu o výkonu 11,4 MW, stavět se začne na začátku příštího roku. Podle harmonogramu má být větrný park připraven pro připojení do sítě na konci roku 2023. Projekt Datteln také získal v německé aukci větrných elektráren na pevnině provozní podporu 58,7 eura (asi 1 440 Kč) za megawatthodinu (MWh). Cenu výstavby firma neuvedla. Větrná farma situovaná severně od Dortmundu na území spolkové země Severní Porýní-Vestfálsko se bude skládat ze dvou turbín s průměrem rotoru 149 metrů, umístěných

na 164 metrů vysokých věžích. Výroba větrné farmy pokryje roční spotřebu asi 6 000 domácností.

Nedostatek surovin pro české firmy

Až 70 procent tuzemských firem trápí nedostatek surovin. Vyplývá to z průzkumu, který pro společnost The Ship v červenci provedla mezi třemi sty podniky agentura Ipsos. Důvodem jsou logistické problémy způsobené pandemií koronaviru a válkou na Ukrajině. České firmy v této souvislosti ohrožují i rostoucí úrokové sazby. Až polovina podnikatelů by podle průzkumu od vlády nejvíce ocenila vyjednání nových partnerských smluv pro dovoz zboží a surovin ze zahraničí. Společnosti taky jako možné řešení zmiňují zrušení cel nebo vládní kompenzace.

Panasonic posiluje výrobu tepelných čerpadel

Firma Panasonic chce rozšířit svůj plzeňský podnik. V následujících čtyřech letech tam plánuje výrazně posílit výrobu tepelných čerpadel, po kterých je teď v Evropě velká poptávka. Kvůli tomu bude nabírat stovky nových zaměstnanců. Rozšířená výroba tepelných čerpadel by měla začít už v dubnu, kapacita by se postupně zvyšovala až do jara 2026. Japonská centrála Panasonicu chce investovat do plzeňského závodu za tu dobu postupně více než 3 a půl miliardy korun.

Prazdroj zdražil pivo

Plzeňský Prazdroj, největší český pivovar, zdražil od 1. října většinu produktů zhruba o osm procent, v průměru o 1,70 Kč na půllitr. Změny se týkají balených i čepovaných piv. ČTK informaci získala od hostinských a obchodních řetězců a potvrdil ji mluvčí Prazdroje Zdeněk Kovář. Podle něj jsou důvodem zdražení piva především prudce rostoucí náklady na energie i obaly v posledních měsících.

Analytici: Češi zchudli ve druhém čtvrtletí nejvíce v historii země od roku 1993

Češi kvůli vysoké inflaci zchudli ve druhém čtvrtletí nejvíce v historii země od roku 1993. Zaměstnanci si toho ze své výplaty koupí o desetinu méně než před rokem. Nárůst reálné mzdy očekávají odborníci až během příštího roku. Reálná mzda po zahrnutí inflace se podle Českého statistického úřadu ve druhém čtvrtletí snížila meziročně o 9,8 procenta. Průměrná mzda stoupla proti stejnému období předchozího roku o 4,4 procenta na 40 086 korun.

„Inflace začíná výrazně snižovat životní úroveň většiny domácností. Mzdy sice rostou, ale výrazně pomalejším tempem než ceny,“ řekl ČTK analytik Deloitte David Marek. Výsledky ovlivnily rozkolísané mzdy ve zdravotnictví – zatímco loni prémie za pandemii mzdy v tomto odvětví podle něj výrazně zvýšily, nyní se tyto prémie neopakovaly a v meziročním srovnání mzdy klesly o více než dvacet procent. „Podobně na druhém konci žebříčku je ubytování, stravování a pohostinství s růstem 11,3 procenta, což patrně naopak reflektuje nízkou srovnávací základnu z loňska,“ doplnil analytik Cyrrusu Vít Hradil.

Ani dvojciferné růsty v některých odvětvích ovšem nestačily pokrýt znehodnocení kupní síly mezd inflací, uvedl

analytik UniCredit Bank Pavel Sobíšek. „Její letošní nárůst byl extrémně rychlý a vývoj mezd bývá v ekonomice za inflací ve zpoždění. Současná energetická krize, která extrémně zvedá náklady mnoha firem, je důvodem navíc ke mzdové zdrženlivosti, protože větší úpravu mezd by řada firem nemusela unést. Zřejmě proto potrvá přinejmenším do druhého kvartálu příštího roku, než se obnoví reálný růst mezd,“ dodal.

ČR je 17. ekonomicky nejsvobodnější zemí

Česká republika je 17. ekonomicky nejsvobodnější zemí ze 165 sledovaných států světa. V revidovaném žebříčku se sice loni Česko umístilo na stejném místě, avšak absolutní skóre ekonomické svobody v Česku mírně kleslo. Vyplývá to ze zveřejněného žebříčku Economic Freedom of the World Index (index ekonomické svobody) kanadského institutu Fraser. Nejsvobodnějšími zeměmi světa jsou podle žebříčku Hongkong a Singapur. Nejlepší desítku uzavírají Švýcarsko, Nový Zéland, Dánsko, Austrálie, Spojené státy, Estonsko, Mauricius a Irsko. Naopak nejméně svobodná zůstala Venezuela.

Další zajímavé příčky zaujímají například Japonsko (12.), Německo (25.), Itálie (44.), Francie (54.), Rakousko je na 33. místě, Slovensko na 54., Maďarsko na 57. a Polsko na 80. místě.

Zkapalněný zemní plyn z Nizozemska v ČR

V Česku se už používá zemní plyn z terminálu v nizozemském přístavu Eemshaven. Jak uvádí společnost ČEZ, část várky už doputovala k zákazníkům, část je uložena v zásobnících v Česku. Zbývající plyn ČEZ nabídl dalším českým obchodníkům. Do nizozemského přístavu mezitím dorazila už druhá loď se zkapalněným zemním plynem určeným pro Česko.

Stejně jako první loď připlula ze Spojených států, tentokrát ji dodala společnost Shell. Technici surovinu převádí na plynné skupenství. Speciální terminál na zkapalněný zemní plyn má pomoci snížit závislost na dovozu z Ruska. „Vzhledem k tomu, že jsou přerušeny dodávky z plynovodu Nord Stream 1, tak nyní teče do Evropy omezené množství ruského plynu pouze přes Velké Kapušany. Do Česka neteče v tuto chvíli přímo žádný ruský plyn. Dodávky jsou tak nahrazeny z alternativních zdrojů, včetně LNG z terminálu v Eemshavenu,“ uvedl mluvčí ČEZ Roman Gazdík.

Terminál plovoucí po moři umožní dodat do Česka až 3 miliardy kubíků plynu ročně, což je zhruba třetina roční spotřeby.

V září v Česku vyhlásilo bankrot 53 firem

Bankrot v září v Česku vyhlásilo 53 firem. To je o deset míň než předešlý měsíc. Vyplývá to z dat společnosti CRIF. U podnikatelů klesl počet bankrotů na 345, tedy bezmála o padesát míň než v srpnu. Za poslední rok se bankrotы nejčastěji týkaly například firem v zemědělství, lesnictví, ale taky ve vzdělání nebo zdravotní a sociální péči. Naopak nižší počet bankrotů podle statistik zaznamenal obchod a oblast nakládání s nemovitostmi.

Cenu Rudolfa Medka převzali Jan Adamec a Alexej Kelin

Historik Jan Adamec a publicista Alexej Kelin v pražském Klementinu převzali Cenu Rudolfa Medka pro letošní rok. Ocenění vyjadřuje uznání badatelům, kteří se zabývají problematikou dějin střední a východní Evropy. Cenu uděluje Slovanská knihovna spolu se spolkem Ruská tradice.

Cena vznikla v roce 2008 s cílem ocenit osobnosti vědy a kultury bez ohledu na jejich profesní zaměření, kteří se zabývají česko-ruskými, respektive československo-sovětskými vztahy ve 20. století a jejich vývojem. Pozornost se podle organizátorů při udílení ceny věnuje tématům, jako jsou činnost československé legie v Rusku, protinacistický odboj, moderní dějiny Podkarpatské Rusi či podpora demokracie ve střední a východní Evropě.

Jan Adamec je historik a politolog, který se zaměřuje na popularizaci historických témat spojených se studenou válkou a moderními dějinami střední a východní Evropy. Druhým oceněným je elektroinženýr, publicista a komentátor Alexej Kelin. Cenu převezme za mimořádný přínos k uchování historického a kulturního odkazu demokratické části ruské emigrace po roce 1917 a za aktivní zapojení do společenských diskusí o vývoji moderního i soudobého Ruska a východní Evropy.

Zkvalitnění péče o pacienty s mrtvicí v ČR

Lékaři se snaží sjednotit kvalitu péče o pacienty s mrtvicí v celém Česku. Pomáhá jim s tím digitalizace, sdílí data o úspěšnosti léčby mezi regiony v ČR a z více než osmdesáti zemí. Ročně takzvaná mrtvice postihne v Česku 25 000 lidí, přibližně třetina z nich zemře.

Všeobecně je kvalita péče o pacienty v ČR na vysoké úrovni, jsou ale regionální rozdíly. Cílem je zkrátit dobu, za kterou se pacient dostane k odborné péči. Důležité je si uvědomit, že každá minuta znamená zvýšení kvality života pacienta. Čas od příjezdu pacienta do nemocnice do jeho léčby takzvanou intravenózní trombolýzou se nyní podařilo snížit z 67 minut na 22 minut.

Vysoké hodnoty žlučového barviva v krvi chrání před nadváhou i cukrovkou

Lidé, kteří mají vysoké hodnoty žlučového barviva, takzvaného bilirubinu, v krvi mají nižší pravděpodobnost nadváhy, lepší imunitu a menší riziko cukrovky, rakoviny nebo autoimunitních a srdečních nemocí. Podle české studie publikované v časopise *Sport Medicine* je jich proto mezi elitními sportovci dvojnásobně víc než v běžné populaci. Jeden z autorů, Libor Vítek z 1. lékařské fakulty Univerzity Karlovy, v tiskové zprávě o studii uvedl, že to byla více než čtvrtina testovaných mužů a více než sedmina žen.

Syndrom se projevuje občasným zežloutnutím očního bělma nebo kůže, které ale není nebezpečné a nevyžaduje léčbu. Poprvé se objeví nejčastěji ve věku 15 až 30 let. Podle posledních statistik se objevuje asi u 12,6 procenta mužů a 6,7 procent žen. V Česku jich budou s takzvaným Gilbertovým syndromem podle odhadů tisíce.

„Do výzkumu se zapojilo celkem 536 vrcholových sportovců s různým zaměřením, od atletiky, juda, plavání, biatlonu a lyžování až po basketbal nebo volejbal. Mezi nimi

bylo 13,3 procenta žen s Gilbertovým syndromem a celkem 27,7 procenta mužů se stejnou diagnózou,“ uvedl Vítek, který je vedoucím Hepatologické laboratoře Ústavu lékařské biologie a laboratorní diagnostiky na 1. lékařské fakultě UK v Praze.

Dva nové nerosty na seznamu minerálů

V Geoparku Kraj blanických rytířů je při svých výzkumech našli mineralogové z Národního muzea. Minerály dostaly název zvěstovit a argentotetraedrit.

Zvěstovit byl pojmenován podle obce Zvěstov, na jejímž katastru leží místo jeho objevu – lokalita Stříbrnice u Zvěstova. Druhým nově popsáním minerálem je argentotetraedrit, který byl nalezen a popsán nejen na Stříbrnici u Zvěstova, ale také ve slovenské Kremnici a ve švýcarském Legenbachu.

Nově objevený minerál zkoumal mezinárodní tým mineralogů, který předložil návrh na uznání nového minerálního druhu mezinárodní mineralogické komisi pro schvalování nových minerálních druhů. Komise ročně schvaluje několik desítek nových minerálů.

Na území Česka se ale často novinky neobjevují. Naposledy byl objev nových minerálů z tuzemska mezinárodně uznán v roce v letech 2016 a 2017. Šlo o nerosty z příbramských hald a z vrchu Kaňk u Kutné Hory.

Národní geopark Kraj blanických rytířů byl vyhlášen v roce 2014 na pomezí tří krajů – Středočeského, Jihočeského a kraje Vysočina. Geologický podklad tvoří z velké části moldanubikum, které je nejstarším stavebním kamenem Českého masívu.

Podle Jiřího Pavelky z Českého svazu ochránců přírody Vlašim se ukazuje, že národní geopark Kraj blanických rytířů skrývá cenné geologické poklady. „Nové minerály se nenacházejí každý den, a tak můžeme být pyšní, že se takový objev uskutečnil právě na Stříbrnici u Zvěstova,“ uvádí ochránce na webu.

Nálezy minerálů podle nich také dokazují, že vědecké objevy nových druhů organismů či minerálů nejsou výsadou neprobádaných oblastí, ale že je lze učinit i na území Česka s bohatou historií přírodovědného výzkumu.

Třetina světových mikroskopů pochází z Brna

Brno je dlouhodobě jedním ze světových center výroby elektronových mikroskopů. A právě do Brna přijelo na Mezinárodní mikroskopický kongres asi 600 lidí, kde na ně čekal je program v hotelu International a Uměleckoprůmyslovém muzeu, ale také přímo u výrobců. Brněnské továrny pokrývají asi třetinu světové produkce elektronových mikroskopů.

„Cílem akce je spojit významné akademické vědce, výzkumné pracovníky, studenty i zástupce komerční sféry, aby si vyměnili a sdíleli zkušenosti a výsledky výzkumu o všech aspektech mikroskopie,“ uvedl v tiskové zprávě koordinátor akce Vladislav Krzyžánek z Ústavu přístrojové techniky Akademie věd ČR.

Krzyžánek, který je zároveň předsedou Československé mikroskopické společnosti, poukázal na unikátní „mikroskopický ekosystém“ Brna. „V žádném jiném evropském městě nesídlí tolik firem, vědeckých ústavů a univerzit zaměřených na elektronovou mikroskopii,“ zdůraznil.

Držitel Nobelovy ceny Pääbo zkoumal i DNA lovců mamutů z jihu Moravy

Letošní držitel Nobelovy ceny za fyziologii a lékařství, švédský expert na evoluční genetiku Svante Pääbo, se významným způsobem podílel také na výzkumu DNA pravěkých lidí z Dolních Věstonic a Pavlova na jižní Moravě. Jeho tým spolupracuje s Archeologickým ústavem Akademie věd v Brně. „Jeho úspěch také nepřímo potvrzuje mimořádný význam archeologického dědictví regionu pod Pavlovskými vrchy pro poznání úplných počátků lidstva,“ uvedla Sandra Sázellová, specialista na paleoantropologii a pracovníce ústavu.

Populace lovců mamutů na Moravě žila před zhruba 30 000 až 25 000 lety. V letech 2013 a 2016 vědci postupně analyzovali mitochondriální a jadernou DNA jedinců ze světoznámých lokalit Dolní Věstonice II a Pavlov I. Po jejich srovnání s dalšími evropskými nálezy vymezili takzvaný věstonický klast, tedy okruh geneticky blízkých lidí, který se zformoval zhruba před 30 000 lety na Moravě a který se podařilo zachytit také v Itálii či Belgii.

Ocenění pro technika Tomáše Báču

Druhé místo v prestižní soutěži Cena Josepha Fouriera získal Tomáš Báča, který se dlouhodobě zabývá problematikou dronů. Cena je určena pro mimořádně talentované mladé vědce a jejich projekty v oblasti počítačových věd.

Slavnostnímu vyhlášení vítězů předsedá velvyslanec Francie v České republice, spolu s iniciátorem celé akce a nositelem Nobelovy ceny za chemii (1987) Jean-Marie Lehnem. Na organizaci se podílí globální IT firma ATOS se sídlem ve Francii.

Tomáš Báča, který pracuje na ČVUT v Praze, se pomocí dronů věnuje například automatickému sbírání objektů ze země, stavění zdi z cihel nebo lokalizaci a mapováním zdrojů ionizující radiace. Svého prvního robota postavil už na gymnáziu.

Odešel profesor Jiří Kraus

V neděli 23. října 2022 ve věku sedmaosmdesáti let zemřel prof. PhDr. Jiří Kraus, DrSc., bývalý ředitel Ústavu pro jazyk český AV ČR. V ÚJČ pracoval od roku 1964 a jeho lingvistický zájem byl široký – od matematické lingvistiky přes lexikografii až k sociolingvistice, stylistice a rétorice. Široká veřejnost ho znala díky televizním *Diktátům se Zdeňkem Svěrákem*. Za své významné vědecké

dílo obdržel v květnu 2022 od Akademie věd ČR Čestnou oborovou medaili Josefa Dobrovského za zásluhy ve filologických a filosofických vědách.

Osobnost Jiřího Krause připomínají texty publikované v časopisech *Naše řeč* a *Slovo a slovesnost*.

Z historie vědy

V roce 1842 byla v Plzni pod vedením sládky Josefa Grola uvařena **první várka pilsenského piva**.

2. 10. 1852 zemřel **Karel Bořivoj Presl**, botanik, kustod sbírek Národního muzea v Praze, spoluvůdce české přírodovědecké terminologie (* 17. 2. 1794).

10. 10. 1857 zemřel **Josef Ressel**, zaměstnáním lesník, vynálezce lodního (Archimédova) šroubu (* 29. 6. 1793).

8. 12. 1857 byl zřízen zvláštní spolek čili sbor, který poskytoval pomoc jistou a spolehlivou při požárech a všelijakých živelných nehodách – v dnešní době nese název **záchranná služba**.

21. 2. 1902 zemřel **Emil Holub**, lékař a cestovatel (* 7. 10. 1847).

12. 11. 1952 byla založena Československá akademie věd.

ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ & ZDRAVÍ

Mendelova univerzita se zaměří na větrolamy

Na obnovu větrolamů, tedy tradičních krajinných prvků s významnou protierozní funkcí, se zaměří vědci z Agronomické fakulty Mendelovy univerzity v Brně. Chtějí vyhodnotit jejich účinnost a přijít s doporučením, jak je nejlépe využívat v současné krajině zasažené klimatickou změnou, suchem, větrnou erozí i degradací půdy, oznámila mluvčí univerzity Tereza Pospíchalová.

Větrolamy vznikaly na českém území v polovině minulého století. „Zakládání souvisí s kolektivizací zemědělství, scelováním pozemků a centrálním plánováním struktury krajiny. Předtím plánování a optimalizace větrolamů v dnešním pojetí v podstatě nebylo potřeba, krajina byla pestrá a členitá, jelikož odrážela vlastnické vztahy k pozemkům,“ uvedla Hana Středová z fakultního ústavu aplikované a krajinné ekologie. Životnost větrolamů vysazovaných před více než půlstoletím se chýlí ke konci. Kvůli rychlému dosažení protierozního efektu je tvořily dynamicky rostoucí, ale poměrně krátkověké dřeviny. Proto je čas přistoupit k jejich obnově.

Znečišťovatelé loni vypustili více karcinogenů

Ekologické organizace Arnika a Hnutí Duha loni v Česku zaznamenaly meziroční nárůst vypouštění rakovinotvorných a mutagenních látek. Vzrostly i emise skleníkových plynů a rtuti, naopak poklesla množství látek nebezpečných pro vodní organismy nebo emise plynů způsobujících kyselou srážku.

Neratovická Spolana je už poosmé největším znečišťovatelem, pokud jde o vypouštění látek poškozujících lidské zdraví. Zástupci ekologů a expertní organizace Frank Bold na setkání s médii v Praze představili žebříčky za rok 2021, které čerpají z dat Integrovaného registru znečišťování (IRZ). Mezi největší znečišťovatele patří podle ekologů zejména provozy z Ústeckého, Moravskoslezského a Pardubického kraje. Středočeská Spolana Neratovice patří do skupiny Orlen Unipetrol vede ve vypouštění karcinogenů při výrobě PVC a dalších surovin k přípravě plastů i emisích látek s mutagenními účinky.

Nejdůležitější při nákupu potravin je pro Čechy cena

Pro lidi v Česku je při nakupování potravin jednoznačně nejdůležitější cena a následně složení, naopak nejméně důležitý je obalový materiál. Důležitost ceny přitom proti loňsku výrazně vzrostla, zřejmě kvůli letošnímu zdražování. Z aktivit prospěšných pro životní prostředí si Češi nejčastěji na nákup nosí vlastní tašku a ve své domácnosti třídí běžný odpad. Naopak nejméně často nakupují zeleninu a ovoce do opakovaně použitelných sáčků u omezují jízdy autem. Na základě svého průzkumu to uvedlo Centrum pro výzkum veřejného mínění. Cenu jako nejdůležitější parametr při nákupu potravin označilo 51 procent dotázaných, pro 21 procent je hlavním hlediskem složení. Se 17 procenty následuje původ potravin a s pěti procenty velikost balení. „Zbývajícími dvěma hlediskům – způsobu chovu/pěstování potravin nebo jejich surovin a obalovému materiálu – nepřikládají lidé při nakupování příliš velkou důležitost,“ uvedli autoři průzkumu.

Vědci objevili u stromů gen sucha

Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti (VÚLHM) objevil u některých stromů gen sucha. Vědci tak dokážou vypěstovat dřeviny odolnější vůči suchu. Ústav také spustil projekt, kdy hledá směs dřevin, která bude nejlepší pro zalesnění holin po kůrovci.

Genetikou se zabývá útvar biologie a šlechtění lesních dřevin. „Čteme genomy stromů. Hledáme gen, který řídí procesy ovlivňující odolnost stromů vůči suchu, což je velmi důležité. Už jsme schopni u některých druhů dřevin identifikovat v genomu řetězci konkrétní sekvenci, která je zodpovědná za řízení odolnosti vůči suchu,“ řekl Jan Řezáč, vedoucí lesnického informačního centra VÚLHM na Lesnickém dni v hlubockém Muzeu lesnictví, myslivosti a rybářství.

Gen sucha je zásadní pro výsadbu. Vědci dokážou vybrat třeba u smrku ztepilého jedince odolné vůči suchu. „Jsme schopni je identifikovat, sesbírat z nich osivo a vypěstovat geneticky různé populace, odolnější vůči suchu,“ řekl Řezáč. Ústav to nabízí jako službu vlastníkům lesů; z rozborů zjistí, které sesbírané osivo je vhodné. Také doporučuje, ze kterých stromů je dobré osivo sbírat.

Výborný stav lesů v Krkonoších

Lesy v Krkonošském národním parku (KRNAP) jsou v nejlepším stavu za posledních několik set let. Podle aktuální inventarizace lesů je na území KRNAP téměř 18 milionů stromů. Kůrovcovou kalamitu z minulých let se podařilo v Krkonoších natolik zbrzdit, že by neměla představovat pro krkonošský lesní ekosystém větší riziko, řekl ČTK mluvčí Správy KRNAP Radek Drahný.

Od roku 2010 Správa KRNAP ve větší míře zaznamenává pozitivní jevy, a to zmlazování lesů a posilování takzvaného spodního patra lesa. „Naši předkové udělali z dnešního pohledu a se současným poznáním, jak les funguje, mnoho chyb. Mnohé se snažíme odstraňovat a věřím, že naši potomci budou shovívavě hodnotit vše, co dnes podnikáme, aby zdejší lesy byly zdravé a stabilní,“ uvedl ředitel Správy KRNAP Robin Böhnisch.

Hospodaření v lesích KRNAP je založeno na přirozené obnově místo umělých výsadeb. Rozloha lesů na české straně Krkonoš je zhruba 37 000 hektarů. Jsou domovem více než šedesáti druhů dřevin, převažuje smrk ztepilý.

V Česku žije kolem sto tisíc lidí v sociálně vyloučených lokalitách

Zhruba polovina z nich se potýká s nevyhovujícími podmínkami bydlení. Ukazuje to výzkum Agentury pro sociální začleňování spadající pod ministerstvo vnitra. Řešením by mohl být zákon o podpoře bydlení. Česko ho bude mít nejdříve za dva roky.

Z výzkumu, který Agentura pro sociální začleňování provedla v letech 2020 a 2021 u asi dvou tisíc domácností, vyplývá, že každá pátá rodina ve vyloučených lokalitách žije v domech, do kterých zatéká. Polovina respondentů také uvádí, že žije v přelidněných bytech. Jako další problémy uvádějí nedostatek soukromí, znečištěné okolí, shnilá okna či podlahy.

Podle Zuzany Korecké z Agentury pro sociální začleňování se proto obyvatelé vyloučených lokalit snaží trávit větší čas venku. „U těch dospívajících je tam pak ztráta soukromí. Děti také tráví čas na ulici, protože v bytech je tolik lidí, že se tam v podstatě může jen přespávat, vařit, jíst,“ popisuje.

Autor analýzy Petr Lang upozorňuje, že děti si z takového prostředí mohou odnést nejen zdravotní následky, se kterými se budou potýkat po zbytek života, ale nevhodné životní podmínky mohou také vést k replikaci sociálního vyloučení.

Největší počet sociálně vyloučených lokalit je v Ústeckém kraji. Následují kraj Moravskoslezský, Středočeský kraj, Olomoucký a Karlovarský.

Agentura na svém webu uvádí, že dobrý příklad řešení této situace představuje město Chomutov. V roce 2019 začalo za využití dotace z operačního programu vykupovat byty od soukromých vlastníků a využívat je pro sociální bydlení. „Díky tomu z trhu s nemovitostmi zmizely byty, které by jinak skončily u obchodníků s chudobou – ti na kvalitu bydlení zpravidla nehlédí. Ruku v ruce s výkupem bytů jde i sociální práce s novými nájemníky,“ uvádí agentura.

Kvalitu bydlení sociálně vyloučených rodin by měl podle agentury zlepšit zákon o podpoře bydlení, na kterém teď pracuje ministerstvo pro místní rozvoj s ministerstvem práce a sociálních věcí. „Zákon má definovat role obcí, krajů a státu, zajistit dlouhodobé financování palety již vyzkoušených nástrojů, kterou budou moci obce využít pro řešení potřeb svých občanů. Mezi nimi jsou i garance pro soukromé majitele bytů nebo takzvaná kontaktní místa pro bydlení,“ přiblížila mluvčí ministerstva pro místní rozvoj Veronika Hešíková.

Zákon, který začne platit nejdříve ve druhé polovině roku 2024, vychází podle ministra pro místní rozvoj Ivana Bartoše (Piráti) ze zahraničních vzorů. Zmínil Vídeň a její sociální a nájemní byty. Ministr také podotkl, že norma nebude jen zákonem o sociálním bydlení. „Chceme dát obcím nástroj, aby řešily dostupnost bydlení dávno před tím, než se na věc díváme jako na problém na pomezí bydlení a sociální práce. Sociální bydlení je pouze jedna část,“ uvedl.

Nový web na pomoc s prevencí sebevražd

Odborníci z Národního ústavu duševního zdraví (NUDZ) vytvořili nový web, který má pomoci s prevencí sebevražd. V ČR podle nich chybí snadno dostupná platforma, kde by lidé mohli najít komplexní informace. V tuzemsku v dřívějších letech počet sebevražd klesal, v posledních letech stagnuje.

Podle odhadů Světové zdravotnické organizace je sebevražda globálně příčinou jednoho ze sta úmrtí, loni v ČR spáchalo sebevraždu 1 221 lidí. Minulý rok v ČR v důsledku sebevražedného jednání zemřelo 966 mužů a 255 žen. U mužů coby nejčastější způsob sebevraždy zůstává oběšení, následují zastřelení se a skok z výšky. U žen je nejčastějším způsobem oběšení, následují sebeotrávení a skok z výšky. Podle údajů Českého statistického úřadu je stabilně měsícem s nejvyšším počtem zaznamenaných sebevražd březen, nejkritičtějším dnem v týdnu pak pondělí.

Počet stotisícových měst v Česku se snížil

Praha je stále nejlidnatějším městem v Česku. Metropole má zhruba milion a 280 tisíc obyvatel. Ukazují to data Českého statistického úřadu ke konci roku 2021. Právě za loňský rok přibýlo v hlavním městě bezmála 16 tisíc obyvatel. Naopak nejméně obyvatel loni ubylo Ostravě – skoro dva a půl tisíce. Přesto je Ostrava stále třetím nejlidnatějším městem v Česku. Druhé je Brno a čtvrtá Plzeň. Více než stotisícovou populaci disponoval ještě Liberec. Historická Olomouc jen těsně ztratila status stotisícové metropole. Nejmenší město z hlediska počtu obyvatel je Přebuz na Sokolovsku, kde loni žilo 77 lidí. Méně než tisíc obyvatel pak mělo v Česku celkem třiatřicet z celkového počtu 608 měst.

Manuál Mendelovy univerzity pomůže vlastníkům lesů pěstovat kvalitní porosty

Mendelova univerzita v Brně připravuje manuál pro vlastníky lesů v České republice a v Rakousku. Poradí jim, jak se chovat při kůrovcové kalamitě, problémech se suchem, větrem nebo ohněm. Řada těchto rizik totiž nezná hranice a včasný zásah může podle vědců snížit případné škody. Někteří vlastníci lesů v příhraničních regionech ale mnohdy tyto informace nemají, vysvětluje přínos manuálu mluvčí univerzity Tereza Pospíchalová. Manuál by měl být hotový ještě letos.

V brněnské botanické zahradě poprvé vykvetl stoletý kaktus, kvete jen den

V botanické zahradě v Brně letos poprvé vykvetl více než stoletý kaktus, velký exemplář druhu echinokaktus Grusoniův. Pro kvetení si shodou okolností vybral rok, kdy Botanická zahrada Přírodovědecké fakulty Masarykovy univerzity v Kotlářské ulici slaví 100 let existence. Květy ale zůstávají otevřené jen krátce – jediný den. „Vykvetl jeden ze dvou největších exemplářů, které v expozici kaktusů a sukulentů pěstujeme. Nejsou staré přesně 100 let, ale o trochu více. Byly zařazeny do sbírek při založení zahrady v roce 1922 a to už nebyly úplně maličké,“ popsala pracovnice zahrady Hana Ondrušková.

Echinokaktus patří mezi pěstitele k oblíbeným druhům. Díky výrazným žlutým trnům mu přezdvívají zlatá koule, anebo také stolička pro tchýni. Obvykle dorůstá výšky a šířky kolem jednoho metru. Ve volné přírodě je vzácný, přímo ohrožený, v botanických zahradách se mu daří dobře.

ZOO Dvůr Králové opraví nádrž pro krokodýly

Safari Park Dvůr Králové nad Labem chystá opravu poslední nádrže v pavilónu Vodní světy. Umístí do ní mláďata tří vzácných krokodýlů štítnatých. Zatím v pavilónu Vodní světy od letošního srpna žije dospělá samice krokodýla štítnatého, kterou ZOO získala na konci roku 2020 ze španělské Valencie. Tři malé krokodýly štítnaté ZOO získala letos na jaře z Francie. Zatím žijí v zázemí ZOO, kde je chovatelé nedávno spojili k sobě. Na přelomu října a listopadu začne oprava poslední nádrže Vodních světů, do které se následně přemístí. V době příchodu do ZOO krokodýli měřili 60 až 80 centimetrů a dosud povyrostli o pět až šest centimetrů.

Pavilón Vodní světy ZOO přestavěla nákladem téměř 16 milionů korun v roce 2020. Vybuodovala v něm nové nádrže, v nichž ukazuje například život v africkém jezeře Malawi. V jedné z nádrží žijí krokodýli čelnatí. Základ chovu krokodýlů štítnatých by měla položit devatenáctiletá samice. Dvoumetrový plaz žil do srpna v zázemí ZOO a přivýkal si na nové prostředí.

V Safari Parku Dvůr Králové se narodili vzácní levhartí perští

V Safari Parku Dvůr Králové nad Labem se po osmi letech narodili vzácní levhartí perští. Za posledních dvanáct měsíců se mláďata levhartů perských v jiné ZOO na světě nenarodila. Matkou dvojčat je tříletá samice Banu, kterou dvorská ZOO získala loni v červnu ze ZOO v Kolíně nad Rýnem v Německu. Cílem přesunu bylo obnovit chov těchto vzácných šelem ve Dvoře Králové. V safari parku se samice spojila s geneticky cenným sedmiletým samcem, kterého ZOO získala v roce 2017 z ruského Soči. Samec Arkhyz je nepříbuzný ostatním levhartům perským v Evropě. „Dva mladí samci jsou s ohledem na genetický původ rodičů pro evropský chov velmi cenní,“ uvedli dvorští chovatelé. Právě velká míra příbuznosti jednotlivých zvířat je velkým problémem pro zachování populace levhartů perských v zajetí. „Ačkoli dříve byli levhartí perští v zoologických zahradách poměrně rozšířeni, postupně vymizeli a zůstali takřka jen v těch evropských,“ uvedl mluvčí ZOO. Podle světové databáze ZIMS chová levharty perské ve světě pětadvacet zoologických zahrad.

Nový pavilón goril v ZOO Praha

Návštěvníkům pražské zoologické zahrady se představí nový pavilón goril, který nese název Rezervace Dja. Lidé se mohou těšit na zvířecí obyvatele pavilónu i atmosféru tropického deštného pralesa. Poprvé se v Praze veřejnosti představí i gorilí samice Duni, dcera slavné Moji, která se v roce 2004 stala prvním gorilím mládětem narozeným v České republice.

Pavilón Rezervace Dja v pražské Troji obývá šestičlenná skupina goril. Pětadvacetiletý samec Kisumu z Rakouska se

má v Praze stát vůdčím samcem skupiny a má zajistit pokračování chovu goril. V expozicích pavilónu jeho návštěvníci uvidí rovněž guerézy pláštíkové, kočkodany, křečkomyšši nebo kalony egyptské.

Rostliny v pavilónu byly vybrané tak, aby odpovídaly oblastem, kde gorily v přírodě žijí. Život venkovanů v zemi ve střední Africe zase přiblíží autentické artefakty ve školní třídě v pavilónu či figuríny, masky a sošky, které vytvořili domorodci.

ARCHEOLOGIE

Nález zlatého diadému na Opavsku

Několik tisíc let starý šperk o váze 600 gramů našel před pár dny zemědělec, který na Opavsku sklízel řepu. Diadém z doby bronzové přišel poctivě odevzdat do opavského muzea. Nález podle zákona náleží Moravskoslezskému kraji, šperk tedy skončil ve sbírkách Muzea v Bruntále, jehož zřizovatelem je kraj.

Zlatý diadém z doby bronzové z Opavska

Odborníci na základě první zběžné prohlídky usuzují, že diadém byl ozdobou svého majitele ve střední až mladší době bronzové. Vyroben je s největší pravděpodobností z ryzího zlata. „Na první pohled se jedná o skutečně cenný nález. Je skvělé, že se nálezce zachoval poctivě a šperk bezprostředně odevzdal muzeu. Nálezci patří poděkování a samozřejmě i odměna ve výši deseti procent znaleckého odhadu,“ informoval náměstek hejtmana Lukáš Curylo. Odměnu dostane nálezce poté, co bude šperk posouzen a naceněn.

Zlatý diadém se skrýval několik tisíc let těsně pod zemským povrchem, muž ho našel v září na soukromém pozemku po sklizni řepy.

„Pro každého muzejníka je takový objev velkou událostí. Nález je teprve prvním krokem v dlouhém procesu, který nás teď čeká. Bude nutné nechat šperk ošetřit a zadat zpracování posudku, který určí kulturně-historickou hodnotu předmětu. Ten se stane součástí sbírek našeho muzea,“ dodala ředitelka Muzea v Bruntále Ema Havelková. Návštěvníci si budou moci šperk v muzeu prohlédnout nejdříve na konci příštího roku. (mk)

Rondel ve Vinoři je starší než Stonehenge

Vědci zkoumají rondel v pražské Vinoři, který byl vybudovaný téměř před 7 000 lety. „V Evropě se nachází asi kolem dvou stovek. V samotné ČR jich je asi pětatřicet. Z toho v Čechách pětadvacet na devatenácti lokalitách. Na Moravě jich je deset na osmi lokalitách,“ připomněl vedoucí terénního výzkumu Miroslav Kraus, který působí v pražském Archeologickém ústavu AV. Rondely mívají průměr 30 až

220 metrů. Vinořský rondel má průměr 55 metrů a je neobvyklý svým půdorysem, je totiž jeden z mála, který má tři vstupy. Archeologický tým překvapily i zachovalé pozůstatky palisádových žlábků, do kterých byla zapuštěná dřevěná konstrukce.

Jedinečný je podle odborníků i rozsah probíhajícího terénního výzkumu. Cílem je odhalit asi 90 procent celkového půdorysu, a to je pro archeologii mimořádná příležitost. V Evropě se takto odkrylo jen kolem deseti rondelů. Právě rozsah průzkumu vědcům umožní odebrat vzorky pro datovací a další přírodovědné analýzy z různých částí stavby, dodal Miroslav Kraus. České rondely jsou o 1 500 let starší než slavný Stonehenge. Největší ve střední Evropě je u Kolína.

„Bylo by fajn, kdyby se nám povedlo jej přesně datovat. Zatím ty rondely, které byly zkoumány a bylo z nich možné odebrat vzorky na datování pomocí radioaktivního karbonu, tak rozptýl jejich užívání je mezi lety 4900 až 4600 před Kristem. Takže bychom chtěli zjistit určitě něco k dataci a jejich funkci, abychom věděli, k čemu něco tak monumentálního mohlo sloužit.“ Jak dodal archeolog Jaroslav Řídký z Archeologického ústavu, první objevy rondelů jsou známy už z druhé poloviny 19. století, ale málokdo tušil, o co se jedná. Byly většinou blízko sídlišť.

„Ale rondely se neobjevují na všech sídlišťích. Když se jedná o lépe archeologicky prozkoumanou krajinu, tak je nacházíme v určitých rozestupech, třeba po sedmi, deseti kilometrech, docela pravidelně. To znamená, že ta sídlišťe, kde rondely jsou, měla asi nějakou centrální funkci pro širší okolí. Spíše se zdá pravděpodobnější, že se na výstavbě rondelů podíleli i lidé z okolních sídlišť. Takže tam musel být někdo, kdo ty lidi motivoval nebo přinutil k tomu, aby se na těch stavbách podíleli. Znovu to ukazuje, a tím je i výjimečný ten objekt v dané době, že existoval někdo, kdo měl nějaký vyšší status, nebo nějakou funkci, kterou dokázal tímto způsobem využít.“

Pozůstatky rondelů archeologové objevili například i na území Německa, Slovenska, Rakouska, Polska a Maďarska.

Rondel ve Vinoři experti objevili už v osmdesátých letech při stavbě inženýrských sítí. Při předchozích průzkumech vědci například zjistili, že severovýchodně od rondelu leží neolitické sídliště, které bylo obývané zhruba 300 až 400 let.

DOPRAVA

Dopravci budou mít na příští rok zajištěnu elektřinu na pohon vlaků

Železniční dopravci budou mít na příští rok zajištěný dostatek elektrické energie na pohon osobních i nákladních vlaků. Stejně tak se nemusejí obávat nedostatku elektřiny provozovatelé městské hromadné dopravy. Během setkání představenstva Svazu dopravy v Pardubicích to řekl novinářům ministr dopravy Martin Kupka (ODS). „Objem elektřiny je rezervovaný a je garantovaná i výše, strop pro zajištění veškeré trakční energie, a to nejen pro samotnou železnici, ale i pro tramvaje u dopravních podniků, pro trolejbusy a pro metro,“ uvedl Kupka. Ministr počítá s tím, že takto bude zajištěn rok 2023, další roky bude řešit v následujících měsících i podle toho, jak se bude vyvíjet cena energií.

Strojvůdcům vadí časté poruchy

Strojvůdcům v Česku nejčastěji vadí poruchy na vlcích či železniční infrastruktuře. V provozu se s nimi setkává až 60 procent z nich, a to i několikrát do měsíce. Práci jim komplikuje také vysoká administrativní zátěž nebo špatné zázemí pro odpočinek. Vyplývá to z průzkumu mezi tuzemskými strojvedoucími, který na tiskové konferenci představil ministr dopravy Martin Kupka (ODS). Stát proto bude důsledněji kontrolovat kvalitu údržby vlaků, zároveň chce zpřehlednit provozní předpisy a zlepšit podmínky pro strojvůdce.

Závady na vozidle uvedlo jako častý problém 60 procent strojvůdců, mezi nimi například poruchy na klimatizaci nebo drobné závady při jízdě. Poruchy či výluky na železnici pak komplikuje práci 45 procentům strojvůdců.

Téměř 38 procent strojvůdců zařadilo mezi časté problémy i špatné zázemí pro odpočinek. To je podle nich ve špatném nebo zanedbaném stavu, případně nevybavené. Více než polovinu strojvedoucích pak trápí rozsah a komplikovanost provozních předpisů. Třetině strojvedoucích vadí skladba směn a nedostatečný čas na přípravu. Směny jsou podle nich mnohdy nelogicky složené, několikrát do měsíce pak strojvedoucí podle dotazníku nemají dostatek času na přípravu vozidla.

V Praze budou po 50 letech jezdit trolejbusy

Na lince vedoucí z Letňan do Čakovic již začal zkušební provoz. Jezdit se bude zatím pouze o víkendech, provoz zajistí vůz zapůjčený z Hradce Králové. Infrastrukturu pro trolejbusovou linku začal pražský dopravní podnik budovat letos v lednu. Plánovaná trasa začne už na Palmovce a povede přes Prosek a právě Letňany do Čakovic. Celkové předpokládané náklady by měly podle DPP dosáhnout 284 milionů korun.

Po nové trati bude jezdit trolejbusová linka číslo 58, která nahradí autobusovou linku 140. Trolejbusy budou z trolejí napájeny asi polovinu trati, ve zbytku využijí energii z trakčních baterií. Podle ředitele DPP Witowského se intenzivně pracuje i na přeměně linky 119, která vede na Letiště Václava Havla.

Výstavba dálnice do Rakouska se zdrží kvůli bažinám

Jihočeská část dálnice D3 od Třebonína k hranicím s Rakouskem bude zřejmě hotová v roce 2026. Je to o rok později, než dosud Ředitelství silnic a dálnic (ŘSD) uvádělo. Silničáři narazili na problémy s bažinatým terénem v úseku Kaplice nádraží – Nažidla. ŘSD předpokládá, že ho dokončí právě až v roce 2026. O rok dříve by mohla být hotová část od Nažidel k hranicím s Rakouskem, začít stavět ji chtějí silničáři koncem příštího roku.

Téměř dvanáctikilometrový úsek Kaplice nádraží – Nažidla s odhadem nákladů 6,25 miliardy Kč bez DPH chce stát začít stavět příští podzim. „Je tam trošku komplikace, ne úplně vhodné geologické prostředí, jsou tam bažiny. Děláme tam podrobné geologické průzkumy. Měli jsme obrovské problémy dostat se na pozemky, které mají být pro dálnici. Dělali jsme tam přístupové trasy, propadalo se nám to, museli jsme to sanovat,“ řekl Mátl.

Vysokorychlostní železnice do Berlína a Vídně

Dopravní prioritou pro Českou republiku pro následující období je vybudování vysokorychlostního železničního spojení z Berlína přes Prahu a Brno do Vídně a propojení Vídně a Varšavy přes Česko. Před neformálním jednáním ministrů dopravy EU v Praze to uvedl český ministr Martin Kupka (ODS). Podle něj na evropské páteřní železniční síti TEN-T chybí celá řada úseků, zejména těch přeshraničních. Jejich dobudování bude znamenat najít peníze jak na evropské, tak i národní úrovni, uvedl. Vedle českého spojení s Německem, Rakouskem a Polskem jde mimo jiné o vysokorychlostní propojení Lyonu a Turína, Madridu a Paříže, Amsterdamu a Berlína nebo napojení železničních sítí Ukrajiny a Moldavska.

Nejkrásnější železniční trať na území Prahy

Svémi kořeny sahá do roku 1868. Měří osm kilometrů a překonává výškový rozdíl přes 90 metrů. Díky tomu dostala trať také svůj název – podle rakouské horské železnice Semmeringbahn. Pražský Semmering je chráněn jako kulturní památka. Byl postaven v letech 1868-1872 kvůli dopravě uhlí a dřeva do Prahy a byl součástí tehdejší trasy Smíchovské společné nádraží – Hostivice. Je také označován jako jediná „pražská horská dráha“.

Původně měla trať sloužit pouze pro nákladní dopravu, záhy po jejím zprovoznění se tam ale rozjely i vlaky pro osobní přepravu lidí. Provoz nákladní dopravy byl zahájen 3. července 1872, osobní 16. září téhož roku. Pražský Semmering se stal brzy cílem výletníků. Na začátku devadesátých let minulého století měla ale trať namále, mluvilo se o jejím zrušení. Renesanci zažila v době povodní v roce 2002, kdy částečně sloužila jako náhrada za zaplavené metro. Od rozsáhlé rekonstrukce v roce 2018 už patří Pražský Semmering mezi tratě, na kterých narostl počet vlaků v posledních letech několikanásobně.

Denně tudy projede celá řada vlaků, opravdovým zážitkem jsou ale zejména nostalgické jízdy historických souprav. Vlak startuje na nádraží na Smíchově a konečnou má v Hostivicích. Cestující si tak může vychutnávat pohledy na četná pražská zákoutí a může se seznámit s různými stavebními slohy a urbanistickými celky. V poslední době se mluví o tom, že Správa železnic zvažuje elektrizaci Pražského Semmeringu. Trať prý má velký potenciál být jednou z hlavních tras pro zásobování Letiště Václava Havla.

Z historie pražského urbanismu

27. 10. 1787 bylo zahájeno označování pražských ulic a náměstí německo-českými názvy na omítkách na nárožích.

30. 11. 1967 byl vydán zákon o hlavním městě Praha, který s platností od 1. 1. 1968 připojil k území hlavního města jedenadvacet obcí Středočeského kraje.

15. 10. 1972 byla zrušena poslední trolejbusová linka v Praze (č. 51 Stadion Jih – Vršovice – Bělocerkevská).

4. 12. 1992 bylo historické centrum Prahy zapsáno na Seznam světového dědictví UNESCO.

2. 12. 1997 byl otevřen Strahovský tunel v Praze. Jeho výstavba trvala dvanáct let a v době zprovoznění byl nejdelším silničním tunelem v České republice.

UDALOSTI

Tragická strelba v centre Bratislavy

Hlavným mestom otriasla správa o strelbe pred zábavným podnikom. K strelbe na Zámockej ulici v Bratislave došlo v stredu 12. októbra vo večerných hodinách. Na mieste zomreli dvaja mladí muži, 26-ročný Juraj V. a 23-ročný Matúš H. Zranená bola aj jedna žena, ktorú previezli do nemocnice. Páchateľ vyčkával asi 40 minút v ich blízkosti pred podnikom, kde sedeli. Stav ženy nie je vážny, utrpela strelnú ranu v oblasti dolnej končatiny. Páchateľ, iba 19-ročný Juraj K., z miesta činu ušiel. Polícia po ňom intenzívne pátrala, využila pri tom aj psovodov, čln či vrtuľník. Vo štvrtok ráno ho našli mŕtveho. Podľa dostupných informácií spáchal samovraždu zastrelením sa. Páchateľ použil dve strelné zbrane patriace jeho otcovi, ktoré mal v legálnej držbe. Rodičia budú čeliť zodpovednosti za to, že po čine údajne vedeli, čo sa stalo, no políciu nezavolali.

Špeciálny prokurátor Daniel Lipšic uviedol, že pravdepodobným motívom bola nenávisť k osobám inej rasy či inej sexuálnej orientácie. Zatiaľ nič nenasvedčuje tomu, že by strelec obete poznal. Bar Tepláreň, pred ktorým sa čin udial, je známym podnikom pre ľudí s inou sexuálnou orientáciou. Majiteľ podniku Roman Samotný uviedol, že podobného skutku sa obávali už dlhšie. Strelba bola podľa neho vedomý útok na LGBTI+ komunitu a bezpečnosť Slovenska. Komunita je neustále napadaná nielen verejnosťou, ale i politikmi. Prípado vyšetruje Národná kriminálna agentúra. Verejnosť ubezpečila, že zachová nulovú toleranciu k akejkoľvek forme násillia, šikany či nenávisti. Slovenská informačná služba informovala, že ihneď po čine prijala všetky dostupné opatrenia vedúce k identifikácii páchatela. Premiér Eduard Heger (OLANO) kontaktoval šéfa SIS Michala Aláča. Bude s ním hovoriť aj o tom, či tajná služba monitorovala prejavy útočníka na sociálnej sieti a ako postupovala. Bezprostredne po identifikácii páchatela bolo zistené, že sa na internete nenávisťne vyjadroval voči sexuálnym a národnostným menšinám a prechovával predsudky voči židovskej komunite. Svoje názory zhrnul v manifeste, ktorý zverejnil na internete. Podľa predbežných zistení bol ovplyvnený najmä zahraničnými krajne pravicovými a antisemitickými internetovými stránkami a vyzdvihoval teroristické činy notoricky známych strelcov z Ameriky a Nového Zélandu.

Bol žiakom Školy pre mimoriadne nadané deti a gymnázia v bratislavskej mestskej časti Nové Mesto. Podľa školy neprejavoval na vyučovaní radikálne či nenávisťné názory. Pôsobil ako tichý, ústretový a nekonfliktný typ. Presné podrobnosti o čine a páchatelovi a jeho smrti zatiaľ neboli zverejnené.

Dav ľudí sa zišiel v Bratislave na demonštrácii s názvom Zostávame v uliciach – Antifašistický pochod mestom, ktorá sa konala v reakcii na vraždu. Zámerom organizátorov bolo vyjadriť solidaritu s príslušníkmi inej sexuálnej orientácie a odmietnuť queerfóbiu, rasizmus, nacionalizmus, antisemitizmus a fašizmus. Po vystúpení rečníkov na Námestí SNP sa skandujúci dav vydal smerom k parlamentu. Účastníkom sa prihovorili napríklad blízki zavraždeného Juraja a Matúša, historik Ivan Kamenec či predstavitelia študentského spolku Light. Zastúpenie mala aj antifašistická

Prezidentka Zuzana Čaputová a majiteľ podniku Roman Samotný

organizácia Povstanie pokračuje, feministická iniciatíva Nebudeme ticho a queer organizácia Saplinq. Rečníci vyslovili aj konkrétne požiadavky. Predstavitelia spolku Light žiadali napríklad prijatie legislatívnych zmien, ktoré zaručia ľuďom s inou sexuálnou orientáciou všetky práva vyplývajúce z európskych a medzinárodných ľudskoprávných dokumentov, ako aj právo uzavrieť manželstvo a právo adoptovať si deti aj pre páry rovnakého pohlavia alebo rodu. Na zhromaždenie dohliadali spoločne štátna a mestská polícia. Priebeh zhromaždenia hodnotí polícia ako pokojný.

Diskusia o anonymite na internete a právach LGBT+

Podpredsedníčka vlády a ministerka investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR Veronika Remišová (Za ľudí) a poslanec Národnej rady SR a podpredseda Smeru-SD Ladislav Kamenický sa zhodli, že anonymné diskusie na sociálnych sieťach či pod článkami by sa mali skončiť. Kamenický v diskusnej relácii RTVS *Sobotné dialógy* uviedol, že je potrebné zamedziť anonymným príspevkom a komentárom na internete. „Nevidím absolútne žiaden prínos, aby si pod článkami ľudia išli ventilovať svoje nenávisťné prejavy k akejkoľvek komunite,“ pridala sa Remišová. Tvrdí, že sa to nedá ani čítať, to isté sa podľa nej deje aj na sociálnych sieťach. Mnohé z anonymných profilov na sociálnych sieťach sú podľa Kamenického politické profily a šíria nenávisť. „Ja som za to, aby nebola anonymita, nech sa vie, kto čo napíše. Ale nemôže to byť o tom, že niekto bude mať patent na rozum a bude určovať, čo ľudia na sociálnych sieťach môžu, alebo nemôžu písať,“ povedal.

Obaja odsúdili útok, ktorý sa stal na Zámockej ulici v Bratislave. Každý človek podľa ministerky musí urobiť krok k zblíženiu. Kamenický aj Remišová odmietli prejavy nenávisti a odsudzujú nenávisť voči komukoľvek na Slovensku. Kamenický má však výhradu voči tomu, že sa téma politizuje. Celú záležitosť je potrebné podľa neho vyšetriť. Upozornil, že ak sa bude téma politizovať, môže nastať presný opak a spoločnosť sa bude ešte viac polarizovať. „Situácia je na Slovensku vypätá a je potrebné ju upokojiť,“ uviedol.

V televíznej relácii *V politike* na TA3 na tému diskutovali aj poslanec OĽaNO György Gyimesi, poslankyňa Jana Bittó Cigániková (SaS) a poslanec Erik Tomáš (nezaradený, Hlas). Gyimesi nedávno predkladal zákon o zákaze vešania dúhových vlajok na administratívnych budovách. Zákon v parlamente neprešiel. Poslanec v relácii povedal, že

ľuďom z LGBTI komunity oveľa viac pomôžu zákony o de- dení, nahliadaní do zdravotnej dokumentácie či čerpaní PN ako dúhová vlajka vejúca na štátnej budove. Gyimesi zároveň povedal, že je za to, aby školy viedli deti k tolerancii. „Nielen k LGBTI komunite, ale ku všetkým menšinám,“ dodal. Poslankyňa a dlhoročná zástankyňa práv sexuálnych menšín Jana Bittó Cigániková z SaS v emotívnom prejave vyzvala Gyimesiho, aby podporil zákon predložený v parlamente, ktorý zavádza inštitút partnerského spoluzitia. Bittó Cigániková si myslí, že už nestačia len gestá a prázdne slová. Poslanec Erik Tomáš (nezaradený, Hlas) je zásadne proti politizácii témy okolo LGBTI. Myslí si, že hovoriť o tolerancii je namieste. Považuje však za potrebné rozprávať aj o konzervatívnych hodnotách či tradičnej rodine. Podľa Tomáša je potrebné prijímať legislatívu, ktorá by obmedzila nenávisťné prejavy na internete. Diskutujúci sa zhodli, že za šírenie nenávisťi na internete treba rovnaké tresty ako mimo internetu. V reakcii na udalosti sa za prijatie registrovaných partnerstiev postavili aj Ján Budaj z OĽANO a Boris Kollár zo Sme rodina. Strana Hlas by podporila návrh SaS o spolužití.

Nový minister zahraničí SR Rastislav Káčer

Nový minister zahraničia Rastislav Káčer potvrdil kontinuitu slovenskej zahraničnej politiky vo vzťahu k agresii proti Ukrajine. Urobil to v New Yorku na stretnutí s rezortnými kolegami z členských krajín EÚ. „Potvrdil som kontinuitu slovenskej zahraničnej politiky vo vzťahu k agresii proti Ukrajine a zdôraznil som potrebu udržania európskej jednoty v boji proti agresorovi, ako aj v prípade úsilia

vyrovnať sa s dosahmi tohto konfliktu v potravinovej a energetickej oblasti,“ povedal Káčer po rokovaní.

Káčer je dlhoročný skúsený špičkový diplomat, ktorý dáva dôraz na význam členstva Slovenska v EÚ a v NATO, na čom záleží aj hlave štátu. Káčer má za sebou niekoľko rokov pôsobenia na poste veľvyslanca aj v dvoch susedných štátoch. Najprv bol v Maďarsku, neskôr v Česku (v Prahe od jesene minulého roku).

Minister zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky Rastislav Káčer rokoval v piatok 14. októbra 2022 vo Viedni so spolkovým ministrom pre európske a medzinárodné záležitosti Rakúskej republiky Alexandrom Schallenbergom. „Rakúsko je pre nás viac ako len sused. Na ľudskej, hodnotovej, politickej a ekonomickej blízkosti chceme stavať ešte užšiu spoluprácu v regióne.“

Vodič pod vplyvom alkoholu spôsobil rozsiahlu nehodu v Bratislave

Bratislava zažila len s odstupom niekoľkých dní hneď dve tragédie. Na autobusovej zastávke Zochova v smere z centra Bratislavy do Petržalky narazilo v nedeľu 9. októbra večer osobné auto do davu čakajúcich ľudí. Spolu si nehoda vyžiadala päť obetí. V nedeľu večer potvrdili na mieste šty-

ri obeť, v pondelok na poludnie informovala bratislavská krajská polícia na sociálnej sieti o piatej obeti. V nemocnici podľahla zraneniam 21-ročná študentka. Celkovo bolo po nehode zranených šesť ľudí, z toho dvaja v kritickom stave. Dvaja pacienti po nehode na bratislavskej zastávke Zochova sú v kritickom stave a umelom spánku. „Títo pacienti bojujú o život, naši zdravotníci robia všetko pre ich záchranu,“ povedala hovorkyňa Univerzitetnej nemocnice Bratislava Eva Kliská. Do UNB previezli siedmich pacientov z nehody. Ďalší dvaja pacienti sú podľa hovorkyne stredne ťažko zranení. Dvoch, ktorí mali ľahšie poranenia, po ošetrovaní prepustili do domácej liečby. Po príchode na miesto udalosti museli hasiči vyslobodzovať osoby z vozidla aj spod vozidla.

Vodič, ktorý narazil v noci do autobusovej zastávky a zabil 5 ľudí, bol v aute so synom a po nehode sa k policajtom správal agresívne, informovala televízia Joj. Na mieste mu namerali 1,6 promile alkoholu v krvi. „Musíme mať nulovú toleranciu k alkoholu za volantom a vyjadrujem presvedčenie, že opitý vodič nevyviazne len s podmienkou,“ napísal predseda parlamentu Boris Kollár. Takúto dopravnú nehodu kvalifikuje zákon ako usmrtenie. Ak vodič zabiť viac ako dvoch ľudí pod vplyvom alkoholu, ide o najprísnejší odsek a hrozí za to 7 až 12 rokov.

Vodičom, ktorý vrazil do ľudí na zastávke v Bratislave, bol generálny sekretár Deaflympijského výboru Slovenska Dušan Dědeček. V aute ako spolujazdec mal sedieť aj jeho syn Lukáš Dědeček, ktorý je v tomto výbore kontrolórom. Obaja boli pod vplyvom alkoholu, pričom vodič už bol niekoľkokrát stíhaný za dopravné priestupky. Dědeček starší bol v medzičase zo svojho postu vo výbore odvolaný.

Prípravné konanie v rámci vyšetrovania tragickej nehody v Bratislave bude dozorovať prokurátor Krajskej prokuratúry Bratislava pod dohľadom prokurátora generálnej prokuratúry. Informoval o tom sám generálny prokurátor Maroš Žilinka. „Orgány prokuratúry garantujú zákonné vyšetrenie tragédie, ktoré povedie k spravodlivému potrestaniu vinníka. Výkon dozoru nad zákonnosťou prípravného konania bude vykonávať prokurátor Krajskej prokuratúry Bratislava pod dohľadom prokurátora generálnej prokuratúry,“ napísal Žilinka.

Jednou z obetí na zastávke v Bratislave bol študent informatiky na Slovenskej technickej univerzite. „Je smutné, že to spôsobila hrubá nezodpovednosť a tupá arogancia jednotlivca. Musíme sa proti takýmto prejavom rázne postaviť a nedovoliť, aby ďalej devastovali našu spoločnosť,“ povedal rektor Oliver Moravčík v súvislosti s nehodou a opitým vodičom. Rektor rodinám a blízkym spolu s vedením univerzity vyjadril úprimnú sústrasť. Miesto, kde sa stala nehoda, je tradičná prestupná zastávka študentov, ktorí smerujú na fakulty a internáty do Mlynskej doliny.

Obvineného vodiča najprv prepustili a mali ho súdiť na slobode, avšak Krajský súd v Bratislave následne rozhodol o vzatí Dědečka do väzby. Vyhovet tak čiastočne sťažnosti prokurátora proti pôvodnému rozhodnutiu Okresného súdu Bratislava I.

Prieskum popularity politikov prekvapil

Z prieskumu agentúry Focus pre televíziu Markíza, ktorý zrealizovali od 21. septembra do 27. septembra na vzorke 1009 respondentov, vyplýva, že najdôveryhodnejším

spomedzi politických lídrov je poslanec Národnej rady SR a líder mimoparlamentného Hlasu-SD Peter Pellegrini. Dôveruje mu 41 percent a nedôveruje 58 percent ľudí. Na druhom mieste v prieskume skončila prezidentka Zuzana Čaputová, ktorej vyjadrilo dôveru 40 percent a nedôveru 59 percent opýtaných. Na treťom mieste sa umiestnil poslanec a líder Smeru-SD Robert Fico s dôverou na úrovni 33 percent a nedôverou 65 percent. Predsedovi Národnej rady SR Borisovi Kollárovi (Sme rodina) dôveruje podľa výsledkov prieskumu 26 percent a nedôveruje 72 percent opýtaných. Europoslanec Milan Uhrík z mimoparlamentnej Republiky má dôveru 25 percent a nedôveru 60 percent ľudí. Líder mimoparlamentnej SNS Andrej Danko si získal dôveru 22 percent občanov, nedôveruje mu 74 percent opýtaných. Premiér Eduard Heger (OLANO) má 22-percentnú dôveru a 78-percentnú nedôveru respondentov. Poslancovi a predsedovi SaS Richardovi Sulíkovi dôveruje podľa prieskumu 20 percent a nedôveruje 79 percent opýtaných ľudí. Predseda mimoparlamentného Progresívneho Slovenska Michal Šimečka má dôveru 19 percent a nedôveru 53 percent opýtaných. Po ňom nasleduje šéf mimoparlamentného hnutia KDH Milan Majerský. Tomu dôveruje 17 percent a nedôveruje 55 percent respondentov. Vicepremiérke a predsedníčke Za ľudí Veronike Remišovej vyjadrilo dôveru 15 percent a nedôveru 83 percent respondentov. Ďalším v poradí je líder LSNS Marian Kotleba s dôverou 12 percent a nedôverou 86 percent respondentov. Predseda mimoparlamentnej strany Aliancia Krisztián Forró má dôveru deviatich percent a nedôveru 48 percent opýtaných. Ministrovi financií a lídrovi OLANO Igorovi Matovičovi dôveruje osem percent opýtaných a nedôveruje 91 percent.

Novoopozičná strana SaS nechce rokovať o voľbách so Smerom a krajnou pravou

Strana SaS nebude o predčasných voľbách rokovať so Smerom-SD ani tzv. extrémistami. Liberáli to oznámili po rokovaní poslaneckého klubu. „So stranou Smer či kotlebovcami určite nepovedieme žiadne rokovanie o predčasných voľbách,“ povedal podpredseda SaS Branislav Gröhling. Na takéto rokovanie nevidí SaS dôvod. „Jednak pre zásadné programové rozdiely a tiež pre politickú minulosť Roberta Fica, ktorý dopustil, že všadeprítomná korupcia počas jeho vládnutia prakticky pohltila celú spoločnosť,“ upresnil Gröhling. Dodal, že rokovať nebudú ani s Robertom Ficom, Marianom Kotlebom a Milanom Mazurekom.

SaS v súvislosti s konaním predčasných volieb pripomenul taktiež nutnosť zmeny Ústavy SR, ktorá predčasné voľby vo svojej aktuálnej podobe neumožňuje. Novela ústavy je už v parlamente. SaS by podporila v druhom čítaní návrh prezentovaný stranou Sme rodina, ak by bol akceptovaný pozmeňujúci návrh SaS. „Odmietame však podporiť návrh, ktorý predložil Tomáš Taraba z kandidátky LSNS. Je teda zrejme, že zmena ústavy na vypísanie predčasných volieb tak potrebuje v prvom rade zhodu medzi demokratickými stranami. Na to však určite nepotrebujeme rokovať s Robertom Ficom,“ uzavrel predseda SaS Richard Sulík.

„V SaS nevie pravá ruka, čo robí ľavá. Ešte pred pár dňami chcel Sulík rokovať so stranou Smer-SD o predčas-

Richard Sulík, predseda SaS

ných voľbách, ale po dvoch fackách od Ondreja Dostála a Jany Bittó Cigánikovej na poslaneckom klube sa zaradil do šíku podporovateľov Matoviča a Hegera,“ reagoval na sociálnej sieti líder Smeru-SD Robert Fico. Sulík podľa neho potvrdil, že bude vládu podporovať do roku 2024 a bude brániť predčasným voľbám. V prípade patovej situácie pri presadzovaní zákonov sa za predčasné voľby postavila aj koalíčná strana Sme rodina predsedu parlamentu Borisa Kollára.

Odbory reagujú na výpovede tisícok zdravotníkov

Lekárske odborové združenie začiatkom októbra informovalo, že výpovede podalo najmenej 2 100 lekárov. Lekárski odborári už dlhšie avizovali podanie výpovedí ako znak nesúhlasu s aktuálnymi podmienkami v systéme. Ministerstvo je presvedčené, že ku skutočnému odchodu lekárov nedôjde. Snaha dohodnúť sa je podľa neho na oboch stranách. Šéf Lekárskeho odborového združenia Peter Visolajský má vystúpiť na parlamentných výboroch pre zdravotníctvo, ako aj pre financie a rozpočet. Pre TASR to potvrdili ich predsedovia Jana Bittó Cigániková a Marián Viskupič (obaja SaS).

O vystúpenie na výboroch požiadal sám Visolajský. Ako odborár chce s poslancami prerokovať požiadavky, ktoré majú podľa neho zabrániť personálnemu kolapsu slovenských nemocníc. Upozornil, že je najvyšší čas začať reálne rokovať, pretože výpovedné lehoty lekárov uplynú k 1. decembru. Vláda podľa neho ignoruje problémy zdravotníctva a ministerstvo zdravotníctva namiesto riešení hľadá výhovorky. „Ubehol viac ako týždeň od podania dvoch tisícov výpovedí lekárov a vláda stále nemá riešenie pre slovenské nemocnice,“ dodal.

Bittó Cigániková spresnila, že odborárov si vypočuje buď na najbližšom výbore, alebo k tomu urobí samostatné stretnutie. „Výbor Národnej rady SR pre financie a rozpočet umožní pánovi Visolajskému, aby vystúpil,“ skonštatoval Viskupič. Šéf odborárov sa chce stretnúť tiež s predsedom parlamentu Borisom Kollárom (Sme rodina). Visolajský dlhodobo varoval pred nespokojnosťou lekárov a neochotou kompetentných o zlepšenie situácie v zdravotníctve. Podľa neho je prístup rezortu a samotného ministra zdravotníctva Lengvarského nevšímavý a pre systém, chod nemocníc a pacientov nebezpečný.

RTVS a Český rozhlas rozširujú spoluprácu

Rozhlas a televízia Slovenska (RTVS) a Český rozhlas sa dohodli na rozšírení rozhlasovej spolupráce a kultúrnej výmeny. Dohodu o spolupráci podpísali v Olomouci generálny riaditeľ RTVS Luboš Machaj a generálny riaditeľ Českého rozhlasu René Zavoral pri príležitosti medzinárodného festivalu rozhlasovej tvorby Prix Bohemia Radio. TASR o tom informoval Stanislav Čačko zo sekcie komunikácie RTVS. „Český rozhlas je dlhodobo našim najbližším partnerom a s pánom generálnym riaditeľom sme sa dohodli, že pripravíme budúci rok viac programov tak, aby čeština znela na Slovensku a slovenčina v ČR,“ uviedol Machaj.

RTVS a Český rozhlas došli k záveru, že najbližšie tri roky budú ako členovia Európskej vysielacej únie (EBU) rozvíjať bilaterálne vzťahy v oblasti rozhlasového vysielania. Obe participujúce strany sa podľa Čačka ďalej zaviazali ku každoročnej výmene hudobných telies a interpretov i k usporiadaniu spoločných koncertov v hudobnej dramaturgii programových služieb pre mladých poslucháčov. „Som presvedčený, že pre slovenských poslucháčov a najmä pre mladšiu generáciu je dôležité počuť v našom vysielaní slovenčinu, pretože história našich krajín i našich inštitúcií je neodmysliteľne spätá. Verím, že naše spoločné kultúrne dedičstvo budeme naďalej rozvíjať aj v budúcom roku, keď Český rozhlas, ale aj niekdajší Československý rozhlas oslávi svoje storočné výročie,“ dodal Zavoral.

Najbližším spoločným projektom oboch inštitúcií bude Vianočný koncert Českého rozhlasu a RTVS, ktorý sa uskutoční v utorok 6. decembra v Havířove.

Česko pokračuje s kontrolami na svojich hraniciach so Slovenskom

Stav z predošlých týždňov zrejme pretrvá aj po 28. októbri. Povedal to v nedeľu český minister vnútra Vít Rakušan v relácii *Otázky Václava Moravca* v Českej televízii. Česká vláda môže podľa jeho slov hraničné kontroly – zavedené z dôvodu zvýšeného prílevu utečencov – predĺžiť ešte o mesiac, a to do 28. novembra. Rakušan však nevyvylúčil možnosť, že hraničné kontroly bude nutné predĺžiť aj po tomto dátume. Na ďalšie predĺženie by už ale Česko podľa jeho slov potrebovalo súhlas na úrovni Európskej únie. ČR preto pripravuje podklady na rokovania s Európskou komisiou, uvádza stanica ČT24 citujúc Rakušana.

Kontroly zatiaľ podľa českého ministra prinášajú výsledky, avšak razantný pokles migrácie by bol podľa neho zázrakom. Zavedenie kontrol na česko-nemeckých hraniciach sa podľa Rakušana momentálne neplánuje. Do ČR prichádzajú podľa jeho slov cudzinci najmä zo Sýrie, ktorí využívajú Česko ako tranzitnú krajinu a chcú cez ňu pokračovať do ďalších krajín EÚ.

Česká polícia začala od polnoci z 28. na 29. septembra vykonávať kontroly po celej dĺžke štátnych hraníc so Slovenskom, a to na 27 bývalých hraničných priechodoch i na tzv. zelenej hranici. K takémuto kroku pristúpilo pre zvyšujúci sa počet utečencov, ktorí cez územie SR a ČR prechádzajú do Nemecka a Rakúska. Pôvodne boli kontroly ohlásené na desať dní, no neskôr ich Praha predĺžila o ďalších 20 dní, prinajmenšom do 28. októbra. Kontroly na hraniciach so Slovenskom s rovnakým termínom, predĺžením i odôvodnením zaviedlo aj Rakúsko.

Verejnosť kritizuje ministra vnútra Romana Mikulca z OLANO za to, že nezaviedol podobné hliadky na hranici s Maďarskom, odkiaľ prevádzajúci na Slovensko prichádzajú. Mikulec takého počínanie ako aj kontroly v rámci EU označil za zbytočné.

KULTÚRNE PODUJATIA

Vianočné trhy 2022 Bratislava

24. 11. 2022 – 21. 12. 2022, Hlavné a Františkánske námestie, Bratislava

Po dvojročnej pandemickej prestávke sa budú konať lokálne vianočné trhy, ktorým na Západnom Slovensku dominujú najmä tie bratislavské. Predvianočný čas je v Bratislave neodmysliteľne spájaný s rozžiarenými ulicami, vianočnými stromčekmi a stánkami plnými dobrôt a remeselných výrobkov. V Bratislave budú vianočné trhy prebiehať na od 24. novembra do 21. decembra na Hlavnom námestí, Hviezdoslavovom námestí, Františkánskom námestí, Primaciálnom námestí a na Nádvorí Starej radnice. Na Hlavnom námestí nájdeme tradične pódium s kultúrnym programom, stánky s občerstvením, darčekom a lahôdkami, ktorých bude viac ako 70 z celkového počtu 100 stánkov v Bratislave. Na Františkánskom námestí sa môžeme tešiť na klzisko, gastro stánky a stánky charitatívnych organizácií. Sortiment vianočného občerstvenia tvorí napríklad cigánska pečienka, pečené klobásy, masný chlieb s cibuľou, pagáče, husacie a kapustné lokše, kapustnica, varený punč, víno, grog. Maškrtné jazýčky osloví drobné pečivo, oplátky, medovníky, med alebo vianočná medovina. Drevo, sklo, koža, prútie, šúpolie, včelí vosk sú materiály, z ktorých sa vyrábajú predávané úžitkové a dekoračné umelecké predmety. Vianočné trhy sú každoročne doprevádzané hudobnými a tanečnými vystúpeniami.

Čaro Vianoc pod hradom Trenčín 2022 – Vianočné remeselné trhy

25. 11. 2022 – 23. 12. 2022, Schaubmarov Mlyn v Pezinku, Pezinok-Cajla

Mlyn v Pezinku, Pezinok-Cajla a tovary, ktoré súvisia s Vianočnými sviatkami (napr. vianočná výzdoba, ozdoby na stromček, imelo, ručne zhotovované výrobky – opasky, papuče, čiapky, rukavice, keramika; med, mäsové výrobky, cukrárenské výrobky, pečivo, atrakcie pre deti – vozenie na koníkoch – to všetko nájdete na vianočných remeselných trhoch. Predaj v remeselných stánkoch bude od 10:00 do 19:00 v termíne od 27. 11. do 22. 12. Predaj občerstvenia od 10:00 do 22:00 hod. v termíne od 27. 11. do 23. 12. Všetky remeselné výrobky a potraviny sa budú môcť baliť len do papierových obalov.

Adventná Nitra 2022

26. 11. 2022 – 23. 12. 2022, Nitra

Cyklus podujatí s vianočnou tematikou je zameraný na navedenie vianočnej nálady v uliciach mesta a v priestoroch chrámov a nitrianskych kultúrnych inštitúcií. Každoročne príchodom Mikuláša sa slávnostne otvára Nitrianske vianočné mestečko so svojou neopakovateľnou atmosférou, nitrianskym dreveným betlehemom, množstvom stánkov s vianočným tovarom a bohatým kultúrnym programom.

Terchovské Vianoce 2022 Bratislava – 11. ročník**09. 12. 2022, Bratislava**

Po zrušení predstavenia, ktoré spôsobila pandémia v rokoch 2020 a 2021, sa presúva podujatie na rok 2022. Veríme, že 9. decembra 2022 bude možné stretnúť sa vo svete, keď ľudia budú môcť znova slobodne chodiť po uliciach, horách, neohraničene navštevovať kultúrne a všetky ostatné podujatia, hlavne stretávať sa medzi sebou. Táto slávnosť sa pravidelne odohráva v Terchovej každoročne už viac ako 40 rokov. So svojim folklórnym pásmom, zviazaným so sviatkom Vianoc sa predstavia hudobníci z Terchovej. Ani na Terchovských Vianociach 2022 nebude chýbať jedinečný nástroj slovenskej ľudovej kultúry, slovenské kultúrne dedičstvo zapísané do UNESCO, fujara, na ktorú muzikanti z Terchovej tiež zahrajú. V tento rok sa v Bratislave znova predstavia Terchovské Vianoce vo Veľkom evanjelickom kostole, ktorý tomuto sviatku poskytuje dokonalú atmosféru. Táto atmosféra bude úplne jedinečná, sviatočná. Akustika i priestor tohto jedinečného kostola ešte zvýšia celkový zážitok z folklóru, pokory a pokoja.

Okrem uvedených podujatí sa konajú aj vianočné trhy a zimné akcie na nasledovných miestach: 03. 12. 2022 Vianočné opekance a Mikulášsky večierok 2022 Zvolenská Slatina, 03. 12. 2022 Požehnanie mladých vín 2022 Šenkvice, 06. 12. 2022 – 31. 12. 2022 Banskobystrické Vianoce 2022, 09. 12. 2022 – 10. 12. 2022 Vianočné zastavenie – vianočné trhy Modra 2022, 10. 12. 2022 Malé vianočné trhy 2022 Moravský Svätý Ján, 10. 12. 2022 Zabíjačka 2022 Veľké Orvište, 10. 12. 2022 Šenkvičské vianočné trhy a Súťaž vo varení kapustnice 2022, 10. 12. 2022 Vianočné trhy 2022 Leopoldov, 10. 12. 2022 Vianočné trhy 2022 Zohor, 10. 12. 2022 Vianočné trhy 2022 Nitrianske Pravno.

Výstava Gisela Weyde: Od Atény k Hére**do 14. 12. 2022, Pálffyho palác, Bratislava**

Gisela Leweke-Weyde bola kunsthistorička, maliarka, grafička, archeologička, publicistka a reštaurátorka. Má obrovské zásluhy v oblasti medzivojnového výtvarného umenia a viaceré prvenstvá jej patria aj v iných oblastiach. Bola prvou ženou, ktorá v roku 1921 získala doktorát v odbore klasickej archeológie na univerzite vo Viedni. Ako prvá žena od roku 1953 pracovala ako (pomocná) kustódka v Mestskom múzeu v Bratislave. Práve pri kustódskej práci si uvedomila veľký význam sprostredkovania znalostí o umení mládeži.

Na jej podnet sa preto v múzeu 25. februára 1928 uskutočnila prvá takzvaná muzeálna hodina, čiže prvá aktivita muzeálno-pedagogického charakteru na Slovensku, ktorú Weyde aj sama viedla. Weyde publikovala vyše 150 článkov a vedeckých štúdií v oblasti histórie umenia a ochrany pamiatok. Vyšli jej viaceré knihy s témou bratislavských umelcov a pamiatok, ktoré upozorňovali na hodnoty mesta Bratislava, a stala sa prvou zanietenou bojovníčkou za zachovanie týchto architektonických a umeleckých skvostov mesta.

Na základe nového výskumu je k dispozícii aj bibliografia jej prác. Popri všetkých svojich aktivitách bola Weyde aj aktívnou účastníčkou komunitného života. Už na začiatku roka 1922 vystúpila ako prvá kunsthistorička v bratislavskom Toldyho kruhu s prednáškou na tému Antické grécke umenie a 28. októbra 1922 ako prvá prednášajúca žena vôbec v bratislavskom nemeckom vedeckom spol-

ku Uránia. Mimoriadne aktívne sa zapájala aj do spolkového života Bratislavského umeleckého spolku, v roku 1928 sa stala prvou predsedníčkou bratislavskej filiálky Medzinárodného zväzu priateľov mladých dievčat (Fédération internationale des amies de la jeune fille), ktorý založili v roku 1877 v švajčiarskom meste Neuchâtel s cieľom chrániť mladé ženy na cestách pred sexuálnym zneužívaním. Keďže ani po piatich rokoch pôsobenia v bratislavskom Mestskom múzeu Weyde nedostala stále miesto a z mizerného platu sa nedokázala užívať, odišla študovať reštaurátorstvo do nemeckého Halle, kde sa 9. decembra 1929 vydala za Fritza Lewekeho a rozhodla sa venovať predovšetkým rodine. Svoju životnú dráhu charakterizovala svojím príznačným svojským humorom ako cestu modrej pančuchy ku gazdinej, resp. ako púť od Atény k Hére.

Výstava *Ludia a mesto. Dejiny Bratislavy* do 26. 3. 2023, Apponyiho palác, Bratislava

Výstava *Ludia a mesto. Dejiny Bratislavy* predstavuje obraz mesta a jeho obyvateľov a obyvateľiek od konca 13. storočia po 90. roky 20. storočia. Udalosti, osobnosti dejín a začlenenie mesta do štátnopolitického rámca prezentuje prostredníctvom časovej osi v úvode. Morfológiu Bratislavy interpretujú architektonicko-urbanistické štruktúry (Mesto v hradbách, Mesto otvárajúce sa, Mesto rozrastajúce sa a Mesto na dvoch brehoch) doplnené geografiou priestoru, ktorú vytvára rieka Dunaj a podoby právneho postavenia mesta. Zásadným prvkom výstavy je priblíženie životného štýlu obyvateľov a obyvateľiek (anonymných, ale aj konkrétnych) prostredníctvom artefaktov spojených s ich profesiou, predmetov každodennosti či archívnych prameňov dokladajúcich ich statusové a sociálne rozvrstvenie.

Neobmedzená exteriérová expozícia:**Vodárenské múzeum**

Exteriérová expozícia múzea je zameraná na prezentáciu vodárenskej techniky v prírodnom prostredí v tesnej blízkosti Vodárenskej záhrady a múzea. Exponáty dopĺňa prírodné jazierko s oddychovým dreveným mólom. V areáli expozície sú umiestnené dve pitné fontány a prírodný malý amfiteáter.

Exponáty pochádzajú z viacerých objektov BVS a znázorňujú rôzne fázy vo vodárenskom procese – od výroby a distribúcie vody až po odvedenie odpadovej vody kanalizáciou a jej následné čistenie. Najpočetnejšie zastúpenie majú exponáty z objektu čerpacej stanice a vodojemu Baníkova v Karlovej Vsi.

Vodojem 1. tlakového pásma s kapacitou 10 000 m³ a príslušná čerpacia stanica boli postavené v roku 1967. V rokoch 2015-2018 bol objekt kompletne zrekonštruovaný. Z pôvodnej čerpacej stanice sa vo vonkajšej expozícii nachádzajú dve čerpadlá, spätná klapka a zasúvadlový uzáver. Do vodojemu Baníkova je voda dodávaná prevažne z hlavnej čerpacej stanice v Karlovej Vsi a pochádza z vodného zdroja Sihot. Z čerpacej stanice č. 4 umiestnenej na Sihoti pochádza náš ďalší exponát – čerpadlo z nízkotlakovej časti. Najväčším exponátom, a zároveň vstupnou bránou, je časť moderného kanalizačného potrubia DN 2800 pochádzajúceho z veľkej investičnej akcie – rekonštrukcie kanalizačného zberača A VIII., ktorá prebiehala v dvoch etapách v rokoch 2013-2016 v Karlovej Vsi.

Medzi ostatnými exponátmi sa nachádza aj zdvíhacie kavalové čerpadlo z ČOV Bratislava – Vrakuňa, Historický liti-
nový poklop hydrantu a stavidlo pre vodnú nádrž z Mest-
ských lesov v Bratislave.

Virtuálna prehliadka múzea Arthura Fleischmanna

Múzeum Mesta Bratislavy pripravilo pre návštevníkov on-
line virtuálnu prehliadku Múzea Arthura Fleischmanna.
Múzeum prezentuje život a dielo bratislavského rodáka,
sochára Arthura Fleischmanna. Stála expozícia zachytená
pohyblivým objektívom predstavuje kolekciu zachovaných
keramických diel z autorovho raného tvorivého obdobia aj
výber sochárskych prác.

<http://www.muzeum.bratislava.sk/muzeum-arthura-fleischmanna>

Virtuálna prehliadka Múzea farmácie

Múzeum Mesta Bratislavy pripravilo virtuálnu prehliadku
Múzea farmácie. Toto múzeum sa nachádza v bývalej le-
kární na prízemí barokového meštianskeho domu, v lekár-
ni U červeného raka. Táto prehliadka dáva online návšte-
vníkom možnosť pozrieť si časť expozície lekárne zvanú ako
„oficína“ a historickú časť Starého Mesta v tesnej blízkos-
ti Michalskej veže.

www.muzeum.bratislava.sk/muzeum-farmacie-lekare-n-u-cerveneho-raka

Virtuálna prehliadka Múzea zbraní

Múzeum Mesta Bratislavy pripravilo virtuálnu prehliadku
Múzea zbraní, ktoré sa nachádza v Michalskej veži. Náv-
števníci múzea si tak online môžu prezrieť expozície naj-
starších zbraní a zbraní z 1. svetovej vojny. Okrem pre-
hliadky zbraní táto virtuálna prehliadka poskytuje aj pa-
noramatický pohľad z Michalskej veže na mesto, a okolie
vstupu do múzea z Michalskej ulice.

www.muzeum.bratislava.sk/muzeum-zbrani-michal-ska-veza

KNÍŽNÉ TIPY

Juraj Červenák: *Zakliaty kláštor* (Artis Omnis)

Šarkan sa vracia. Po trinástich rokoch v zámorí, kde bo-
joval vo vojne Severu proti Juhu a strážil zákon v západ-
nom pohraničí, mieri Adam Šarkan naspäť na rodný Ge-
mer. Jeho sestra Júlia ho prosí o pomoc s pátraním po svo-
jom manželovi. Zeman Henrich Belohorský totiž záhadne
zmizol počas hľadania bájneho pokladu červených mní-
chov niekde v horách za Jelšavou. Stopa vedie aj na faru
v neďalekých Drienčanoch, kde sa k výprave pripoja miest-
ny znalec povestí Pavol Dobšinský a jeho pastorkyňa Zuza-
na Kráľovičová. Cestou vysvitne, že Henrichovo zmiznutie
by mohlo súvisieť s nedávnym prepadnutím zásielky peňa-
zí pre správu coburgovského panstva. A čosi vie aj obáva-
ný barón Horváth, ktorý vlastní dom zakázaných poteše-
ní a vraj pakuje s pochybnými živlami. *Zakliaty kláštor* je
prvým románom z cyklu *Šarkanove poklady*. Dobrodruž-
ný príbeh s prvkami detektívky, westernu a gotického ho-
roru sa dostáva do rúk čitateľov s ilustráciami úspešné-
ho výtvarníka Michala Ivana. Juraj Červenák: „Tento román
mi zrel v hlave vyše dvanásť rokov a viackrát menil záplet-
ku i žánrové zaradenie. Spočiatku malo ísť o mysterióznu

detektívku s Dobšinským v úlohe vyšetrovateľa a motívmi
z jeho rozprávok, hlavne tých temnejších. Neskôr som sa
začal pohrávať s myšlienkou na dobrodružný príbeh o in-
dianajonesovskom hľadaní pokladu, ktorého hrdinom by
bol navrátiliec z Ameriky, akýsi gemerský pištoľník. Jedného
dňa som sa rozhodol, že tieto dva námety spojím do jednej
poriadne divokej zmesi ... a tak vznikol *Zakliaty kláštor*.“

Michaela Ella Hajduková: *Germánka* (Motýl, 2022)

New York, 1958. Deliu Divine, vychádzajúcu hviezdou fil-
mového plátna, nájdu na jej narodeniny v hotelovej izbe
v bezvedomí. Pokúsila sa o samovraždu. Jej život bol plný
lesku, novinárov a večierkov. Na prvý pohľad bola šťast-
ná mladá žena. Pozlátko však padá, keď sa ocitne na psy-
chiatrickom oddelení bez spomienok na svoj predošlý ži-
vot. Overené liečebné metódy zlyhávajú, a tak na scénu
prichádza nevrly psychiater so záľubou vo zvláštnych me-
tódach. Delia sa chytá slamky, aby si spomenula na vlast-
nú minulosť, a tak doktor začína sériu sedení, v ktorých sa
vďaka hypnóze vracia mladá herečka späť. Nemá však tu-
šenie, že návrat bude viac ako bolestivý. Cesta vedie do
Nemecka do obdobia druhej svetovej vojny k dievčatám
a chlapcom z Hitlerjugend, ale aj za brány koncentračné-
ho tábora či medzi vzbúrencov, kam patrí aj Deliin starší
brat. Znesie Delia šokujúce zistenie, že je rebelskou dcé-
rou veliteľa koncentračného tábora Sachsenhausen? Pre-
čo zaprela svoj pôvod? A prečo každý rok oslavuje fiktívne
narodeniny namiesto tých skutočných? Príbeh, v ktorom
Berlín dostáva novú tvár, za ktorú bojuje celá generácia
mladých v Hitlerjugend. *Germánka* je jednou z nich. Verí
vo vodcove ideály o veľkolepej Germánii. Tie však postup-
ne padajú do prachu a umierajú spolu s tisíckami mladých
ľudí v boji za vodcove sny.

Peter Šloser: *Hlava ako dôkaz* (Ikar, 2022)

Zločin, akých na Slovensku nebolo viac než prstov na jed-
nej ruke. Pokoj v kúpeľnom meste naruší nebezpečný zlo-
činec. Objektom jeho záujmu sú ženy a najmä obsah ich
kabeliek. Nastane deň, keď sa v ňom pri jednom z prepa-
dov naštartujú chemické procesy a stratí kontrolu nad svo-
jím konaním. Nahé telo obete objaví v kroví náhodný sve-
dok a rieka Váh vyplaví novú mŕtvolu. Pred elitnými poli-
cajtmí z Policajnej kriminálnej agentúry sa vynorí niekoľko
otázok. Kto je piešťanský fantóm? Komu patrí telo vylove-
né z rieky a prečo mu vrah odstránil. Julo Tvrdý bude opäť
čeliť nástrahám policajných krivákov s policajným prezi-
dentom na čele. Nečestných mužov zákona opantala chuť
peňazí a čoraz viac sa zabávajú do bahna korupcie. Po-
môžu policajní agenti čestným policajtom objasniť spá-
chané zločiny? Autor nás vo svojej piatej knihe vŕhne do
deja, v ktorom pred rokmi priamo účinkoval.

Katarína Gillerová: *Výnimočná* (Slovenský spisovateľ, 2022)

Katarína Gillerová je obľúbená slovenská autorka, ktorá
má na svojom konte už dvadsaťjeden kníh. Jej najnovší
román opäť ponúka pútavý dej s prekvapujúcimi zvratmi
a témy, ktoré chytia za srdce každú ženu. Nesmierny obdiv,
ktorý pätnásťročná modelka Diana pociťuje k fotografovi
Alanovi, jej pomáha prekonať bolesť spôsobenú otcovým
odchodom od rodiny. Ich vzťah neskôr prerastie do vášni-
vej lásky. Napriek tomu, že Alan sa nechce viazať, Diana

dosiahne, že začnú spolu žiť a narodí sa im dcérka. Alan si vo vzťahu kladie tvrdé podmienky, no mladá žena sa cíti šťastná a je ochotná splniť milovanému mužovi každé jeho želanie. Po čase do ich života zasiahne tragická nehoda v otcovej novej rodine a Diana sa ocitne pred životnou výzvou: zabudnúť na nenávisť a pomôcť tým, čo to potrebujú. Nie vždy sa jej však dostáva zaslúženého uznania. Sklamaná Diana sa preto rozhodne odísť a pátrať v rodinnej histórii spred desaťročí. Vďaka tomu na povrch vyplávajú nielen šokujúce udalosti v jej vlastnej rodine, ale aj príbehy ľudí, ktorých chamtivosť a nešťastie viedli na začiatku 20. storočia ku kriminálnym činom nebyvalého rozsahu.

Adriana Macháčová: *Omyly a dohry* (Ikar, 2022)

Vo svojom najnovšom románe sa Adriana Macháčová pokúša odhaliť dôvody, prečo aj v spočiatku šťastných rodinách nezostáva po rokoch miesto pre vzájomnú úctu a porozumenie. Laura už v detstve veľmi ťažko znášala napätie premenlivého vzťahu svojich rodičov. Po smrti otca sa s matkou odcudzili, pretože Laura jej nevie odpustiť vzťah s iným mužom. Zmäkne, až keď matka ochorie. Anna sa túži zbaviť temných spomienok a odhalí dcére tajomstvo, ktoré ju dlho ťažilo. Matkinu priznanie otriaslo Lauriným svetom; nevie, čo si má o ňom myslieť, a preto sa rozhodne pátrať.

Václav Neuer: *Medzi nebom a zemou* (Ikar, 2022)

Každému sa môže stať, že sa stretne s niečím, čomu nechce uveriť alebo čo zo zásady odmieta pochopiť. Podobnou situáciou sa spúšťa sled udalostí, ktorý vedie k ďalšiemu vyšetrovaniu vrchného komisára Ledeckého a jeho kolegov z bratislavského oddelenia vražd. Mladá žena využije deň otvorených dverí na Krajskom riaditeľstve policajného zboru v Bratislave a oznámi vraždu. Dávne tajomstvo a mŕtvolu ukrytá v cudzom hrobe by mali byť dostatočným dôvodom na zahájenie vyšetrovania. Problém je, že informáciu získala oznamovateľka od poškodenej až po jej smrť a komunikácia so záhrobím nie je práve šálkou kávy žiadneho z detektívov. Ako sa však ukáže, nie je také dôležité, čomu veria policajti, ale čomu je ochotný uveriť vrah. Ťažkým zranením na to doplatí jediná žena Ledeckého tímu Jana Novotná. Vražda oznamovateľky a ťažké zranenie policajtky sú už viac než reálny dôvod na rozbehnutie pátrania. Ledeckému sa tak predčasne končí dovolenka a musí sa ujať prípadu plného mystických odkazov a šifier. Objasniť prípad je o to ťažšie, o čo hlbšie siahajú jeho korene do minulosti. Presvedčí nadriadených, že práve jeho vyšetrovacía verzia je tá správna?

Marta Fartelová: *Blázon do teba* (Motýl, 2022)

Alica žije vysnený život väčšiny žien. Má príťažlivého, úspešného a bohatého manžela, dve zdravé a krásne deti a podiel v prosperujúcej rodinnej firme. S rodinou bývajú v prominentnej štvrti a ona má priestor na to, aby sa mohla naplno venovať svojim deťom, spoločným rodinným priateľom, ale aj svojim záľubám. No každá rodina má svoje tajomstvá a často nikto netuší, čo sa odohráva za zavretými dverami ľudských príbytkov. Zdanie dokonalého života sa začne postupne vytrácať, keď do ich rodiny pribudne nový člen – malý psí kríženc Enzo. Možno je to len zhoda okolností a možno to má na svedomí Enzov nekomplikovaný, priamy a pravdivý pohľad na život, ale ligot ich doko-

nalých životov začne postupne blednúť a pod pozlátkou sa objaví šedivosť klamstva, pretvácky i násilia. Nezlomná odvaha, vnútorná sila, ale hlavne bezpodmienečná láska, ktorú Enzo neprestajne prejavuje voči členom svojej ľudskej svorky donúti Alicu vystúpiť z vlastného tieňa, vziať svoj život pevne do rúk a brániť sa voči silnejšiemu nepriateľovi.

František Kozmon: *Srnka* (Ikar, 2022)

Uplynul rok od tragických udalostí, ktoré otriasli oddelením bratislavskej kriminálky, no tím pod vedením majora Otčenáša zostáva naďalej nekompletný. V neľahkých časoch sa poručík Lukáš Líška ujme najnovšieho prípadu: v Bratislave vyčíňa vrah, ktorý si vyberá mladé a nezadané ženy. Nič netušiace obete čaká u nich doma, kde ich následne uväzní. Pred brutálnou vraždou ich na mieste, ktoré im malo byť útočiskom, vystaví peklu. Zanecháva po sebe stopy, ktoré napovedajú, že si ctí staré poľovnícke tradície. Považuje zavraždené ženy za korisť? Poručík Líška je v očiach svojho šéfa stále neskúseným zelenáčom. Na prípad má preto dohliadnúť najnovšia posila tímu, kapitán Filip Bernát. Ostrieľaný vyšetrovateľ kedysi na oddelení pracoval, po tragickej manželkinej smrti však dal výpoveď. Po návrate sa začínajú vynárať jeho staré hriechy. Rýchlo stráca dôveru mladého poručíka a spolu s ňou aj pevnú pôdu pod nohami. Zvládnu vyšetrovanie bez Wolfa?

Jana Pronská: *Rytierov slub* (Slovenský spisovateľ, 2022)

Tvorba prvej dámy slovenskej historickej romancy Jany Pronskej je nerozlučne spätá so stredovekým Slovenskom. Na stránkach jej kníh ožívajú naše hrady a zámky a vytvárajú príťažlivú kulisu pre podmanivé lúboštné príbehy, plné temných tajomstiev, intríg, nenávisti a lásky. V plnej miere to platí aj o najnovšom románe Rytierov slub, odohrávajúcim sa na Hrušovskom panstve. Odkedy rytier Sigurd z Rodby prisahal svojmu majstrovi, že pomstí jeho smrť, žije iba preto, aby tento slub dodržal. Nešťastná hra v kocky majstra Josifa z Aradu s hazardným hráčom a podvodníkom Valeriánom z Hrušova spustila udalosti, ktoré mali za následok smrť majstra i jeho dcéry. Vykonávateľom majstrovej poslednej vôle sa stal Sigurd. Josif z Aradu ho v nej ustanovil novým majiteľom svojej výhry – Hrušovského panstva so všetkým, čo k nemu patrí, teda aj s dovtedajšou paňou Hrušova Marínou. Hrad, ktorý rytierovi tak nečakane spadol do lona, sa však zmenil na bojisko: Marína nechce ustúpiť a pokorne prenechať svoj domov cudzincom, o ktorom nič nevie, zatiaľ čo Sigurd, hnaný pomstou a nenávisťou, sa zdráha uveriť, že mladá žena nenesie na manželových výčinoch žiadnu vinu. Postupom času vyplávajú na povrch rodinné tajomstvá z jednej i druhej strany. Intrigy, hlboko zakorenená nenávisť a krivda, čo sa v Hrušove dedila z pokolenia na pokolenie, postavila mladým ľuďom do cesty takmer neprekonateľné prekážky. Dokážu sa preniesť cez minulosť, ktorá skrýva temné tajomstvá, a uveria, že pravá láska všetko prekoná?

Jana Bukovinová: *Jeleň v Paríži* (Slovart, 2022)

Jeleň v Paríži opisuje príbeh, ktorý sa naozaj stal. Je to príbeh kaviarne, ktorú si v Paríži autorka knihy otvorila a niekoľko rokov úspešne prevádzkovala. Zaznamenáva príbehy ľudí, čo v kaviarni pracovali a zanechali v nej svoju stopu, ale i príbehy hostí, susedov, priateľov, ktorí vstúpili nielen do života kaviarne, ale aj jej majiteľky. Vôňu kávy, bez-

lepkového chleba i koláčov z kaviarne so zvláštnym názvom Thank you, my deer zaciťte i zo strán knihy. *Jeleň v Paríži* je príbehom o odvahe a túžbe podávať ľuďom jedlo a kávu a sledovať, ako im to robí dobre na duši, a aj o tom, že sny si treba plniť.

Michala Ries: 24 dní do Vianoc (Slovenský spisovateľ, 2022)

Bláznivá i dojemná romantická komédia zabalená do kúzy Vianoc. Nina má dobre platené miesto, skvelé kolegyně a čoskoro ju povýšia. Práca ju však vôbec nenaplnia. Má perspektívny vzťah so spoľahlivým mužom, ktorý ju má úprimne rád. Ona ho však nemiluje. Čaká ju predĺžený víkend v Paríži, na ktorý sa ani trochu neteší. A na dosah ruky má dokonalý byt, do ktorého sa netúži nastahovať. Nechtiac vypočutý rozhovor neznámej dvojice ju prinúti premýšľať nad vlastným životom. Vydesí ju, keď si uvedomí, že osoba, ktorou je dnes, sa na jej niekdajšie ja vlastne ani nepodobá, a rozhodne sa to zmeniť. Do Vianoc zostáva dvadsaťštyri dní a Nina začne robiť všetko pre to, aby bola na Štedrý deň opäť sama sebou – vyťahuje zo skrine rodinných kostlivcov, plní si tajné túžby, priznáva boľavé pravdy, napráva staré chyby a uskutočňuje svoje sny. Aj tie pochabé. A keďže vianočný čas je plný zázrakov, do cesty sa jej pripletie príťažlivý cudzinec, ktorý jej rozbúcha srdce, vždy keď sa naňho pozrie. Mohol by byť tým najkrajším vianočným darčekom, aký kedy dostala... ak bude dosť odvážny, aby si ju skrotil.

Beata Balogová: Kornélie (Ikar, 2022)

V dedinke na juhu Slovenska sa tlačil celý svet. Spomienky na predkov, čarodejnice a čudákov prichádzali aj z okolitých dedín, lebo vedeli, že v Jablonej Panici si ich niekto zapamätá. Lenže na to, aby niekto napísal knihu o láske a smrti, generáciách silných žien, o Maďaroch na Slovensku, o rodine, v ktorej predčasne zomierajú muži, musí spolovice dozrieť a spolovice ostať dieťa. Beate Balogovej to chvíľu trvalo. Jej kniha vám možno pomôže objaviť príbeh, ktorý rastie vo vašej rodine. Lebo bez príbehu sa rodina rozpráša vo vetre ako popol z cigariet jej mamy, Kornélie.

Zuzana Široká: Vzdušné čiary. Román o útekoch, hladaní domova, lásky a vlastnej cesty (Ikar, 2022)

Krvavý masaker, ku ktorému prišlo tesne po druhej svetovej vojne, dostal pomenovanie Přerovská tragédia. Pod velením fanatickeho veliteľa Karola Pazúra zahynulo 265 ľudí, z toho 74 detí. Prežili iba siedmi. Medzi nimi aj desaťročná Emília, dievčatko s karpatsko-nemeckými koreňmi z mestečka Dobšiná. Stratila však dom aj domov. Unášaná východným vetrom desaťročia blúdi svetom, hľadajúc kúsok zeme, ktorý bude môcť nazývať domovom pre seba i svoje deti. Pavol, jej priateľ z detstva, prvá láska a spriaznená duša, ostáva uväznený za železnou oponou. Sprvu stavia vzdušné zámky pre Emíliu, neskôr domy a domovy pre celkom cudzích ľudí. Našťastie, každá opona sa dá nadvihnúť, obísť alebo rozpárať, niekedy dokonca prešit podľa vlastných predstáv. S tým má Emília bohaté skúsenosti; pradienka nití, ústrižky látok a handrové zvieratká ju z času načas zavedú po látkových chodníčkoch celkom blízko k Pavlovi. A občas ďaleko od neho, zato blízko k svojim cieľom a sebe samej. V ďalšom príbehu zo série

románov o silných a múdrych ženách prevedie Zuzana Široká čitateľov Európou posledných šiestich desaťročí, cestami žien za svojimi právami, snami, poslaniami a domovmi. A za láskou. Lebo domov je tam, kde láska prebýva.

Andrea Rimová: 29. február. Príbeh, ktorý mi nepatrí (Motýľ, 2022)

Život na nič nečaká a smelo plyní ďalej, ale čo ak staré jazvy rastú spolu s vami a aj po rokoch priveľmi boľia? Timea po komplikáciách vo vzťahu prahne po oddychu pre svoju unavenú dušu, a preto vzkriesi svoju lásku k literatúre. Keď v jednej zo starých kníh náhodne objaví zažltnuté svadobné oznámenie svojej milovanej tety a neznámeho muža, prebudí sa v nej zvedavosť. K žiadnej svadbe totiž nikdy nedošlo. Tetine vyhýbavé odpovede vyvolávajú ďalšie otázky, a preto Timea začne hľadať pravdu na vlastnú päsť. Prečo sa svadba nekonala a kto je záhadný Oliver? Aké tajomstvá ukrývajú ľudia, ktorí spolu plánovali zostarnúť? Ako to celé súvisí s magickým 29. februárom? Odhalte s Timeou jednotlivé časti skladačky kúsok po kúsok a ponorte sa do prekvapivého príbehu, ktorý vás nenechá chladnými. „...aby svet vedel, čo dokáže vytvoriť zlo a krutosť, koľko životov dokáže zmárniť a akú spúšťať vie zanechať za sebou túžba po pomste.“

Petra Džerengová: Kedy ak nie teraz (Marenčin PT, 2022)

Ako by ste zareagovali, ak sa od osoby, ktorá vás vychovala a ktorá vždy tvrdila, že láska je len prelud, dozviete, že sa po šesťdesiatpäťke rozhodla vydať za lásku z mladosti a presťahovať do zahraničia? Hlavne ak ste na tom postavili celý svoj milostný život, mimochodom, poriadne katastrofálny? To sa totiž príhodi tridsaťročnej Miriam, ktorá sa vracia z hlavného mesta domov na vianočné sviatky. Babka jej podaruje svoj denník. Písala si ho od pätnástich rokov a Miriam s jeho pomocou rozpletá nitky, vedúce k odhaleniu rodinného tajomstva. Do toho narazí do svojho najlepšieho kamaráta zo základnej školy, s ktorým sa stále stretávali v nepravý čas. Odhodlá sa na nové kroky v živote aj ona sama? A dozvie sa, kto bol jej otec a prečo jej ho zatajovali?

Barbora Astor: Ak budeš môj (Venupress, 2022)

Dá sa znova milovať, ak bolo láske ublížené? Ten piatkový večer mal byť plný romantiky. Iba ja, môj priateľ, kulisa zo zapálených sviečok a fľaša šampanského. Chcela som ho prekvapiť, no stal sa presný opak – on prekvapil mňa. Tým najhorším spôsobom. Najradšej by som zabudla a netopila sa v bolesti, aj preto kývnem na spoluprácu s agentúrou, ktorá zaistí, že nebudem v Londýne najmenej tri mesiace. Ublížená, bez viery v úprimné city, sa stávam súčasťou tímu, s ktorým budem cestovať po svete a mojím hlavným poslaním bude fotiť klienta agentúry na jeho hudobnom turné. Speváka, ktorého meno aj piesne sú pre mňa neznáme. Potrebujem prísť na iné myšlienky a stanoviť si nové ciele. Vypnúť od minulosti. Neal Hollis však nie je iba hviezdica opantaná vlastnou slávou a úspechom. Za jeho priateľskou povahou, bezprostrednosťou a pohľadom belasých očí tlie niečo, pri čom oživa moje ublížené srdce a zničené city sa opäť prebúdzajú. Ako spolu trávime deň za dňom v šialenom tempe svetového turné, dostáva sa ku mne bližšie a bližšie.

Sokolská župa rakouská
1010 Wien, Drachengasse 3/5
www.sokol-wien.com
E-mail: sokol@sokol-wien.at

Starosta:
dr. Thomas FREY-MATERNA
E-mail: materna@aon.at
Tel./fax: ++43 1 604 87 04

Sokol informuje

Jako tělovýchovný spolek s dlouholetou tradicí Vám Sokol nabízí sportovní hodiny vedené školenými vedoucími s velkou praktickou zkušeností.

Přijďte se podívat,
srdečně Vás zveme!

Náčelnictvo a cvičitelé
Sokolské župy rakouské

Náčelnice: dr. Daniela FREY-MATEROVÁ
Náčelník: Mag. Stanislav ŠTĚRBA

e-mail: jar.hovorka@gmx.at
jednatelka

Sokolský adresář:
www.sokol-wien.com

Česká obec sokolská
Tyršův dům – Újezd 450,
118 01 Praha 1
Tel.: ++420 257 007 111
Fax: ++420 257 320 580
www.sokol.eu

Cvičení rodičů s dětmi

Cvičíme
každý pátek
16:00 – 17:00
Blíže informace:
Mag. I. MÜHLBERGEROVÁ
tel.: 480 49 14

Župní družstvo volejbalu (vedoucí odboru Anton Florián, tel. 01/586 86 86)
23, Anton-Baumgartner-Strasse – kulatá hala Alt-Erlaa

Čtvrtek	19:30 – 21:00	odbíjená (muži)
---------	---------------	-----------------

Župní trénink ve stolním tenise (info: Pavel Vlček, tel. 0680 3107573)
17, Steingergasse 7 – sokolovna

Středa	19:00 – 21:00	stolní tenis
--------	---------------	--------------

Župní zdravotní cvičení
17, Steingergasse 7 – sokolovna

Úterý	16:00 – 17:30	ženy a muži
-------	---------------	-------------

Sokol Vídeň I/V

3, Sebastianplatz 3 – tělocvična školy Komenský

Úterý	19:30 –	rekreační volejbal
-------	---------	--------------------

Sokol Vídeň II/XX/XXI (Info: Věra Mottlová, tel./fax: 01/2728326 od 10:00)
21, Roda-Roda-Gasse 7

Úterý	18:00 – 21:00	míčové hry (ženy + muži)
-------	---------------	--------------------------

Sokol Vídeň III/XI

Info (volejbal): N. Štěrbová, tel. 0650/967 80 80, e-mail: K.Sterba@gmx.at
3, Sebastianplatz 3 – tělocvična školy Komenský

Čtvrtek	19:00 – 21:00	gymnastika (ženy a muži)
---------	---------------	--------------------------

Sokol Vídeň X

10, Angeligasse 21 – sokolovna
E-mail: sokol-10@chello.at
Tel. a záznamník: 01/600 20 20

Úterý	18:00 – 21:00	stolní tenis
	18:00 – 19:00	showdance Sokol X
	19:00 – 20:00	aerobic Sokol X
	20:00 – 22:00	fotbal Sokol X
Středa	19:00 – 21:00	Volejbal Sokol III
Čtvrtek	09:00 – 10:30	jóga Sokol X
Pátek	15:30 – 19:00	SVS (dorostenci, Sokol V U-17)
	18:00 – 21:00	stolní tenis
	19:00 – 21:00	SVS (Sokol V)

Sokolská jednota Tyrš XII/XV

Info: jar.hovorka@gmx.at, tel. 0699/12 68 12 46

Jednota cvičí v sokolovně 10, Angeligasse 21.

Pondělí	19:30 – 21:00	míčové hry (muži)
Čtvrtek	16:30 – 17:20	rodiče s dětmi a předškolní děti
	17:30 – 18:45	základní sport. gymnastika (žactvo 6-14 let)
	19:30 – 20:30	kondiční a posilovací cvičení na hudbu (ženy + muži)

Sokol Vídeň XVI/XVIII

17, Steingergasse 7 – sokolovna, tel. 01/480 14 55

Pondělí	16:30 – 17:30	cvičení rodičů s dětmi
	19:00 – 21:00	trénink oddílu stolního tenisu
Úterý	18:00 – 19:30	aerobik (s Kvetkou)
Středa	19:00 – 21:00	trénink oddílu stolního tenisu
Čtvrtek	16:30 – 18:00	florbal žactvo
	19:30 – 21:00	cvičení žen
	17:15 – 18:30	cvičení žactva
Pátek	17:15 – 18:30	cvičení žactva
	20:00 – 22:00	cvičení mužů

**Tělocvičná jednota Sokol Vídeň III/XI
a České srdce odbor Vídeň III/XI**

pořádají v neděli 11. 12. 2022

v 15:00 hodin

ve Slovanské besedě

(Drachengasse 3, 1010 Wien)

**tradiční
vánoční
odpoledne
s tombolou**

Zábavné odpoledne sokolských dětí v Prátru

V sobotu 24. září odpoledne se sešli děti s rodiči a sokolskými vedoucími u Riesenradu v Prátru. Zábavné odpoledne, kdy si děti určitě přišly na své, jim připravila ses. náčelní Dana Frey-Maternová za pomoci sokolských vedoucích.

Moravské hody

Po dvouleté odmlce způsobené koronavirem proběhly v sobotu 15. října na novém místě, v sále fary St. Anton v XX. vídeňském okrese Moravské hody, tradičně organizované Sokolem XII/XV. K poslechu a tanci hrála kapela Vysočinka, nechybělo ani klasické domácí vepřo-knedlo-zelo s českým pivem.

Sokolové slavili svůj den boje za svobodu

Sokolové si připomněli Památný den sokolstva, který je od roku 2019 oficiálním významným dnem České republiky. Datum 8. října bylo zvoleno jako připomínka tragických událostí v roce 1941, kdy byla na rozkaz zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha rozpuštěna Česká obec sokolská a její majetek zabaven. Gestapo tehdy zatkl na 1 500 sokolů, kteří byli uvězněni, mučeni a následně deportováni do koncentračních táborů.

Ve městech a obcích, kde působí sokolské jednoty, se konaly pietní akty, společenská setkání, turistické pochody a sportovní klání. Oběti sokolské perzekuce z druhé světové války a komunismu uctili odpoledne zástupci České obce sokolské, předseda Senátu Miloš Vystrčil (ODS) a ministr školství Vladimír Balaš (STAN) u Tyršova domu na pražské Malé Straně. Památný den sokolstva připomenuly také sokolské vlajky, které byly vyvěšeny na mnoha krajských úřadech, radnicích a sokolovnách v celé republice.

Také letos se v tento den v poledne uskutečnil na Pražském hradě společný slavnostní nástup Hradní a Sokolské stráže.

V Praze odhalili památník nejmladší zavražděné oběti heydrichiády

V Praze odhalili uměleckou instalaci *Dívka s kolem* na památku nejmladší zavražděné oběti německého teroru po atentátu na zastupujícího říšského protektora Reinharda

Václav Novák, otec Jindřišky, byl náčelníkem Krušnohorské-Kukaňovy župy. V roce 1938 se s rodinou přestěhoval do pražské Libně. Osud celé sokolské rodiny, u níž přespávali Jan Kubišta a Josef Gabčík, se naplnil v koncentračním táboře Mauthausen.

Jindřiška Nováková

Heydricha. Stala se jí čtrnáctiletá Jindřiška Nováková, když odklidila kolo, na kterém prchal jeden ze strůjců atentátu Jan Kubiš. Po jejím dopadení ji nacisté deportovali do koncentračního tábora Mauthausen, kde zemřela 24. října. Instalaci od Lukáše Wagnera umístili v objektu Základní školy Bohumila Hrabala v Libni, kam dívka chodila.

Dílo se skládá z mnoha obručí, mezi kterými jsou nataženy dráty, takže každá zvlášť připomíná kolo bicyklu. Spolu jsou spojeny tak, aby vytvářely kouli. Na vrcholu sedí železný obrys dívky s rukou nataženou k nebesům. Na nádvoří bude i s hracími prvky natrvalo.

SPORT

Čeští fotbalisté do 21 let postoupili na mistrovství Evropy 2023

Po úvodní výhře 2 : 1 na hřišti soupeře remizovali mladí čeští fotbalisté v domácí barážové odvetě v Českých Budějovicích s Islandem bez branek. „Lvíčata“ se kvalifikovala na druhý evropský šampionát za sebou a celkově devátý v samostatné historii.

Čeští reprezentanti se stali potřetí mistry světa v sudoku

Čeští reprezentanti v řešení logické hry sudoku vybojovali titul mistrů světa v týmové soutěži na turnaji v polském Krakově. ČTK to řekl člen vítězného týmu Jan Zvěřina. Český tým triumfoval potřetí a Česká republika tak patří k nejúspěšnějším sudokářským zemím. Český tým ve složení

Jakub Hrazdira, Jan Novotný, Jakub Ondroušek a Jan Zvěřina porazil druhé Japonce a bronzové Estonsko. V soutěži jednotlivců postoupili všichni členové českého A-týmu do třináctičlenného play-off, na medaili však nikdo z nich nedosáhl.

Krpálek se v Abú Zabí dočkal po devíti letech triumfu na Grand Slamu

Judista Lukáš Krpálek zvítězil na Grand Slamu v Abú Zabí. Dvojnásobný olympijský šampion ve finále váhové kategorie nad 100 kilogramů porazil úřadujícího mistra Evropy Nizozemce Jura Spijkerse na ipon. Turnaj kategorie Grand Slam ovládl Krpálek potřetí v kariéře a po devítileté pauze. Předtím se mu to povedlo dvakrát v roce 2013 v Paříži a Tokiu ještě ve váze do 100 kg.

Světový pohár v cyklokrosu v Táboře

Michael Boroš dojel na Světovém poháru v cyklokrosu v Táboře devátý a dosáhl svého nejlepšího výsledku v elitním seriálu po takřka pěti letech. Trojnásobný mistr světa mezi elitou Zdeněk Štybar při prvním startu ve Světovém poháru po bezmála třech letech obsadil 17. místo.

Historický úspěch boxerky Bernardové

Boxerka Lenka Bernardová se stala vicemistryní Evropy a postarala se o největší úspěch českých žen v historii. Jednadvacetiletá reprezentantka z Plzně nestačila na šampionátu v Budvě až ve finále kategorie do 60 kg na olympijskou vítězku a mistryni světa Kellie Anne Harringtonovou z Irska, s kterou prohrála 0 : 5 na body. Bernardová, jež v roce 2019 získala bronz na juniorském ME v Sofii, v Budvě vyřadila tři soupeřky.

Maximem českých boxerek na velké akci byl dosud bronz na ME. Na minulém šampionátu v Madridu před třemi lety jej získala Vendula Kučerová (nad 81 kg), v letech 2006, 2011 a 2016 skončila třikrát třetí Martina Schmoranzová.

Sakala mistrem ČR v letním skoku na lyžích

Letní mistrovství republiky skokanů na lyžích vyhrál Filip Sakala. Závodník, který se připravuje mimo reprezentaci, na šampionátu v Liberci porazil i očekávaného lídra národního týmu Romana Koudelku. Mezi ženami triumfovala Klára Ulrichová.

Sakala si vítězství zajistil skoky dlouhými 118 a 126,5 m. Koudelka na něj ztratil 12 bodů. Šestadvacetiletý Sakala po nezdaru na olympijských hrách reprezentaci opustil. „Po olympiádě jsem se z toho neúspěchu dlouho dostával. Tohle je pro mě víc než jen titul mistra České republiky. Hlavně je to důkaz, že jsem se z toho dostal a zvládl jsem ten okamžik,“ řekl České televizi.

V létě musel chodit do práce a k tomu měl ještě školu. Potřeboval být první nebo druhý, aby se dostal zpět do elitního týmu vedeného Vasjou Bajcem. „Že jsem to dnes zvládl, je asi největší výhra mého života. Přesvědčil jsem sám sebe, že jsem dost silný na to, abych ten tlak zvládal. Za mě velká spokojenost,“ uvedl na svazovém webu.

Vacek získal na MS cyklistů v silničním závodě tříadvacítky historické stříbro

Český talent Mathias Vacek získal na mistrovství světa silničních cyklistů ve Wollongongu stříbro v závodě mužů do 23 let s hromadným startem. Postaral se tak o první českou medaili v této věkové kategorii v historii světových šampionátů. Až ve finiši Vacka předčil Jevgenij Fjodorov z Kazachstánu. Bronz v Austrálii vybojoval vítěz časovky Nor Søren Wærnskjold.

Dvacetiletý Vacek rozšířil sbírku úspěchů na velkých akcích. V roce 2020 se stal mistrem Evropy v časovce mezi juniory, letos dojel druhý rovněž na evropském šampionátu v silničním závodě ve tříadvacítce. Povedené vystoupení českých mladíků podtrhl šestým místem Pavel Bittner, který přijel do cíle se skupinkou bojující o bronz pouhé tři sekundy za vítězem. Čtyřhodinový závod o délce 169,8 kilometru se jel za deštivého počasí a provázela ho spousta pádů.

Čeští střelci vyhráli na ME soutěž družstev v třípolohové střelbě z malorážky

Petr Nymburský, Jiří Přivratský a František Smetana vyhráli na mistrovství Evropy soutěž družstev v třípolohové střelbě z libovolné malorážky. Ve Vratislavi tak navázali na úspěšnou individuální soutěž, v níž získal Nymburský zlato a Přivratský bronz.

Česká trojice byla nejlepší v obou kvalifikačních fázích a v souboji o titul porazila 16 : 12 Norsko. Po zlatech Nymburského a Veroniky Blažičkové ve sportovní malorážce tak česká výprava na ME v Polsku získala třetí zlato.

100. výročí narození Emila a Dany Zátokových

Na desítkách stadionů napříč republikou se uskutečnila akce „Sportuj jako Zátokovi“, do které se zapojilo na 10 000 atletů a atletek všech věkových kategorií. Všichni účastníci dostali speciální startovní čísla. Série závodů začala na stadionu v Houštně, kde Zátok v roce 1951 překonal světový rekord v hodinovce. V Nehvizdech se uskutečnil oštěpařský mítink dospělých s českými reprezentanty i mezinárodní účastí.

Velkou pardubickou ovládl hnědák Mr Spex s žokejem Matuským

Velkou pardubickou vyhrál osmiletý hnědák Mr Spex před favorizovaným obhájcem prvenství Talentem a Sacami-rem. Zástupce stáje Lokotrans dovedl k vítězství slovenský žokej Lukáš Matuský, který slavnou steeplechase ovládl podruhé. Předloni triumfoval v sedle Hegnuse.

Mr Spex, který patřil s kurzem 9 : 1 mezi favority, vylepšil třetí místo z loňska, kdy ve Velké pardubické debutoval. Tehdy ho vedl jeho stálý jezdec Jan Kratochvíl, který o letošní dostih přišel kvůli zranění.

Ve 132. ročníku Velké pardubické startovalo patnáct koní, do cíle jich doběhlo osm. Na Velkém Taxisově příkopu spadli bělouš Star a Impahl s žokejem Jaroslavem Myškou, který při dvacáté účasti opět marně usiloval o vítězství.

Siniaková získala v Munastíru titul ve čtyřhře

Tenistka Kateřina Siniaková získala v Munastíru titul ve čtyřhře. Světová jednička v deblu spolu s Kristinou Mladenovicovou z Francie ve finále porazily 6 : 2 a 6 : 0 japonsko-americkou dvojici Mija Katoová – Angela Kuliková.

Siniaková získala šestý titul v sezóně a celkově dvacátý ve čtyřhře. Letos spolu s Barborou Krejčíkovou ovládla i Australian Open, Wimbledon a US Open, kde zkompletovaly kariérní Grand Slam.

Barbora Krejčíková opět šampionkou

Tenistka Barbora Krejčíková je šampionkou turnaje WTA v Ostravě. Ve finále porazila světovou jedničku Igu Świątekovou z Polska 5 : 7, 7 : 6 a 6 : 3. Česká hráčka zdolala světovou jedničku poprvé v kariéře, když dokázala otočit zápas, který trval celkem tři hodiny a 17 minut. Podle Barbory Krejčíkové byla klíčem k úspěchu i zaplněná ostravská aréna.

Po triumfu v Ostravě si Krejčíková polepšila v žebříčku WTA o devět míst. Momentálně jí patří čtrnáctá pozice. Šestadvacetiletá hráčka, která o týden dříve triumfovala v Tallinnu, je po čtyřech měsících znovu českou jedničkou. Předstihla Karolínu Plíškovou i Petru Kvitovou, které vypadly z první dvacítky. Plíšková, která v Ostravě nečekane dohrála již v prvním kole, klesla z 19. na 22. příčku. Petra Kvitová je jednadvacátá.

Čeští baseballisté se senzačně probojovali na prestižní turnaj World Baseball Classic

V rozhodujícím utkání kvalifikace v Regensburgu porazili Španělsko 3 : 1 a zajistili si druhé postupové místo. Na vrcholnou akci, jíž se tradičně účastní profesionálové z Major League Baseball, doprovodí Češi nejlepší celek kvalifikačního turnaje Velkou Británií. Čeští baseballisté vybojovali premiérovou účast na WBC na třetí pokus. Pátý ročník turnaje se uskuteční v březnu příštího roku v USA, Japonsku a na Tchaj-wanu.

Petr Nedvěd odešel po čtyřech letech z pozice generálního manažera hokejové reprezentace

Bývalý vynikající útočník rozhodnutí už delší dobu zvažoval a vysvětlil ho rodinnými důvody. Hokejový svaz (ČSLH) o jeho rezignaci informoval v tiskové zprávě. Padesátiletý Nedvěd odchází paradoxně poté, co v květnu ve Finsku ukončil národní tým ziskem bronzu desetileté čekání na medaili z velké akce.

Samková se v Krkonoších vdala a bude závodit jako Adamczyková

Hřebeny Krkonoš byly svědkem slavné svatby! Vrchlabská rodačka a dvojnásobná olympijská medailistka ve snowboardcrossu Eva Samková a herec Marek Adamczyk jsou manželé. Svatbu měli v prostředí horské boudy Dvoračky na hřebenech Krkonoš. Devětadvacetiletá snowboardistka bude závodit pod jménem Adamczyková. O pět let staršího partnera, jenž hrál v seriálech *Kukačky*, *Speciálisté* nebo *Svět pod hlavou*, si vzala po čtyřletém vztahu.

Samková patří k nejuspěšnějším českým sportovcům posledních let. Olympijské zlato získala v Soči 2014, o čtyři roky později v Pchjongčchangu vybojovala bronz. Je mistryni světa a trojnásobnou celkovou vítězkou Světového poháru. Loni v prosinci si při závodu SP v Montafonu zlomila oba kotníky a přišla o olympiádu v Peking.

Schick nejlepším českým fotbalistou sezóny

Útočník Patrik Schick poprvé v kariéře vyhrál novinářskou anketu Zlatý míč o nejlepšího českého fotbalistu uplynulé sezóny. Šestadvacetiletý útočník Leverkusenu v 26. ročníku jasně ovládl jarní i podzimní část hlasování a s velkým náskokem 380 bodů porazil loňského a předloňského vítěze, záložníka West Hamu Tomáše Součka. Třetí místo obsadil gólman Tomáš Vaclík z Olympiakosu Pireus. Výsledky v Praze vyhlásil Klub sportovních novinářů. Schick získal od novinářů 1 422 bodů, což je nejlepší výsledek od sezóny 2012/13, kdy bývalý brankář Petr Čech triumfoval s 1 833 body. Zlatý míč vyhlašuje Klub sportovních novinářů ČR. Fotbaloví žurnalisté hlasují dvoukolově po podzim a po jaru a celkový vítěz vzejde po sečtení obou kol. Aspoň bod si v tomto ročníku připsalo 57 hráčů, hlasovalo celkem 59 novinářů. Rekordmanem ankety je Petr Čech s dvanácti prvenstvími.

Sestry Fruhvirtovy podtrhují nastupující českou vlnu talentovaných tenistek

Sestry Lindu a Brendu Fruhvirtovy považují představitelé českého tenisu za talentovanou dvojici, jež podtrhuje unikátní nástup mladých českých hráček na světovou scénu. Zatímco patnáctiletá Brenda aktuálně drží na turnajích ITF sérii 25 vítězství, o dva roky starší Linda vyhrála v Čennai první titul kategorie WTA. Potvrdily tím potenciál, ale také završily úspěšný český víkend, během něj získaly turnajové tituly v Portoroži Kateřina Siniaková ve dvouhře a Tereza Martincová v deblu.

„Holky jsou skvělé. Máme osm hráček v první stovce a v každé mládežnické kategorii nejlepší hráčku světa. Takhle to snad nikdy nebylo lepší. Když se dívám na financování českého sportu, říkám si, že jsme kouzelníci. Máme úžasné trenéry a rodiče, jimž patří hluboká poklona a poděkování,“ uvedl šéf tenisového svazu Ivo Kaderka.

Je to až neuvěřitelné. Dá se říct, že český tenis kraluje ženské části světa. Ať už se bavíme s lidmi z jiných svazů, všichni se ptají, jak to děláme, uvedl šéftrenér tenisového svazu Jan Stočes. Vedle kategorií do sedmnácti či šestnácti let upozorňuje i na ještě mladší hráčky.

Úspěchy českých vodáků

Kajakář Jiří Prskavec potřetí v kariéře vyhrál celkové hodnocení Světového poháru. Triumf si pojistil finálovým vítězstvím v Seu d'Urgell. Dvojnásobný vítěz seriálu Vít Přindiš dojel třetí a v konečném pořadí se posunul na druhé místo za Prskavce. Oba Češi SP v posledních sezónách domínují, Prskavec se radoval v letech 2018 a 2019.

Kanoistka Tereza Fišerová obhájila vítězství v celkovém hodnocení Světového poháru. V závěrečném slalomu sezóny v Seu d'Urgell jí stačilo třetí místo. Český úspěch podtrhla druhou příčkou v závodě Gabriela Satková.

Vzpomínková kniha o Daně Zátopkové

Vyšla nová kniha o legendární oštěpařce Daně Zátopkové přinášející vzpomínky lidí, kteří se s ní stýkali. Olympijská vítězka z Helsinek 1952 byla i po skončení aktivní kariéry významnou postavou českého sportu. Lidé na ní oceňovali lidskost, vlídnost a mimořádnou energii. Publikace vznikla u příležitosti nedožitých stých narozenin, které by Zátopková stejně jako její manžel Emil oslavila 19. září.

V životě byla často ve stínu legendárního vytrvalce Emila Zátopky, který byl vyhlášeným vypravěčem.

Dokument o lezci Adamu Ondrovi

Příběh jednoho z nejlepších sportovních lezců světa Adama Ondry je k vidění na filmovém plátně. V dokumentu *Posunout hranice*, který měl premiéru v kinech koncem října, Ondra odhalil své soukromí. Na rozdíl od jiných lezeckých filmů, které se zaměřují hlavně na samotné expedice na horách či ve skalách, je tento film osobnější. „Je to spíše o mně než o mém lezení. V tom si myslím, že je jeho síla,“ řekl Ondra na tiskové konferenci.

Dokument sleduje jeho cestu na olympijské hry v Tokiu, kde loni v kombinaci tří disciplín na vysněnou medaili nedosáhl a obsadil šestou příčku. Ondra nechal kameramany nahlédnout do svého soukromí, i když s tím měl zpočátku problémy. „Je to dokument o mně, který nejspíše ukazuje, jaký opravdu jsem,“ ocenil snímek, v němž důležitou roli hraje i jeho manželka Iva.

Big Ned

Malý neposeďa zatím dospěl v hollywoodského filmového editora. Šel ve šlépějích slavného otce Václava Nedomanského, hrál NHL i českou ligu. Později se prosadil jako střiháč v Hollywoodu a brzy dokončí ojedinělý dokument *Big Ned*, jenž pojednává o otcově pouti z Hodonína do Síně slávy. Dnes jednapadesátiletý Vashi Nedomansky uprchl s rodiči z Československa jako malé dítě během studené války. Vyrůstal v Torontu a Detroitu.

„V Torontu jsem vystudoval dvojjazyčnou školu, angličtinu a francouzštinu, takže se mi jazyky občas při hovoru popletou, česky mluvím špatně, ale rozumím všemu. Ale musím se přiznat, že sním a přemýšlím v češtině.“ Po své kariéře profesionálního hokejisty je Vashi od roku 2001 filmařem v Los Angeles. Jeho společnost VashiVisuals poskytla postprodukční workflow a konzultační služby pro řadu filmů. Pracoval velmi úspěšně na slavných filmech a televizních projektech, sestříhal jedenáct celovečerních filmů včetně globálního fenoménu *Sharknado 2*, komedie *Americká koleda* pro režiséra Davida Zuckera a PTSD dokument *To, co miluji, mě ničí* pro režiséra Rica Romana Waugha (*Angel Has Fallen, Snitch*).

Film *Big Ned* je krátce před dokončením. Snad až při natáčení dokumentu se nyní pětasedmdesátiletý muž svěřil s niternými pocity a zážitky. Tenkrát v létě 1974 ovšem Nedomanský postrádal záruky, že jeho story dobře dopadne: „Odešel jsem z republiky a nemohl se vrátit, z čehož vyplývalo vše ostatní. Musel jsem za každou cenu uspět. Nic jiného nepřicházelo v úvahu.“

Nejvíce syna zajímal náš odchod z Československa, tvrdí Nedomanský senior. „Nikdy dřív jsme neměli čas ho ro-

zebírat. Pro syna je moje vyprávění obohacení do života. Máme výborný vztah, a tak se nebojím sáhnout do vzpomínek. Cizímu člověku bych se s důvěrnějšími záležitostmi nesvěřil.“

„Vashi je sportovní fanatik, bývalý profesionální hokejista. Pohybuje se ve filmovém průmyslu, takže ho příběh zajímá i z jiného pohledu. Pracuje s nejlepšími programy, které se používají v Hollywoodu. Já neumím zapnout telefon, zatímco on přednáší o technice třeba pro pět set lidí. Garáž si proměnil na studio s velkými monitory a počítači.“

„Některé příhody mě dojaly, jiné mi otevřely oči,“ přiznává junior. „Tátova volba poskytnout rodině lepší životní podmínky a příležitosti mi přinesla velký prospěch. Můžu si plnit své sny, za což jsem mu nesmírně vděčný.“

„Jako každý syn úspěšného otce jsem se mu snažil vyrovnat. Pomáhal mi trénovat, radil a předával zkušenosti. Miluji hokej, bruslení na ledě, a tak mě to bavilo. Začátkem devadesátých let byl už otec trenérem, skautem a vyhledávačem talentů v Evropě. Proto jsme se mohli bavit jen po telefonu. Už mě neviděl živě hrát, protože jsme každý byli ve stejné době jinde. Potom odešel do Los Angeles a tam pracoval ve stejných funkcích skoro dalších dvacet let. Pořád jsem si mohl nechat poradit, ale bez jakékoliv podpory a přízně. Byl nesmlouvavý a nikdy mi v profesionální kariéře nic neusnadnil, natož aby mě díky svým stykům někam protlačil. Byl tvrdý a nenadržoval mi, to nepřicházelo v úvahu. To není jeho styl.“

„Dokonce jsem krátce hrál za Litvínov a Ivan Hlinka byl mým trenérem. V té fázi kariéry jsem si přál získat zkušenosti v jiném stylu hokeje, než byl v Americe. Dokonce jsem v české lize vstřelil první branku v sezóně. Taky jsem během skoro každé hry seděl na trestné lavici, protože jsem předváděl siláckou hru „cross checking“ tak, jak jsem se to naučil v Kanadě.“

„Už od dvanácti nebo třinácti let jsem měl možnost natáčet videa. Otec dostal kameru a videorekordér jako cenu pro nejlepšího hráče hokejového zápasu, když hrál s Detroit Red Wings proti Montreal Canadiens. Přál si, abych natáčel nejenom hokej, ale i naše rodinné události. Plně jsem se tomu věnoval a naučil se nelineární sestřih videa. Mohl jsem si určit, které záběry ponechám a kterých je potřeba se zbavit. Dokonce se mi povedlo přesvědčit mého učitele angličtiny, že mohu udělat zkoušku z literatury na videu místo papírování. To bylo v mém prvním roce na střední škole. Od té doby jsem věděl, že tohle je přesně to, čemu se kromě hokeje v budoucnosti chci věnovat.“

Na filmu pracuje mnoho let a sám ho financuje. Musel proto osobně projít řadu archivů, prozkoumat množství záznamů a nevyhnul se ani mnohým jednáním. Naštěstí Robert Záruba z České televize mu pomohl objevit záběry, které byly v trezoru od otcovy emigrace. Povedlo se mu také jako jednomu z prvních filmařů dostat do Síně slávy v Torontu a prohlédnout si hodně záznamů z osmitisícové sbírky na šestnáctimilimetrovém filmu.

Jeho představa od začátku byla, že se musí jednat o lidský příběh, ve kterém nesmějí chybět problémy. Film vypráví o emigrantské rodině, která utíká z jednoho politického systému, komunismu, a musí se naučit, jak se v Americe přizpůsobit kapitalismu. Čím otec a celá rodina musejí projít od začátku až do konce.

V každém případě by rád film uvedl i v České republice a na Slovensku osobně.

JUBILEA

Josef Váňa 70

Legenda českých překážkových dostihů Josef Váňa starší po sedmdesátce (* 20. 10. 1952) tráví v sedle několik hodin denně, jízda na koni jeho tělu prospívá. Trenérsky už ve stájích nedaleko Chyšce na Karlovarsku ustupuje do pozadí. Méně času mu zabírá i jeho politická činnost, kdy je zastupitelem Karlovarského kraje. Trénování přenechává spíše jiným členům své rodiny. Sedminásobný vítěz slav-

ného překážkového dostihu Velká pardubická ji jel osmdvacetkrát, naposledy v roce 2014.

Je rád, že má následovníka, i když jeho stejnojmenný syn ukončil žokejskou kariéru v sedmadvaceti letech na konci roku 2018. „Ono se není co divit, když máte 192 centimetrů a jste od čtrnácti let hladový. Málokdo to vydrží

celý život, kór on, když měl tendence po dostihu sníst i dvanáct knedlíků,“ přiblížil řeholi, kdy si závodní jezdcí musejí držet nízkou hmotnost. U koní a dostihů ale Josef Váňa mladší zůstal. „Našel se jako trenér a to mě těší, že si to začíná pomaličku dirigoval podle svého,“ říká Váňa.

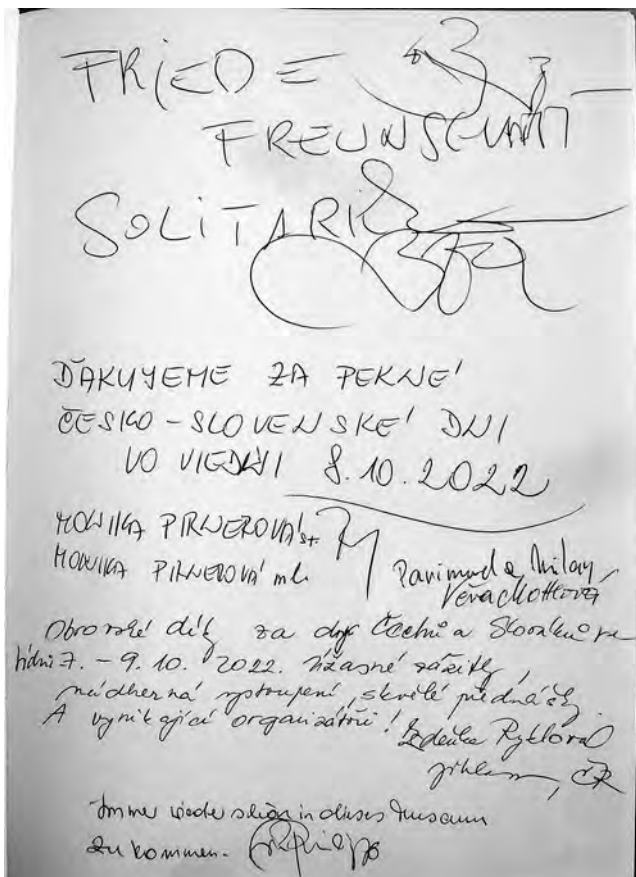
Jiří BJP Procházka (* 14. 10. 1992)

Jiří Procházka patří mezi nejúspěšnější české bojovníky smíšených bojových umění (MMA) ve váze 93 kg (light heavyweight). V roce 2015 podepsal smlouvu s japonskou organizací Rizin FF a je historicky prvním držitelem a obhájcem titulu v polotěžké váze, který tato organizace vydala. V české soutěži GCF je držitelem titulu z roku 2013. V roce 2020 nastupuje v organizaci UFC, kde v červnu 2022 na UFC 275 v Singapuru získal titul v polotěžké váze. Trénuje v klubu Jetsaam Gym Brno pod vedením trenérů Martina Karaivanova a Jaroslava Hovězáka.

Má hodně atraktivní a zároveň nevídaný styl, který si vybudoval i díky svým začátkům s thajským boxem a hlavně zalíbení v samurajské kultuře.

2. 11. 1892 byl založen **Akademický Cyklistický Odbor Slavia**, ve zkratce A.C.O.S., později **SK Slavia** (fotbalový klub), nyní **Slavia Praha**.

Z čtenářských reakcí na aktivity Kulturního klubu

Milá redakce a výbore Kulturního klubu,

již léta sleduji Vaší mravenčí práci a snahu o spolupráci se všemi českými spolky ve Vídni a stálou připomínku rakouským spoluobčanům o existenci národnostní menšiny, ale jak se píše překladově, skupiny Čechů ve Vídni. A přitom Vás pomlouvají, že jako český spolek to činíte někdy v němčině. Že časopis Kulturní klub je příliš tlustý a akorát tak do koše na papíry. A koho zajímá, co se tam v Čechách děje, vždyť si to může každý přečíst v papírových novinách, stánky s českým tiskem jsou přece na každém rohu, pardon, jsem již nemoderní, tak teda na internetu. A vůbec připomenutí umělců a historických událostí je něco úplně zbytečného. Co nám má říct nějaká minulost, stejně se z ní nepoučíme. Naučte se psát velkým písmem nějaké zábavné historky, to lidi zajímá. A když si na vědeckou práci seženete jiné prostředky, tak s tím neotravujte menšinu, ta má jiné starosti.

Chci Vás potěšit a utvrdit ve Vaší linii. Nebudte smutní, že někdo použije Vaše myšlenky a vykrade Vaše nápady, prostě si je přivlastní. Uvědomte si, že je to vlastně uznání Vaší práce a Vaší fantazie a děje se to i jiným, slavnějším. Již roky se snažíte o spolupráci všech vídeňských spolků, zvete již léta na své programy krajanské spolky, a tak bych mohl pokračovat.

Nebojte se závisti a pomluv, i špatná kritika je dobrá kritika, jak jednou řekl nějaký slavný spisovatel, politik či herec, již si nepamatuji.

Doufám a držím Vám palce, že v budoucnu přijdete zase s novými inovativními nápady, které budou rády použity ostatními.

Hlavu vzhůru, nelenošte a myslte! A vycházejte pravidelně!

Věrný dlouholetý člen

Jiří-Jirka Čermák

Vážená paní šéfredaktorka
Ing. Helena Basler
Kulturní klub
Vídeň

Dobrý den, paní Baslerová,
úplně náhodou se mi do rukou dostal od mého známého, který má příbuzné ve Vídni, Váš krásný a obsáhlý časopis Kulturní klub, č. 6-8. Nejenže je v něm mnoho zajímavých, obohacujících informací a článků z kultury, společenského dění, historie a především umění. Potěšilo mě, že jsem v rubrice Jubilea našel vzpomínku na svého profesora z AVU Bedřicha Dlouhého (* 1932), který měl významné kulaté narozeniny 2. srpna. O to víc mě potěšilo,

že jste si ve Vídni vzpomněli i na mě při příležitosti mých kulatin, které jsem měl 3. srpna, a tak jsem se se svým profesorem po letech setkal na stránkách Vašeho obsáhlého časopisu.

Jsem za to upřímně rád, a protože nevím, kdo příspěvky do časopisu napsal, děkuji tedy Vám všem, celé redakci. Panu profesorovi jsem článek ofotil a poslal poštou.

Jsem rád, že jsem se mohl seznámit s Vaším kulturním periodikem, příjemně si počíst a dovědět se i něco nového. Děkuji mnohokrát.

Z Prahy Vás zdraví a časopisu přeje mnoho inspirativních, duší a mysl obohacujících článků

Roman Franta

Výstava o vídeňských spolcích v rámci Roku vídeňských Čechů a Slováků 2022 ve Volkskundemuseum Wien

Rok 2022 se pomalu blíží ke konci a tím i ROK VÍDEŇSKÝCH ČECHŮ A SLOVÁKŮ. Dá se říci, že vyvrcholením oslav a mnoha akcí v rámci tohoto „Roku“ byla třídní putovní výstava o českých spolcích a jejich tradiční činnosti ve Vídni s názvem *O současném životě a činnosti spolků vídeňských Čechů*. Panelovou výstavu spojenou s programem nabízejícím tanec, hudbu, workshop, promítání českých filmů, přednášky a diskuse uspořádal Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku v kooperaci s Volkskundemuseum Vídeň a za podpory Školského spolku Komenský, s finanční podporou Spolkového kancléřství a hlavně za přispění dalších vídeňských českých a slovenských spolků, ale i jednotlivců. Od pátku 7. října do neděle 10. října byl velký sál Volkskundemuseum v Laudongasse v 8. vídeňském okrese svým nabitým a rozmanitým programem zprístupněn široké veřejnosti.

V pátek 7. října odpoledne byla putovní výstava *O současném životě a činnosti spolků vídeňských Čechů* a s ní řada pořadů v průběhu tří dní slavnostně otevřena. Sál se naplnil do posledního místa, přišli zvaní hosté, rodiče i prarodiče vystupujících školáků, jakož i mnoho příznivců českého a slovenského kulturního života.

Milým úvodem bylo vystoupení dětského pěveckého sboru Červánek základní školy Komenského – Singschule Komensky. Dětský sbor okouznil svým stejnokrojem, děvčátka v červených šatičkách, kluci v bílých košílkách s tmavým motýlkem.

Sbor Červánek – Singschule Komensky

Pod vedením paní učitelky Friedlové, která zastoupila kvůli karanténě vedoucí sboru Janu Reichovou, překvapily děti velice pěkně i tanečně hravým předvedením výběru jak českých, slovenských, tak i německých písniček. Svými hlásky rozezpíval sbor celý sál. Své vystoupení dětský sbor ukončil aranžmá Mozartovy *Malé noční hudby* a sklídl velký potlesk.

Richard Basler, místopředseda Kulturního klubu Čechů a Slováků v Rakousku, přivítal a pozdravil pozvané hosty a přítomné obecnstvo. Následně český velvyslanec J. E. Jiří Šitler přednesl zdravici a popřál vídeňským Čechům a Slovákům hodně úspěchů v rozvíjení jejich tradic ve spolcích a výstavě přál zdárný průběh. Následovalo vystoupení ředitele Slovenského inštitútu ve Vídni Igora Skočka, který zastoupil omluveného slovenského velvyslance. Ten vyzvedl dobrou spolupráci Slovenského inštitútu s Kulturním klubem, např. při akci „Den evropských jazyků“, čtení ze života a děl českých a slovenských prozaiků a básníků. Karl Hanzl, předseda Školského spolku Komenský, se zaměřil na příliv československých občanů do Rakouska v období po okupaci vojsky Varšavské smlouvy v roce 1968. Zmínil se o tehdy poskytnuté pomoci ze strany rakouského státu a hlavně města Vídeň a připomenul historii muzea.

Program pokračoval fundovaným referátem historika Mojmira Stranskeho (Institut pro východoevropské dějiny vídeňské univerzity). Stransky uvedl, že menšiny tvoří most mezi lidmi, státy a kulturami a mohou tak zajistit lepší porozumění a pomoc při hledání kompromisu, když není možnost shody. Připomněl osudné osmičky českých a slovenských dějin 1918, 1938, 1948, 1968, 1988 s vyvrcholením v roce 1989; obdobou pro Rakousko by mohly

Richard Basler

Slavnostní zahájení

Velvyslanec České republiky J. E. dr. Jiří Šitler

Historik Mojmir Stransky

být čtyřky (1914, 1924, 1934, 1974, 1984 a 1994). Vídeňské Čechy a Slováky neovlivňují jen ty osmičky, ale i čtyřky, a proto mohou tlumočit toto dějinné uvědomění druhé straně.

Na závěr této slavnostní části zahrál orchestr žáků Komenského školy pod vedením učitelů Johannesa Langer, Yvonne Friedlové a Christy Cernajsek skladby B. Smetany, J. Strausse, N. Gölleho a J. Maláska, jakož i tradiční slovenskou píseň *Kopala studienku*.

Po přestávce, kdy byl nabídnut bohatý bufet a přítomní si mohli také vyměnit své názory a zážitky, se sál naplnil dalšími novými příchozími.

Následovala druhá část programu nazvaná sice „Český underground ve vídeňském exilu“, ale oproti názvu se debata zabývala důvody, které vedly k tomu, že ve Vídni vznikl *Nachtasyl*. Redaktorka Ivana Chmelová-Denčevová „zpovídala“ signatáře Charty 77 Jiřího Chmela, zakladatele *Nachtasylu*. Program byl doplněn filmovými střihy snímku Josefa Haslingera *Nachtasyl – die Heimat der Heimatlosen* a vybranými skladbami v Československu perzekvovaných muzikantů. Jiří Chmel vzpomněl situaci umělců v bývalém komunistickém Československu, kteří chtěli svobodně tvořit a bránili se komunistické dikci. Odměnou jim byl zákaz

Ředitel Slovenského inštitútu Igor Skoček
a starosta Školského spolku Komenský Karl Hanzl

Školní orchestr žáků Komenského školy

Na přestávky bylo připraveno bohaté občerstvení

Na Nachtasyl zavzpomínal Jiří Chmel, vlevo moderátorka Ivana Chmelová-Denčevová

vystupování, vyhození z práce, zatčení a pobyt ve vězení, někdy spojený i s týráním a hlavně s doporučením opustit rodnou zemi. Nakonec tato zoufalá situace vedla mnohé k opuštění vlasti a založení Nachtasylu jako místa, kde se svobodně mohli scházet všichni volnomyšlenkáři a jejich přátelé. Konec Nachtasylu pak nepřinesla sametová revoluce nebo vstup České republiky do EU, ale pandemie, která znemožnila předat podnik, což majiteli domu velice vyhovovalo.

Tím byl program prvního výstavního dne úspěšně zakončen.

Sobota 8. října

Program začal již dopoledne workshopem – přípravou a zhotovením typických českých chlebičků z originálních českých ingrediencí. Nabízený program nalákal hojně zájemců a zájemkyň; všichni mohli na konci workshopu vyrobené chlebičky i ochutnat.

Současně café Hildebrandt, které se nachází v prostorách muzea, nabízelo ve svém menu typické slovenské jídlo – „bryndzové pirohy poliate kyslou smotanou a oškvárkami“. Kdo si je objednal, jejich chuťovou lahodnost a křesťanskou cenu jenom chválil.

Následně se Katharina Richter-Kovarik z Volkskundemuseum ujala prohlídky muzea ve slovenštině a poukázala především na slovenské a české exponáty. Například na velikonoční vajíčka malovaná různými technikami, včelí úly či malovaný střelecký terč a upozornila na kuriozitu muzea – kamna ve tvaru ženské postavy.

Přesně na oběd rozezpívala folklórní cimbálová muzika U Dunaja pod vedením sólistky a vedoucí souboru, primášky Christy Cernajsek svými krásnými slovenskými, českými a moravskými písněmi jako *Nepij, Jano* (red. pozn.: zamilovaná píseň zesnulého spisovatele a diplomata Jiřího Gruši), *Anička dušička, A já také černá, Beskyde, Beskyde, Lepší je vínečko, Čerešničky* celý sál. Někteří přítomní milovníci folklórní hudby nejenže některé kusy se souborem zpívali, například písničku *Tancuj, tancuj, vykrúcaj*, ale také podupávali do rytmu a nejraději by se roztančili. Po hodinovém koncertě si diváci vynutili několik předávků.

Návštěvníkům se líbila nejen hudba, ale také krásné hornácké kroje s nádhernými rukávy zdobenými ručními výšivkami. Některé kroje jsou více než sto let staré a pocházejí z okolí obce Velká nad Veličkou nedaleko Strážnice. Dozvěděli jsme se, že odtud také pochází klarinetistka Jana Vadurová. Na fagot hraje od založení cimbálové muziky U Dunaja i dcera primášky Clara Cernajsek, dále se souborem poprvé účinkovala Veronika Schöpfer, společně s maminkou Kateřinou Schöpfer, která je zkušenou houslistkou a zpěvačkou, také poprvé účinkovala Emilie Kulicova. Ve skupině působí a v muzeu vystoupil i profesionální basista Martin Peroutka, který si mezi svými koncerty v Rakousku i zahraničí najde čas i pro cimbálku.

Účinkující si ještě našli čas na přátelské pobavení s publikem a ochutnali, podle jejich slov, vynikající „české“ chlebičky.

Hudebně naladěn zůstal program i nadále.

Jako další vystoupil tamburášský spolek Adria, který letos slaví 111. výročí svého založení. V aranžmá pro tamburášskou „kapelu“ zazněly i hity známé v podání zesnulého Karla Gotta. Výkon tamburášů byl přijat, stejně jako předchozích účinkujících, dlouhotrvajícím a zaslouženým potleskem. Vystoupením provázela členka tamburášského ansámblu Adria Hana Herdová, která také představila jednotlivé nástroje. Bohužel na besedu s publikem nezbyl čas.

Hudba a zpěv ukončily i druhý den programu v rámci výstavy vídeňských spolků pořádané Kulturním klubem. Mladé a nadané členky divadelního spolku Vlastenecká omladina Jana (která je také hudební režisérkou muzikálu *Rebelové* a taktéž posílila řady souboru U Dunaja), Katarina a Miriam brilantně a s gustem předvedly výběr písniček z připravovaného muzikálu *Rebelové*.

Pisatelka článku se při provedení těchto melodií vrátila do svých „mladých“ let, kdy byly tyto popěvky tak po-

Sobotní „workshop“ byl věnován přípravě českých chlebičků

Folklorní soubor U Dunaja

Tamburášský spolek Adria

pulární, a je mínění, že i dnes na popularitě určitě nic neztratily. Nezbyvá než poděkovat a obdivovat se obrovskému elánu členek Omladiny, které vystoupily v muzeu i přesto, že Vlastenecká omladina měla na tento víkend nabitý program (pozdání a hostování divadelního souboru z Prahy v čele s autorem a režisérem Janem Brabencem a další den Čaj o páté). Muzikál *Rebelové* bylo možno vidět v české škole v listopadu.

Vlastenecká omladina

Neděle 9. října

Trochu opožděně začalo přednáškové – univerzitní dopoledne. Gero Fischer (Institut für Slavistik, Universität Wien) zmapoval jedno ze svých badatelských témat se zaměřením na výzkum, vývoj a praxi dvoj- a vícejazyčnosti. Poukázal na to, jak náročné je v rodině udržovat znalost menšinového jazyka. Velký zájem a očekávání vyvolal zejména referát Gertrudy Zand z téže instituce na téma vztahu Vídně a Boženy Němcové. Podle bádání Gertrudy Zand jen v povídkové tvorbě Němcová jako uvědomělá vlastenka proměnila Prahu v klenot, který zastínil monarchistické velkoměsto Vídeň. Jana Klier (studentka ZTW – Centrum translologie) objasnila orientaci studia na žánry v různých jazycích a jejich tlumočení a překladatelství. Genderování se vyvíjí ve všech evropských jazycích, naráží na jazyková omezení, je předmětem četných debat. Programem doprovázela Ladislava Baxant-Cejnar (Školský spolek Komenský).

Ladislava Baxant-Cejnar a Gero Fischer

Gertrude Zand

Jana Klier

Na akademické dopoledne navázal workshop „Lidové slovenské pastýrské nástroje“, kdy se slova chopil mladý sólista folklórního souboru Rozmarín fujarista Matej Steiner s krásnou, typicky pro slovenskou lidovou hudbu ornamentálně vyřezávanou fujarou. Předvedl nejen hru na fujaru, ale také objasnil, jak se ke hře na fujaru dostal, vysvětlil techniku hraní na tomto nástroji, jakož i technické a výrobní parametry. Jak sám podotkl, i pro něho samotného bylo překvapením, že fujara nemusí být používána pouze

Matej Steiner

Katharina Richter-Kovarik a Igor Skoček

Anna Kampl

v lidové muzice, ale je také možnost na fujaru hrát tzv. vážnou hudbu. Zajímavé bylo i jeho konstatování, že neexistuje dětská verze fujary, a proto se s výukou hry na tento nástroj může začít až v dospělosti. Odborně a promyšleně odpovídal na otázky kladené z publika.

Přítomní měli také možnost „pokochat“ se ručně vyrobeným krojovým opaskem z kůže, ale i tradičním lidovým krojem z Liptova. Vedle fujary předvedl Matej Steiner i pastýřskou píšťalu a přidal i několik krátkých ukázek hry na oba nástroje. Dále uvedl, že nejdůležitější ze všeho je po hraní vždy nástroj pořádně vysušit.

Ohlášená prohlídka muzea v českém jazyce se sice v češtině nekonala, ale dobrovolně a slovensky zaskočila Richter-Kovarik z Volkskundemuseum.

Vídeňský SOKOL byl prezentován dokumentárním filmem z vídeňského sokolského sletu v roce 2017 ve sportovní hale v 10. vídeňském okrese Favoriten – Angeligasse. K vystoupení sokolských dětí vzhledem k příliš krátké době k nácvičku a hlavně z technických důvodů (chybějící žíněnky, nářadí atd.) bohužel nedošlo.

Ve 14:00 hodin česká evangelická farářka Anna Kampl (rozhovor s ní jsme měli možnost si přečíst v minulém čísle časopisu *Kulturní klub*) zavedla přítomné do života evangelické komunity ve vídeňském Simmeringu a vyprávěla o své cestě a svém povolání z Čech do Vídně. Jako vždy a všude byly její začátky těžké a bylo nutno při dobré a silné vůli mít hodně odvahy, trpělivosti a pracovitosti. Představila své projekty a pozvala přítomné na návštěvu „jejího“ kostela v Simmeringu, který je také architektonickou zajímavostí a památkou.

V 15:00 hodin následovala již třetí prohlídka muzea po českých stopách, tentokrát v němčině.

Ukončením třídního programu v rámci výstavy o vídeňských českých a slovenských spolcích bylo promítnutí loutkového filmu *Hurvínkova kouzelná flétna* s legendárními protagonisty – dvojicí Spejblem a Hurvínkem za podpory Máničky a paní Kateřiny.

GJ

Foto: Eva Zeman, *Kulturní klub*,
Ladislava Baxant-Cejnar

Wiener Tschechen und Slowaken

To byl název projektu, kterým Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku přispěl k oslavám 150. výročí Školského spolku Komenský ve Vídni v rámci celoroční akce Das Jahr der Wiener Tschechen und Slowaken.

V prostorách Volkskundemuseum Wien nabídl Kulturní klub rakouskému a česko-slovenskému publiku ve třech dnech (7. 10. – 9. 10. 2022) pohled na současný stav české národnostní menšiny ve Vídni. Celou řadou panelů představil jednotlivé krajské spolky a jejich činnost, přičemž fundovaný vhled do posledních padesáti let existence vídeňských Čechů vnesl M. Stransky (Institut für Osteuropäische Geschichte, UNI Wien). Program slavnostně zahájil R. Basler, místopředseda Kulturního klubu, J. Šitler, velvyslanec ČR v Rakousku, I. Skoček, ředitel Slovenského inštitútu ve Vídni, a K. Hanzl, starosta Školského spolku Komenský. Hudební oživení slavnostního zahájení zajistil žákovský estrádní soubor Singschule Komenský.

Velvyslanec České republiky J. E. dr. Jiří Šitler
a kurátorka výstavy ing. Helena Baslerová

V rámci třídní akce proběhl diskusní pořad *Nachtasyl – die Heimat der Heimatlosen* (J. Chmel), problematice jazyka byly věnovány vstupy profesorů z Institutu slavistiky vídeňské univerzity (G. Fischer, G. Zand), migrační vlnu zastoupila česká evangelická farářka ve Vídni A. Kampl. Hudební vstupy folklórního souboru U Dunaja, tamburášského spolku Adria a muzikálové melodie divadelního spolku Vlastenecká omladina dominovaly sobotnímu programu. Vedle workshopu (česká a moravská kuchyně) zaujalo komorní vystoupení mladého M. Steinera, který představil publiku nejen slovenské lidové nástroje – fujaru a pastýřskou flétnu –, ale i lidový kroj.

Sportovní aktivity spolku Sokol mohli návštěvníci sledovat na velkoplošném filmovém plátně, jakož i závěrečný dětský film se známými českými loutkami (Spejbl a Hurvínek) *Hurvínkova kouzelná flétna*.

Odpovědně připravený rozsáhlý projekt (i když na vypracování bylo velice málo času) ukázal v kostce kulturní aktivity české i slovenské menšiny ve Vídni a podstatně obohatil program Roku vídeňských Čechů a Slováků.

mb

Evropský den jazyků

Tradičně i letos se zapojil Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku ve spolupráci se Slovenským inštitútom ve Vídni do kulturní akce Evropský den jazyků, který se koná vždy 26. září. A rovněž tradičně se Kulturní klub v rámci této akce zaměřil na českou a slovenskou literaturu, a to v roz-

Marie Brandeis a Igor Skoček

manitých tematických okruzích. Letošní téma znělo: „Umlčovaní a polozapomenutí – jubilea umlčovaných a polozapomenutých českých a slovenských spisovatelů“. Program setkání iniciovala také číslice dva v letopočtu, neboť uplynulo například 200 let od narození spisovatele Jána Samuela Francisci-Rimavského (1822), 100 let od narození Jana Skácela (1922), Alberta Marenčina (1922) a Hany Ponické (1922).

Aktéři večera – M. Brandeis, autorka ideje a konceptu programu (česká literatura), a ředitel SI I. Skoček (slovenská literatura) – připravili pro posluchače hodnotný program s čtenými ukázkami. Nejen účinkující, ale i přítomné publikum uvítalo opětovnou možnost konání pořadu v prostorách Slovensko-rakúského kulturného spolku. Komorní večer dozněl v přátelské atmosféře při poháru vína.

UKÁZKA:

Ján Francisci vo Vlastnom životopise z roku 1909 napísal:
2. novembra večer, pred dňom, v ktorý mal už zasadiť náhly súd (od ktorého očakával trest smrti), sklepal som veršiky *Traja sokoli*, ktoré doplnil Štefan Daxner slohou: „Hoj, traja sokoli, či váš hrob hlboký? / Nie je tak hlboký, ako je vysoký.“

Báseň *Traja sokoli* od Jána Francisciho:

Hoj traja sokoli! či vám žiaľ za svetom?
Za svetom nie, ale za slobodným letom.

Hoj traja sokoli! žiaľ vám za životom?
Žiaľ, že sa neskončil v blesku a s rachotom.

Hoj traja sokoli! či vás smrť nedesí?
Nedesí, nedesí, ale sa nám hnuší.

Lepšie by nám bolo a krajšie pristalo
mrieť v boji za voľnosť, ale nás sklamalo.

Hoj traja sokoli! či váš hrob hlboký?
Nie je tak hlboký, ako je vysoký.

Hoj traja sokoli! ktože oplače vás?
Príval sa zacedí, ten bude plakať nás.

Hoj traja sokoli! kto vám bude spievať?
Víchor bude skučať a žiale rozviesť.

Hoj traja sokoli! ktože vás pochráni?
Vrany s vetrom, keď nás roznosia po stráni.

Hoj traja sokoli! kto pomstí smrť vašu?
Svedomie a Pán Boh, čo zná krivdu našu.

Kto som:

Albert Marenčin

V zápisníku z pozostalosti Alberta Marenčina sú denné záznamy datované z rokov 1973-1996. Dominujú v nich úvahy o tvorbe, slobode, fantázii: „Dielo nie je jediným, ani hlavným zmyslom tvorby, tak ako testament či pozostalosť nie sú hlavným zmyslom života...“ Často sa v textoch vyskytujú najbližší priatelia a ľudia s podobným osudom – Juraj Špitzer, Dominik Tatarka, Marian Városov, Alexander Matuška, Juraj Mojžiš a ďalší, s ktorými vedie dia-

lóg, polemizuje s nimi, s ich názormi. Texty zachytávajú obdobie normalizácie, kedy bol Marenčin vylúčený zo strany a vyhodený zo Slovenského filmu. Píše o svojich umeleckých názoroch, vracia do rodiska, k vzťahu s matkou a opakovane si kladie otázku „Kto som?“ „Bol som ďaleko od domova u strýka, kde ma nik nepoznal. Spýtali sa ma. Kto si? Odkiaľ si? – A ja som musel vysvetľovať, kto som a odkiaľ som, a vysvetľujúc to iným, vysvetľoval som to aj sebe samému. Predstavoval som sa, niečo zavše zamlčal, niečo prikrášľil. [...] Za niečo sa hanbil, na niečo bol hrdý. Áno, štylizoval som sa, povedal by som dnes. Toho zakrývané ho bolo sprvoti strašne veľa, oveľa viac ako toho, čo ma napŕňalo hrdosťou. Čo všetko som zakrýval, zatajoval! Svoju lásku k mame, svoju nostalgiu – zatajoval som, že sa mi strašne cnie za domovom, že plačem za mamou, že peniaze, ktoré mi dala na utrácanie, som si schovával ako vzácnu pamiatku, že doma hovoríme iným dialektom a niekedy aj po maďarsky...”

„Nehľadaj zmysel ani cieľ svojho života mimo seba, ani nečakaj, že ti ho niekto dá. Tvoj život má len taký cieľ a zmysel, aký mu dáš ty sám.“

(Albert Marenčin, *Horká chuť storočia*, 2018)

Beseda ALUMNI-CZ-AUSTRIA s ekonomem Pavlem Nesetem

Letošní rok se stal pro nás ekonomicky krizovým. Vysoká inflace, nedostatek energetických zdrojů – plynu a elektřiny – vyvolaly vysoké zdražování týkající se nejenom cen výroby a odbytu v průmyslu, ale i cen každodenního života.

Spolek Alumni-CZ-Austria ve spolupráci s českým velvyslanectvím ve Vídni uspořádal právě teď aktuální přednášku na téma „Jak překoná česká ekonomika a ekonomiky dalších zemí ve střední Evropě letošní zimu?“ Na přednášku, která se konala 21. října 2022, byl pozván specialista – ekonom, vedoucí Katedry ekonomie a práva na Škoda Auto Vysoké škole v Mladé Boleslavi a člen Národní ekonomické rady vlády České republiky Mgr. Pavel Neset, Ph.D.

Přednáška byla velice zajímavá, i když prognózy na zvládnutí ekonomické krize a tím pádem i stabilizace a současné zlepšení životní úrovně obyvatelstva nejsou optimistické, právě naopak. Tento rok se chýlí ke konci a předpovědi jsou již jasné. Podle propočtů ministerstva financí česká ekonomika tuto zimu překoná.

Nastávající rok 2023 bude podle ekonomů jak pro Českou republiku, tak i pro Evropu a svět velice kritický. Zastavení dodávek ruského plynu do Evropy působí obrovské národohospodářské ztráty a za viníka považuje politiku bývalé německé vlády Merkelové, kdy se závislost na ruských energetických zdrojích výrazně prohloubila. Ekonomiky Evropy zažívají stav, jak ho zažívaly západní ekonomiky sedmdesátých let minulého století v období ropné krize.

Ekonomové a bankéři říkají, že Česko míří do stagflace, což je kombinace ekonomické stagnace (zastavení hospodářského růstu) a inflace, a to kvůli prudkému zdražování.

Ekonomiku Česka tíží nejvíc průmyslové dědictví. Průmysl se nepřeorientoval na výrobky s vyšší marží, nedošlo k dostatečnému růstu produktivity, firmy čím dál tím víc pocítují problém s dražší pracovní silou. Česká ekonomika je zaměřena na dodávky průmyslových výrobků do Německa, a ne na služby, které se dají v globalizovaném světě nabízet bez ohledu na geografické limity.

Míra nezaměstnanosti v Česku byla nejnižší v EU, což podpořilo růst inflace. Také politika Evropské centrální banky není v současnosti dobrá a má velký vliv na vývoj ekonomiky států EU. Českému zahraničnímu obchodu by určitě prospělo zavedení jednotné měny eura, ale vzhledem k ekonomické situaci ve státech jižní Evropy a jejich zadlužení by to zatím nebyl dobrý tah.

Také se projevil velký deficit veřejných financí a dluh sektoru vládních institucí bude narůstat. To není dobrá prognóza. Vláda schválila zastropování cen elektřiny a plynu pro domácnosti, pro střední a malé firmy a pro veřejné služby. Nárůstem cen jsou ohroženy skupiny sociálně slabých, na což má vliv i nesprávné rozdělování sociální pomoci, a to již od začátku covidové pandemické pomoci.

Podle Pavla Neseta zmírnění inflace lze očekávat teprve v polovině roku 2024. Je to na politikách, jakou cestou se bude ekonomika ubírat, aby se hospodářské ztráty co nejdříve minimalizovaly.

Po skončení přednášky následovala diskuse, do které se zapojila řada přítomných.

Ke zpříjemnění večera a dodání optimismu do dalších měsíců přispěly dámy ze spolku Vlastenecká omladina s evergreeny z připravovaného muzikálu *Rebelové*.

Ing. Gabriela Jakelíc

Oslava 150. výročí založení Školského spolku Komenský koncem září ve vídeňském Prátru

Pozvání mezi četnými hosty přijal i rakouský spolkový prezident Alexander van der Bellen: „Děkuji všem, kdo se zasazují o etnické skupiny a jejich komunity. Vaše úsilí přispívá k udržování mostu mezi námi sousedy a jeho využití pro dobrou věc. Děkujeme vám a přejeme mnoho úspěchů v příštích 150 letech.“

Kořeny Čechů ve Vídni sahají do 19. století. Jako etnická skupina v Rakousku byli uznáni v roce 1976. „Autochtonní etnické skupiny, chorvatská, slovenská, slovinská, česká, maďarská a romská, jsou i se svým svěbytným jazykem a svou kulturou důležitou součástí rakouské identity. A my musíme dělat vše pro to, abychom je zachovali a podporovali,“ zdůraznil Van der Bellen. Ve svém vystoupení připomněl i projevy o ochraně národnostních menšin, které krátce předtím přednesl na Valném shromáždění OSN v New Yorku. Zmínil, že za zásadní považuje uchování mateřského jazyka, a připomněl, že Spolek Komenského pečuje o české vzdělávání a reprezentaci Čechů ve Vídni již od roku 1872.

Starosta Školského spolku Komenský Karel Hanzl uvedl, že po ustavení spolku trvalo ještě dvacet let, než mohla být otevřena první škola. „Mezi přítomnými jsou zastoupeny čtyři generace Čechů a Slováků žijících v Rakousku. Čtyři generace, které spojuje škola Komenského. A před těmito čtyřmi generacemi si můžeme připomenout další čtyři generace, které 1872 spolek založily a prošly s ním dvě světové války. Podporovala je především střední třída obchodníků a řemeslníků, kteří v průběhu stopadesátileté historie dokázali spolek několikrát ubránit před zánikem. Naposledy před třiceti lety. Máme za sebou 150 let neustálého shánění finančních prostředků na straně jedné a přesvědčování a motivování rodičů, aby posílali své děti právě do této školy, na straně druhé. A to vše v obrovské konkurenci velkoměsta, jako je Vídeň.“

Z České republiky přicestoval náměstek hejtmana Jiho-moravského kraje Jiří Nantl, který ocenil především obrovské nasazení členů spolku. Český velvyslanec ve Vídni Jiří Šitler: „Za pouhých šest týdnů svého pobytu ve Vídni jsem měl možnost poznat, jak plná života česká menšina a její spolky jsou. Myslím, že je trefné, co zmínil pan prezident ve svém projevu, totiž že vídeňští Češi jsou součástí rakouské identity. Přeji vašemu spolku mnoho dalších desetiletí či dokonce staletí českého školství ve Vídni a těším se na naši spolupráci a naše setkávání.“

Oslava se konala v restauraci Schweizerhaus, kterou již více než sto let provozuje rodina Kolaříkových. Předseda Vídeňského zemského sněmu Ernst Woller ji ve svém projevu označil za „neoficiální české velvyslanectví ve Vídni“. Po projevech a hudbě, které se ujali žáci a žákyně ze školního sboru a orchestru, všechny přítomné očekával slavnostní oběd.

Jubilejní koncert a jeho finále: 111 let Tamburášského spolku Adria

V sobotní odpoledne 21. října 2022 se naplnil divadelní sál Školského spolku Komenský ve 3. vídeňském okrese nejenom návštěvníky slavnostního koncertu Adria, ale jako vystupujícími hosty také členy a členkami tanečně-hudebního a jazykového spolku Marjánka, pěveckého sboru Lumír a sólisty, kterými byli Christa Cernajsek (housle) a Pavel Koutník (klávesy).

Ansámbl tamburášů Adria se chystal na svůj velký jubilejní koncert už dlouho. Měl se uskutečnit v době 110. výročí vzniku spolku v květnu 2021. Protipandemická opatření zamezila jeho konání. Adria tak oslavila letos koncertem hned tři jedničky – stojedenáctileté jubileum.

Pochodem pod názvem *Zveme* od Sylvestra Gotfryda udali tamburáši takt, který se pak nesl celým programem. Zazněly další rytmické skladby jako *Veselá tanečnice*, *Švitorka* a *Pochod komediantů* od Bedřicha Smetany. Poté na scénu nastoupil pěvecký sbor Lumír, aby za doprovodu tamburášského spolku zazpíval píseň *Za praporem sokolským* od Františka Kmocha.

Bouřlivý potlesk sklídl klavírista Pavel Koutník svým *Bugatti step* od Jaroslava Ježka s doprovodem tamburášů, který byl skutečně ovací hoden. Nechybělo aranžmá hitu Karla Gotta jako *Einmal um die ganze Welt*, *Včelka Mája* a dalších. Ve veselých stejnokrojích se také svým zpěvem i malou taneční kreací připojila folklórní skupina Marjánka.

Spolu s Adrií si zahrála jako sólistka houslistka Christa Cernajsek. Koncert byl ukončen efektním finále, vystoupením všech účinkujících, kteří společně zazpívali a zahráli skladbu Bedřicha Smetany z opery *Prodaná nevěsta* *Proč*

bychom se netěšili, po které následoval potlesk ve stoje, který si vyžádal opakování skladby. Večerem přítomné provodila v dvojjazyčné moderaci Katka Andrejsová.

Koncert podpořilo Ministerstvo zahraničí ČR a Školský spolek Komenský a konal se v rámci Roku Čechů a Slováků v Rakousku. Tamburáše Adria podporuje také České srdce.

Tamburášský spolek Adria je nejstarší ještě existující český tamburášský soubor ve Vídni – byl založen 3. května 1911 ještě v době Rakousko-Uherska přistěhovalci ze zemí Koruny české. Tehdy měl spolek Adria také dechovku, smyčcový orchestr, pěvecký, divadelní a také tělocvičný odbor. Českých tamburášských orchestrů bylo na přelomu 19. a 20. století ve Vídni několik. Tak jako i jiné české spolky, byl i tamburášský spolek v letech nacistického režimu zakázán. Po druhé světové válce bylo ve Vídni sedm tamburášských orchestrů, z toho tři české. Ještě ke konci šedesátých let účinkovaly tyto soubory na významných veřejných vystoupeních jako Wiener Festwochen nebo v Konzerthausu.

Dnes se poslední z těchto tamburášských souborů – Adria – snaží o zachování této ojedinělé česko-vídeňské tradice. V souboru jsou činní vesměs nadšení amatérští hudebníci. Hrají na jedinečné a starobylé historické hudební nástroje systému Farkaš, jejichž stáří je i víc než sto let. Co jsou to za nástroje? Brač I. – tenorová tambura, II. a III. barytonová tambura, IV. basová tambura, bisernice, kontrášice – sopránová tambura, bugarie, berde. Nástroje jsou opravdovými originály. Jejich původ je na Balkáně a uvádí se, že prapůvod mají v Egyptě či dokonce v Íránu.

Tamburášský soubor Adria se nadále snaží udržet si svůj vlastní styl a kultivovat hudbu v tradičním, koncertním stylu. Pravidelně se schází ke zkouškám v hotelu Pošta, Fleischmarkt 24, a rád přijme do svých řad další nadšence tamburášské hudby.

Gabriela Jakelíc

Výročie Ústavy Slovenskej republiky

Pri príležitosti 30. výročia prijatia Ústavy Slovenskej republiky sa 7. septembra 2022 uskutočnila v krásnej záhrade rezidencie slovenského veľvyslanca vo Viedni slávnostná recepcia. Zúčastnili sa na nej predstavitelia diplomatického zboru a rakúskych inštitúcií, krajanovia ako aj zástupcovia médií. Kultúrny klub zastúpili členky výboru Helena Basler, Marie Brandeis a Gabriela Jakelíc.

Podujatie otvoril slávnostným príhovorom veľvyslanec SR Peter Mišík. O hudobné podfarbenie priebehu recepcie sa postarali hudobníci skupiny Funny Fellows, obľúbený Old Time Band zo Slovenska s originálnymi hudobnými nástrojmi z dvadsiatych a štyridsiatych rokov.

Recepcia prebehla za krásneho počasia v slávnostnom a priateľskom ovzduší.

Presne pred 30 rokmi sa odohral jeden zo zlomových okamihov v novodobých dejinách slovenského parlamentarizmu. 1. september 1992 sa od roku 1994 pripomína ako štátny sviatok – Deň Ústavy SR. Schváleniu ústavy predchádzal akt súvisiaci s prijatím Deklarácie o zvrchovanosti Slovenskej republiky. Tú slovenský parlament vyhlásil 17. júla 1992 v čase, keď Slovensko bolo ešte súčasťou ČSFR. V tomto období sa konali rokovania českých a slovenských politikov o ďalšom usporiadaní zväzku medzi Slováckmi a Čechmi.

Prijatie Ústavy SR posunulo tento proces k dohode o rozdelení Česko-Slovenska.

Už začiatkom augusta 1992 začal slovenský zákonodarný zbor rokovať o návrhu novej slovenskej ústavy. Na rokovaní slovenskej a českej politickej reprezentácie vo vile Tugendhat v Brne 26. augusta 1992 český premiér Václav Klaus a slovenský premiér Vladimír Mečiar definitívne rozhodli o zániku ČSFR od 1. 1. 1993. *Gabriela Jakelíc*

Druhý Hudební večer k počtě Hany Hegerové

Hudební večer připravil Hudební Ryze Amatérský Česko-Slovenský Komorní Ansámbli. Soubor H.R.A.CZ.K.A hrál a hrál, až se hory zelenaly a Klubovna České školy otrásla. Úspěch prvního koncertu zjara přiměl publikum minulého vystoupení zapsat si termín 18. října tučným písmem do kalendáře. A pověst o vysoké úrovni přilákala četné další návštěvníky. Nebylo lehké najít volné místo, nakonec vyčarovali organizátoři dostatek židlí pro všechny. A frontman skupiny Roman Zeman mohl konečně ztišit štěbetání v sále a – jak jinak – u bufetu obleženého již před začátkem.

Večer k počtě ještě neznamená, že se bude hrát výlučně repertoár známé zpěvačky. Tento „ansámbli“ znovu ukázal, jaký široký záběr v české a slovenské písňové produkci má a jak poetické mnohé texty mohou být.

Vtipné poznámky vedoucího skupiny i drobné kvízové otázky během ladění rozesmály lidi v sále a přinesly lehkost i některým textům vedoucím k zamyšlení. Napadají mě autoři jako Petr Hapka, Michal Horáček, Jan Skácel, Milan Lasica... A překvapením bylo pár písní lidových ze sbírky Františka Sušila, které pozorně naslouchajícím přednesl host večera Václav Fuksa.

Můj velký obdiv patří všem multitalentům na pódiu, kteří ve svém volném čase nastudují takové vystoupení a najdou síly i pro zvládnutí organizačních otázek s produkci spojených. Podpoření ladičem klavíru, zvukaři, Spolkem Komenského, osvětlovači atd., tento team work zaručil úspěch, potlesk, nadšení, přídavky i společně zanotovanou písničku *Život je jen náhoda* na závěr.

Velký dík za krásný večer patří muzikantům tělem i duší – zpěvačkám Kateřině Andrejs a Lence Šulové. Zuzaně Bělocké za úžasné housle a zpěv. Lence Blahové za jemný cimbál a zpěv. Skvělým kytaristům za hudbu a zpěv – Miloši Bělockému, Peťo Špankovi a již jmenovanému Romanu Zemanovi. A výbornému klavíristovi Martinu Zemanovi. Příště zase? Ano, doufáme, že příště zase!

Helena Rudlová

Vycházka krajského spolku ALUMNI.CZ po stopách osobností českého původu na hřbitově sv. Marka, 3. okrsek, Landstraße

Myšlenka uspořádat podobnou vycházku se zrodila vlastně již před sedmi lety, v roce 2015. Od té doby se totiž datuje spolupráce pražského Spolku Malostranský hřbitov a Okrskového muzea Landstraße. Oba hřbitovy, jak pražský (Malostranský hřbitov), tak i vídeňský (hřbitov sv. Marka), mají totiž mnoho společného (vznikly oba ve stejnou dobu v důsledku josefínských reforem pohřebnictví a ve stejnou dobu zanikly, u obou v poslední době proběhla či probíhá revitalizace). Společného mají také W. A. Mozarta, popř. jeho přátele. Na vídeňském hřbitově byl původně pohřben on sám, na pražském pak např. manželé Duškovi, jeho hostitelé na Bertramce. Bezprostřední podnět k výše zmíněné akci však dala teprve putovní výstava o českých objektech UNESCO a velkých Rakušanech ze zemí Koruny české, která byla 28. července zahájena v Laxenburgu u Vídně. Zahájení výstavy se zúčastnili také členové českých krajských spolků z Vídně. A tak na základě domluvy s předsedou spolku ALUMNI připravila Gabriela Kalinová (členka Spolku Malostranský hřbitov a členka výboru Klubu přátel Rakouska v Praze) program vycházky.

Skupinová fotografie účastníků vycházky před branou hřbitova sv. Marka (foto: Dagmar Toufarová)

Pavel Pachta, Franz Hofbauer, ředitel Bezirksmuseum Landstraße, a průvodkyně Gabriela Kalinová

Společná akce se konala v neděli dne 17. října 2022 ve 14:00 hodin za poměrně velké účasti (36 osob). Jako čestný host se jí zúčastnil ředitel Okrskového muzea Landstraße, dr. Franz Hofbauer, který absolvoval základní vzdělání na škole Komenského spolku ve Vídni.

Hned u vchodu si účastníci vycházky všimli nového pomníku Jerneje Kopitara, slovenského jazykovědce, spolupracujícího úzce např. s Josefem Valentinem Zlobickým, Josefem Jungmannem či F. L. Čelakovským a P. J. Šafaříkem.

Po úvodním výkladu, obsahujícím srovnání obou historických hřbitovů i jejich specifika, začala vlastní prohlídka. První významný náhrobek po cestě patřil Jacobovi Hyrtlovi, bratru Josefa Hyrtla, anatoma, profesora pražské a vídeňské univerzity. Jacob Hyrtl údajně obdržel od hrobníka tzv. Mozartovu lebku, kterou pak předal svému bratru. Gabriela Kalinová informovala přítomné o tom, proč nebylo pro zkoušku DNA v roce 2006 možno použít ani srovnávacího vzorku z hrobu Mozartova syna Františka Xavera, který zemřel v Karlových Varech.

U dalšího náhrobku, patřícího P. Michaelu Feslovi, příteli pražského filozofa Bernarda Bolzana a řediteli litoměřického kněžského semináře, přítomní ocenili výborně provedené restaurátorské práce (oproti stavu z března t. r.). Průvodkyně se při procházce také dotkla architektů, kteří sice nepocházeli z českých zemí, ale zanechali tam výrazné stopy – k nim patřil Louis Montoyer (pražský Rohanský palác či celnice U Hybernů), Josef Kornhäusel (stavby v lednicko-valtickém areálu, divadlo v Olomouci), Petr von Nobile (již neexistující křídlo Staroměstské radnice, které vyhořelo v květnu 1945) či Alois Negrelli, rytíř z Moldelbe (jeho pražský viadukt, svého času největší v Evropě, byl před nedávnem podroben rekonstrukci).

Osud mnoha chudých vídeňských Čechů („Ziegelböhmern“) byl neoddelitelně spojen se jménem brněnského rodáka Heinricha Drascheho, rytíře z Wartinbergu, zakladatele koncernu Wienerberger AG. Rodinná hrobka, do které se však nikdy nepohřbívalo, byla odstraněna v padesátých letech 20. století. Neexistuje ani hrobka firmy vídeňské firmy Lobmeyer, spolupracující s předními českými skláři a rytci skla. Firmě patřila vila v Kamenickém Šenově (nyní Muzeum skla). Náhrobek dalšího významného skláře, rodáka z Kamenického Šenova Franze Josefa Zahna, se naopak zachoval v zadním rohu hřbitova.

Nedaleko něho se nachází pro návštěvníky velmi zajímavý náhrobek Františka Xavera Němečka, rodáka ze Sadské a autora prvního samostatného životopisu Wolfganga Amadea Mozarta, profesora pražské i vídeňské univerzity. Mozartova biografie, vydaná v Praze v roce 1798 (tj. pouze sedm let po mistrově smrti), byla asi nejvěrohodnější, bez pozdějších úprav patrných v biografii sepsané G. N. Nissenem, manželem Mozartovy vdovy. Je málo známo, že

Opravený náhrobek Bolzanova přítele P. Michaela Fesla (foto: Gabriela Kalinová)

prof. Němeček, tehdy profesor malostranského gymnázia v Praze, byl také dočasným pěstounem obou Mozartových synů, Karla Tomáše i mladšího Františka Xavera.

Středem zájmu návštěvníků byl však samozřejmě kenotaf (prázdný náhrobek) Wolfganga Amadea Mozarta. Přítomní se seznámili s okolnostmi jeho pohřbu, pátrání po jeho tělesných pozůstatcích či zřízení prvního náhrobku v roce 1859. Tento náhrobek byl v roce 1891 převezen na Ústřední hřbitov. Ve stejné době byl pořízen z fragmentů zrušených náhrobků dnešní Mozartův náhrobek. Průvodkyně připomněla Mozartovy vztahy k českým zemím – Olomouci, Brnu a Praze, pražské premiéry dvou Mozartových oper v tehdejší Nosticově (dnes Stavovském) divadle a pražský Mozartův kult (jeho pomník vznikl v Praze o celých pět let dříve než v Salcburku).

Největší význam pro Čechy a Slováky však měla nepochybně osobnost, jejíž hrob na navštíveném hřbitově již neexistuje. Jan Kollár, narozený v Mošovcích v dnešní Slovenské republice, totiž nakonec našel místo posledního odpočinku na pražských Olšanech (převoz 1904). Jeho *Slávy dcera* byla jedním ze stěžejních děl obrozenecké doby a jeho hrob na hřbitově sv. Marka navštěvoval v době svého vídeňského pobytu se svými přáteli i budoucí první prezident Československé republiky Tomáš Garrigue Masaryk.

Smutné vzpomínky na české země musel mít další významný, byť dočasný host na hřbitově – hrdina řeckého boje za nezávislost kníže Alexander Ypsilanti. Byl totiž několik let vězněn v Malé pevnosti v Terezíně. Propuštění, ke kterému došlo na zásah lorda Byrona, dlouho nepřežil. Jeho posmrtné osudy byly ještě dobrodružnější než Mozartovy – řecký finančník Georg Simon Sina nechal jeho pozů-

Náhrobek Mozartova prvního životopisce Františka Xavera Němečka
(foto: Pavel Pachta)

statky převézt nejprve na svůj zámek Rappoltskirchen, kde mu nechal postavit mauzoleum, a odtud se Ypsilanti v šedesátých letech 20. století stěhoval do Athén.

Podobnou anabázi prodělal také srbský jazykovědec Vuk Stefanović Karadžić, účastník Slovanského sjezdu na pražském Žofíně v roce 1848. Jeho kenotaf se zachoval v ortodoxní části hřbitova sv. Marka, exhumované pozůstatky byly uloženy v Bělehradu.

Na hřbitově sv. Marka bylo pohřbeno celkem dvacet nositelů řádu Marie Terezie (založeném císařovnou po bitvě u Kolína) – k nim patřil např. teplický rodák generál Josef svob. pán von Smola, jehož potomci žijí v Česku dodnes. Účastníci programu si prohlédli jeho kenotaf – ostatky byly přeneseny na Ústřední hřbitov.

Na žádost olomoucké univerzity byl na hřbitově vyhledán náhrobek významného pedagoga prof. Josefa Leonharda Knolla, rodáka z Králík. Prof. Knoll působil na univerzitě v Krakově, v Olomouci (kde založil významnou básnickou školu) a nakonec v Praze, kde se stal v roce 1836 rektorem.

Další zajímavou skupinou pohřbených reprezentovali představitelé šlechtických rodů, jejichž členové byli pohřbeni na obou historických hřbitovech – pražském i vídeňském. Sem patřila např. rodina Huynů (na hřbitově sv. Marka byla pohřbena Henrietta hraběnka Huynová, roz. Lažanská), rodina Limbecků, svob. pánů z Lilienau (s Johannem svob. pánem z Lilienau byl pohřben i jeho zeť, známý pedagog a pražský lékař Josef Julius Czermak) a v neposlední řadě i rodina Brettfeldů. Na hřbitově se nachází náhrobek Františka Josefa Chlumčanského z Brettfeldu, synovce a dědice pražského arcibiskupa Václava Leo-

polda Chlumčanského z Přestavlk a rektora vídeňské univerzity v roce 1822. Jeho otec Josef, žijící v Praze, byl vícenásobným rektorem pražské univerzity.

Kromě výše uvedených byli na hřbitově sv. Marka pochováni i jiní významní pedagogové pražských i vídeňských vysokých škol, jako např. geolog, mineralog a rektor hornické akademie v Příbrami a profesor vídeňské univerzity Franz Xaver Maximilian Zippe či reformátor výuky chemie, profesor pražské i vídeňské univerzity Adolf Martin Pleischl, rodák z Jenišova u Horní Planě. Byl vynálezcem bezolovnatého emailu a vídeňským podnikatelem, který není dodnes dostatečně oceněn (jeho vynález totiž vytvořil podmínky pro rozvoj karlovarské vody do celého světa). Město Karlovy Vary kdysi jeho zásluhy ocenilo čestným občanstvím a pamětní deskou, která však po roce 1945 zmizela.

Pohnutý byl osud rodiny Straschiripků (původní jméno slavného malíře doby Ringstraße Hanse Canona). Rodina jeho otce pocházela z Moravy a vdova se synem se tam vrátili po jeho úmrtí. Jeho stejnojmenný syn se stal ředitelem muzea v Jihlavě a byl po válce odsunut.

Hřbitovem sv. Marka prošla i válka – v říjnu 1848 to bylo jedno z posledních míst, kde se revoluční síly bránily proti vojsku chorvatského bána Jelačice, v roce 1866 zde byli pochováni padlí z prusko-rakouské války (Rakušané a Sasové). Za druhé světové války zde zuřily boje, při kterých byl těžce poškozen Mozartův kenotaf (doloženo fotografiemi v Bezirksmuseum Landstraße).

Organizátoři, účastníci vycházky i vedení zúčastněných spolků doufají, že se nejednalo o akci ojedinělou, ale že podobné přeshraniční aktivity budou probíhat i v budoucnu. Spolek Malostranský hřbitov Praha pozval po dohodě s prof. ing. Václavem Liškou, předsedou staroslavného českého spolku Svatobor, členy spolku ALUMNI.CZ k návštěvě historického hřbitova na Vyšehradě včetně Slavína a výbor pražského Klubu přátel Rakouska (předsedkyně dr. Eva Roztočilová) se rozhodl svou každoroční návštěvu Vídně tematicky zaměřit na české osobnosti pohřbené na Ústředním hřbitově. *(Redakčně zkráceno, GAKA)*

Svatováclavské posvícení ve Vídni 2022

Tradiční Svatováclavské posvícení se již stalo oblíbenou akcí českého velvyslanectví ve Vídni. Letos se uskutečnilo za velkého zájmu vídeňského i okolního publika dne 22. září 2022 v prostorách velvyslanectví, v Mramorovém sálu, jakož i v prostorách parku. Novinkou byla pozvánka pro děti, pro které velvyslanectví se spolky Marjánka a Školským spolkem Komenský připravilo výtvarné dílničky. Hosté byli přivítáni novým českým velvyslancem J. E. dr. Jiřím Šitlerem. O hudební doprovod se postaral soubor Marjánka.

Letošní program posvícení byl zaměřen na krajanskou činnost. Byl představen nově založený spolek Turistika Vídeň, spolek Veselá škola, která vystavila práce dětí, a *Vídeňské svobodné listy* měly možnost prezentace plánovaného digitálního předplatného.

Návštěvníci posvícení měli také možnost prohlédnout si výstavu *Vídeň múzická*, která přibližuje osudy a dílo tří signatářů Charty 77 – Eugena Brikiuse, Ondřeje Kohouta a Evy Vones. Letošní posvícení se neslo ve znamení jubilejního roku vídeňských Čechů a Slováků.

Gabriela Jakelíc

Vídeňské svobodné listy a jejich historie od roku 1946

Vídeňské svobodné listy (VSL) ve spolupráci se Školským spolkem Komenský uspořádaly ve foyer divadelního sálu školy od 6. září do 15. září panelovou výstavu o své historii, která navazovala na předchozí výstavu u příležitosti 70 let VSL (1946-2016), instalovanou na Velvyslanectví České republiky ve Vídni.

Za přítomnosti četných návštěvníků výstavu otevřel starosta Školského spolku Komenský Karel Hanzl a Pavel Roth, předseda Menšinové rady. Z českého velvyslanectví přítomné pozdravil zástupce velvyslance Jakub Novák a následně si vzal slovo i český velvyslanec Jiří Šitler.

Informační panely návštěvníky seznámily s minulostí česky psaných tiskovin ve Vídni. Výstava se věnovala i dějinně složitým etapám jejich existence, např. meziválečného období, druhé světové válce a mj. také postavě bývalého redaktora novin Josefa Jonáše, který byl jednou z nejvýraznějších osobností *Vídeňských svobodných listů*. V čele VSL stál neuvěřitelných třiatřicet let, od 1. června 1954 až do 30. listopadu 1987. Bývalá šéfredaktorka VSL Hana Herdová (2004-2022) poděkovala odborné archivářce Národního archivu v Praze Alexandře Blodigové jako úspěšné autorce této výstavy.

Gabriela Jakelíc

Vernisáž výstavy Vídeň múzická

České velvyslanectví ve Vídni hostilo 8. září 2022 vernisáž výstavy *Vídeň múzická*. Výstava vznikla ve spolupráci Velvyslanectví České republiky ve Vídni a Českého centra Vídeň, Alšovy jihočeské galerie a za podpory ČEZ a. s. Samotná expozice se koná ku příležitosti 45. výročí podpisu *Charty 77*. V rámci výstavy představují svá díla tři disidenti a umělci – Eugen Brikcius, Ondřej Kohout a Eva Vones.

Všichni tři umělci přišli do Vídně na pozvání tehdejšího kancléře Bruna Kreiského poté, co podepsali *Chartu 77*. Do Rakouska se vystěhovalo na dvě stě disidentů, často s celou rodinou, a většinou i v zemi natrvalo zůstali. Přišla i řada umělců.

Vzpomínku na dobu po odchodu z vlasti a poděkování kancléři Kreiskému vyjádřila ve své úvodní řeči také kurátorka výstavy Zuzana Brikcius. Večer hudebně doprovodili Josef Janíček (*The Plastic People of the Universe*) spolu s Hanou Skopcovou. Vlastní výstava byla otevřena verši umělce, básníka a esejisty Eugena Brikciuse a bývalé fotbalové legendy, mistra Evropy z roku 1976 Antonína Panenky.

Slavnostní večer zahájil velvyslanec České republiky ve Vídni Jiří Šitler, na nějž navázal ředitel Alšovy jihočeské galerie Aleš Seifert. Hosty přivítal v zastoupení vídeňského starosty a hejtmana Michaela Ludwiga předseda výboru pro oblast kultury a vědy ve Vídni Gerhard Schmidt a Vojtěch Sedláček, předseda správní rady Nadace Olgy Havlové. Tvorbu jednotlivých umělců představila kurátorka Zuzana Brikcius.

ZÚ

KRÁTKÉ OHLÉDNUTÍ

14. září 2022 byla v Českém centru Vídeň zahájena výstava *Jan Patočka. Filosof a nepřátelská osoba*. Součástí vernisáže byla hudební performance brněnského umělce Tomáše Vtípila. Výstava připomíná i samizdat a undergroundovou kulturu sedmdesátých let a je nejen poctou významnému filozofovi československé historie, Janu Patočkovi – signatáři *Charty 77*. Výstava je otevřena do 2. prosince 2022.

18. září 2022 bylo možno navštívit koncert *Cappelly Is-tropolitana* pod vedením Františka Macka, na němž v Peterskirche v prvním vídeňském okrese zazněla díla Josefa Suka, Leoše Janáčka a Antonína Dvořáka.

8. října 2022 se konal koncert *Jakuba Janšty* z díla Jana Křtitele Kuchaře, Jakuba Janšty a Antonína Dvořáka, také v Peterskirche.

Oba koncerty byly připraveny českou katolickou duchovní správou ve Vídni.

27. září 2022 uvedl spolek Kontaktforum v divadelním sále české školy komedii *Pustte mě ven!* Komedii o fiktivní divadelní a filmové hvězdě Joce de Guérande nastudovalo pražské divadlo Kalich k osmdesátinám herečky Ivy Janžurové, ale premiéry se hra dočkala kvůli covidovému omezení hlavní aktérky Ivy Janžurové až koncem května 2021. Inscenaci nastudovala herečkina dcera Sabina Remundová, která si po boku matky zahrála i malou roli hospodyně.

Návštěvu areálu zahrad Blumengärten Hirstetten zorganizoval spolek Alumni Cz Austria s příslibem, že pro ty, kdo prohlídku nestihli, ji na jaře určitě zopakují.

V sobotu **8. října 2022** se v divadelním sále české školy na pozvání Omladiny představil pražský amatérský soubor 4GENERACE s hrou česko-rakouského uměleckého výtvarníka a autora Jana Brabence **Radeckého pochod životem**.

V neděli **9. října 2022** proběhl Omladinou organizovaný **Čaj o páté – Oktoberfest**.

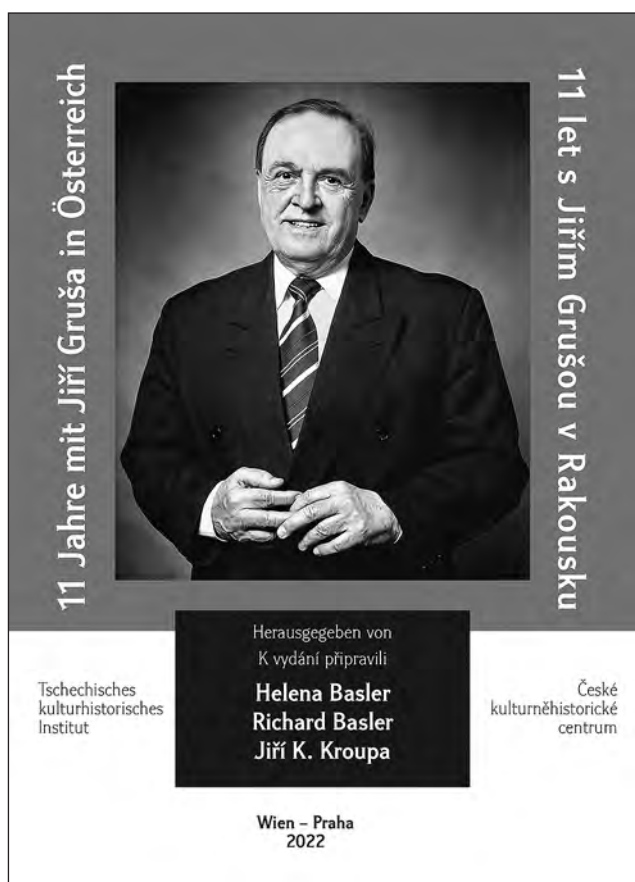
Spolek Kontaktforum uvedl v divadelním sále české školy drama **NordOst**. Jeho autorem je německý dramatik a scenárista Torsten Buchsteiner. K námětu ho inspirovala tragická událost z divadla Na Dubrovce v Moskvě z 23. října 2002. Hru v nastudování pražského divadla v Řeznické v režii hostujícího Lukáše Pečenky měli diváci možnost zhlédnout **16. října 2022**.

Další představení Kontaktfora, opět ve stejném divadelním sále, je plánováno na **1. prosinec 2022**, kdy bude v provedení Divadla Verze uvedena hořce ostrá komedie **Úča musí pryč!**

24. října 2022 český velvyslanec Jiří Šitler uctil v bývalém koncentračním táboře Mauthausen památku 262 zavražděných československých vlastenců, příbuzných a spolupracovníků parašutistů, kteří se podíleli na atentátu na Reinharda Heydricha. Přítomna byla také hejtmanka Středočeského kraje Petra Pecková a český zástupce v Mezinárodním mauthausenském výboru Vlastislav Janík.

11 let s Jiřím Grušou v Rakousku

Stálá komise senátu PČR pro krajany žijící v zahraničí společně s odborným partnerem, Kulturním klubem Čechů a Slováků v Rakousku, zorganizovala křest publikace **11 let s Jiřím Grušou v Rakousku**, který se uskutečnil 6. října 2022 v 15:00 hodin v Černínském salónku Kolovratského paláce v Praze. Na diplomata Jiřího Grušu vzpomínali jeho dva bývalí kolegové, diplomaté Rudolf Jindrák a Jiří Beránek. Pozdravy přišly i od přátel Jiřího Gruši, bývalého ministra zahraničí ČR Karla Schwarzenberga a spisovatele Pavla Kohouta. Omluvila se rakouská velvyslankyně v ČR dr. Bettina Kirnbauer, která Jiřího Grušu znala, ale v době akce se konal na Pražském hradě summit lídrů členských zemí Evropské unie, takže byla pracovně zaneprázdněna. Křtu se zúčastnil také ředitel Rakouského kul-

turního fóra v Praze Andreas Schmidinger, jemuž ochotně překládala Gabriela Kalinová, členka Spolku Malostranský hřbitov a výboru Klubu přátel Rakouska v Praze. Přítomni byli i Eva Roztočilová, předsedkyně Klubu přátel Rakouska v Praze, a další vzácní hosté. Při křtu byla promítnuta ukázka ze vzpomínkového večera v Diplomatické akademii ve Vídni, kde byla za účasti významných hostů (Brix, Busek, Fischer) představena německá verze publikace.

V pražském Senátu bylo za přítomnosti předsedy Stálé komise Senátu PČR pro krajany žijící v zahraničí Tomáše Czernina a editorů knihy Heleny Basler, Richarda Baslera a Jiřího K. Kroupy představeno její kompletní německo-české vydání. Pořadem provázela Marie Brandeis. Dík za zorganizování a úspěšný průběh večera patří tajemnici Stálé komise Bronislavě Vackové.

Knihu je možno zakoupit v redakci Kulturního klubu, www.kulturklub.at, nebo prostřednictvím e-mailu: Richard.basler@kulturklub.at.

Více obrázků ze křtu knihy najdete na https://www.mzv.cz/file/4789790/_221006_Krest_publicace_11_let_s_jirim_Grusou_v_Rakousku.pdf.

Neděle národů v katedrále sv. Štěpána

Již tradiční setkání německy hovořícího společenství věřících, kteří vždy poslední zářijovou neděli přicházejí do katedrály sv. Štěpána v centru Vídně na mši svatou se svým biskupem, se tentokrát za jejich hojně účasti uskutečnilo v neděli 25. září. Mši svatou opět vedl a sloužil s ostatními světící biskup Franz Scharl. Během mše zazněly zpěvy a čtení v několika národních jazycích. V ukrajinštině byl zazpíván i chvalozpěv za válkou zmítanou Ukrajinu. Jednotlivé národy se rovněž prezentovaly v národních krojích. Za české společenství mši svatou hudebně doprovodili zpěváci spolku Marjánka.

Neděle národů se koná pravidelně po celém světě na přání papeže Jana Pavla II.

Noc literatury nejen v Českém centru Vídeň

21. říjen byl zasvěcen putovnímu autorskému čtení a besedám, které proběhly v rámci „Noci literatury“, iniciované Českým centrem Vídeň při příležitosti českého předsednictví v Radě EU. Vídeňské „Noci literatury“ pod mottem „Mír“ se zúčastnilo devět autorů z devíti zemí (Francie – překladatelka Annemarie Emeder seznámila návštěvníky s dílem autorky Gemmy Salem, Polsko – spisovatelka a divadelní režisérka Magdalena Marszałkowska, Slovensko – violistka, autorka a performerka Tamara Štajner, Švédsko – spisovatelka a překladatelka Cecilia Hansson, Maďarsko – spisovatel Ferenc Barnás, Švýcarsko – autorka Sarah Kuratle, Slovensko – prozaik a básník Marián Hatala, Malty – básník a prozaik Adrian Gima – a České republiky – spisovatel, scenárista a dramatik Jaroslav Rudiš). Akce byla zahájena v Českém centru, pokračovala v Polském institutu, Slovenském institutu, Institut français, Collegiu Hungaricum a byla zakončena v Českém centru Vídeň.

Velvyslanectví České republiky ve Vídni oslavilo výročí vzniku Československa

Velvyslanectví České republiky ve Vídni uspořádalo ve středu 19. října 2022 každoroční slavnostní recepci pořádanou u příležitosti státního svátku 28. října. Účastníky akce pozdravil český velvyslanec Jiří Šitler, velvyslanec Ivo Šrámek, stálý představitel ČR při OSN, OBSE a ostatních mezinárodních organizacích ve Vídni a jihočeský hejtman Martin Kuba.

Současně s recepcí se v budově velvyslanectví uskutečnila prezentace Jihočeského kraje, který zde představil turistické cíle jižních Čech, nabídl mapy cyklistických cest, místní tradice a také gastronomické speciality, například českobudějovické pivo nebo whisky v sudech po rozlič-

ných vínech a destilátech, díky nimž má whisky vyráběná v destilerii SVACH nezaměnitelný jihočeský nádech. Svachovka vzdálená 5 km od Českého Krumlova nabízí širokou nabídku služeb, od ubytování po restauraci, wellness, lázně, destilérku, čokoládovnu s ruční řemeslnou výrobou čokoládových výrobků a pivovar, kde základním stavebním kamenem je český ležák. V této kategorii vaří pivovar celoročně světlou a polotmavou dvanáctku. Vedle nich nabízí i další speciály. Pro ty, kteří ocení soukromí, jsou ideální denní lázně Mladina s pravými pivními lázněmi, hydromasážními a perličkovými vanami, vířivkou s výhledem do okolní krajiny. K dispozici je i masérna a solná jeskyně.

www.svachovka.cz

VZPOMÍNÁME...

2. srpna 1922 se narodila krajanek **Olga Matalová**. Spolu s manželem Karlem Matalem byli výraznými postavami krajanek Vídně. Olga Matalová byla obětavá funkcionářka řady krajanek spolků, předsedala jednotě Máj a vypořádala v redakci *Vídeňských svobodných listů*. Olga Matalová zemřela 19. prosince 2006.

Ve spolupráci s Olgou Matalovou mohl Kulturní klub do Vídně dovést několik českých operet a lidových zpěvohr. V jedné z nich např. účinkoval Josef Zíma. Po její smrti se na tuto úspěšnou spolupráci nepodařilo navázat.

3. srpna 1992 – před třiceti lety – zemřel ve Vídni **Josef Pojar**, kněz, vlastenec a bojovník za svobodu a demokracii. Narodil se 23. července 1914 ve Vídni do české rodiny. Vstoupil do Kongregace Těšitelů z Getseman, po vysvěcení působil v české duchovní správě a vyučoval náboženství na českých školách ve Vídni. V roce 1943 vytvořil ilegální skupinu „Revoluční výbor“, jejímž jádrem byli členové československého Orla ve Vídni. Náhodným zatčením jednoho z kurýrů se podařilo gestapu pozatýkat řadu členů skupiny včetně Josefa Pojara. Z nacistického vězení se Pojar vrátil po 13. dubnu 1945. V květnu 1945 byl zvolen předsedou nově se tvořící střechové organizace krajanek spolků ve Vídni. V roce 1947 byl povolán do Československa, kde působil jako důstojník československé armády na reorganizaci katolické duchovní správy v armádě. V roce 1948 byl zatčen a odsouzen k trestu smrti. Po třinácti letech byl sice propuštěn, ale jako duchovní nesměl působit. Léta pracoval v dělnické profesi, a když se mu podařilo ilegálně uprchnout do Rakouska, ihned se zapojil do krajanek činnosti.

16. srpna 2002 – před dvaceti lety – zemřel ve Vídni významný krajanek pracovník Dipl. Ing. **Ota Češka**. Narodil se ve Vídni 20. února 1924, v Praze vystudoval Vysoké učení technické v oboru architektury a pozemního stavitelství. Po návratu do Vídně začal podnikat. Od mládí byl členem vídeňského Sokola, ve studentských letech členem Vlastenecké omladiny a od roku 1950 členem Akademického spolku ve Vídni. V šedesátých letech se stal členem Československé jednoty Barák a začal pracovat v Českém srdci. Na valné hromadě v roce 2000 byl zvolen předsedou Měštinové rady. Jeho úmrtím bylo přerušeno navázání spolupráce s Kulturním klubem, které plánoval. Ota Češka oceňoval také časopis *Kulturní klub*.

**Budějovický
Budvar**
NÁRODNÍ PODNIK

KALENDÁRIUM

Slovenský inštitút vo Viedni

Návšteva Slovenského inštitútu vo Vídni, jakož i ďalších inštitúcií, s nimiž Slovenský inštitút plánuje spoločný kultúrny program, je podmienená epidemiologickým vývojom. O plánovanom programe a jeho prípadných zmenách informuje Slovenský inštitút na svojom webe a facebooku, kde také pravidelne uverejňuje tipy na slovenskú kultúru online.

Slovenský inštitút / Slowakisches Institut in Wien

Wipplingerstraße 24-26, 1010 Wien

Tel.: +43 1 318 905 5291

si.vienna@mzv.sk, www.mzv.sk/sivieden

www.fb.com/SlowakischesInstitutInWien

IG: slowakisches_institut_wien

Program Slovenského školského spolku SOVA

Okrem vyučovania slovenčiny tu nájdete tuzajímavé podujatia ako: čitateľské predpoludnie, na ktorom vám predstavíme rozprávkovú knižku *Zázračná truhlička*, Mikulášsku besiedku s vystúpením divadiel MAKILE a KASIA...

Prehľad našich aktuálnych podujatí nájdete aj pod linkom: www.slovaci.at/program.html. Zmena programu vyhradená.

03. 12. 2022 Rodinný divadelný výlet

Prijmite pozvanie na adventný divadelný výlet do Bratislavy. Zavítame do nového SND, kde nás predvianočne naladí baletný rozprávkový príbeh *Luskáčik*. Detský balet *Luskáčik* neodmysliteľne patrí k obdobiu Vianoc – tajomný oživený svet v tieni vianočného stromčeka, odvážny Luskáčik bojujúci s myšim kráľom a roztancované snehové vločky a podmanivé melódie. Po predstavení určite zostane čas aj na návštevu bratislavských vianočných trhov. Zraz je o 9:00 hod. na Wien Hauptbahnhof – intern. busterminal, východ z metra Laxenburgerstraße. Balet začína o 11:00 hod. Návrat do Viedne okolo 17:00.

Cena: pre členov spolku SOVA 15 € na osobu od 4 rokov. Deti z kurzov slovenčiny majú výlet bezplatne. V cene je zahrnutá doprava organizovaným autobusom a vstupenka do divadla.

Info: elena.mandik@gmail.com.

04. 12. 2022 Mikulášska besiedka

Srdečne vás pozývame na Mikulášsku besiedku Slovenského školského spolku SOVA, ako aj na predvianočné vystúpenie divadiel MAKILE a KASIA v Bratislave v nedeľu 4. 12. 2022 o 16:00 hod. v divadelnej sále Komenský Schule, Sebastianplatz 3, 1030 Wien.

Vstupné / Eintritt: 10,- € / osoba, členovia spolku SOVA / Vereinsmitglieder 5,- €. Info: elena.mandik@gmail.com. Napíšte meno, telefónne číslo a počet detí! Vstupenky si možno vyzdvihnúť v pokladni divadla polhodinu pred predstavením. Po divadle vás pozývame na tradičné slovenské mikulášske občerstvenie.

18. 12. 2022 Muzikálové predstavenie pre deti 6-12 rokov *Das Geheimnis von Jabadu*

Uprostred oceána leží rajský ostrov Jabadu. Jeho obyvate-

lia žijú šťastne a spokojne v súlade s prírodou. Princezná Aquaria z ostrova Jabadu raz oznámi svojim rodičom, že chce spoznať aj svet mimo ostrova a chcela by študovať na univerzite. Tým sa začína jej dobrodružná cesta...

Vo štvrtok 8. 12. 2022 o 11:00 v divadle Raimund Theater, Wallgasse 18-20, 1060 Wien.

Info: elena.mandik@gmail.com. Napíšte meno, telefónne číslo a počet detí! Lístky sú výlučne len pre deti od 6 do 12 rokov! Predstavenie sa hrá v nemeckom jazyku a trvá 1,5 hodiny bez prestávky. Na predstavenie treba prísť polhodinu dopredu.

České centrum ve Vídni

Návšteva Českého centra Vídeň (ČČV), jakož i ďalších kultúrnych inštitúcií, s nimiž ČČV organizuje spoločný kultúrny program, podléhá aktuálne platným epidemiologickým opatreniam. Konání živých akcií v ČČV je podmienené vývojom pandemické situácie jak v Rakousku, tak v České republice – řada plánovaných akcií vyžaduje přítomnost českých hostů.

O programe a jeho prípadných zmenách informuje ČČV na svojom webe, facebooku a instagramu, kde také pravidelne uverejňuje tipy na českú kultúru online.

Podrobnejšie informácie k akciám jsou zveřejňovány na webu Českého centra Vídeň. Na akce je nutné se registrovat na ccwien@czech.cz / +43 1 535 23 60. Do e-mailu prosím uvádějte celá jména a telefony návštěvníků, kteří se na akci registrují, v případě doprovodné osoby také její e-mailovou adresu a telefon.

PROGRAM

do 2. 12. Výstava: *Jan Patočka. Filosof a nepřátelská osoba*

Výstava svým obsahem odpovídá názvu – a zároveň je něčím víc. Představuje filosofa Jana Patočku jednak prostřednictvím vybraných citátů zobrazených ve velkém formátu, jednak v cyklu fotografií pořízených na začátku sedmdesátých let v blízkosti osudové Bílé hory. Obrazová a zvuková instalace a vybrané dokumenty pak návštěvníka přenesou doprostřed nepřetržitého sledování této „nepřátelské osoby“ v týdnech mezi formulací *Charty 77* a Patočkovou smrtí 13. března 1977.

České centrum Vídeň, Herrngasse 17, 1010 Wien

SPOLKOVÝ KALENDÁŘ

01. 12. v 19:00 Divadelní představení: Lutz Hübner: *Úča musí pryč!* (Divadlo Verze)

Divadelní sál Školského spolku Komenský, Sebastianplatz 3, 1030 Wien

Kontakt-fórum

03. 12. v 17:00 Přednáška: Mgr. Jiří Mihola, Ph.D.: *J. G. Mendel*

Slovanská beseda, Drachengasse 3, 1010 Wien
AS, ČS, Sb

do 10. 12. Výstava: *Múzická Vídeň*

Výstava *Múzická Vídeň* pořádaná Velvyslanectvím České republiky v Rakousku ve spolupráci s Alšovou jihočeskou galerií je realizována u příležitosti 45. výročí zveřejnění

prohlášení *Charty 77* z 1. ledna 1977 a zároveň v době předsednictví České republiky v Radě EU.
Velvyslanectví ČR ve Vídni, Penzinger Straße 11-13, 1140 Wien

11. 12. v 15:00 Tradiční vánoční odpoledne s tombolou
Slovanská beseda, Drachengasse 3, 1010 Wien
Tělocvičná jednota Sokol Vídeň III/XI, České srdce Vídeň III/XI

11. 12. 17:00-21:00 Vánoční čaj o páté
Sebastianplatz 3, 1030 Wien
Vlastenecká omladina

12. 12. 18:00 Film: *Myši patří do nebe*
Rodinný film, Česko / Francie / Polsko / Slovensko, 2021, 87 minut. Info viz str. 2.
Kinosál Velvyslanectví ČR, Penzinger Straße 11-13, 1140 Wien
KK, ČcV

VÝSTAVY - výběr

SCHÖNBERG CENTER

bis 24. 02. 2023 *Mit Schönberg in die Seele blicken*
Mo-Fr 10:00-17:00

ALBERTINA MODERN

do 22. 01. 2023 *Ways of Freedom (Jackson Pollock to Maria Lassnig)*
Kurátorka Angela Stief.

MUSEUM GUGGING

bis 05. 03. 2023 *brut favorites. ! feilacher's choice* (Sonderausstellung)
Di-So, Feiertage 10:00-17:00 Uhr, Montag (außer Feiertag) geschlossen,
T: +43 2243 87 087, M: +43 664 60 499 374
Am Campus 2, 3400 Maria Gugging

LEOPOLD MUSEUM

bis 11. 12. 2022 *Handeln im Jetzt*
Die Ausstellung der Nominierten zum Ö1 Talentstipendium 2022.
bis 06. 02. 2023 *Hagenbund (Von der gemäßigten zur radikalen Moderne)*
bis 27. 02. 2023 *Tilla Durieux (Eine Jahrhundertzeugin und ihre Rollen)*

OBERES BELVEDERE

bis 08. 01. 2023 *Carlone Contemporary: Rona Pondick Monkeys, 1998-2001*

KUNSTFORUM WIEN

bis 15. 01. 2023 *Helmut Newton Legacy*

MARX HALLE

bis 20. 01. 2023 *Monets Garten Wien*
„Um ganz in die Welt des französischen Malers eintauchen zu können, wird der Besucher durch drei Erlebnisbereiche geführt“, heißt es in der Ankündigung. Im Zentrum stehen das Atelier von Claude Monet (1840-1926), sein berühmter Garten in Giverny und schließlich die Bilder

des Impressionisten selbst, in die man Dank 3D-Mapping-Projektionssystem „eintauchen“ können soll.

Über *Das Kap von la Héve bei Ebbe, Die Dame im grünen Kleid* oder *Das Atelierboot* gelangt man zu den Seerosenbildern: „Der Betrachter befindet sich inmitten der Gemälde, versinkt in Licht und Ton, und wird so Teil der Szenerie – die Kunstwerke interagieren mit ihm und Kunst wird zur vollendeten Poesie“, heißt es im lyrischen Ton der Veranstalter.

Nach „Van Gogh Alive“ des australischen Unternehmens Grande Experiences in der METASTADT und „Klimt – The Immersive Experience“ von COFO Entertainment wird „Monets Garten“ der Allegria Konzert GmbH bereits die dritte Ausstellung des dritten Anbieters im boomenden Segment der digitalen Kunst-Erlebniswelten sein, die nach Wien kommt. Tickets sind im Internet-Vorverkauf bereits erhältlich.

Öffnungszeiten: Mo-Mi 10:00-20:00; Do-So 10:00-21:00
<https://www.monets-garten.de/mg/preis-und-tic>

Národné divadlo Bratislava

Nová budova SND

18. 12. 2022 17:00

20. 12. 2022 11:00 Antonín Dvořák: *Rusalka*

12. 05. 2023 19:00

14. 05. 2023 17:00

Hudobné naštudovanie: Ondrej Olos (ako hosť)

Obsadenie:

Rusalka: Eva Hornyáková / Mária Porubčinová

Princ: Peter Berger / Tomáš Juhás

Cudzia kňažná: Jolana Fogašová / Katarína Hano Flórová

Vodník: Jozef Benci / Peter Mikuláš / Štefan Kocán / Peter Kellner

Ježibaba: Denisa Hamarová / Monika Fabianová

Hájnik: Pavol Remenár / Pavol Mucha

Lovec: Pavol Remenár / Pavol Mucha

Kuchník: Veronika Bilová

Prvá lesná žienka: Lenka Máčiková / Andrea Vizvári

Druhá lesná žienka: Adriana Banášová

Tretia lesná žienka: Terézia Kružliaková

Archiv časopisu *Kulturní klub* je online

S radostí Vám oznamujeme, že se nám po dlouhé době podařilo splnit přání čtenářů i redakce mít možnost si přečíst a listovat ve všech vydáních časopisu *Kulturní klub* online ve formátu pdf.

Neváhejte a navštivte naši webovou stránku www.kulturklub.at – Archiv časopis, nebo přímo www.kulturklub.at/archivcasopis.html.

Projekt byl umožněn díky dotaci rakouského Spolkového kancléřství. V roce 2020 bylo v rámci programu pro podporu menšin u rakouského Spolkového kancléřství možné podat žádost o finanční podporu na digitalizaci. Tuto příležitost jsme využili a podali odpovídající žádost, která uspěla a Kulturní klub obdržel na projekt finanční prostředky.

Věříme, že Vás archiv zaujme a že se stanete jeho pravidelnými návštěvníky a uživateli.

Informationen für die Anmeldung 1. Klasse RG Informace k přihlášení do 1. třídy RG

Wenn Sie Ihr Kind an unserer Schule anmelden möchten, bitte ich Sie in der Zeit von 10. bis 16. 1. 2023 einen Termin für die Anmeldewoche **telefonisch** zu vereinbaren. / Pokud chcete Vaše dítě přihlásit na naši školu, prosím Vás v týdnu od 10. do 16. 1. 2023 o **telefonické** sjednání termínu.

Direktion: Mag. Helena Huber, Tel.: (0043 1) 713 31 88-60

**Anmeldewoche: / Přihlášení je v týdnu:
13.-17. 2. 2023, Schützengasse 31, 8:00-16:00**

Zur Anmeldung nehmen Sie bitte Ihr Kind mit! / K přihlášení s sebou vezměte, prosím, i Vaše dítě!

Bitte mitzubringen sind: / Prosím, vezměte s sebou:

1. Anmeldung / Přihlášku
2. Schulnachricht 4. VS (Original) / Školní zprávu 4. VS v originálu
3. Meldezettel
4. Geburtsurkunde / Rodný list
5. Staatsbürgerschaftsnachweis / Potvrzení o státním občanství
6. Taufschein / Křestní list
7. 1 Foto (für Schülerschein) / 1 fotografii na školní průkaz
8. Vereinbarung + 70,- € Kautio / Smlouvu se zřizovatelem + 70,- € (kauce)
9. Anmeldung Nachmittagsbetreuung / Přihlášku do družiny
10. Erhebungsblatt (erhalten sie in der Schule) / Statistický list (obdržíte ve škole)

Danke! / Děkuji!

Mag. Helena Huber

Informationen für die Anmeldung 5. Klasse RG Informace k přihlášení do 5. třídy RG

Wenn Sie Ihr Kind an unserer Schule anmelden möchten, bitte ich Sie in der Zeit von 10. bis 16. 1. 2023 einen Termin für die Anmeldewoche **telefonisch** zu vereinbaren. / Pokud chcete Vaše dítě přihlásit na naši školu, prosím Vás v týdnu od 10. do 16. 1. 2023 o **telefonické** sjednání termínu.

Direktion: Mag. Helena Huber, Tel.: (0043 1) 713 31 88-60

**Anmeldewoche: / Přihlášení je v týdnu:
20.-24. 2. 2023, Schützengasse 31, 8:00-16:00**

Zur Anmeldung nehmen Sie bitte Ihr Kind mit! / K přihlášení s sebou vezměte, prosím, i Vaše dítě!

Bitte mitzubringen sind: / Prosím, vezměte s sebou:

1. Anmeldung / Přihlášku
2. Schulnachricht 4. Kl. (8. Schulstufe) – Original / Školní zprávu 4. tř. (8. postupný ročník) v originálu
3. Meldezettel
4. Geburtsurkunde / Rodný list
5. Staatsbürgerschaftsnachweis / Potvrzení o státním občanství
6. Taufschein / Křestní list
7. 1 Foto (für Schülerschein) / 1 fotografii na školní průkaz
8. Vereinbarung + 70,- € Kautio / Smlouvu se zřizovatelem + 70,- € (kauce)

Danke! / Děkuji!

Mag. Helena Huber

Informationen für die Anmeldung 1. Klassen VS Informace k přihlášení do 1. třídy VS

Im Schuljahr 2023/24 werden wir wieder zwei bzw. drei erste Volksschulklassen eröffnen. Je nach Anzahl der Slowakisch sprachigen Kinder besteht die Möglichkeit eine slowakische Klasse zu bilden. / Ve školním roce 2023/24 otevíráme na naší obecné škole opět dvě nebo tři první třídy. Podle počtu slovensky mluvících dětí je i možnost otevření slovenské třídy.

Die Einschreibungen finden in der Zeit von 28. 11. bis 9. 12. 2022 statt, bitte vereinbaren Sie **telefonisch** einen Termin. / Zápisy probíhají ve dnech 28. 11. – 9. 12. 2022, prosíme, domluvte si **telefonicky** termín.

Direktion: Mgr. Dipl. Päd. Marcela Kaplan, Tel.: (0043 1) 713 31 88-20

Zur Einschreibung nehmen Sie bitte Ihr Kind mit! / K zápisu přijďte, prosím, i s dítětem!

Bitte mitzubringen sind: / Prosím, vezměte s sebou:

1. Anmeldung / Přihlášku
2. Erhebungsblatt von Wiener Stadtschulrat / Pozvánku od Vídeňské školské rady
3. Meldezettel / Doklad o pobytu v Rakousku
4. E-card / Pojišťovací kartu dítěte
5. Geburtsurkunde / Rodný list
6. Staatsbürgerschaftsnachweis / Potvrzení o státním občanství
7. Taufschein / Křestní list
8. 1 Foto (für Schülerschein) / 1 fotografii na školní průkaz
9. Vereinbarung + 70,- € Kautio / Smlouvu se zřizovatelem + 70,- € (kauce)

Danke! / Děkuji!

Mgr. Dipl. Päd. Marcela Kaplan

ATELIER A
„Zum blauen Pfau“ am Spittelberg, 1070 Wien, Kirchberggasse 17 / II
ateliera.website

ORF Burgenland štartuje nové viacjazyčné vysielanie pod názvom „WIR“ na ORF III

Po prvýkrát sa spája sedem jazykov v jednej relácii – produkcia ORF Burgenland v spolupráci s ORF Kärnten odštartovala v nedeľu 11. septembra 2022.

ORF odštartovala v nedeľu 11. septembra 2022 nový celorakúsky TV magazín pre všetky národnostné skupiny. Relácia *WIR | ČEŠI, HRVATI, MAGYAROK, ROMA, SLOVÁCI, SLOVENCÍ* obsahuje príspevky v jazykoch všetkých šiestich autochtónnych národnostných skupín v Rakúsku a bude sa vysielat' každú druhú nedeľu o 8:45 na ORF III. Vďaka nemeckým titulkom môžu reláciu bez bariér sledovať aj nemecky hovoriaci diváci. Reláciu produkuje redakcia národnostných skupín z ORF Burgenland v spolupráci so slovinskou redakciou z ORF Kärnten. Moderovať ju budú striedavo Katharina Graf-Janoska z redakcie Rómov a Burgenlandská Chorvátka Julia Hamedinger. Nový magazín bol predstavený v utorok 6. septembra 2022 v Krajinskom štúdiu ORF Burgenland v rámci tlačového rozhovoru s krajinským riaditeľom ORF Mag. Wernerom Hericsom. Na prezentáciu prišli okrem iných aj radca nadácie ORF Christian Kolonovits, radca publika ORF Josef Buranits, Marijan Velik, vedúci slovinskej redakcie (ORF Kärnten) zastúpil krajinskú riaditeľku ORF Kärnten Karin Bernhard, a šéfredaktorka ORF III Lou Lorenz-Dittlbacher, ako aj predsedovia poradných zborov národnostných skupín Karl Hanzl a také Richard Basler (Česi) a Stanko Horvath a Martin Ivancsics (Burgenlandská Chorvátka), Emmerich Gärtner-Horvath (Rómovia) a Attila Somogyi (Maďari).

Generálny riaditeľ ORF Mag. Roland Weißmann: „Teší ma, že s novou reláciou *WIR* sme mohli rozšíriť ponuku ORF pre rakúske národnostné skupiny. Nový magazín prispieva podstatne k splneniu našej verejno-právnej úlohy pre všetkých v Rakúsku žijúcich ľudí.“

ORF-Landesdirektor Burgenland Mag. Werner Herics: „Televízny magazín *WIR | ČEŠI, HRVATI, MAGYAROK, ROMA, SLOVÁCI, SLOVENCÍ* ide ORF úplne novou cestou. Po prvýkrát sme spojili sedem jazykov do jednej relácie, to je jedinečné v histórii ORF. S novou reláciou ponúkame ďalšiu platformu pre šesť autochtónnych národnostných skupín v Rakúsku. Vďaka celoplošnému vysielaniu sa národnostné skupiny dostávajú ešte viac do pozornosti spoločnosti. Už teraz produkuje redakcia národnostných skupín pri ORF Burgenland 70 TV relácií ročne. S *WIR | ČEŠI, HRVATI, MAGYAROK, ROMA, SLOVÁCI, SLOVENCÍ* narástla naša ponuka o ďalších 26 televíznych relácií. Redakcia národnostných skupín produkuje okrem toho desať hodín rozhlasového vysielania týždenne a ponúka denne čerstvé informácie v jazykoch národnostných skupín na volksgruppen.orf.at. Touto obsiahlou ponukou spĺňa ORF jeho zákonnú úlohu a poukazuje na rôznorodosť a aktívnu viacjazyčnosť v Rakúsku.“

ORF-Landesdirektorin Kärnten Karin Bernhard: „Teší ma, že sú aj témy slovinskej národnostnej skupiny podstatnou súčasťou novej relácie na ORF III. Už niekoľko rokov existuje v Krajinskom štúdiu Kärnten paralelne k rozhlasovému programu ORF Kärnten aj úspešný 24-hodinový rozhlasový program v slovinskom jazyku vytváraný spoločne s Radio Agora. Pod vedením Marijana Velika vytvára tím z ORF Kärnten v slovinskej redakcii dodatočne ešte okrem televízneho týždenníka, slovinských relácií na Radio Kärnten a internetovej platformy teraz aj príspevky pre ORF III. Budú ich tvoriť témy spravodajské o kultúre a športe až po zábavnú oblasť. Tím ORF Kärnten rád podporí kolegynie a kolegov národnostných skupín v ORF Burgenland.“

Dorottya Kelemen, vedúca redakcie národnostných skupín v ORF Burgenland: „Produkovat' sedemjazyčnú reláciu je obrovská výzva, ktorú dokážeme zvládnuť iba s výborným tímom. Polhodinová relácia obsahuje šesť príspev-

kov v jazykoch národnostných skupín, nemecké moderácie sú spájajúcim elementom. Teší ma, že prostredníctvom tejto novej relácie sa zintenzívni aj spolupráca s kolegyňami a kolegami zo slovinskej redakcie Krajinského štúdia ORF Kärnten.“

Témy prvej relácie z nedele 11. septembra 2022 o 8:45 na ORF III boli púť Rómov do Mariazellu a najnovší koncert burgenlandsko-chorvátskej skupiny Lole. Na prechádzke viedenským Centrálnym cintorínom hľadáme stopy známych Rakúšaniek a Rakúšanov s českými koreňmi a navštívime kreatívny letný tábor pre slovensky hovoriace deti v Kärnten. Romantickou témou je burgenlandsko-maďarská svadba v Unterwarte a hudobnou zas portrét mladého Rakúšana so slovenskými koreňmi z Viedne, ktorý hrá virtuózne na fujare, takmer dva metre dlhom, tradičnom hudobnom nástroji slovenských bačov.

Aby mohli novú reláciu národnostných skupín *WIR / ČEŠI, HRVATI, MAGYAROK, ROMA, SLOVÁCI, SLOVENCI* sledovať všetky diváčky a všetci diváci v Rakúsku, bude mať celá relácia nemecké titulky. Tieto je možné nájsť podľa potreby cez ORF Teletext na strane 777. Magazín *WIR* je k dispozícii aj na ORF-TVthek, a to sedem dní po odvysielaní ako Video-on-Demand.

orf | Miriam Spring, foto: Petar Tyrán

Výstava o Janu Patočkovi ve Vídni

Výstava obsahem odpovídá svému názvu *Jan Patočka. Filosof a nepřátelská osoba* – a zároveň je něčím víc. Filozo-

fa Jana Patočku představuje jednak prostřednictvím vybraných citátů zobrazených ve velkém formátu, jednak v cyklu fotografií pořízených na začátku sedmdesátých let v blízkosti osudové Bílé hory. Navíc, a snad především, připomíná samizdat a undergroundovou kulturu sedmdesátých let.

Výstavu pořádá IWM, Archiv Jana Patočky a České centrum Vídeň. Další informace naleznete na webu Českého centra Vídeň.

Církevní kalendář

POZOR! Změna nedělní bohoslužby v Maria Am Gestade od 26. 11. 2022!

Od soboty 26. 11. – předvečera 1. neděle adventní – jsou slouženy mše svaté s nedělní platností pravidelně od 18:30 hodin! Svátost smíření je možné přijmout před mší svatou.

Klub Maria Hofbauer bude nově otevřen vždy v sobotu večer po mši svaté.

Mše svaté v českém jazyce

Panny Marie Na Nábřeží / Maria am Gestade

Salvatorgasse 12

Neděle: 8:00 hodin

Středa: 18:30 hodin

1. pátek v měsíci: 18:30 hodin

Nejsvětějšího Vykupitele / Erlöserkirche

Rennweg 63

Každou neděli a ve svátek v 10:00 hodin

Roráty v Maria am Gestade 2022

Každé adventní úterý od 7:00 hodin:

29. 11.

06. 12.

13. 12.

20. 12.

25. 12. – Boží hod vánoční

26. 12. – Svátek sv. Štěpána (pouze Rennweg)

P. Mgr. Ing. Václav Sládek, Národní koordinátor duchovní péče českých katolíků v Rakousku

Duchovní správce a představený

Česká duchovní správa Arcidiecéze Vídeň

Kontakt: +43 670 404 22 91

Tschechische Gemeinde

Salvatorg. 12, 1010 Wien

T: +43 (1) 533 95 94-214

M: +43 (670) 407 74 66

F: +43 (1) 533 95 94-9214

Nejsvětějšího Vykupitele / Erlöserkirche, Rennweg 63

Příležitost ke svaté zpovědi v českém nebo slovenském jazyce a konzultace s rektorem kostela a členy Kongregace bratří Těšitelů z Getseman každý den také před a po mši svaté v německém jazyce, která se koná v pondělí, středu a pátek v 18:00 hodin a v neděli v 11:30 hodin.

Rektor a superior kostela:

P. Patrik Drozdík CCG,

farní vikář, tel. 0699 11 97 29 49

Roráty

Roráty jsou prastaré adventní zpěvy, které se zpívají v předvánočním období. Rorátní mše probíhají v brzkých ranních hodinách. Původ rorátů sahá až do doby vlády Karla IV. Tyto staročeské písně nás spojují s vírou našich předků, která vycházela z Božího slova. Nápěvy i slova písní překlenují celé generace. Dávají nám zakusit pospolitost křesťanů, která je rozprostřena přes celá století.

Roráty byly zároveň důležitým faktorem pro šíření a udržování rodného českého jazyka mezi širokou veřejností. Nebýt rorátů a jim mnohých podobných českých zpěvů, možná by dnes český jazyk již nebyl „živým“ jazykem.

Název „roráty“ pochází z nejznámější latinské adventní písně pocházející z 16. století *Rorate coeli de super... – Rosu nám dejte nebesa, dejte nám Spasitele... (Izaiáš 45,8)*.

OHLÉDNUTÍ

4. září 2022 Velvyslanectví České republiky ve Vídni pozvalo spolu s Alšovou Jihočeskou galerií veřejnost na (půl) den otevřených dveří. Prostory velvyslanectví se otevřely u příležitosti výstavy *Vídeň múzická*. Expozice představuje umění disidentů, kteří přišli do Vídně na pozvání tehdejšího kancléře Bruna Kreiského po zveřejnění prohlášení *Charty 77*. Výstavou, která je koncipovaná jako jakási pars pro toto, provedla návštěvníky nejen autorka a kurátorka Zuzana Brikcius, ale také umělci Eugen Brikcius, Ondřej Kohout a Eva Vones.

19. září 2022 se v Praze uskutečnila konference k programu Interreg V-A Rakousko – Česká republika na období 2021-2027. Na závěr akce byla podepsána dohoda o podpoře přeshraniční spolupráce mezi Rakouskem a Českou republikou.

22. září 2022 proběhlo v Hluboké nad Vltavou na okraj Fóra partnerských regionů Jihočeského kraje jednání partnerů v tzv. formátu 3+1, který zastřešuje spolupráci Jihočeského kraje, kraje Vysočina a Jihomoravského kraje s Dolním Rakouskem, po němž následoval slavnostní podpis Pracovního programu na roky 2022-2025.

Jednání, jehož se účastnili rovněž velvyslanci obou zemí, hostil hejtman Jihočeského kraje Martin Kuba. Kraj Vysočina byl zastoupen hejtmanem Vítězslavem Schrekem, Jihomoravský kraj náměstkem hejtmana Janem Zámečnickem. Za Dolní Rakousko se jednání a slavnostního podpisu účastnil zemský radní Martin Eichtinger.

Pracovní program, který konkretizuje Dohodu o spolupráci mezi spolkovou zemí Dolní Rakousko a kraji Jihočeským, Jihomoravským a Krajem Vysočina, upravuje spolupráci regionů v celkem třinácti konkrétních oblastech společného zájmu.

4. října 2022 se velvyslanec Jiří Šitler setkal s Michaelem Löwym, ředitelem sekce pro mezinárodní vztahy a trh rakouského Svazu průmyslníků.

4. října 2022 při příležitosti zahájení Mezinárodního strojírenského veletrhu v Brně přijal velvyslance Jiřího Šitlera hejtman Jihomoravského kraje Jan Grolich.

Informace pro občany ČR k volbě prezidenta ČR ve dnech 13. a 14. ledna 2023 a o podmínkách hlasování v zahraničí

Na Velvyslanectví ČR ve Vídni se volba prezidenta ČR bude konat:

– v pátek 13. ledna 2023 od 14:00 hodin do 22:00 hodin;
– v sobotu 14. ledna 2023 od 8:00 hodin do 14:00 hodin.

Případné druhé kolo volby prezidenta ČR se bude konat:

– v pátek 27. ledna 2023 od 14:00 hodin do 22:00 hodin;
– v sobotu 28. ledna 2023 od 8:00 hodin do 14:00 hodin.

Místem konání voleb bude volební místnost na Velvyslanectví ČR ve Vídni, Penzinger StraÙe 11-13, 1140 Wien.

Bližší informace a formuláře naleznete na našich webových stránkách a na stránkách Ministerstva vnitra ČR.

S případnými dotazy se obračejte na konzulární oddělení Velvyslanectví ČR ve Vídni na níže uvedené adrese:

Velvyslanectví ČR ve Vídni
Penzinger StraÙe 11-13
1140 Wien
consulate_vienna@mzv.cz

Informácie veľvyslanectva SR vo Viedni

25. 10. 2022 Aktivity ministra Rastislava Káčera v Rakúsku

Minister zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky Rastislav Káčer vystúpil v utorok 25. októbra 2022 vo Viedni na medzinárodnej konferencii o vplyve dezinformácií v regióne strednej Európy a západného Balkánu. Minister Káčer vo Viedni: „Rakúsko je pre nás viac ako len sused. Na ľudskej, hodnotovej, politickej a ekonomickej blízkosti chceme stavať ešte užšiu spoluprácu v regióne.“ – „Dezinformácie rozkladajú samotnú podstatu demokracie. Ak sa nezačneme aktívnejšie brániť, prideme o naše hodnoty aj spôsob života.“

14. 10. 2022 Aktivity ministra Rastislava Káčera v Rakúsku: Bilaterálne vzťahy / Situácia na Ukrajine

Minister zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky Rastislav Káčer rokoval v piatok 14. októbra 2022 vo Viedni so spolkovým ministrom pre európske a medzinárodné záležitosti Rakúskej republiky Alexandrom Schallenbergom.

10. 10. 2022 Ekonomické správy: Stretnutie zástupcov Smart Cities Klubu s primátormi slovenských miest

Zástupcovia Smart Cities Klubu a pätnásť primátori vybraných slovenských miest diskutovali **6.-7. 10. 2022** s rakúskymi partnermi na tému budovania konceptu Smart City mesta Viedeň, ako aj jej mestskej časti Aspern.

Zrekonštruovaný kaštieľ v Modre ako pozitívny príklad cezhraničnej spolupráce

Dňa 7. 10. 2022 bol slávnostne otvorený zrekonštruovaný kaštieľ v Modre. Podujatia sa zúčastnil predseda Bratislavského samosprávneho kraja Juraj Droba, predstavitelia miestnej samosprávy a organizácií, ako aj rakúski partneri. Zároveň sa v kaštieli uskutočnila odborná konferencia pod názvom „Culture Heritage“ k témam ako digitalizácia, vinárstvo, vinohradníctvo, umenie a tradície. Slovenské veľ-

vyslanectvo vo Viedni zastupoval na podujatí zástupca veľvyslancu Martin Pangrač.

Hartheim 2022

Na zámku Hartheim sa 1. 10. 2022 uskutočnilo každoročné spomienkové podujatie venované obetiam nacistického programu eutanázie. Podujatia sa zúčastnili o. i. hornorakúsky predseda krajinkej vlády Thomas Stelzer, príbuzní obetí, zástupcovia protifašistických organizácií a predstavitelia diplomatického zboru v Rakúsku. V mene Zastupiteľského úradu SR vo Viedni položil veniec k pamätníku obetiam zástupca veľvyslancu SR Martin Pangrač.

Združenie Slovákov vo Vorarlbergu

V dňoch 17. a 18. 9. 2022 sa uskutočnili slávnosti 10. výročia združenia Slovákov vo Vorarlbergu. Združenie kresťanskej kultúry Slovákov vo Vorarlbergu zastrešuje krajanov nielen zo západnej časti Rakúska, ale aj z Nemecka a Švajčiarska. Hlavné oslavy sa konali 18. 9. vo františkánskom kostole v Dornbirne.

To byl OPEN HOUSE Vienna 2022

Dny otvorených dverí – architektúra pro všechny

Již posedmé se 10. a 11. září 2022 za velkého zájmu veřejnosti uskutečnily Dny otevřených dveří v odbornou komisi předem schválených architektonicky zajímavých objektech a v privátních bytech.

Tato akce se již tradičně koná začátkem září každý rok, výjimkou byl pandemický rok 2020.

Na začátku tohoto projektu byly zpřístupněny historické budovy jako např. Börse Büros am Ring, Otto Wagner – bývalá Länderbank, Otto Wagner – slavná Postsparkasse, Bridge Club a desítky dalších významných, ale pro veřejnost jinak nedostupných objektů.

Nynější směr se již orientuje na současnou, moderní funkcionalistickou architekturu a zájem návštěvníků je i nadále velký.

Návštěvníci jsou zvědaví i na to, jak se nyní žije v nadstandardně moderně řešených bytech, které byly projektovány architektem dobrého jména a dobrovolně zpřístupněny veřejnosti se souhlasem vlastníka, nebo v zvláště řešených bytových jednotkách v předtím opuštěných, dnes již zrekonstruovaných objektech, jako jsou např. Gasometer ve třetím okrsku a prostory bývalých továren apod.

Dlouhá řada zvědavců se tentokrát neustále tvořila před hotelem Lifestyle Andaz am Belvedere, který je dílem italského architekta Renza Piana patřícího ke světové špičce současných projektantů. Funkčnost hotelu spočívá ve hře staré vídeňské tradice s modernou. Svým designem byl vzdán také hold princovi Evženovi Savojskému, jehož letním sídlem byl blízko paláce Belvedere. Hotel se také nachází ve vídeňské čtvrti Quartier Belvedere a v blízkosti nové rozsáhlé čtvrti Sonnwendviertel.

Pro 98 dobrovolníků (volunteers) to byly dva náročné dny, během kterých se starali o 20 000 návštěvníků v padesáti zpřístupněných objektech. Ale práce se vydařila a návštěvníci ze všech koutů Rakouska i ze zahraničí se těší na další OPEN HOUSE VIENNA 2023.

Gabriela Jakelica, volunteer OPEN HOUSE

Boží bojovníci – Boj za správnou víru

Do 15. listopadu byla možnost navštívit výstavu *Gotteskrieger – Der Kampf um den rechten Glauben / Boží bojovníci – Boj za správnou víru* v opatství Klosterneuburg v galerii Sala terrena. Zpracování tématu se společně věnovali čeští a rakouští odborníci. K vidění byly vzácné předměty, např. velký Albrechtův oltář.

Náboženský fundamentalismus není fenoménem současnosti. V průběhu lidských dějin se znovu a znovu rohořely bitvy o „pravou“ víru. Připravily půdu pro fanatiky a reformátory i pro bezohledné fanatiky a cynické prospěcháče – šlo o společenskou zkoušku, jejíž aktuálnost stojí za zamyšlení. Tak tomu bylo i v pozdním středověku, kdy se o vedení katolické církve ucházeli dva papežové. Hledala se vnitřní řešení a zažehly se války „ve jménu Božím“, aby sloužily prosazování světských zájmů.

V 15. století bylo důvodem k válce odmítnutí militantních stoupenců reformátora Jana Husa, kteří podle jeho učení chtěli církve modelovat podle vzoru prvotní církve Kristovy. Jan Hus plánoval církevní reformu a postavil se tak proti papežství. Našel mnoho stoupenců i ve Vídni, kteří stejně jako on nebyli spokojeni se stavem církve. Jejím hlavou měl podle Husa být Kristus, a ne papež. Pro Husa mnoho církevních představitelů nebylo křesťany. To proti němu obrátilo oficiální církve a papeže a v samotném císaři našli silného spojence. Papeži věrní katolíci se snažili uprchnout z Čech na Moravu a dále do Rakouska. Hus byl odsouzen jako kacíř a upálen na hranici.

Pověst císaře Zikmunda Lucemburského v Čechách byla těžce poškozena a v Praze a pražském okolí následovaly vážné excesy stoupenců Jana Husa, který byl uctíván jako mučedník. Tak vypukly v letech 1419-1436 husitské války v Čechách, které se rozšířily i na sousední země. Rakouský vévoda Albrecht V., který nechal vraždit vídeňské Židy, aby z jejich peněz financoval války, táhl po boku římskoněmeckého císaře a českého krále Zikmunda proti husitům, kteří se krok za krokem blížili k Vídni a Klosterneuburgu.

Výstava *Gotteskrieger* se zaměřila na oblast Vídně a její vztahy k Čechám a Moravě v době husitské. Jan Hus, vytlačovaný z rakouské katolické paměti, se stal na české straně národně identifikační osobností.

Něco k panovnické historii:

Albrecht IV. Habsburský, řečený Weltwunder/Div světa (19. 9. 1377, Vídeň – 14. 9. 1404, Klosterneuburg) byl rakouský vévoda panující v letech 1395-1404.

V roce 1394 se Albrecht IV. spojil ještě za spoluúčasti Albrechta III. s panskou jednotou v Čechách, jež začala vytvářet koalici namířenou proti králi Václavu IV. Do jejího čela se postavil moravský markrabě Jošt. V létě následujícího roku vyhlásili Habsburkové Václavu IV. válku a slíbili vyslat českým a moravským pánům vojenskou pomoc. Albrecht se kromě toho účastnil pohraničních válek, které od roku 1394 probíhaly téměř ustavičně na česko-rakouském pomezí. V srpnu roku 1402 uzavřel Albrecht IV. a jeho bratranci Vilém a Arnošt smlouvu o politickém spojenectví s uherským králem Zikmundem.

V době, kdy Zikmund nechal zajmout Václava IV. a stal se pánem Čech, se totiž proti němu v zemi vytvořila silná opozice v čele s Joštem a později vzplál i ozbrojený odpor.

Za této situace Zikmund, který byl bezdětným vdovcem, postoupil Albrechtu IV. svoje dědické právo na český trůn – předtím ovšem zrušil nástupnictví Joštovo –, slíbil Habsburkům Braniborsko a garantoval jim vliv na Václava IV. v říšských záležitostech. Jisté vyhlídky měl Albrecht i na uherskou korunu. Na podzim roku 1402 přivezl Zikmund zajatého bratra do Vídně, kde zůstal po celý rok, i když podmínky zajetí nebyly příliš tvrdé. Když pak Václav IV. koncem roku 1403 z Vídně uprchl, Zikmund se na své rakouské spojení rozzlobil a přinutil je vytáhnout proti Znojmu. Habsburkové bezúspěšně obléhali město. V jejich ležení vypukla epidemie úplavice a na nákazu zemřel i Albrecht IV.

Albrecht (V.) II., jako Albrecht V. vévoda rakouský od roku 1404; jako Albrecht II. římskoněmecký král od roku 1438; jako Albrecht I. od roku 1437 král uherský a od roku 1438 král český (10. 8. 1397, Vídeň – 27. 10. 1439, Neszmély u Esztergomi, Maďarsko).

Albrecht V. jako rakouský vévoda podporoval římskoněmeckého císaře a českého krále Zikmunda v jeho boji proti revolučnímu husitskému hnutí. Albrecht také převzal od Zikmunda římsko-německý trůn, který Habsburkům zůstal až do pádu Svaté říše římské v roce 1806, jen s několika lety přerušení. Jako vévoda byl Albrecht zodpovědný za „Vídeňskou Geséru“ z let 1420-1421, pokus o vyhlazení židovských komunit v Rakousku.

Zdroj: Brigitte Hamannová: Habsburkové. Životopisná encyklopedie

eLiechtensteinensia

Auf eLiechtensteinensia finden Sie Publikationen, die einen inhaltlichen Bezug zum Land Liechtenstein aufweisen. Viele Werke beschäftigen sich dabei auch mit dem Raum Mähren und Böhmen.

Zuletzt importiert wurden etwa als Volltext: *Liechtensteinische Erinnerungsorte in den böhmischen Ländern*, <https://www.eliechtensteinensia.li/viewer/image/000486534/1/-/>.

Je nach Urheberrechtssituation sind die Inhalte weltweit frei zugänglich oder nur vor Ort in der Liechtensteinischen Landesbibliothek einsehbar. Bitte beachten Sie die entsprechenden Hinweise bei den einzelnen Publikationen.

Besuchen Sie uns und stöbern Sie unter: <https://www.eliechtensteinensia.li>.

Josef Mysliveček, detto *Il Boemo* (1737-1781) v Clam-Gallasově paláci

V nově zrekonstruovaném Clam-Gallasově paláci se otevřela veřejnosti výstava *Josef Mysliveček, detto Il Boemo (1737-1781)*, připravená v rámci uvedení snímku *Il Boemo* do kin. Při té příležitosti vychází i nová kniha Daniela E. Freemana nazvaná *Josef Mysliveček*.

Výstava seznámí návštěvníky se skladatelovým životním příběhem a tvorbou. Přenesení je do světa 18. století a přiblíží jim Prahu, ze které Mysliveček odešel, aby se mohl stát operním skladatelem. Poutavé obrazové materiály představí návštěvníkům Muzea města Prahy Itálii Myslivečkovy doby a seznámí je se světem a zvyky zadavatelů Myslivečkových oper, s výchovou a osudy kastrátů, načrtnou

dobrodružství tehdejšího cestování a nastíní problémy života tehdejších umělců. Součástí výstavy budou filmové kostýmy a paruky ušité pro snímek *Il Boemo*, který 20. října vstoupil do kin.

Dále zde bude možné zhlédnout projekci Myslivečkových árií natočených pro film *Il Boemo*, a to včetně bonusových materiálů. Nahrávky vznikly ve spolupráci s barokním orchestrem Collegium 1704 pod taktovkou Václava Lukse a vystoupí v nich přední světoví sólisté jako Philippe Jaroussky, Raffaella Milanese, Emöke Baráth, Krystian Adam, Sophie Harmsen a další.

Výstava je zasazena do překrásných barokních sálů Clam-Gallasova paláce, který se po dlouhých letech rekonstrukce konečně otevírá veřejnosti. Tento architektonický skvost patří k nejvýznamnějším architektonickým památkám Prahy a České republiky. Jedná se o jedno z vrcholných děl pražské barokní architektury a je skvělou ukázkou vrcholně barokního bydlení a způsobu života tehdejší aristokracie. Patřil k významným společenským centrům Prahy, koncertovali v něm Ludwig van Beethoven a možná i Wolfgang Amadeus Mozart. Na stěnách visela díla Karla Škréty, Petra Brandla a dalších velíků.

Rozsáhlá rekonstrukce paláce trvala čtyři roky a vyšla hlavní město zhruba na půl miliardy korun. Palác má nyní novou fasádu a část podlah, zrestaurovány jsou interiérové malby, ozdoby na stěnách a další. Odborné práce vedl architekt Petr Malinský ve spolupráci s Janem Malouškem z Národního památkového ústavu a předními restaurátory – vše s cílem zachovat co největší množství původních prvků. Při rekonstrukci byly objeveny zamalované fresky, ale i gotické sklepy předchozích domů, a podařilo se také zpřesnit dataci některých stavebních úprav paláce. Například pod látkovými tapetami byly dodnes zachovány noviny z roku 1856. Architektem rekonstrukce byl Petr Malinský.

Palác bude využívat především Muzeum města Prahy, které tak získává kvalitní a poměrně rozsáhlý prostor pro prezentaci části své bohaté sbírky z období baroka. Zpřístupní tak veřejnosti předměty jedinečné hodnoty, ať již umělecké, nebo uměleckého řemesla.

Výstavu připravilo Muzeum města Prahy, Husova 20, Praha 1, www.muzeumprahy.cz, otevřena je denně kromě pondělí od 9:00 do 18:00 do 29. ledna 2023.

Nová kniha Daniela E. Freemana o Josefu Myslivečkovi

Daniel E. Freeman je přední zahraniční odborník na hudební kulturu v českých zemích 18. století. K jeho nejvýznamnějším publikacím patří monografie o životě a díle Josefa Myslivečka, o W. A. Mozartovi a Praze a také o operním divadle Františka Antonína hraběte Šporka. Kromě toho publikoval řadu studií o opeře a hudbě pro klávesové nástroje v 18. století a o dílech Antonia Vivaldiho, J. S. Bacha a jeho synů. Vyučuje hudební vědu na minnesotské univerzitě a je rovněž profesionálním klavíristou.

Kniha *Josef Mysliveček* je první moderní vědeckou monografií věnovanou Myslivečkovu životu a dílu, přeložila ji Petra Johana Poncarová a vyšla 17. října 2022 v nakladatelství Vyšehrad. Úvodní část rekonstruuje Myslivečkův život a zkoumá pozdější vnímání jeho osudu a tvorby. Druhá část přináší podrobné rozborů jeho oper, oratorií a instru-

mentální hudby včetně hudebních ukázek. Zahrnuje rovněž zcela nové objevy, týkající se mimo jiné Myslivečkových kontaktů s Antoniem Salierim. Zvláštní kapitola je pak věnována Myslivečkovu vztahu s W. A. Mozartem a jeho vlivu na Mozartovu hudbu. Součástí monografie je obsáhlý poznámkový aparát a katalogy Myslivečkových vokálních a instrumentálních děl s informacemi o jejich vydání a nahrávkách.

Daniel E. Freeman: *Josef Mysliveček*, 560 stran, 699 Kč, více na www.ivysehrad.cz

Výstava *Terra Alba – nová vlna českého porcelánu*

Na výstavě *Terra Alba – nová vlna českého porcelánu* uvidíte zcela nová díla i nejzajímavější kousky za posledních dvacet let. Za výběrem děl od více než pětadvaceti autorů stojí historik umění Radek Wohlmuth, architektem výstavy je Maxim Velčovský.

Terra Alba přináší kombinovanou zprávu o naší každodennosti, v níž – kromě jiného – rezonují i taková témata, jako jsou například ekologie, udržitelnost, inkluze nebo pandemická situace. Také současný autorský porcelán je katalyzátorem emocí a způsobem komunikace. Některé práce přitom dosahují až existenciálního rozměru a balancují na hranici volného umění.

Název výstavy s sebou nese charakteristickou bílou barvu. Použitá latina zase dává vědět o dlouhé historii a připomíná, že počátky výroby porcelánu jsou spojeny s dalekou Čínou, odkud se tato luxusní komodita dostávala do Evropy především díky objevitelským výpravám. Součástí projektu je i mapování oborové krajiny. *Terra Alba* vznikla pro Designblok 2022.

Vystavující autoři: Ema Auri, Michal Bačák, Jakub Běrdych Karpelis, Luisa Bělohávková, Tomáš Černý, Adéla Fejtková, Tereza Hrušková, Martina Hudečková, Prokop Chludil, Karolína Jeřábková, Veronika Velčovská Jiroušková, Joo Kawasumi, Vendula Kvíz Radostová, Nonna Lorenz, Silvie Luběnová, Monika Martykánová, Helena Patelisová, Milan Pekař, Eva Pelechová, Daniel Pirš, Matěj Polách, Tereza Sluková, Klára Šumová, Antonín Tomášek, Quynh Trang Tran, Gabriel Vach, Maxim Velčovský, Silvie Vytvarová, Dirk Wright, Lenka Záhorková, Adam Železný, Martin Žilová

Výstava, kterou připravilo Uměleckoprůmyslové muzeum, Husova 14, Brno, potrvá do 29. ledna 2023. Otevřeno je denně kromě pondělí a úterý od 10:00 do 18:00 hodin, ve čtvrtek do 19:00 hodin.

Výzvy k uzákonění korespondenční volby

Iniciativa Čechů ve světě „Chceme volit distančně“ v červenci 2022 opětovně poslala výzvu k uzákonění korespondenční volby předsedovi vlády Petru Fialovi, předsedkyni PS PČR Markétě Pekarové Adamové a všem poslancům vládní koalice PS PČR.

V Bruselu předal osobně stejnou výzvu Ivanu Bartošovi, místopředsedovi vlády a ministru pro místní rozvoj pan Petr Mooz, koordinátor české buňky za iniciativu „Chceme volit distančně“ v evropských institucích.

V Berlíně předala znovu a osobně tuto výzvu v září 2022 paní Markétě Pekarové Adamové, předsedkyni PS

PČR Kateřina Spiess-Velčovská, koordinátorka Čechů angažovaných za tuto iniciativu v Německu.

Volby 2022:

23. a 24. září – Volby do zastupitelstev obcí (*nebylo možné volit ze zahraničí*).

23. a 24. září – Volby do Senátu Parlamentu České republiky (*nebylo možné volit ze zahraničí*).

Volby 2023: Volba prezidenta České republiky

Bude možné volit ze zahraničí?

Případné druhé kolo prezidentských voleb se uskuteční 27. a 28. ledna 2023.

Stále není uzákoněno korespondenční hlasování pro české občany žijící v zahraničí, a to z důvodu stálých obstrukcí opozičních stran v Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR, silně podporovaných současným prezidentem ČR Milošem Zemanem.

Je tedy velmi potřebné, abychom se i my ve světě vydali v lednu volit svého demokratického prezidenta nebo prezidentku!

Přijďte se a jděte k volbám! Bude-li v čele Česka stát demokrat, máme mnohem větší šance, že korespondenční volba projde Parlamentem a nový prezident ji podpoří.

Na našich webových stránkách zveřejňujeme postupně příběhy českých občanů žijících nejen ve světě, kteří mají odvahu napsat, proč je pro ně korespondenční volba důležitá: *Chceme volit distančně/příběhy*.

Aktuální informace budeme pravidelně sdílet přes naše webové stránky/volby a naše sociální sítě. Ještě nejste členem? Stačí kliknout na odkaz „fb uzavřená skupina/chceme volit distančně“ a všechny novinky budete mít z první ruky! Máte dotazy nebo nápady, jak nám pomoci? Napište nám!

Dagmar Straková (Belgie),

Marta McCabe (USA),

Jana Grulichová (ČR),

Kateřina Spiess-Velčovská (Německo),

Petr Mooz (Belgie)

a všichni signatáři iniciativy „Chceme volit distančně“

Ohlédnutí za XIV. mezinárodní konferencí českých škol v zahraničí

„Výuka českého jazyka patří mezi prioritní oblasti zájmu a podpory ministerstva zahraničních věcí,“ řekl ve svém úvodním slovu ministr zahraničních věcí Jan Lipavský. Konference mimo jiné zdůraznila, jak velkou úlohu plní české školy v zahraničí. Vedle výuky českého jazyka a reálií například pomáhají díky svým knihovnám šířit českou literaturu, podílejí se na vzdělávání českých studentů, kteří u nich získávají cenné výukové zkušenosti ve vícejazyčném prostředí, uplatnitelné následně v České republice. Propojují generace a jsou důležitým styčným místem pro vše české.

Na druhou stranu byly na konferenci podtrženy nároky a potřeby českých škol v zahraničí a zahraničních Čechů obecně, mezi jinými ústavní nárok na vzdělání, nutnost ukotvení hybridní výuky, zjednodušení přístupu ke středoškolskému vzdělání v České republice a další.

Výstava *Den na tržišti: Život obyvatel středověké Wroclawi*

Výstava Muzea města Prahy *Den na tržišti* byla připravena ve spolupráci s Archeologickým muzeem Městského muzea ve Vratislavi a přinese svědectví o každodenním životě obyvatel středověké Wroclawi/Vratislavi. Partnerem výstavy je Polský institut v Praze.

Vratislav, polsky Wrocław, je město v jihozápadním Polsku, sídlo Dolnoslezského vojvodství a historické hlavní město Slezska. Leží ve Slezské nížině na Odře a jejích přítocích.

Slovanské hradiště na Tumském ostrově vzniklo v 10. století. V roce 1000 bylo za vlády Piastovců zřízeno vratislavské biskupství. Budování nového města podle magdeburského práva spojené s příchodem německých kolonistů proběhlo v polovině 13. století. Od roku 1327 bylo Vratislavské knížectví součástí českých zemí a po první slezské válce připadlo Prusku. Vratislav se pak stala hlavním městem provincie Slezsko a jedním ze tří sídelních měst pruských králů. Byla druhou největší metropolí Pruska a po sjednocení Německa nějakou dobu třetím největším městem Německého císařství. Tříměsíční obležení města prohlášeného za „Festung Breslau“ vedlo v roce 1945 ke zničení zhruba 70% zástavby a smrti desítek tisíc civilistů. Po druhé světové válce byla spolu s většinou Slezska přičleněna k Polsku, odsunutá německá obyvatelstva nahradili polští přesídlenci z východních území postoupených SSSR a osadníci z centrálního Polska.

Jedná se o dopravní uzel mezinárodního významu, sídlo vratislavské univerzity a dalších devíti státních vysokých škol, Evropské hlavní město kultury 2016. Hala století ve Vratislavi je zapsána na seznam světového dědictví UNESCO.

Výstava probíhá od 16. 11. 2022 do 3. 9. 2023 v domě U Zlatého prstenu, Týnská 630/6, Praha 1-Staré Město.

8. mezinárodní operní a hudební Festival Janáček Brno

Festival Janáček Brno rozezná poosmé město, kde Leoš Janáček prožil prakticky celý svůj život. V podání předních operních domů, věhlasných dirigentů, režisérů a interpretů čeká nabitý program, kterým se prolíná téma „Quo vadis“. Neopakovatelná atmosféra, hudba Leoše Janáčka a jeho oblíbenců a kompletní česká dirigentská špička – Jakub Hrůša, Tomáš Hanus, Tomáš Netopil a Marko Ivanović! To vše a mnohem více na Janáček Brno 2022!

Za pouhých 6. ročníků se festival Janáček Brno vypracoval mezi nejlepší festivaly světa. Festival Janáček Brno jako první v ČR získal prestižní cenu The International Opera Awards za nejlepší festival roku 2018 (více informací na www.operaawards.org).

Festival Janáček Brno 2022 přináší dramaturgii zaměřenou na téma, které bylo pro formování Janáčkovy osobnosti a tvorby velmi zásadní – vztah ke slovanské kultuře. Panslavismus, tedy idea, již tehdy vyvolávající mezi českými umělci a intelektuály značnou kontroverzi, představoval velké téma celého 19. století a Janáček, jako mnohý intelektuál té doby, jím byl silně ovlivněn.

Festival Janáček Brno 2022 svým zaměřením na slovanskou kulturu připomene tento významný aspekt Janáčkovy

myšlení a chápání kulturních hodnot. Podtitulem festivalu, velmi aktuálním v současné době, se potom stává motto „Quo vadis“.

Jako další téma se celou operní částí festivalové produkce prolíná silné téma humanismu, u Janáčka často inspirované právě slovanskou literaturou a spojené s hledáním odpovědí na otázky života a smrti jako vykoupení či naplnění našich životů. Je proto symbolické, že festival Janáček Brno 2022 bude zahájen právě premiérou Janáčkovy opery *Z mrtvého domu* v režii Jiřího Heřmana a hudebním nastudování Jakuba Hrůši v provedení souboru Janáčkovy opery NdB. Opera bude uvedena společně s Janáčkovou *Glagolskou mší* ve scénickém pojetí. Propojení těchto děl, které vzešlo z podnětu světově uznávaného dirigenta Jakuba Hrůši, přinese nový interpretační klíč k těmto vrcholným Janáčkovým dílům. Konfrontace různých inscenačních přístupů je jedním z cílů festivalu a tento ročník v rámci své dramaturgické linie přinese mimořádnou příležitost zhlédnout dva interpretačně rozdílné pohledy na Janáčkovu operu *Káťa Kabanová*. Prvním bude zbrusu nová inscenace ženevské opery v režii mezinárodně uznávané německé režisérky Tatjany Gürbaci v hudebním nastudování Tomáše Netopila se špičkovým orchestrem Orchestre de la Suisse Romande a druhá v podání souboru Opery Národního divadla v Praze v nastudování mezinárodního týmu v čele se španělským režisérem Calixtem Bieitem.

Dalším významným zahraničním hostujícím souborem bude Velšská národní opera, která společně se svým hudebním ředitelem, vynikajícím českým dirigentem Tomášem Hanusem, představí Janáčkovu *Věc Makropulos* v režii Olivie Fuchs, přední britské režisérky. Festivalový program rovněž nabízí zajímavé kontexty a protiklady k Janáčkovu dílu. Tentokrát to bude soubor Opery Národního divadla v Praze, který na závěr festivalu představí skutečně dramaturgický počín – operní produkci Schulhoffových *Plamenů*. Ty měly světovou premiéru právě v Brně roku 1932 a Schulhoffovy donjuanské téma nabídl právě Janáčekův dlouholetý přítel Max Brod. Schulhoffovy *Plameny* jsou jedinečným uchopením podoby operního žánru a svým vyzněním zatracení Dona Juana prostřednictvím věčného života tvoří paralelu k Janáčkově *Věci Makropulos*. K jejich jevištnímu uvedení dochází velmi zřídka. O to zajímavějším příspěvkem do festivalového programu budou.

Festival podporuje také vznik nových operních děl: studenti katedry skladby JAMU představí v rámci festivalu novou operu Noemi Savkové *J.A.K. z Labyrintu* a Markéty Brothánkové *Kalvárie*.

Zahraniční hostující soubory z Ženevy a Walesu se mimořádně představí také v koncertní festivalové řadě. Na koncertu orchestru Velšské národní opery a také ženevského Orchestre de la Suisse Romande zazní vedle Janáčkových děl také skladby M. P. Musorgského, B. Brittena či D. Šostakoviče v nastudování Tomáše Hanuse a Tomáše Netopila.

Z tuzemské produkce se diváci mohou těšit na koncert Symfonického orchestru Českého rozhlasu se sólistou Janem Bartošem a dirigentem Marko Ivanovićem, kde budou provedeny výjimečně uváděné skladby: *Klavírní koncert č. 4* Janáčkovy idoly z mládí A. Rubinsteina, u něhož chtěl studovat klavírní hru, dále Janáčkovy *Šumařovo dítě* a jedno z vrcholných českých symfonických kompozic druhé poloviny 20. století, *Vokální symfonie V*. Som-

mera. Brno Contemporary Orchestra uvede vedle skladeb L. Janáčka a I. Stravinského také kompozice V. Denissova a S. Slonimského. Z komorních těles vystoupí Zemlinsky Quartet a Pavel Haas Quartet se skladbami L. Janáčka, S. Prokofjeva, H. Goreckého či P. I. Čajkovského. V rámci recitálů se představí ve vile Tugendhat přední český klavírista Ivo Kahánek a cellista Tomáš Jamník s kompozicemi L. Janáčka, A. Glazunova, K. Pendereckého a S. Rachmaninova; v sále Reduty pak Josef Špaček a Miroslav Sekera s programem sestaveným s děl I. Stravinského, S. Prokofjeva a L. Janáčka. Vynikající mladý klavírista Pavel Zemen se představí v recitálu v památníku Leoše Janáčka, kde na Janáčkův klavír Ehrbar zahraje díla L. Janáčka a S. Prokofjeva. Na stejném místě přednese již tradičně své matiné i Jan Jiraský.

Zajímavý crossover nabízí festival v podobě koncertu vokální umělkyně a performerky Ivy Bittové, která se představí ve spolupráci s Brno Contemporary Orchestra v *Zápisníku zmizelého* v instrumentované verzi Miloše Štědrone. *Zápisník zmizelého* zazní na festivalu také v tradiční verzi s klavírem, kdy ho provedou britský tenorista Nicky Spence a Julius Drake společně se sólistkou Janáč-

kovy opery NdB Václavou Krejčí Houskovou. Jejich společná nahrávka *Zápisníku zmizelého* získala před dvěma lety ocenění BBC Music Vocal Award a Gramophon's Solo Vocal Award 2020.

Na koncertě v autentickém prostředí baziliky Nanebevzetí Panny Marie na Starém Brně zazní duchovní díla L. Janáčka a I. Stravinského. Orchestr Janáčkovy opery na festivalu uvede dnes zapomenuté, ale v době vzniku uznávané a často uváděné oratorium polského skladatele Felikse Nowowjeského *Quo vadis* s dirigentem Johnem Fiorem.

<https://janacek-brno.cz/o-festivalu/>

Konference T.G.M. a ženy. Postavení žen v době první republiky

Termín: 29. 11. 2022 – 30. 11. 2022

Místo konání: Masarykovo muzeum v Hodoníně

Zámecké náměstí 9, 695 01 Hodonín

Kontakt: PhDr. Marek Vařeka, Ph.D., telefon: 604 746 114

e-mail: m.vareka@masaryk.info

www.masaryk.info

TSCHECHISCHES ZENTRUM
ČESKÉ CENTRUM

Herrengasse 17, 1010 Wien

Tel.: +43-1-53 52 360

www.czechcentres.cz/vienna

e-mail: ccwien@czech.cz

www.facebook.com/TschechischesZentrumWien

Po, St, Čt 10:00-17:00

Út 10:00-18:00, Pá 10:00-16:00

(Polední přestávka 12:00-12:30)

Galerie auf der Pawlatsche

Institut für Slavistik

Universitätscampus,

1090 Wien, Spitalgasse 2-4 / Hof 3

www.univie.ac.at/pawlatsche

Obchodní právo a nemovitosti

Adresa právníka / právníčky
v redakci

tel., fax a záznamník:

01 79 88 454 (od 11:00)

VESELÁ ŠKOLA

s celodenní péčí

MŠ / Česká škola / doučování

7:00-17:00 hodin, 0-15 let

Barichgasse 21/4, 1030 Wien

Tel.: 0650 33 23 579

Slowakisches Institut
SLOVENSKÝ INŠTITÚT

Wipplingerstrasse 24-26, 1010 Wien

Po – Štv 10:00-12:00, 13:00-17:00

Pia 10:00-12:00, 13:00-15:00

tel./fax: +43-676-780 5353

www.mzv.sk/sivieden

<https://www.facebook.com/SlowakischesInstitutInWien>

si.vienna@mzv.sk

RAKÚSKO-SLOVENSKÝ KULTÚRNY SPOLOK

Sekretariát: út 9:00-10:30, čt 18:00-19:30

Otto-Bauer-Gasse 23/11, 1060 Wien

tel. +43-1-596 13 15, fax +43-1-595 57 99

rsk@slovaci.at, www.slovaci.at

ST. KARL

Kreuzherrengasse 1, 1040 Wien

Heilige Messe

Montag bis Freitag 18:00 Uhr

Samstag Vorabendmesse 18:00 Uhr

Sonntage 8:00, 10:00 und 19:00 Uhr,

sonst an kirchlich gebotenen Feiertagen um 8:00 und 10:00 Uhr

Rosenkranz täglich um 17:30 Uhr

in der Kapelle

Beichtgelegenheit eine halbe Stunde vor Beginn der Messen und nach Vereinbarung

Svatá zповeď také v českém jazyce!

Die Kirche ist geöffnet:

Mo-Fr 7:30-19:00,

Sa 8:30-19:00, So 9:00-19:00

Kanzleistunden: Mo-Fr 8:30-11:30

Tel.: 504 61 87, Fax: DW 13

E-Mail: st.karl.wien@aon.at

Haus- und Krankenbesuche und Beichte mit Kommunionempfang nach Vereinbarung mit der Pfarrkanzlei

Otevřeno vřdy od 15. března do 31. řijna

BIERGARTEN · RESTAURANT

Schweizerhaus

Familie Karl Kolařik

seit 1920

1020 Wien, Prater 116, Tel. 728 01 52

POKYNY PRO ČTENÁŘE

Příhlášky k členství/odběru časopisu zasílejte na adresu:

Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku
Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich
Mohsgasse 30/9
A-1030 Wien

tel./fax/záznamník (od 10:00): **++43-1-79 88 454**

e-mail: **info@kulturklub.at, www.kulturklub.at**

Nemáme placenou sekretářku, a proto prosíme o pochopení, pokud se nedovoláte. Namluvte svá přání na záznamník, určitě se ozveme. Srdečně děkujeme všem novým odběratelům časopisu a věříme, že jsou s ním spokojeni. Zároveň prosíme o Vaše ohlasy, přání, návrhy a kritiky.

Vážení členové v Rakousku, příspěvek na rok 2022 činí **35,- €** (členský příspěvek 17 € + předplatné 18 €).

Členství zahrnuje: zasílání časopisu, možnost inzerce na homepage Klubu, možnost inzerce s 20 % slevou v časopise *Kulturní klub* aj.

Vážení čtenáři v Rakousku, abo-příspěvek na rok 2022 činí **37,- €**. Prosíme, uveďte na složenice zkratku ABO.

Bankovní spojení: Bank Austria

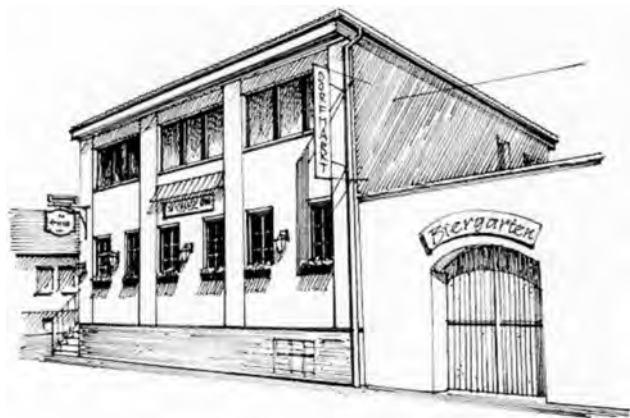
IBAN: **AT 03 1200000 683035901**

SWIFT: **BKAUATWW**

POKYNY A CENÍK PRO INZERENTY

(platí od 1. 1. 2022, viz též: www.kulturklub.at)

e-mail: **inzerce@kulturklub.at**

BÖHMISCHER HOF

Restaurace
privátní pokoje

Laaerstr. 55
 2111 HARMANNSDORF-RÜCKERSDORF

So-St 10:30-22:00 hod.
 Čt 10:30-14:00 hod.

Tel. **06 991 991 1111**
www.hroch.at

KULTURNÍ KLUB

Informační časopis Čechů a Slováků v Rakousku
Informationszeitschrift der Tschechen
und Slowaken in Österreich
 Mohsgasse 30/9, 1030 Wien
 mobil (od 10:00): 0043-0-664-97 33 764
 fax: 0043-1-79 88 454
 e-mail: info@kulturklub.at
www.kulturklub.at

Koniasch Latin Press s. r. o.

Na Hubálce 7
 CZ-169 00 Praha 6
 tel.: +420-603 256 618
koniasch@gmail.com
www.koniasch.cz

KLP

STAROŽITNÍK: FIEDLER V.

Restauruje / nakupuje / prodává. Zájem o nákup českých malířů. Zprostředkování bude honorované. V. Fiedler, Vídeň 7, Siebensterng. 20. Tel. 523 35 81, mobil 0664/3566676.

Restaurace BÖHMERWALD

Česká kuchyně a speciality.
 Oslavy pro malé i větší skupiny
 v romantickém prostředí
 české a slovenské restaurace.

Na Vaše objednávky se těší rodina Stuchlíkova,
1040 Wien, Argentinierstr. 66 / Wiedner Gürtel 20,
tel./fax: 505 72 34, e-mail: boehmerwald@aon.at,
www.restaurant-boehmerwald.at
 otevřeno: po – ne 11:00-23:00 hod.

Česky a slovensky mluvící lékaři ve Vídni

Dr. Jirina BODNAR

FA für Haut u. Geschlechtskrankheiten
Privat u. kleine Kassen (BVAEB, SVS,
KFA), Kassaordinationszeiten:
Mo & Do 14:00-18:30
Di 9:00-13:00, Fr 9:00-11:00
ohne Voranmeldung, Privatpatienten
Hotline: +43-676-6297213
Josefstädter Strasse 3/5, A-1080 Wien

MUDr. Vít DOLEŽAL

zubní lékař (všechny pokladny)
Kegelgasse 14 / Top 12 (vchod
ze Seidlgasse 12), 1030 Wien
tel. 713 72 66

MUDr. Eva DRŠATA

oční lékařka (všechny pokladny)
Favoritenstr. 8/2, 1040 Wien,
po, st – odpoledne; út, čt – dopoledne
termín po dohodě na tel. 587 54 27

MR MUDr. Vladislav LIPTÁK

internista – sportovní lékař
Innere Medizin – Sportmedizin
gerichtlich beeid. Sachverständiger
Diplomsportarzt, všechny pokladny
Zelinkagasse 12, 1010 Wien-City
po, út, st 14:00-16:00, čt 9:00-11:00
tel. 533 58 34, fax 533 58 34 16

MUDr. Ilona POLZER

(roz. Bartošková), choroby oční
a optometrické (Wahlarzt)
Wiener Neudorf, Schillerstr. 26, NÖ
po, út 9-12, po + st 17-19 hod. a po
dohodě (i sobota dopoledne možná)
Tel.: 02236-496 93,
v akutních případech mimo ord. hod.:
0660-3470374
www.gesundeaugen.at

Další česky nebo slovensky mluvící lékaře najdete na: www.mimo-domov.cz

Ověřené překlady dokumentů aj.

Mag. Pavlína LÖSSL

Allgemein beeidete und gerichtlich zerti-
fizierte Dolmetscherin für die tschechi-
sche Sprache Sprachtrainerin für Tsche-
chisch,
Slowakisch, Deutsch
Dieselgasse 5/2, A-1100 Wien
office@pavlina.at, www.pavlina.at
tel. 0699/19544077

Mag. Lenka KOVARIK

A-1210 Wien, Felix-Slavik-Str. 3/1/10

tel./fax: 2908809

mobil: 0699/11807581

lenkakovarik@outlook.com
lenka.kovarik@fh-burgenland.at
<http://www.deutsch-tschechisch.at>

Univ.-Lektor Dr. Dietmar KOLLER

Weidengasse 2, 2333 Leopoldsdorf/
Wien
Tel.: +43 (0) 676 37 62 117
dietmar.koller@univie.ac.at
www.tschechisch-slowakisch.com

ŠKOLSKÝ SPOLEK KOMENSKÝ SCHULVEREIN KOMENSKÝ

Sebastianplatz 3, 1030 Wien
Tel. +43-1-7133188-01

Mateřská škola

Ředitelka: **Sabina Eimer**
Sebastianplatz 3, 1030 Wien
Tel.: +43-1-7133188-10

Bilingvní obecná škola

Ředitelka: **Dipl. Päd. Marcela Ofner**
Sebastianplatz 3, 1030 Wien
Tel.: +43-1-713 31 88-20

Bilingvní reálné gymnázium

Ředitelka: **Mag. Helena Huber**
Schützengasse 31, 1030 Wien
Tel.: +43-1-713 31 88-60

www.rgkomensky.at

DUCHOVNÍ SPRÁVA KRAJANŮ

P. Mgr. Ing. Václav SLÁDEK

Tel.: 0670 404 22 91, E-mail:
vaclav.sladek@katholischekirche.at

Kancelář:

Mag. Ing. Miroslava CINKOVÁ

Salvatorgasse 12, A-1010 Wien
T: +431 533 95 94 DW 214 F: 9214
M: +43 (0) 670 40 77 466
miroslava.cinkova@katholischekirche.at
[www.erzdioezese-wien.at/pages/
inst/14425183](http://www.erzdioezese-wien.at/pages/inst/14425183)
Facebook: Farnost Vídeň

Kostel Nejsvětějšího Vykupitele

Rennweg 63, 1030 Wien

Mše svatá v českém jazyce
každou neděli v 10:00.

Chrám Panny Marie Na Nábřeží

Salvatorgasse 12, Wien 1

Mše svatá v českém jazyce
každou sobotu a středu v 18:30
a každý první pátek v měsíci v 18:30.

Římskokatolická

Katedrála sv. Štěpána Wiener St. Stephansdom

svatá zpověď pondělí 16–18, úterý
15–17, středa 13–14 hod.

Kostel Panny Márie Snežnej

1030 Wien, Jaqingasse 12
Svatá omša s kázňou v slovenskom jazyku každú
nedelu a v zasvätený sviatok o 18 hodine.

K. M. Hofbauer Klub

Česko-slovenské společenství věřících
při chrámu Maria am Gestade ve Vídni
Seitzergasse 5, 4. patro vlevo, A-1010 Wien
<http://k-m-hofbauer-klub.webnode.at/>
Tel.: 0043 699 192 528 87
reneselig@gmail.com

Kaple sv. Stanislava, Kurentgasse 2, Wien 1
mše svatá každý první pátek v měsíci v 18:00

ST. KARL

Kreuzherren-
gasse 1
1040 Wien

Die Kirche ist ge- öffnet:

Mo-Fr 7:30-19:00
Sa 8:30-19:00
So 9:00-19:00

Kanzleistunden:

Mo-Fr 8:30-11:30

Tel.: 504 61 87

Fax: DW 13

E-Mail:

st.karl.wien@aon.at

Österreichische Post AG
PZ 09Z038029 P
Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich
Mohsgasse 30/9
1030 Wien

Nezapomeňte nahlásit
případnou změnu adresy!

